

C:\Users\Plazma\Desktop\A_Asimov Isaac - Ani sami bohové.pdb

PDB Name: zdroj
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Isaac Asimov

Ani sami bohové

Poněkud obšírné věnování

Pominu-li Fantastickou cestu, což bylo románové zpracování filmového scénáře někoho jiného, je tomu už zhruba patnáct let, co jsem naposledy napsal vědeckofantastický román. Ne snad proto, že jsem přestal psát, protože v těch letech jsem psal více než kdy předtím. Nepsal jsem prostě vědeckofantastické romány.

Až jsem 24. ledna 1971 na vědeckofantastické konvenci v New Yorku uslyšel veřejný dialog Roberta Silverberga a Lestera del Reye na téma science fiction. Během přednášky se chtěl Bob pro názornost zmínit o nějakém chemickém izotopu - mohl to být jakýkoli izotop - a po chvíli váhání řekl: "Plutonium 186."

Po skončení přednášky jsem samozřejmě za Bobem zašel, abych mu (se značnou škodolibostí) řekl, že nic takového jako plutonium 186 neexistuje a ani existovat nemůže. Bob však po této demonstraci své vědecké negramotnosti nesvěsil hlavu, nýbrž lhostejně prohodil: "No a co?"

"No a nic," odpověděl jsem. "Ale abych ti ukázal, co je to opravdová duchaplnost, napíšu o plutonu 186 povídku."

Nebylo to tak snadné, jak to z mých úst bombasticky vyznělo. Musel jsem přemýšlet o nějaké možnosti, která by připustila (nebo aspoň zdánlivě připustila) existenci neexistujícího izotopu, pak o problémech, které by z toho mohly vyplynout, a nakonec o vyřešení těchto problémů.

Po určité době jsem si všechno dostatečně připravil, abych mohl konečně začít.

Tak jsem začal psát a stalo se něco, co se mi obvykle nestává... Příběh se mi vymkl z rukou a začal se překotně vyvíjet. Nejdřív mě ani nenapadlo, že napíšu román, ale nakonec to tak dopadlo.

A protože mě nevědomky inspiroval k napsání románu, o němž jsem (zpočátku) ani nevěděl, že ho píšu, věnuji tuto knihu

svému dobrému příteli
ROBERTU SILVERBERGOVI

Mimochodem, příběh začíná šestou kapitolou. To není chyba. Mám k tomu své důvody. Tak se dejte do čtení a doufám, že se i pobavíte.

I. Proti hlouposti

"To je k ničemu!" vykřikl Lamont zuřivě. "Nikam jsem se nedostal." Měl zadumaný výraz, který dobře doplňoval jeho hluboce posazené oči a lehce asymetrickou dlouhou bradu. Vypadal zadumaně, i když se mu nejvíc dařilo, a teď se mu příliš nedařilo. Jeho druhý oficiální rozhovor s Hallamem dopadl ještě mnohem hůř než ten první.

"Nech toho," řekl Myron Bronowski klidně. "Stejně jsi tomu nevěřil. Vždyť jsi mi to říkal." Vyhazoval do vzduchu buráky a když padaly dolů, lapal po nich svými oduřelými ústy. Nikdy se neminul.

"Tím mě nepotěšíš. Ale máš pravdu, nezáleží na tom. Můžu dělat spoustu jiných věcí, a taky budu, a kromě toho teď záleží na tobě. Kdybys tak zjistil..."

"To stačí, Pete, všechno jsem už slyšel. Mým úkolem je pouze rozluštit způsob myšlení inteligence, která není lidská."

"Intelligence, která je lepší než lidská. Ty bytosti z paravesmíru se pokoušejí dorozumět."

"To je možné," povzdechl si Bronowski, "ale zkoušejí to skrze moji inteligenci, o které si někdy myslím, že je lepší než lidská, ale ne zas o moc. Někdy se vzbudím uprostřed noci a přemítám, jestli různé inteligence vůbec dokážou komunikovat; anebo, to když mám za sebou zvlášť špatný den, jestli výraz "různé inteligence" má vůbec nějaký smysl."

"Má," řekl Lamont vztekla a zřetelně zaťal v kapsách svého pláště pěsti. "Znamená to Hallam a já. Znamená to ten potrhlý dr. Frederick Hallam a já. Jsme různé inteligence, protože když s ním mluvím, on mi nerozumí. Jen mu zrudne ten jeho debilní obličej, najednou má vypoulené oči a ucpané uši. Řekl bych, že mu přestane pracovat mozek, ale nemám žádný důkaz, jestli je jeho mozek vůbec schopen být i v nějakém jiném stavu."

"Takhle hovořit o Otcí Elektronové pumpy," zamumlal Bronowski.

"Přesně tak. Věhlasný Otec Elektronové pumpy. Parchant jeden! Jeho příspěvek byl ve skutečnosti minimální. Já to vím."

"Já taky. Už jsi mi to mockrát říkal." A Bronowski vyhodil do vzduchu další oříšek. Chytil ho.

1

Stalo se to před třiceti lety. Frederick Hallam byl radiochemik s čerstvě dokončenou doktorskou disertací a bez sebe menšího náznaku světobornosti.

Světlem začala ořásat až skutečnost, že na jeho stole stála zaprášená láhev s činidlem, označená štítkem "Wolframový kov". Nebyla jeho. Nikdy ji nepoužil. Byla dědictvím jednoho šedivého dne, kdy z jistého dávno zapomenutého důvodu wolfram potřeboval nějaký bývalý laborant. Už to vlastně ani skutečný wolfram nebyl. Skládal se z malých hrudek něčeho, co bylo nyní pokryto silnou vrstvou šedivého, práškovitého kyslíčnicku. Nebylo jej možno použít.

Jednoho dne Hallam vstoupil do laboratoře (bylo to přesně 3. října 2070), pustil se do práce, krátce před desátou přestal pracovat, ohromeně pohlédl na láhev a zvedl ji. Byla zaprášená jako vždy, se stejně vybledlým štítkem, ale Hallam vykřikl: "Sakra! Kdo si s tím krucinál hraje?"

Takhle to alespoň tvrdil Denison, který tuto poznámku zaslechl a o generaci později ji řekl Lamontovi. Oficiální verze objevu, jak je uvedena v knihách, pomíjí veškerou frazeologii. Člověk má pocit, že Hallam je bystrý chemik, který neustále nastiňuje hlubokomyšlné dedukce.

Nebylo tomu tak. Hallam nemohl wolfram nijak použít. Byl pro něj úplně bezcenný a jakákoli manipulace s ním pro něj neměla význam. Nenáviděl však zásahy do pořádku na svém stole (jako spousta jiných lidí) a podezíral ostatní, že z čiré zlomyslnosti po takovém zasahování touží.

Nikdo tenkrát nepřiznal, že by o tom něco věděl. Benjamin Allan Denison, který zaslechl onu úvodní poznámku, měl kancelář hned přes chodbu a obojí dveře byly otevřené. Zvedl oči a střetl se s vyčítavým Hallamovým pohledem.

Neměl Hallam moc rád (nikdo ho neměl moc rád) a v noci se špatně vyspal. V tom okamžiku, jak na to později vzpomínal, se zaradoval, že si má na kom vylít zlost, a Hallam byl skvělý objekt. Když mu Hallam přistrčil láhev k obličejí, Denison se se zřetelným odporem odvrátil. "Proč by mě k čertu měl zajímat tvůj wolfram?" zeptal se. "Proč by měl někoho zajímat? Podívej se na tu láhev a zjistíš, že nebyla dvacet let otevřená. A kdybys na ni nesahal téma špinavýma prackama, viděl bys, že se jí nikdo ani nedotkl."

Hallam pomalu zrudl hněvem. "Poslyš, Denisone, někdo vyměnil obsah. To není wolfram," řekl se staženým hrdlem.

Denison se zlehka, ale zřetelně nadechl. "Jak to ty můžeš vědět?" Z takových drobných nepřijemností a žabomyších sporů se rodí dějiny.

V každém případě to byla nešťastná poznámka. Denisonova akademická pověst, počínající stejným datem jako Hallamova, měla mnohem větší váhu; Denison byl mladou nadějí oddělení. Hallam to věděl, ale horší bylo, že to věděl i Denison a nedělal s tím žádné tajnosti. Denisovo "Jak to ty můžeš vědět?" se zcela patrným důrazem na "ty" bylo dostatečnou motivací všeho, co následovalo. Bez toho by se Hallam nikdy nestal největším a nejváženějším vědcem v historii, abych použil přesnou větu, kterou Denison později použil ve svém rozhovoru s Lamontem.

Podle oficiální verze přišel Hallam onoho osudného rána do práce, všiml si, že zmizely práškovité šedivé hrudky - a nezanechaly žádný prach ani na vnitřní stěně láhve - a na jejich místě se objevil čistý, železitě šedý kov. Hallam začal samozřejmě pátrat...

Ale odložme oficiální verzi stranou. Byl zde Denison. Pokud by se omezil na to, že by vše prostě popřel nebo nad tím pokrčil rameny, Hallam by se určitě zeptal ostatních, případně by ho ta nevysvětlená událost začala unavovat, odložil by láhev stranou a nechal následující tragédii, ať již mírnou či drastickou (což by záviselo na tom, za jak dlouho by došlo k závěrečnému odhalení, napospas budoucnosti. Hallam by v žádném případě nepřiléval oleje do ohně.

Na dotaz "Jak to ty můžeš vědět?", který ho shodil, však Hallam mohl pouze drsně odseknout: "Já ti ukážu, jak to vím."

A poté mu již nic nemohlo zabránit v tom, aby nezacházel do extrémů. Prioritou číslo jedna se stal rozbor kovu v té staré nádobě a Hallamovým hlavním cílem bylo smazat z Denisonova úžkonosého obličejí domýšlivost a z jeho bledých rtů věčný náznak úšklebku.

Denison na ten okamžik nikdy nezapomněl, neboť jeho vlastní postřeh přivedl Hallama k Nobelově ceně a jeho uvrhl v zapomnění.

Nemohl tušit (a i kdyby, bylo by mu to jedno), že Hallam je nesmírně zarputilý a že díky své prostřednosti má potřebu chránit svoji hrdost, která v té době měla větší úspěch než veškerá Denisonova přirozená brilantnost.

Hallam se okamžitě přestěhoval, kam potřeboval. Odnesl svůj kov do oddělení hmotnostní spektrografie. Pro radiačního chemika to bylo přirozené. Znal místní techniky; pracoval s nimi a byl energický. Tak energický, že tato práce měla přednost před projekty mnohem většího významu.

Pracovník od spektrografu konečně řekl: "Není to wolfram."

Hallamova široká, smrtelně vážná tvář se stáhla do drsného úsměvu. "Výborně. Řekneme to Chytráku Denisonovi. Napište mi zprávu a..."

"Počkejte, pane doktore. Já jsem vám sice řekl, že to není wolfram, ale to neznamená, že vím, co to je."

"Co tím myslíte, že nevíte, co to je?"

"Výsledky jsou absurdní." Laborant se na chvíli zamyslel. "Vlastně nesmyslné. Koeficient náboje a hmotnosti je zcela špatný."

"Špatný v jakém smyslu?"

"Je příliš vysoký. To prostě nejde."

"Dobrá," řekl Hallam. Bez ohledu na to, čím byl motivován, se svými následujícími slovy vydal na cestu k zasloužené, třebaže diskutované Nobelově ceně: "Zjistěte frekvenci charakteristické x-ové radiace a vypočtete náboj. Hlavně jen neseďte a neříkejte, že něco není možné."

O několik dní později přišel zachmuřený laborant do Hallamovy kanceláře.

Hallam nedbal vrásek na jeho tváři - nebyl nikdy přecitlivělý - a zeptal se: "Zjistil jste..." Vrhл zamračený pohled na Denisona, který seděl za stolem ve své laboratoři, a zavřel dveře. "Zjistil jste náboj v jádře?"

"Ano, ale není správný."

"Dobře, Tracy. Udělejte to znovu."

"Dělal jsem to už desetkrát. Není správný."

"Pokud jste ovšem provedl měření. Nezahrávejte si s fakty."

Tracy si promnul ucho a řekl: "Musím, pane doktore. Pokud mám brát ta měření vážně, pak to, co jste mi dal, je plutonium 186."

"Plutonium 186? Plutonium 186?"

"Náboj je +94. Hmotnost je 186."

"Ale to není možné. Takový izotop neexistuje. Nemůže existovat."

"Vždyť vám to říkám. Ale takové jsou výsledky měření."

"V tom případě zůstává v jádře náboj více než padesáti neutronů. Plutonium 186 nemůže existovat. Nemůžete namačkat devadesát čtyři protony do jednoho jádra s pouhými devadesáti dvěma neutrony a čekat, že jádro zůstane pohromadě třeba pouhou bilióntinu bilióntiny sekundy."

"Vždyť vám to pořád říkám, pane doktore," řekl Tracy klidně.

A pak Hallam přestal přemýšlet. Ztratil se wolfram a jeden z jeho izotopů, wolfram 186, je stálý. Wolfram 186 má v jádře 74 protonů a 112 neutronů. Mohlo by něco změnit dvacet neutronů na dvacet protonů? Samozřejmě že ne.

"Objevila se nějaká radioaktivita?" zeptal se Hallam, tápavě hledající východ ze začarovaného kruhu.

"Taky mě to napadlo," řekl laborant. "Ten prvek je stálý. Absolutně stálý."

"V tom případě to nemůže být plutonium 186."

"Vždyť vám to pořád opakuju, pane doktore."

Hallam řekl zoufale: "Dobrá, tak mi to dejte."

Když byl opět o samotě, ohromeně se na láhev zadíval. Nejbližší stálý izotop plutonia je plutonium 240, v němž je zapotřebí 146 neutronů, aby udržely 94 protonů v jakémsi zdání částečné stability.

Co mohl dělat? Bylo to nad jeho síly a litoval, že se do toho vůbec pouštěl. Koneckonců ho nyní čekala opravdová práce a s touhle... s touhle záhadou nemel nic společného. Tracy udělal nějakou hloupou chybu, nebo je rozbitý hmotnostní spektrometr, nebo...

Tak co s tím? Zapomeň na to!

Ale Hallam to nemohl udělat. Denison by se u něho dříve či později zastavil a s typickým provokujícím úsměvem by se na wolfram zeptal. A co by mu na to odpověděl? Mohl by říct: "Není to wolfram, jak už jsem ti jednou řekl."

Denison by se jistě zeptal: "A co to tedy je?" A Hallam by se vystavil zcela nepředstavitelnému výsměchu, jenž by nutně následoval, jakmile by někdo začal tvrdit, že se jedná o plutonium 186. Musel přijít na to, co to je, a musel to udělat sám. Nemohl prostě nikomu věřit.

Asi o dva týdny později vtrhl téměř prvotřídně rozrušený do Tracyho laboratoře. "Neříkal jste mi snad, že ta látka není radioaktivní?"

"Jaká látka?" zeptal se Tracy mechanicky, než si vzpomněl.

"Látka, kterou jste nazval plutoniem 186," řekl Hallam.

"Ano, byla stálá."

"Asi tak stálá jako váš duševní stav. Jestliže tvrdíte, že není radioaktivní, běžte raději prodávat do železářství."

Tracy se zamračil. "Dobře, pane doktore. Dejte to sem a zkusíme to." A pak vykřikl: "To mě podrž! Je to radioaktivní. Jenom trochu, ale je. Nevím, jak jsem to mohl přehlédnout."

"A nakolik mám teď věřit těm vašim kecům o plutoniu 186?"

Hallam držel celou záležitost pevně v rukou. Záhada se stala tak nepřijemnou, jako by to byla osobní urážka. Ať již ty láhve či jejich obsah vyměnil kdokoli, musel buď opět něco vyměnit, nebo vynalézt nový kov jenom proto, aby z něj udělal blázna. V každém případě byl připraven nenechat svět na pochybách, že problém vyřeší, když musí - a pokud může.

Byl zatvrzelý a pustil se do toho s takovou vervou, že nad tím nebylo možno pouze mávnout rukou. Šel navštívit rovnou G.C. Kantrowitsche, který právě dokončoval poslední rok své vlastní pozoruhodné kariéry. Získat Kantrowitschovu pomoc bylo těžké, ale když už se mu to jednou podařilo, brzy se dostavilo ovoce.

O dva dny později vpadl Kantrowitsch v záblesku vzrušení do Hallamovy kanceláře: "Dotýkal jste se té látky rukama?"

"Skoro vůbec," odpověděl Hallam.

"To je dobře. Raději se tomu vyhněte. Vyzařuje to pozitrony."

"Cože?"

"Ty neenergičtější pozitrony, jaké jsem kdy viděl... A vaše hodnoty radioaktivity té látky jsou příliš nízké."

"Příliš nízké?"

"Rozhodně. Ale znepokojuje mě, že výsledek každého mého měření je o maličko větší než ten předchozí."

6 (pokračování)

Bronowski nahmatl v objemné kapse svého saka jablko a zakousl se do něj. "Dobrá, zašel jsi za Hallamem a on tě podle očekávání vyhodil. Co dál?"

"Ještě jsem se úplně nerozhodl. Ale v každém případě při tom padne na zadek. Už jsem se s ním jednou setkal, před mnoha lety, když jsem sem poprvé přišel. Když jsem si myslel, že to je vynikající člověk. Vynikající člověk... Je to největší lump v dějinách vědy. Přetvořil historii Pumpy, přetvořil ji tady..." a Lamont si poklepal na spánek. "Věří své vlastní fantazii a s chorobnou zuřivostí za ni bojuje. Je to trpaslík s jedinou schopností, přesvědčit ostatní, že je obr."

Lamont vzhledl k Bronowského širokému a klidnému obličejí, z něhož nyní vyzařovala veselost, a nuceně se usmál. "Poslyš, z toho nepojde nic dobrého, a já jsem ti to už říkal."

"Mnohokrát," souhlasil Bronowski.

"Jenom mě rozčiluje, že celý svět..."

2

Peteru Lamontovi byly dva roky, když vzal Hallam poprvé do ruky svůj proměnný wolfram. Když mu bylo dvacet pět, nastoupil s čerstvou doktorskou disertační prací na stanici Pumpa I a zároveň dostal místo na fyzikální fakultě univerzity.

Pro mladého muže to byl vynikající úspěch. Stanice Pumpa I sice v září novějších stanic ztrácela na kráse, ale byla prababičkou všech stanic, celého řetězu, který nyní obepínal planetu, i když veškerá technologie byla pouze několik desítek let stará. Dosud žádný důležitý technologický pokrok se neujal tak rychle a všestranně - a proč by ne? Znamenalo to volnou energii bez omezení a bez problémů. Byla to mikulášská nadílka a Aladdinova lampa pro celý svět.

Lamont sem nastoupil proto, aby se mohl věnovat problémům nejvyšší teoretické abstrakce, a zároveň ho zajímal úžasný příběh vývoje Elektronové pumpy. Nebyla dosud popsána ve své komplexnosti nikým, kdo by opravdu rozuměl jejímu teoretickému principu (pokud se mu dalo porozumět) a kdo by byl schopen vysvětlit složitost problému široké veřejnosti. Hallam pro jistotu sám napsal řadu článků pro populární sdělovací prostředky, které však nepředstavovaly ucelenou, logickou historii - něco, co Lamont toužil doplnit.

Začal Hallamovými články a jinými publikovanými ohlasy - tedy oficiálními dokumenty - a přes ně se dostal až k Hallamově světobornému postřehu, který byl často nazýván Velkým prohlédnutím (vždy s velkým písmenem).

Poté, co si Lamont uvědomil své rozčarování, začal samozřejmě pátrat hlouběji a v mysli se mu zrodila otázka, zda Hallamův velký postřeh byl opravdu jeho vlastním postřehem. Bylo to předneseno na konferenci, která znamenala skutečný počátek Elektronové pumpy, ale když konference skončila, bylo nesmírně obtížné zjistit podrobnosti jejího průběhu a zcela nemožné získat zvukový záznam.

Lamont začal mít nakonec podezření, že nejasnost stop z doby konání konference není úplně náhodná. Důvtipným spojením několika podrobností vznikla logická pravděpodobnost, že jistý John F. X. McFarland prohlásil něco velmi podobného rozhodující formulaci, kterou vyslovil Hallam - a že tak učinil dříve než Hallam.

Lamont šel McFarlanda navštívit. V oficiální zprávě nebyl tento muž vůbec uveden a nyní se zabýval výzkumem horní vrstvy atmosféry se zvláštním zřetelem na sluneční vítr. Nebyla to příliš vznešená práce, ale měla svá privilegia a přece jen co do činění s účinky Pumpy. McFarland se nepochybně vyhnul tomu, aby upadl do zapomnění jako Denison.

Vlídě Lamonta přijal a byl ochoten hovořit o čemkoli, kromě událostí na oné konferenci. Že si prostě nevzpomíná. Lamont naléhal a uváděl důkazy, které shromáždil. McFarland vytáhl dýmku, naplnil ji, důkladně si prohlédl její obsah a se zvláštní cílevědomostí prohlásil: "Nechci si vzpomenout, protože na tom nezáleží, věřte mi. Dejme tomu, že bych si činil nárok na to, že jsem něco řekl. Nikdo by tomu nevěřil. Vypadal bych jako idiot a megaloman."

"A Hallam by se postaral o to, abyste šel do důchodu."

"To netvrdím, ale myslím, že by mi to stejně nijak neprospělo. Tak jaký je v tom rozdíl?"

"Jde o historickou pravdu!" vykřikl Lamont.

"To je hloupost. Historická pravda je, že Hallam se nikdy nevzdával. Nutil všechny k výzkumům, ať chtěli či ne.

Nebýt jeho, tak by ten wolfram nakonec explodoval a vyžádalo by si to kdovíkolik obětí. Třeba by se už neobjevil žádný další vzorek a my bychom nikdy neměli Pumpu. Hallam si zaslouhuje uznání, i kdyby si uznání nezasluhoval, a pokud je to nesmysl, je mi líto, protože historie je nesmysl." Lamont nebyl s odpovědí spokojen, ale co mohl dělat, když McFarland už nic víc neřekl.

Historická pravda!

Části historické pravdy, která zřejmě stála mimo veškerou pochybnost, bylo, že "Hallamův wolfram" (jak byl podle historického zvyku nazýván) se proslavil díky radioaktivitě. Nezáleželo na tom, jestli to byl či nebyl wolfram, jestli ho někdo vyměnil či ne, dokonce ani jestli to byl nebo nebyl neexistující izotop. Vše pohltit úžas nad něčím, co vykazovalo stále intenzivnější radioaktivitu za podmínek, které vylučovaly možnost jakéhokoli radioaktivního kolapsu, v jakémkoli počtu do té doby známých kroků.

Po chvíli se ozval Kantrowitsch: "Radši bychom ho měli rozdrtit. Jestliže ho necháme ve větších hručkách, vyprchá,

nebo exploduje, nebo obojí, a zamoří to půlku města."

Tak byl wolfram rozdrčen a oddělen a nejprve smíchán s obyčejným wolframem a pak, jakmile se při své přeměně začal stávat radioaktivním, byl smíchán s grafitem, který má nižší průřez radiace.

Ani ne dva měsíce poté, co Hallam zaregistroval změnu obsahu láhve, Kantrowitsch ve zprávě redaktorovi Nuclear Reviews, s Hallamem jako spoluautorem, oznámil existenci plutonia 186. Tracy tedy obhájil své původní tvrzení, ale jeho jméno nebylo ani teď, ani později uvedeno. Hallamův wolfram postupně nabýval na důležitosti a Denison si začal uvědomovat změny, které z něho nakonec učinily vědeckou mrtvolu.

Existence plutonia 186 znamenala poměrně velký problém. Ale mnohem horší byla jeho počáteční stálost a nepochopitelně rostoucí radioaktivita.

Byla svolána konference, jež se měla tímto problémem zabývat. Předsedal jí Kantrowitsch, což byla zajímavá historická událost, protože to bylo v historii Elektronové pumpy naposledy, co takovému důležitému setkání nepředsedal Hallam. Kantrowitsch o pět měsíců později zemřel a tím zmizela ze světa jediná osobnost, která měla dostatečnou prestiž, aby udržela Hallama na uzdě.

Jednání bylo mimořádně neplodné, dokud Hallam nevyhlásil své Velké prohlédnutí, ale podle Lamontovy rekonstrukce došlo ke skutečnému obratu během polední přestávky. McFarland, o kterém není v oficiální zprávě žádný záznam, přestože byl uveden na seznamu účastníků, tehdy řekl: "Poslyšte, chce to trochu fantazie. Dejme tomu, že..."

McFarland hovořil s Diderickem van Klemensem a van Klemens si to jakýmsi vlastním těsnopisem ve zkratce poznamenal. Než se to Lamontovi podařilo vypátrat, byl van Klemens dávno mrtev, a přestože jeho samotného van Klemensovy poznámky přesvědčily, musel připustit, že bez dalších důkazů moc přesvědčivé nebyly. A navíc nebylo možno nijak dokázat, že Hallam tu poznámku zaslechl. Lament by na to dal krk, ale ani to nebyl uspokojivý důkaz.

Dejme tomu, že by se to Lamontovi podařilo dokázat. Mohlo by to zchladit Hallamovu nechvalně známou domýšlivost, ale sotva by to otřásl jeho postavením. Mohla by se objevit námitka, že McFarlandova poznámka byla pouhou fantazií. Avšak Hallam v ní spatřil něco více. A byl ochoten postavit se do čela skupiny, vydat oficiální prohlášení a riskovat, že se stane terčem posměchu. McFarlanda by jistě ani ve snu nenapadlo, že by se jeho "trocha fantazie" mohla dostat do oficiálního zápisu.

Lamont by mohl oponovat, že McFarland byl velice známý jaderný fyzik, který mohl ztratit svoji pověst, kdežto Hallam byl mladý radiochemik, který mohl v oblasti jaderné fyziky prohlásit cokoli a jako neodborníkovi mu to mohlo projít.

Podle oficiálního zápisu řekl Hallam toto:

"Pánové, nikam jsme se nedostali. Dovoluji si proto vyjádřit svůj názor, ne snad proto, že by nutně musel dávat smysl, ale proto, že je to menší nesmysl než cokoli jiného, co jsem tady slyšel... Máme co do činění s plutoniem 186, látkou, která nemůže existovat či být ani na okamžik izolovanou stálou látkou, pokud přírodní zákony vesmíru mají vůbec nějakou platnost. To však znamená, že jako stálá látka nepochybně existuje a především musela existovat, a musela existovat především v místě nebo čase či za podmínek, kdy přírodní zákony vesmíru byly jiné než dnes. Řečeno na rovinu, látka, kterou studujeme, vůbec nepochází z našeho vesmíru, ale z nějakého jiného - protilehlého či paralelního vesmíru. Říkejte tomu, jak chcete.

Jakmile byla zde - a já netvrdím, že vím, jak se sem dostala - zůstala i nadále stálá a důvodem podle mě bylo to, že si přinesla zákony svého vlastního vesmíru s sebou. Skutečnost, že pomalu začala být radioaktivní a posléze stále radioaktivnější, zřejmě znamená, že zákony našeho vlastního vesmíru pronikly do její podstaty, pokud chápete, co tím myslím.

Upozorňuji na to, že v době, kdy se objevilo plutonium 186, zmizel vzorek wolframu, tvořený několika stálými izotopy včetně wolframu 186. Je možné, že zmizel do paralelního vesmíru. Logicky lze koneckonců předpokládat, že výměna hmoty je jednodušší než jednosměrný přenos. V paralelním vesmíru může být wolfram 186 stejně anomální jako plutonium 186 zde. Zpočátku to může být stálá látka, která pomalu nabývá stále větší radioaktivity. Může v paralelním vesmíru sloužit jako zdroj energie, stejně jako plutonium 186 tady."

Posluchači museli naslouchat značně ohromeni, protože není zaznamenáno žádné přerušení, alespoň ne až do poslední výše uvedené věty, kdy se Hallam zřejmě odmlčel, aby nabral dech nebo aby se podívil své vlastní troufalosti.

Někdo z publika (pravděpodobně Antoine-Jerôme Lapin, neboť nahrávka není zřetelná) se dotázal, zda si profesor Hallam myslí, že nějaká inteligentní bytost v paravesmíru provedla zmíněnou výměnu úmyslně, aby získala zdroj energie. Výraz "paravesmír", vzniklý zřejmě zkrácením výrazu "paralelní vesmír", se tímto způsobem dostal do obecného jazyka. Při Lapinově dotazu bylo použití tohoto výrazu poprvé zaznamenáno.

Chvilí bylo ticho a pak Hallam odvázněji než kdy předtím řekl (a to byla podstata Velkého prohlédnutí): "Ano, myslím že ano, a domnívám se, že zdroj energie nemůže mít praktický význam, dokud vesmír a paravesmír nebudou spolupracovat, každý na jedné polovině pumpy, převádějící energii od nich k nám a od nás k nim a využívající rozdílu v přírodních zákonech obou vesmírů."

Hallam adoptoval slovo "paravesmír" a přivlastnil si je. Navíc jako první použil v této souvislosti slovo "pumpa" (od té doby vždy s velkým písmenem).

V oficiální zprávě je patrná snaha vyvolat dojem, že Hallamův názor způsobil okamžité oheň na střeše, ale není to pravda. Ti, kteří byli ochotni o něm vůbec diskutovat, se spokojili pouze s tvrzením, že to je zábavná spekulace. Zvláště Kantrowitsch neřekl ani slovo. To bylo pro Hallamovu kariéru rozhodující.

Hallam by sám stěží dotáhl do konce teoretické a praktické důsledky své vlastní hypotézy. Byl sestaven potřebný tým. Ale nikdo z jeho členů se s hypotézou dlouho otevřeně neztotožňoval, až bylo příliš pozdě. V době, kdy úspěch byl nabíledni, veřejnost jej začala považovat za úspěch Hallamův, pouze Hallamův. Pro celý svět to byl Hallam, pouze

Hallam, kdo jako první objevil onu látku, kdo dospěl k Velkému prohlédnutí a byl tudíž i otcem Elektronové pumpy.

A tak byly v různých laboratořích lákavě umístěny hrudky wolframového kovu. V jednom případě z deseti se přenos uskutečnil a byly vyrobeny nové zásoby plutonia 186. Jiné prvky, použité jako návnada, byly odmítnuty... Ale kdekoliv se objevilo plutonium 186 a ať jej do ústřední výzkumné organizace zabývající se tímto problémem přinesl kdokoliv, pro veřejnost to bylo pouze další množství "Hallamova wolframu".

A byl to opět Hallam, kdo dokázal veřejnosti nejúspěšněji vysvětlit některé aspekty své teorie. Ke svému vlastnímu překvapení (jak později přiznal) zjistil, že je obratný spisovatel, a využíval popularizace. Úspěch má navíc určitou setrvačnost a veřejnost nepřijímala informace o projektu od nikoho jiného než od Hallama.

V dosud slavném článku v týdeníku North American Sunday Tele-Times Weekly napsal: "Nedokážeme říci, kolika různými způsoby se zákony paravesmíru liší od našich, ale s určitou jistotou se můžeme domnívat, že silná jaderná interakce, jež je nejsilnější známou silou v našem vesmíru, je v paravesmíru dokonce ještě silnější, snad stokrát silnější. To znamená, že protony se proti své vlastní elektrostatické přitažlivosti udrží pohromadě snadněji a že jádro vyžaduje k vytvoření stability méně neutronů.

Plutonium 186, v jejich vesmíru stálé, obsahuje příliš mnoho protonů či příliš málo neutronů, aby bylo stálé u nás, kde probíhá méně účinná interakce. Jakmile se plutonium 186 objeví v našem vesmíru, začne vyzařovat pozitrony, přičemž uvolňuje energii, a s každým emitovaným pozitronem se v jádru přemění jeden proton v neutron. Nakonec se dvacet protonů v jádře přemění na neutrony a z plutonia 186 se stane wolfram 186, který je podle zákonů našeho vlastního vesmíru stálý. V tomto procesu se z každého jádra vyloučí dvacet pozitronů, které narazí na dvacet elektronů, spojí se s nimi a tím je zruší, přičemž se uvolní další energie, takže s každým jádrem plutonia 186, které je k nám posláno, přichází náš vesmír o dvacet elektronů.

Současně je wolfram 186, který vstupuje do paravesmíru, z přesně opačného důvodu nestálý tam. Podle zákonů paravesmíru má příliš mnoho neutronů nebo příliš málo protonů. Atomy wolframu 186 začnou vyzařovat elektrony, přičemž neustále uvolňují energii, a s každým emitovaným elektronem se přemění jeden neutron v proton, až se z nich nakonec stane opět plutonium 186. S každým jádrem wolframu 186, poslaným do paravesmíru, k němu přibude dvacet elektronů.

Cyklus plutonium - wolfram může probíhat nekonečně z vesmíru do paravesmíru a zpět a přitom postupně oběma vesmírům poskytovat energii, s čistým vedlejším účinkem přenosu dvaceti elektronů z našeho vesmíru do paravesmíru na každé jádro v cyklu. Obě strany tak mohou získávat energii z jakési Mezivesmírné elektronové pumpy."

Převedení této teorie do praxe a samotné zřízení Elektronové pumpy jako efektivního zdroje energie proběhlo s neuvěřitelnou rychlostí a každá fáze úspěchu zvyšovala Hallamův věhlas.

3

Lament neměl nejmenší důvod pochybovat o podstatě tohoto věhlasu a když v souvislosti se zamýšlenou historií poprvé požádal Hallama o delší interview, obdivoval ho téměř jako hrdinu (tato vzpomínka ho později uváděla do rozpaků a pokusil se ji - s určitým úspěchem - vymazat ze své mysli).

Hallam nevypadal nepřístupně. Jeho vážnost na veřejnosti dosáhla během třiceti let tak závratné výše, že by se někdo mohl podívat, proč mu neteče krev z nosu. Fyzicky zestárl velice impozantně, ne-li půvabně. Těžkopádnost jeho těla mu dodávala vzezření obřadné důležitosti a měl-li snad v obličejí hrubé rysy, byl jim schopen dát výraz jakési intelektuální vyváženosti. Ještě pořádkem rychle brunátněl a jeho snadno zranitelná ješitnost se stala přislovečnou.

Hallam si před Lamontovým příchodem prohlédl několik stručných informací. Řekl: "Vy jste dr. Peter Lamont. Slyšel jsem, že se úspěšně zabýváte parateorií. Vzpomínám si na váš referát. Bylo to o parafúzi, vidíte?"

"Ano."

"Dobrá, připomeňte mi to. Vyprávějte mi o tom. Samozřejmě zcela přirozeně, jako byste hovořil s laikem. Koneckonců," pousmál se, "v určitém směru laik jsem. Jsem pouhý radiochemik a žádný velký teoretik, pokud nechcete počítat těch pár konceptů."

Lamont to tenkrát pochopil jako přímočaré konstatování a rozhovor zřejmě nebyl tak odporně blahosklonný, jak tvrdil později, když na něj vzpomínal. Hallam však použil, jak si Lamont později uvědomil či aspoň tvrdil, svou typickou metodu: uchopit podstatu práce, kterou vykonali jini. Poté dokázal s příslušnou vážností o předmětu živě hovořit, aniž by zacházel do přílišných podrobností či do podrobností vůbec.

Mladší Lamont se však tehdy cítil polichocen a okamžitě se nechal unést onou výřečnou horlivostí, kterou člověk prožívá, když vysvětluje své vlastní objevy:

"Nemůžu říci, že bych toho udělal mnoho, pane doktore. Odvozování přírodních zákonů paravesmíru - parazákonů - je komplikovaná záležitost. Nemáme téměř nač navázat. Začal jsem tím málem, co víme, a nepřijímal žádná nová východiska, pro která nemáme důkazy. Je zřejmé, že při silnější nukleární interakci by fúze malých jader probíhala snadněji."

"Parafúze," řekl Hallam.

"Ano. Vtip spočíval ve výpočtu podrobností. Implikovaná matematika poněkud nedostačovala, ale po provedení několika transformací začalo problémů ubývat. Ukázalo se například, že hydrid lithia může být v paravesmíru podroben katastrofické fúzi při teplotách o čtyři řády nižších než zde. K explozi hydridu lithia v našem vesmíru je zapotřebí teploty štěpení atomové bomby, kdežto v paravesmíru by to provedla takřikajíc nálož dynamitu. Možná, že hydrid lithia by mohl být v paravesmíru odpálen pouhou sirkou, ale není to moc pravděpodobné. Nabídli jsme jim hydrid lithia, neboť nukleární pohon by pro ně mohl být přirozený, ale nechtějí se ho ani dotknout."

"Ano, já vím."

"Připadá jim to zřejmě příliš riskantní; jako použití nitroglycerinu po tunách do raketových motorů - či něco horšího."

"Výborně. A píšete taky historii Pumpy."

"Nic oficiálního, pane doktore. Až budu mít hotový rukopis, dovolil bych si vás požádat, abyste si jej přečetl - abych mohl využít vašich hlubokých znalostí z této oblasti. Vlastně bych rád využil některých vašich vědomostí hned nyní, pokud máte trochu času."

"Můžu si ho udělat. A co byste chtěl vědět?" zasmál se Hallam. Bylo to naposled, co se v Lamontově přítomnosti smál.

"Vývoj výkonné a praktické Pumpy proběhl nesmírně rychle, pane profesore," začal Lamont. "Jakmile byl projekt Pumpy..."

"Projekt Mezivesmírné elektronové pumpy," opravil ho Hallam, stále ještě s úsměvem.

"Samozřejmě," řekl Lamont a odkašlal si. "Použil jsem pouze populární název. Jakmile byl projekt zahájen, velice rychle a bez zbytečného mrhání byly vyvinuty technické podrobnosti."

"Máte pravdu," řekl Hallam s náznakem samolibosti. "Lidé mi chodili říkat, že energický postup a podnětný směr bádání byl mojí zásluhou, ale ve své knize to dvakrát zdůrazňovat nemusíte. Faktem je, že se na projektu podílelo nesmírně mnoho talentů, a já bych nechtěl, aby skvělé výkony jednotlivců byly zastíněny jakýmkoli zveličováním mé role."

Lamont trochu rozzlobeně zavrtěl hlavou. Zdálo se mu, že sem ta připomínka nepatří. Řekl: "Tohle nemám vůbec na mysli. Mám na mysli inteligenci té druhé strany - paralidi, abych použil populárního termínu. Oni to začali. Objevili jsme po první přeměně plutonia na wolfram; oni nás však objevili dřív, aby mohli provést přeměnu, a pracovali s čistou teorií; z návodu, který nám dali, nic neměli. A poslali nám tu kovovou fólii..."

Z Hallamovy tváře se vytratil úsměv, již natrvalo. Zamračil se a pomalu řekl: "Ty symboly nebyly nikdy rozluštny. Ani jeden z nich..."

"Geometrické obrazce ano, pane doktore. Prohlédl jsem si je a je zcela jisté, že měli na mysli mechanismus Pumpy. Mám pocit, že..."

Hallam zlostně odstrčil židli, až zaskřípala. "Nechme toho, mladíku," řekl. "My jsme tu práci udělali, ne oni."

"To ano... ale copak není pravda, že oni..."

"Že co?"

Lamont si nyní začal uvědomovat bouři emocí, kterou vyvolal, ale nechápal její příčinu. Nejistě pokračoval: "Že jsou inteligentnější než my... že tu opravdovou práci udělali oni. O tom snad není pochyb, pane doktore."

Hallam, rudý v obličeji, se těžce zvedl. "Je zde plno pochyb," vykřikl. "Nechci tu žádnou mystiku. Je jí už příliš. Podívejte se, mladíku," přiblížil se ke stále ještě sedícímu a zcela užaslému Lamontovi a zahrozil mu tlustým prstem, "jestliže ta vaše historie bude napsána tak, jako bychom byli loutkami v rukou paralidi, tahle instituce ji nebude publikovat. A podle mě by neměla být publikována vůbec. Nechci, aby lidstvo a jeho inteligence byly degradovány, a nechci, aby paralidi vystupovali v roli bohů."

Lamontovi nezbývalo než odejít. Zmatený, naprosto vyvedený z míry, že vyvolal nepříjemnou atmosféru, a přitom chtěl projevit pouze dobrou vůli.

A pak zjistil, že jeho historické zdroje náhle vysychají. Ti, kteří ještě před týdnem byli ochotni hovořit, si nyní na nic nevzpomínali a neměli čas na další rozhovory.

Lamonta to nejprve popudilo a pak v něm začal pomalu hlodat vztek. Začal se na všechny své materiály dívat z nového úhlu a tam, kde se dříve pouze vyptával, nyní naléhal a byl neodbytný. Pokaždé, když při úředním styku narazil na Hallama, byl Hallam zamračený a přehlížel ho a Lamont se na něj naopak začal dívat pohrdavě.

Čistým výsledkem bylo, že Lamont si začal uvědomovat, že jeho prvotní profese parateoretika pomalu končí, a zaměřil se důkladněji než kdy předtím na svou druhou profesi historika vědy.

6 (pokračování)

"Takový pitomec," zamumlal Lamont, když na to vzpomínal. "Přál bych ti vidět, Miku, jak byl vyděšený při seberněší domněnce, že hnací silou je ta druhá strana. Když se na to dívám zpětně, dívím se, jak je možné, že jsem se s ním setkal - i když neformálně - a netušil, že bude takhle reagovat. Bud rád, že jsi s ním nikdy nepřišel do styku."

"To taky jsem," řekl Bronowski lhostejně, "i když ty taky nejsi vždycky anděl."

"Nestěžuj si. S takovou prací, co děláš ty, nejsou problémy."

"A taky o ni není zájem. Koho kromě mě a pěti dalších lidí na světě může ta moje práce zajímat? Možná jich je šest, ... pokud si vzpomínáš."

Lamont si vzpomínal. "Docela dobře," dodal.

4

Bronowského flegmatický zevnějšek nikdy nezmátl nikoho, kdo ho i poměrně málo znal. Byl tvrdohlavý a s každým problémem si tak dlouho lámal hlavu, dokud ho nevyřešil nebo dokud ho natolik nerozcupoval, že věděl, že řešení není možné.

Jen vezměte v úvahu ty etruské nápisy, na kterých si vybudoval své jméno. Etruština byla živým jazykem až do prvního století našeho letopočtu, ale kulturní panství Římanů z ní nic nezachovalo a jazyk téměř úplně zanikl. Nápisy, které přežily masakr za vlády Římanů a - co je ještě horší - jejich lhostejnost, byly zachyceny v řeckých listech, takže mohly být vyslovovány, ale nic víc. Etruština zřejmě není příbuzná s žádným okolním jazykem. Podle všeho je velice archaická. Dokonce snad ani nepatří mezi indoevropské jazyky.

Bronowski se proto zaměřil na jiný jazyk, který zřejmě není příbuzný s žádným okolním jazykem, který je podle všeho velice archaický a který snad ani nepatří mezi indoevropské jazyky - který je však velice živý a kterým se hovoří v oblasti, která není příliš vzdálená od oblasti, ve které kdysi žili Etruskové.

Baskičtina? napadlo Bronowského. A použil baskičtinu jako návod. Před ním to zkoušeli i jiní, ale vzdali to.

Bronowski ne.

Byla to těžká práce, protože baskičtina, sama o sobě nesmírně obtížný jazyk, znamenala pouze vzdálenou pomoc. Bronowski nacházel postupně stále více důvodů k domněnce, že mezi obyvateli rané severní Itálie a raného severního Španělska byly nějaké kulturní styky. Mohl dokonce podat pádný důkaz, že velká skupina předkeltských kmenů přinesla do západní Evropy jazyk, z něhož se zachovala vzdáleně příbuzná etruština a baskičtina. Baskičtina se však během dvou tisíc let rozvíjela a dost se nakazila španělštinou. Pokusit se nejprve vydedukovat její strukturu v období Říma a pak ji srovnat s etruštinou byl mimořádně obtížný intelektuální výkon a Bronowski svým úspěchem zcela ohromil světové filology.

Samotné překlady z etruštiny byly zářným příkladem bezvýraznosti a neměly žádný význam. Byly to většinou běžné pohřební nápisy. Jejich překlad však znamenal senzaci a jak se ukázalo, byl nesmírně důležitý pro Lamonta.

Ne hned. Po pravdě řečeno, překlady se objevily téměř pět let předtím, než se Lamont vůbec dozvěděl, že kdysi existoval takový národ jako Etruskové. Ale pak se na univerzitě objevil Bronowski, aby přednesl jednu z každoročních přednášek pro členy vedení, a Lamont, kterému se většinou z těchto přednášek podařilo ulít, ačkoli byly pro pedagogy povinné, se tentokrát neulil.

Ne snad proto, že by si uvědomil důležitost přednášky nebo o ni projevil zájem, ale proto, že chodil s bývalou studentkou katedry románských jazyků a mohl si vybrat, zda se vyhnout této přednášce, nebo hudebnímu festivalu. Nebyl mezi nimi nijak silný vztah, z Lamontovy strany sotva uspokojivý a pouze dočasný, ale stejně se o nich mluvilo.

Měl skoro radost, že to tak dopadlo. Díky vzdálenému zájmu si poprvé uvědomil existenci záhadné civilizace Etrusků a problém odhalení nerozluštěného jazyka ho plně zaujal. Když byl mladý, rád řešil kryptogramy, ale spolu s dalšími dětskými zájmy se jich vzdal kvůli mnohem závažnějším kryptogramům, které stvořila příroda, a tak skončil u parateorie.

Nicméně díky Bronowského přednášce pocítil opět mladickou radost z pomalého odhalování něčeho, co vypadalo jako náhodné seskupení symbolů, a bylo dostatečně obtížné, aby úloze přidalo na důstojnosti. Bronowski byl prvotřídní řešitel kryptogramů a Lamont vychutnával zejména jeho líčení, jak do neznámého textu vytrvale a logicky pronikal.

Přesto by z toho všeho nic nebylo - z oné trojnásobné náhody, že se na univerzitě objevil Bronowski, že se Lamont v mládí nadšeně zabýval kryptogramy a že tam byl s půvabnou mladou ženou - nebýt toho, že se hned následujícího dne setkal s Hallamem a upadl do důkladné, a jak si nakonec uvědomil, trvalé nemilosti.

Necelou hodinu po skončení rozhovoru s Hallamem se Lamont rozhodl, že navštíví Bronowského. Měl pro něj problém, který mu připadal tak samozřejmý a který se Hallama tak dotkl. Protože byl pokárán, odhodlal se ránu oplatit - zvláště v souvislosti s charakterem výtky. Paralely jsou inteligentnější než lidé. Lamont tomu věřil již předtím tak samozřejmě jako něčemu, co je spíš očividné než podstatné. Nyní se to stalo podstatným. Musí to dokázat a důkaz nacpat Hallamovi do chřtánu - pokud možno napříč a všemi ostrými hroty nahoru.

Od své ještě čerstvé představy zbožňovaného hrdiny byl již Lamont natolik vzdálen, že vše náležitě vychutnával.

Bronowski byl ještě na univerzitě a Lamont ho vyhledal a trval na tom, že s ním chce mluvit.

Když se Bronowski konečně vynořil, byl chladně zdvořilý.

Lamont na tuto zdvořilost bryskně zareagoval, se zřejmou netrpělivostí se představil a řekl: "Pane doktore, jsem hrozně rád, že jsem vás zastihl, než jste odešel. Doufám, že vás přesvědčím, abyste zde zůstal déle."

Bronowski odpověděl: "To nebude tak těžké. Nabídlí mi tady na fakultě místo."

"A přijmete ho?"

"Přemýšlím o tom. Asi ano."

"Musíte ho přijmout. A přijmete, až uslyšíte, co vám teď řeknu. Pane doktore, co teď budete dělat, když jste rozluštil ty etruské nápisy?"

"To není můj jediný úkol, mladý muži." (Byl o pět roků starší než Lamont.) "Jsem archeolog a etruská kultura znamená víc než pouhé nápisy. A předklasickou italskou kulturu netvoří pouze Etruskové."

"Ale nic z toho není pro vás jistě tak vzrušující a vyzývavé jako etruské nápisy."

"Na to vemte jed."

"Takže zřejmě uvítáte něco ještě mnohem vzrušivějšího a vyzývavějšího, něco biliónkrát významnějšího než ony nápisy."

"Co máte na mysli, pane doktore... Lamonte?"

"Máme nápisy, které nejsou součástí žádné mrtvé kultury ani ničeho na Zemi ani ničeho ve vesmíru. Máme něco, čemu se říká parasymbole."

"Slyšel jsem o nich. Dokonce jsem je i viděl."

"A nepocítil jste snad nutkání, že byste ten problém chtěl vyřešit, pane doktore? Neměl jste chuť vypátrat, co ty symbole znamenají?"

"Vůbec ne, pane doktore Lamonte, protože to není problém."

Lamont se na něj podezřívavě podíval: "Chcete říct, že je dokážete přečíst?"

Bronowski potřásl hlavou. "Špatně jste mi rozuměl. Chtěl jsem říct, že je nedokážu přečíst v žádném případě a nedokáže to ani nikdo jiný. Nelze se ničeho chytit. Pokud jde o pozemský jazyk, třeba mrtvý, vždy je zde možnost najít živý jazyk nebo již rozluštěný mrtvý jazyk, který je mu nějakým způsobem příbuzný, třebaže vzdáleně. Pokud ne, zbývá alespoň fakt, že jakýkoli pozemský jazyk byl napsán lidskými bytostmi, které mají lidské uvažování. To je výchozí bod, i když velice neurčitý. V případě parasymbolů nic takového neplatí, a proto parasymbole představují problém, který prostě nemá řešení. Neřešitelnost není problém."

Lamont se jen stěží dokázal udržet, aby Bronowského nepřerušil, a nyní vybuchl: "Mýlíte se, pane doktore. Nechci,

abyste si myslel, že vás učím vaši profesi, ale neznáte některá fakta, která byla odhalena v profesi, v níž pracuji já. Máme co do činění s paralidmi, o nichž skoro nic nevíme. Nevíme, jak vypadají, jakým způsobem přemýšlejí, v jakém světě žijí, nevíme skoro nic, ani ty nejzákladnější údaje. Až potud máte pravdu."

"Ale říkal jste skoro nic, pokud se nemýlím?" Na Bronowského to zřejmě nezapůsobilo. Vytáhl z kapsy balíček sušených fiků, otevřel je a začal jíst. Nabídl Lamontovi, ale ten potřásl hlavou.

"Správně," řekl Lamont. "Vím jednu nesmírně důležitou věc. Jsou inteligentnější než my. Za prvé: Dokážou provést výměnu přes mezivesmírnou propast, zatímco my dokážeme hrát pouze pasivní roli."

Přerušil svůj výklad a zeptal se: "Víte něco o Mezivesmírné elektronové pumpě?"

"Něco ano," řekl Bronowski. "Dost na to, abych vám rozuměl, pane doktore, pokud nebudete zabíhat do technických podrobností."

Lamont rychle pokračoval: "Za druhé: Poslali nám návod, jak sestavit naši část Pumpy. Nerozuměli jsme mu, ale byli jsme schopni vypracovat dostatečně dobré schéma, abychom získali potřebné pokyny. Za třetí: Dokážou nás nějakým způsobem vnímat. V každém případě si například dokážou uvědomit, kam jim dáváme wolfram, aby si jej mohli vzít. Vědí, kde je, a dokážou na něj působit. My nic podobného nedokážeme. Je toho ještě více, ale to zatím stačí; paralidé jsou nepochybně inteligentnější než my."

"Já mám takový dojem, že jste v menšině," řekl Bronowski. "Vaši kolegové s tím určité nesouhlasí."

"Máte pravdu. Ale jak jste na to přišel?"

"Protože si myslím, že se naprosto mýlíte."

"Údaje jsou správné. Tak jak se můžu mýlit?"

"Vy pouze dokazujete, že paralidé jsou na vyšší technické úrovni než my. Ale co to má společného s inteligencí? Podívejte se," Bronowski vstal, svlékl si plášť, uvelebil se do pololehu a jeho měkké, kulaté tělo se pohodlně uložilo k odpočinku, jako by mu fyzická pohoda umožňovala lépe myslet, "asi před dvěma a půl stoletími připlul námořní kapitán Matthew Perry se svou flotilou do tokijského přístavu. Japonci, až dosud izolovaní, se zde setkali s technickou úrovní mnohem vyšší než jejich vlastní a rozhodli se, že bude moudřejší neklást odpor. Celý bojovný miliónový národ byl bezmocný vůči několika lodím ze zámoří. Dokazuje to snad, že Američané jsou inteligentnější než Japonci, nebo spíše že západní kultura se ubírala jiným směrem? Zřejmě to druhé, neboť Japonci během půl století úspěšně napodobili technickou vyspělost Západu a během dalšího půlstoletí se stali hlavní průmyslovou velmocí, nehledě na to, že v jedné z válek, která v té době vypukla, utrpěli drtivou porážku."

Lamont naslouchal s vážnou tváří, a pak řekl: "Taky jsem si to myslel, pane doktore, i když jsem nevěděl o těch Japoncích... Kéž bych měl čas, abych mohl číst historii. A přesto je to špatné přirovnání. Je to víc než technická převaha; je zde rozdíl ve stupni inteligence."

"Jak to můžete tvrdit, aniž byste hádal?"

"Už z toho důvodu, že nám poslali instrukce. Usilovali o to, abychom sestavili naši část Pumpy; potřebovali nás k tomu. Nedokázali to fyzicky zvládnout. I ty tenké kovové fólie, do kterých bylo vyryto jejich poselství - látka v jejich světě s největší pravděpodobností stálá -, se postupně staly příliš radioaktivní, aby držely pohromadě, i když jsme si samozřejmě předtím stačili udělat trvanlivé kopie na naše vlastní materiály." Odmlčel se, aby se nadechl; cítil, že je příliš vzrušený, příliš nedočkavý. Nesmí to přehnat.

Bronowski se na něj zvědavě podíval: "Dobrá, zaslali nám poselství. Co se z toho pokoušíte vyvodit?"

"Že byli přesvědčeni, že jim porozumíme. Copak by byli takoví hlupáci, aby nám posílali velice složitá poselství, v některých případech dost dlouhá, kdyby věděli, že jim nebudeme rozumět?... Nebýt jejich schémat, nikam bychom se nedostali. A jestliže očekávali, že jim budeme rozumět, pak jediné proto, že cítili, že všechny bytosti jako my, technicky zhruba na stejné úrovni jako oni (a museli být schopni to nějak posoudit - což je další bod ve prospěch mého tvrzení), musí být zhruba stejně inteligentní jako oni a s rozluštěním symbolů nebudou mít velké potíže."

"Mohli klidně být pouze tak naivní," řekl Bronowski nevzrušeně.

"Tím chcete říct, že paralidé si myslí, že existuje jenom jeden mluvený a psaný jazyk a že jiné inteligentní bytosti v jiném vesmíru hovoří a píšou stejně jako oni? To snad ne!"

Bronowski řekl: "I kdybych vám uvěřil, co bych měl podle vás dělat? Já jsem ty parasymbole viděl a předpokládám, že je viděli také všichni archeologové a filologové na celém světě. Nenapadá mě nic, co bych s tím mohl udělat, a jsem přesvědčen, že to nenapadá ani nikoho jiného. Už více než dvacet let se nedosáhlo žádného pokroku."

"Věc se má tak, že už dvacet let nemá nikdo zájem, aby se dosáhlo pokroku," vybuchl Lamont. "Úřad pro záležitosti Pumpy nechce ty symboly rozluštit."

"A proč ne?"

"Protože jsou všichni znepokojeni, že vzájemnou komunikaci by se ukázalo, že paralidé jsou výrazně inteligentnější. Protože ve spojitosti s Pumpou by lidé vypadali jako loutkoví partneři, což by ranilo jejich ego. A zvláště proto," Lamont se snažil nebýt jízlivý, "že Hallam by ztratil kredit Otce Elektronové pumpy."

"Dejme tomu, že by chtěli dosáhnout pokroku. Co by mohli dělat? Chtít nestačí."

"Mohli by získat paralidy ke spolupráci. Mohli by posílat do paravesmíru zprávy. Ještě to nikdo neudělal, ale šlo by to. Stačilo by dát pod hrudku wolframu zprávu na kovové fólii."

"Ale? Copak ještě pořád hledají nové vzorky wolframu, když už pracují Pumpy?"

"Ne, ale všimnou si wolframu a budou předpokládat, že se jej snažíme použít proto, abychom přitáhli jejich pozornost. Mohli bychom dokonce zprávu umístit přímo na wolframovou fólii. Pokud zprávu obdrží a aspoň něco z ní pochopí, třeba jen minimum, pošlou nám zpět nějakou svoji zprávu, obsahující jejich poznatky. Mohli by vytvořit srovnávací tabulku svých a našich slov, nebo použít směsici slov z obou stran. Bude to jakýsi střídavý posun, nejprve na jejich straně, pak na naší, pak na jejich atd."

"S tím, že jejich strana," řekl Bronowski, "udělá většinu práce."

"Ano."

Bronowski potřásl hlavou. "Z toho nekouká žádná legrace. Nelíbí se mi to."

Lament se tvářil čím dál rozzlobeněji. "Proč ne? Myslíte si, že to pro vás nebude dostatečně přínosné? Dost slavné? Co jste, věhlasný znalec? Jakou slávu jste vlastně získal těmi vašimi etruskými nápisy? Porazil jste pět lidí na světě. Možná šest. U nich vaše slovo platí, máte úspěch a oni vás nenávidí. A co dál? Pořádáte přednášky na toto téma pro pár desítek posluchačů, kteří následující den zapomenou vaše jméno. Opravdu vám nejde o víc?"

"Moc to prožíváte."

"Dobrá. Nechme toho. Požádám někoho jiného. Bude to možná trvat déle, ale jak sám přiznáváte, většinu práce stejně udělají parolidé. Bude-li to nutné, pustím se do toho sám."

"Ten úkol vám někdo přidělil?"

"Ne. Proč? Nebo máte jiný důvod, proč se do toho nechcete zaplést? Strach z porušení předpisů? Žádný zákon nezakazuje pokus o překlad a wolfram můžu pokaždé položit na svůj stůl. Nebudu hlásit žádné zprávy, které dostanu místo wolframu, a do té míry budu porušovat zákony výzkumu. Ale jakmile bude hotový překlad, kdo by si stěžoval? Spolupracoval byste se mnou, kdybych vám zajistil bezpečnost a vaši účast držel v tajnosti? Nebyl byste slavný, ale snad si své bezpečnosti vážíte víc. Dobrá," pokrčil Lamont ramený. "Když do toho půjdu sám, mám výhodu, že se nemusím obávat o bezpečnost někoho jiného."

Zvedl se k odchodu. Oba muži byli rozhněvaní a chovali se k sobě s onou urputnou zdvořilostí, kterou člověk předstírá, když se obrací na někoho, kdo je nepřátelsky naladěný, ale nicméně slušný. "Předpokládám," řekl Lamont, "že tento rozhovor budete považovat za důvěrný."

Bronowski rovněž vstal. "Tím si můžete být jistý", odpověděl chladně a oba si krátce podali ruce.

Lamont neočekával, že se Bronowski ještě ozve. Začal proto sám sebe přesvědčovat, že bude lépe, když se překladatelskému úsilí bude věnovat sám.

O dva dny později se však Bronowski objevil v Lamontově laboratoři. Poněkud příkře řekl: "Odjíždím z města, ale v září se vrátím. Nastupuji zde a pokud budete mít ještě zájem, pokusím se něco udělat s tím překladatelským problémem, o kterém jste mluvil."

Lamont skoro ani nestačil překvapeně poděkovat a Bronowski odešel, očividně naštvaný, že se vzdal, místo aby řekl ne.

Časem se z nich stali přátelé a Lamont se dozvěděl, co Bronowského přesvědčilo. Den po jejich vzájemné diskusi byl Bronowski se skupinou vyšších univerzitních funkcionářů, samozřejmě včetně rektora, na obědě ve fakultním klubu. Bronowski oznámil, že na fakultu nastoupí a včas zašle příslušný oficiální dopis. Všichni vyjádřili uspokojení.

Rektor řekl: "Budeme nesmírně pyšní, že máme na univerzitě proslulého překladatele itaských nápisů. Je nám ctí."

Rektorovo přereknutí samozřejmě nikdo neopravil a Bronowského úsměv, třebaže vynucený, ani trochu nezakolísal. Vedoucí katedry starověkých dějin pak dodal na vysvětlenou, že rektor je více Minnesotan než klasický učenec, a poněvadž jezero Itasca je zdrojem mocné Mississippi, přereknutí bylo zcela přirozené.

Díky Lamontově jízlivé poznámce o jeho věhlasu to však Bronowského zabořilo.

Když ten příběh uslyšel Lamont, velice se bavil. "Nemusíte pokračovat," řekl. "Já to moc dobře znám. Řekl jste si: "Proboha, musím udělat něco, co dojde i takovému polenu.""

"Asi tak nějak," řekl Bronowski.

5

Pracovali celý rok, ale nedosáhli téměř ničeho. Konečně byly vyslány zprávy, a zprávy se vrátily zpět. Nic.

"Tak prostě hádej!" naléhal Lamont horečně na Bronowského. "Jen tak něco pláčni. Vyzkoušej to na nich!"

"Přesně tohle dělám, Pete. Proč jsi tak nervózní? Nad etruskými nápisy jsem strávil dvacet let. Čekáš snad, že tahle záležitost bude trvat kratší dobu?"

"Proboha, Miku. Dvacet let si nemůžeme dovolit."

"A proč ne? Podívej se, Pete, neuniklo mi, že tvůj postoj se změnil. Už asi měsíc jsi úplně nemožný. Měl jsem za to, že hned na začátku jsme si jasně řekli, že tahle práce bude postupovat pomalu a že musíme být trpěliví. Myslel jsem, že chápeš, že mám taky povinnosti na univerzitě. Podívej, už jsem se tě na to ptal několikrát. Zeptám se znovu. Proč najednou tolik spěcháš?"

"Protože spěchám," odsekl Lamont. "Protože se chci dostat dál."

"Blahopřeji," odpověděl Bronowski suše, "já taky. Snad nepočítáš s tím, že brzy umřeš? Copak ti doktor řekl, že máš nevléčitelnou rakovinu?"

"Ne, ne," zaúpěl Lamont.

"Tak co ti je?"

"Zapomeň na to," řekl Lamont a spěšně odešel.

Když se Lamont poprvé snažil získat Bronowského ke spolupráci, rozhořčovala jej pouze Hallamova ničemná zatvrzelost v otázce, zda jsou parolidé inteligentnější. Jen kvůli tomu a ničemu jinému se Lamont snažil dosáhnout pokroku. Nic jiného nezamýšlel - zpočátku.

Jak ubíhaly měsíce, podléhal však neustálé podrážděnosti. Jeho žádosti o zařízení, technickou pomoc či počítačový čas byly odkládány, jeho žádost o cestovní fondy ignorována, jeho názory na společných schůzích všech oddělení neustále přehlíženy.

Zlom nastal, když nesmírně prestižní místo poradce, které měl po právu dostat Lamont, dostal Henry Garrison, služebně mladší než on a ještě mnohem mladší, pokud šlo o schopnosti. Tehdy Lamontův odpor vzrostl do té míry, že už mu nestačilo dokazovat si, že právo je na jeho straně. Toužil Hallama rozdrtit, dokonale ho zničit.

Jeho touha rostla každý den, ba každou hodinu, díky patrnému postoji všech ostatních na Stanici Pumpa. Lamontova drsná osobnost nevzbuzovala sympatie, ale nějaké zde přece jen byly.

Garrison sám byl v rozpacích. Byl to tichý, sympatický mladík, který zcela zřejmě nechtěl vyvolávat problémy. Ted' stál ve dveřích Lamontovy laboratoře s výrazem, který dosti zřetelně vyjadřoval pochopení.

"Poslouchej, Pete, mohl bych si s tebou chvíli promluvit?" řekl.

"Jak dlouho budeš chtít," odpověděl Lamont, zamračil se a uhnul pohledem.

Garrison vešel dovnitř a posadil se. "Pete," začal, "nemůžu to jmenování odmítnout, ale chtěl bych, abys věděl, že jsem to nijak netlačil. Bylo to pro mne překvapení."

"Kdo po tobě chce, abys to odmítl? Mně to může být ukradené."

"Pete. Za vším je Hallam. Kdybych to místo odmítl, dostane ho někdo jiný, ale ty ne. Co jsi starýmu udělal?"

Lamont se k němu otočil. "A co si myslíš o Hallamovi ty? Jaký je to podle tebe člověk?"

Garrison byl zaskočen. Stiskl rty a začal si třít nos. "No..." pronesl do ztracena.

"Velikán? Vynikající vědec? Inspirující vůdce?"

"No..."

"Já ti to řeknu. Ten chlap je šarlatán! Je to podvodník! Má tu svou reputaci a pozici, sedí na nich a má strach. Ví, že do něho vidím, a proto je proti mně tak zaujatý."

Garrison se nuceně pousmál. "Snad jsi za ním nešel a neřekl mu, že..."

"Ne, přímo do očí jsem mu neřekl nic," zabručel Lamont nerudně, "Ale jednou to udělám. A on to ví. Ví, že jsem jediný člověk, kterého není schopen obalamutit, i když nic neříkám."

"Ale Pete, proč bys mu to vlastně měl říkat? Ani já netvrdím, že je světová jednička, ale má smysl to roztrubovat? Měl bys mu trochu podkuřovat. Má v rukou tvoji kariéru."

"Opravdu? Já mám zas ve svých rukou jeho pověst. A já ho odhalím. Já se mu dostanu na kobyliku."

"Jak?"

"To je moje věc," zabručel Lamont, který v tu chvíli neměl nejmenší tušení, jak by to udělal.

"Ale to je směšné," namítl Garrison. "Máš to prohrané. On tě prostě zničí. I když to není žádný Einstein nebo Oppenheimer, pro svět znamená víc než kdokoli jiný. Pro dvě miliardy obyvatel Země je Otcem Elektronové pumpy a dokud bude Elektronová pumpa klíčem k pozemskému ráji, nic z tvé strany ho neohrozí. Dokud tohle bude platit, Hallam je nedotknutelný, a pokud si myslíš, že ne, jsi blázen. No tak sakra, Pete, řekni mu, že je ohromný a přilež ke křížku. Nebud' druhým Denisonem!"

"Něco ti řeknu, Henry," rozzuřil se náhle Lamont. "Proč se nestaráš o sebe?"

Garrison prudce vstal a beze slova odešel. Lamont si udělal dalšího nepřítele; anebo přinejmenším ztratil dalšího přítele. Stálo to však za to, jak nakonec usoudil, protože jedna Garrisonova poznámka vykopla míč jiným směrem.

Garrison v podstatě řekl: "...dokud je Elektronová pumpa klíčem k pozemskému ráji,... Hallam je nedotknutelný."

Lamontovi ta věta zněla v uších; poprvé odvrátil pozornost od Hallama a zaměřil ji na Elektronovou pumpu.

Je Elektronová pumpa skutečně klíčem k pozemskému ráji? Nebo to má, ksakru, nějaký háček?

Všechno v historii mělo vždy nějaký háček. Jaký háček má Elektronová pumpa?

Lamont znal z dějin parateorie dost, aby věděl, že záležitost s "háčkem" neprošla bez povšimnutí. Když bylo poprvé oznámeno, že základem všeobecné přeměny v Elektronové pumpě je pumpování elektronů z vesmíru do paravesmíru, nechyběli takoví, kteří okamžitě namítli: "Ale co se stane, až se všechny elektrony vypumpují?"

Odpověď byla jednoduchá. Kdyby se pumpovalo na největší možný výkon, zásoba elektronů vydrží alespoň bilion bilionů bilionů let - a celý vesmír, pravděpodobně spolu s paravesmírem, nebude existovat déle než pouhý zlomek tohoto časového úseku.

Další námitka byla rafinovanější. Není přece možné přepumpovat úplně všechny elektrony. Když budou elektrony pumpovány, paravesmír získá čistě záporný náboj a vesmír čistě kladný náboj. Každým rokem bude tento rozdíl v nábojích vzrůstat a bude stále obtížnější přepumpovávat další elektrony proti síle opačného náboje. Samozřejmě se budou v podstatě pumpovat neutrální atomy, ale deformace orbitálních elektronů během procesu vytvoří účinný náboj, který nesmírně vzroste díky následovným změnám radioaktivity.

Kdyby se náboj koncentroval jen v rámci pumpování, jeho účinek na pumpované atomy se zdeformovanými orbitálami by téměř ihned zastavil celý proces, ale samozřejmě se muselo počítat také s difúzí. Koncentrovaný náboj difúzuje nad Zemi, a s ohledem na to byl vypočítán jeho účinek na proces pumpování.

Rostoucí pozitivní náboj Země obecně nutil pozitivně nabitý sluneční vítr, aby se vyhýbal Zemi ve větší vzdálenosti, a zvětšila se magnetosféra. Díky práci McFarlanda (podle Lamonta pravého původce Velkého prohlédnutí) bylo možné ukázat, že definitivní rovnováha vznikla tím, že sluneční vítr odfoukával stále více nahromaděných pozitivních částic, které byly odpuzovány zemským povrchem a vynášeny výše do exosféry. S každým zvýšením intenzity pumpování a s každou další postavenou Pumpou se čistý pozitivní náboj Země mírně zvýšil a magnetosféra se o několik kilometrů rozšířila. Změna však byla druhořadá a pozitivní náboj byl nakonec odvanut slunečním větrem a roznesen do nejzazších koutů Sluneční soustavy.

Ale i tak - i kdyby se připustila nejrychlejší možná difúze náboje, musela jednou nastat doba, kdy lokální rozdíl mezi nábojem vesmíru a paravesmíru v rámci pumpování vzroste natolik, že celý proces bude ukončen, a bude to jen malý zlomek času, který by trvalo skutečné vyčerpání všech elektronů; zhruba bilion biliontin té doby.

To však pořád znamenalo, že bude možné pumpovat bilion let. Pouhý bilion let, ale to je dost dlouhá doba; to bude stačit. Bilion let - to je mnohem víc, než bude existovat člověk či Sluneční soustava. A kdyby náhodou člověk tak dlouho přežival (nebo nějaká bytost, která by byla jeho potomkem a nástupcem), tak by se bezpochyby něco vymyslelo, aby se situace vyřešila. Za bilion let se toho dá stihnout hodně.

S tím musel Lamont souhlasit.

Ale pak ho napadlo něco jiného, jiná myšlenka, o které dobře věděl, že se jí Hallam zabýval v jednom z článků, které napsal pro veřejnost. S jistou nechutí článek vyhrabal. Než se do toho pustí, musí vědět, co si o tom vlastně Hallam myslí.

V článku bylo na jednom místě napsáno: "Vzhledem k všudypřítomné gravitační síle jsme začali výraz "z kopce" spojovat s druhem nevyhnutelné změny, kterou můžeme využít k výrobě takové energie, kterou můžeme proměnit v užitečnou práci. Voda proudící z kopce otáčela v minulých stoletích koly, která zase poháněla stroje jako pumpy a generátory. Ale co nastane, až všechna voda steče z kopce dolů?"

Práce se zastaví až do doby, než se všechna voda vrátí zpět nahoru - a k tomu je třeba práce. Vlastně je zapotřebí více práce k tomu, aby se voda dostala zpět nahoru, než získáme, když ji necháme téct z kopce dolů. Pracujeme se ztrátou energie. Naštěstí za nás tuto práci vykoná Slunce. Odpařuje oceány, takže vodní pára stoupá vysoko do atmosféry, vytváří mraky, a nakonec znovu spadne v podobě deště či sněhu. Tím se zvlhčí všechny vrstvy půdy, naplní se prameny a potoky a voda tak věčně proudí z kopce dolů.

Ale ne zcela věčně. Slunce je schopno odpařovat vodu, ale jen proto, že z jaderného hlediska i ono teče z kopce. Teče z kopce v mnohem větší míře, než je schopna kterákoli pozemská řeka, a až všechno steče dolů, nebudeme znát žádný způsob, jak ho dostat zpět nahoru.

Všechny zdroje energie v našem vesmíru se vyčerpávají. Nedá se s tím nic dělat. Všechno teče z kopce pouze v jednom směru a my můžeme dosáhnout dočasněho zpětného toku jen využitím nějakého většího toku směrem dolů v našem blízkém okolí. Jestliže chceme věčný zdroj užité energie, potřebujeme cestu, která vede z kopce v obou směrech. To je paradox našeho vesmíru; je přece logické, že všechno, co v jednom směru vede z kopce, se vrací zpět do kopce.

Musíme se však omezovat jen na náš vesmír? Pomysleme na paravesmír. I v něm jsou cesty, které vedou v jednom směru z kopce a ve druhém do kopce. Tyhle cesty však nejsou stejné jako naše. Z paravesmíru do našeho vesmíru se lze vydat po cestě, která vede z kopce, ale když se po ní vrátíme z vesmíru do paravesmíru, vede opět z kopce - protože oba vesmíry se chovají podle odlišných zákonů.

Elektronová, pumpa využívá cesty, která vede z kopce v obou směrech. Elektronová pumpa..."

Lamont znovu pohlédl na název článku. "Cesta, která vede v obou směrech z kopce."

Zamyslel se. Koncepce mu byla samozřejmě známá, stejně jako její termodynamické důsledky. Ale proč by neprozkoumal předpoklady? Ty musí být slabinou každé teorie. Co když jsou předpoklady, považované podle definice za správné, mylné? Kdyby se vyšlo z jiných předpokladů, jaké by byly výsledky? Protikladné?

Začal z ničeho, ale už za měsíc měl pocit, který zná každý vědec - to nekonečné cvakání, jak do sebe zapadají neočekávané součásti a znepokojující paradoxy přestávají být paradoxními... Byl to pocit Pravdy,

Od této chvíle vyvíjel na Bronowského silnější nátlak.

A jednoho dne prohlásil: "Půjdu znovu za Hallamem."

Bronowski zvedl obočí. "Proč?"

"Aby mě vyhodil."

"To jsi celý ty, Pete. Když zrovna nemáš žádné problémy, nejsi ve své kůži."

"Nic nechápeš. Je hrozně důležité, jestli ho přiměju, aby mě odmítl poslouchat. Potom nikdo nemůže říct, že jsem ho obešel, že o tom nic nevěděl."

"O čem? O překladu parasybolů? Ještě žádný neexistuje. Neukvapuj se, Pete."

"Ne, ne, to ne," a už neřekl ani slovo.

Hallam Lamontovi věc nijak neulehčil; uplynulo několik týdnů, než si našel čas, aby mladíka vyslechl. Ani Lamont Hallamovi nechtěl nic usnadnit. Vstoupil dovnitř, všechny neviditelné ostny nabroušené a ostře zašpičatělé. Hallam jej očekával s ledovým, zachmuřeným výrazem.

"O jaké krizi jste to mluvil?" zeptal se náhle.

"Něco mě napadlo," odpověděl Lamont bezbarvě, "když jsem si přečetl jeden z vašich článků."

"Tak?" Pak rychle dodal: "Který?"

"Cesta, která vede v obou směrech z kopce." Ten, co jste psal pro Teenage Life."

"A co je s ním?"

"Domnívám se, že Elektronová pumpa nevede v obou směrech z kopce, mohu-li užít vaší metafory, která, jak se zdá, nepopisuje zcela přesně druhý zákon termodynamiky."

Hallam se zamračil. "Co tím myslíte?"

"Nejlépe vám to vysvětlím tak, že sestavím rovnice elektrických polí pro oba vesmíry, a budu tak demonstrovat interakci, která až dosud nebyla vůbec brána v úvahu - bohužel, podle mého názoru."

Lamont přistoupil k tixodesce, rychle čmáral prstem rovnice a přitom o překot hovořil.

Věděl, že Hallam bude touto procedurou ponížen a rozzloben, protože nebude schopen sledovat matematické vývoody. Lamont s tím počítal.

Hallam zavrčel: "Koukejte, mladíku, teď nemám čas, abych s vámi diskutoval o nějakém aspektu parateorie. Pošlete mi úplnou zprávu a jestli mi teď můžete stručně říct, o co vám jde, tak ven s tím."

Lamont odstoupil od tixodesky s patrným výrazem opovržení ve tváři. "Dobře. Druhý zákon termodynamiky popisuje proces, který bezpochyby pomíjí extrémy. Voda neteče z kopce; ve skutečnosti dojde k vyrovnání extrémů gravitačního potenciálu. Voda bude zrovna tak jednoduše bublat vzhůru, když se zachytí pod zemí. Práci můžete získat juxtapozicí dvou různých hladin teploty, ale konečným výsledkem bude, že se teplota ustálí na střední úrovni; horké těleso se ochladí a chladné se ohřeje. Ochlazování i ohřívání jsou rovnocennými aspekty druhého zákona a za

správných podmínek jsou stejně samovolné."

"Nevysvětľujte mi tu základy termodynamiky, mladíku. Co po mně chcete? Mám velice málo času."

Lamont ani nezměnil výraz a bez sebemenšího náznaku spěchu pokračoval: "Z Elektronové pumpy se práce získává vyrovnáváním extrémů. V tomto případě jsou takovými extrémy fyzikální zákony dvou vesmírů. Podmínky, které umožňují existenci těchto zákonů, ať už jsou jakékoli, jsou odčerpávány z jednoho vesmíru do druhého a konečným výsledkem celého procesu budou dva vesmíry, které budou mít stejné přírodní zákony - ve srovnání se současným stavem to bude někde uprostřed. Jelikož z tohoto stavu vzniknou nejisté, ale bezpochyby rozsáhlé změny v našem vesmíru, zdá se, že by se mělo vážně uvažovat o zastavení Pumpy a trvalém ukončení celého procesu."

Lamont očekával, že v této chvíli Hallam vybuchne a zabráni mu tak v dalším vysvětlování. Hallam jeho očekávání nezklamal. Vyskočil tak prudce, až převrhl židli. Odkopl ji stranou a udělal dva kroky, které jej oddělovaly od Lamonta.

Lamont rychle a obezřetně odstrčil svou židli a vstal.

"Vy idiote," zařval Hallam a ve vzteku se skoro zakoktal. "Jako byste nevěděl, že všichni v této stanici o vyrovnávání přírodních zákonů vědí. A vy tady zabíjíte čas vysvětlováním něčeho, co jsem věděl, když vy jste se teprve učil číst. Vypadněte, a kdykoli mi budete chtít předložit svoji výpověď, považujte ji za schválenou."

Lamont odešel. Získal přesně to, co chtěl, a přesto cítil, že způsob, jakým s ním Hallam zacházel, ho rozzuřil.

6 (závěr)

"Každopádně teď máme volné ruce," prohlásil Lamont. "Snažil jsem se mu to říct. Neposlouchal mě. A tak udělám další krok."

"A to?" zeptal se Bronowski.

"Půjdu navštívit senátora Burta."

"Myslíš předsedu Výboru pro technologii a životní prostředí?"

"Právě toho. Takže jsi o něm slyšel."

"Kdo by o něm neslyšel? Ale o co ti jde, Pete? Máš snad něco, co by ho mohlo zajímat? Ten překlad to není. Znovu se tě ptám, Pete, co máš za lubem."

"To ti nemůžu vysvětlit. Neznáš parateorii."

"A senátor Burt ji zná?"

"Myslím, že líp než ty."

Bronowski vztyčil prst. "Pete, nedělej hlouposti. Znáš možná věci, které neznáš ty. Nemůžeme spolupracovat, když půjdeme proti sobě. Buď jsem členem tohoto malého společenství dvou osob, nebo nejsem. Řekni mi, o co ti jde, a já ti za to taky něco řeknu. Jinak toho necháme."

Lamont pokrčil rameny. "Dobře. Jestli chceš, tak ti to řeknu. Když už jsem to řekl Hallamovi, tak je to jedno. Jde o to, že Elektronová pumpa mění přirozený řád přírody. V paravesmíru je silná interakce stokrát silnější než tady, což znamená, že k nukleárnímu štěpení může mnohem pravděpodobněji dojít tady než tam a k nukleární fúzi mnohem pravděpodobněji tam než tady. Když bude Elektronová pumpa pumpovat dostatečně dlouho, dojde ke konečné rovnováze a silné nukleární interakci, která bude v obou vesmírech stejně silná, a asi desetkrát silnější, než je teď u nás, a desítkrát slabší, než je teď tam."

"Copak o tom nikdo neví?"

"Jistěže o tom všichni vědí. Bylo to jasné hned od začátku. I Hallam to ví. Proto se ten lump tak rozčilil. Začal jsem mu tohle všechno vykládat od začátku, jako bych si myslel, že o tom v životě neslyšel, a on vybuchl."

"O co tedy vlastně jde? Je tu nebezpečí, že dojde k přechodné interakci?"

"Samozřejmě. Co si o tom myslíš?"

"Nic. A kdy k tomu dojde?"

"Podle dnešních výpočtů za 1030 let nebo tak nějak."

"Jak je to dlouho?"

"Dost dlouho na to, aby se bilion bilionů vesmírů jako ten náš zrodilo, žilo, zestárla a zaniklo, jeden po druhém."

"K čertu, Pete. Má to potom nějaký smysl?"

"Aby se došlo k tomuto číslu, které je považováno za oficiální," pokračoval Lamont pomalu a pečlivě, "byly vytvořeny jisté předpoklady, o kterých se domnívám, že jsou chybné. A budou-li vytvořeny určité jiné předpoklady, o kterých se domnívám, že jsou správné, jsme v průšvihů už teď."

"V jakém průšvihů?"

"Dejme tomu, že by se Země během asi pěti minut změnila v oblak plynu. Nepřipadá ti to jako průšvih?"

"Kvůli pumpování?"

"Kvůli pumpování!"

"A co svět paralidů? Byli by i oni ohroženi?"

"Jsem si tím jist. Jinak, ale byli."

Bronowski vstal a začal přecházet po místnosti. Měl husté, dlouhé hnědé vlasy, učesané způsobem, kterému se kdysi říkalo "na drsňáka". Teď se v nich hrabal. "Jestliže jsou paralidé inteligentnější než my, proč by spouštěli Pumpu? Určitě by věděli dříve než my, že je to nebezpečné."

"Uvažoval jsem o tom," řekl Lamont. "Podle mě začali pumpovat poprvé, a podobně jako my spustili celý proces pro zjevný prospěch, který přináší, a důsledky je začaly znepokojovat teprve později."

"Ale ty tvrdíš, že důsledky už znáš. Že by byli pomalejší než ty?"

"Záleží na tom, kdy a zdali vůbec začali po těchto důsledcích pátrat. Pumpa je příliš lákavá, než aby se ji někdo snažil zničit. Ani já bych se o to nepokoušel, kdyby... Na co myslíš, Miku?"

Bronowski přestal chodit sem a tam, podíval se na Lamonta a řekl: "Myslím, že něco máme."

Lamont na něho prudce pohlédl, skočil dopředu a chytil ho za rukáv. "Jde o parasymbole? Mluv, Miku!"
"Zjistil jsem to, když jsi byl u Hallama. Zrovna když jsi byl u Hallama. Nevěděl jsem přesně, co s tím mám dělat, protože jsem si nebyl jistý, co se děje. A teď..."

"A teď?"

"Pořád si ještě nejsem jistý. Objevila se jedna jejich fólie a na ní pět symbolů..."

"Cože?"

"...psané latinkou. A dají se vyslovit."

"Cože?"

"Tady to je."

Bronowski se zatvářil jako kouzelník a vytáhl fólii. Bylo do ní vryto pět velkých, jakoby dětskou rukou psaných písmen, docela odlišných od jemných, důmyslných spirál a diferenciálních lesků parasymbolů: Z-T-R-A-H.

"Co to podle tebe znamená?" zeptal se Lamont bezvýrazně.

"Zatím mě napadlo jen tolik, že to je špatně napsané slovo S-T-R-A-C-H."

"Tak proto jsi mě tak vyslyšel? Myslel sis, že někdo tam na druhé straně má strach?"

"A napadlo mě, že by to mohlo souviset s tím, že jsi byl poslední měsíc evidentně čím dál rozrušenější. Upřímně řečeno, Pete, nemám rád, když se přede mnou dělají tajnosti."

"Dobře. Ale teď se nesmíme unáhlit. Poslyš, ty máš zkušenosti s útržkovitými zprávami. Nemyslíš si, že paralidé začínají pocítovat strach z Elektronové pumpy?"

"Třeba vůbec ne," odpověděl Bronowski. "Nevím, do jaké míry oni vnímají náš vesmír. Zda mohou vnímat wolfram, který jim připravujeme; zda mohou vnímat naši přítomnost; snad vnímají naše rozpoložení. Snad se nás snaží přesvědčit; říkají nám, že se nemáme čeho bát."

"Tak proč neřeknou N-E Z-T-R-A-H?"

"Protože tak dobře ještě náš jazyk neovládají."

"Hm. V tom případě to ještě nemůžu odnést Burtovi."

"Já bych mu to nenosil. Je to dvojnásobné. Vlastně bych za ním nešel, dokud z druhé strany nedostaneme víc. Kdo ví, co se nám snaží sdělit."

"Ne, Miku, já už nemůžu dál čekat. Vím, že mám pravdu, a nemáme času nazbyt."

"Já ti rozumím, ale když půjdeš za Burtem, spálíš za sebou všechny mosty. Tví kolegové ti to nikdy neodpustí. Nechceš si promluvit se zdejšími fyziky? Ty sám Hallama k ničemu nedonutíš, ale kdyby vás bylo víc..."

Lamont energicky zavrtěl hlavou. "V žádném případě. Lidi na téhle stanici přežívají, protože jsou to samé onuce. Žádný z nich se mu není schopen postavit. Snažit se je dát dohromady, aby vyvinuli nátlak na Hallama, je to samé jako žádat vařené špagety, aby se postavily do pozoru."

Jemná tvář Bronowského se mimoděk zachmuřila. "Snad máš pravdu."

"Vím, že mám pravdu," odpověděl stejně zachmuřeně Lamont.

7

Trvalo nějakou dobu, než se podařilo senátora polapit; ztráta času Lamonta popuzovala o to víc, že paralidé neposlali již žádnou další zprávu v latince. Vůbec žádnou zprávu, i když Bronowski jich vyslal skoro deset, pokaždé s pečlivě sestavenou kombinací parasymbolů a se slovy Z-T-R-A-H i S-T-R-A-C-H.

Lamont si nebyl jist, jestli má těch deset variací nějaký význam, ale Bronowski se tvářil optimisticky.

Nestalo se však nic a Lamont mohl konečně navštívit senátora Burtu.

Senátor byl postarší muž s hubeným obličejem a pronikavými očima. Byl už jednu generaci předsedou Výboru pro technologii a životní prostředí. Bral svou práci vážně a už mnohokrát o tom podal důkaz.

Nyní si pohrával se staromódní vázankou, kterou měl v oblibě (a která se stala jeho výrobní značkou). "Mohu vám věnovat jen půl hodiny, hochu," začal a podíval se na hodinky.

Lamont byl klidný. Očekával, že senátora zaujme natolik, že zapomene na čas. Nepokusil se ani začít od začátku; jeho záměry byly docela odlišné od těch, které souvisely s Hallamem.

"Nebudu vás otravovat s matematikou, pane senátore," řekl, "ale doufám, že si uvědomujete, že pumpováním dochází k prolínání přírodních zákonů obou vesmírů."

"Smíchávají se spolu," řekl senátor klidně, "a rovnovážný stav nastane asi za 1030 let. Řekl jsem to číslo správně?" Jeho obočí se vyklenulo nahoru a dodalo jeho zbrzděnému obličejí překvapený výraz.

"Ano," odpověděl Lamont, "ale k tomu číslu se došlo za předpokladu, že cizorodé zákony prosakující do našeho i jejich vesmíru se šíří rychlostí světla. To je však jen hypotéza a já se domnívám, že mylná."

"Proč?"

"Poměr slučování byl změřen jediné u plutonia 186, vyslaného do našeho vesmíru. Tento poměr slučování je zpočátku nesmírně pomalý, pravděpodobně proto, že hmota je hustá, a časem se zvyšuje. Jestliže se plutonium smíchá s řidší matérií, poměr slučování roste rychleji."

Z několika takových měření bylo vypočteno, že ve vakuu by míra prostupnosti dosáhla rychlosti světla. Trvalo by nějakou dobu, než by cizorodé přírodní zákony pronikly do atmosféry, mnohem kratší dobu, než by se dostaly na její obal, a pak pryč prostorem všemi směry rychlostí 300 000 kilometrů za sekundu, až by se neškodně rozplynuly v nekonečno."

Lamont se na chvíli odmlčel, aby si rozmyslel, jak nejlépe pokračovat, a senátor se toho hned chytil. "Ale..." začal naléhavě, jako člověk, který nerad plýtvá časem.

"Ta hypotéza vyhovuje, vypadá rozumně a nejsou s ní potíže, ale co když pronikání cizorodých zákonů nebrání hmota, ale samotná základní vesmírná struktura?"

"Co je to základní struktura?"

"Neumím to vyjádřit slovy. Myslím, že pro to existuje matematický výraz, ale slovně to vyjádřit neumím. Základní vesmírná struktura je to, co diktuje přírodní zákony. Základní struktura našeho vesmíru způsobuje zachovávání energie. Základní struktura paravesmíru má zcela odlišnou vazbu, což znamená, že u nich je nukleární interakce stokrát silnější než u nás."

"No a?"

"Jestliže je narušována tato základní struktura, pane senátore, pak přítomnost jakkoli husté hmoty má jenom druhotný vliv. Míra pronikání je vyšší ve vakuu než v husté hmotě, ale zase ne o tolik. Míra pronikání ve vnějším prostoru může být na pozemské podmínky vysoká, ale je to jen malý zlomek rychlosti světla."

"Což znamená?"

"Že cizorodá struktura se nerozplyne tak rychle, jak si představujeme, ale hromadí se prostě uvnitř Sluneční soustavy v mnohem větší koncentraci, než jsme předpokládali."

"Chápu," řekl senátor a pokýval hlavou. "A jak dlouho vlastně potrvá, než v prostoru uvnitř Sluneční soustavy nastane rovnováha? Myslím, že to bude méně než 1030 let."

"Mnohem méně, pane senátore. Myslím, že méně než 1010 let. Možná padesát miliard let, na nějaké té miliardě nesejde."

"Je to poměrně méně, ale pořád ještě dost, vidíte? Žádný bezprostřední důvod k poplachu, že ne?"

"Obávám se, že existuje bezprostřední důvod k poplachu, pane senátore. Zkáza nastane dávno předtím, než bude dosaženo rovnováhy. Díky pumpování v našem vesmíru každým okamžikem pomalu vzrůstá silná nukleární interakce."

"Vzrůstá natolik, že ji lze změřit?"

"Myslím, že ne, pane senátore."

"Ani po dvaceti letech pumpování?"

"Myslím, že ne."

"Tak čeho se obáváte?"

"Pane senátore, na velikosti silné nukleární interakce závisí poměr, ve kterém se slučuje vodík s héliem v slunečním jádru. Stačí, když interakce jen nepatrně zesílí, a poměr slučování vodíku ve Slunci se podstatně zvýší. Slunce vyrovnává poměr mezi radiací a gravitací velice jemně a kdyby došlo k porušení rovnováhy ve prospěch radiace, což právě děláme..."

"Ano?"

"...došlo by k obrovské explozi. Podle našich přírodních zákonů není možné, aby z tak malé hvězdy, jako je Slunce, vznikla supernova. Při změnách zákonech by tomu tak být nemuselo. Pochybuji, že bychom dostali varování. Na Slunci dojde k rozsáhlé explozi a o osm minut později budeme vy i já mrtvi a Země se rychle vypaří a zbude z ní jen rozplývající se obláček páry."

"A nedá se tomu zabránit?"

"Jestliže je už příliš pozdě na to, aby se zabránilo zvratu v rovnováze, pak už ne. Pokud ještě není pozdě, musíme přestat pumpovat."

Senátor si odkašlal. "Než jsem vás přijal, mladý muži, informoval jsem se na vás, jelikož vás osobně neznám. Jedním z dotazovaných byl doktor Hallam. Znáte ho, že?"

"Znám, pane senátore." Lamont zkrivil koutek úst, ale mluvil stále pevně. "Znám ho dobře."

"Tady mi píše," pokračoval senátor a pohlédl na papír na psacím stole, "že jste blázen, který dělá jen potíže, a o jehož přičetnosti se dá pochybovat. Žádá mne, abych vás odmítl přijmout."

Lamont se snažil udržet klidný hlas: "To jsou jeho slova, pane senátore?"

"Do písmene."

"Proč jste mě tedy přijal, pane senátore?"

"Kdybych za normálních okolností dostal od Hallama něco takového, nebyl bych to udělal. Můj čas je vzácný a bůhví, že přijímám více nepřčetných bláznů, než si dokážete představit, a mnozí z nich mají ta nejvyšší doporučení. Ve vašem případě se mi však nelíbil Hallamův požadavek. Od senátorů se nic nepožaduje a Hallam by si to měl zapamatovat."

"A pomůžete mi, pane senátore?"

"S čím?"

"No přece... aby se přestalo pumpovat."

"Cože? V žádném případě. To je zcela nemožné."

"Proč ne?" náléhal Lamont. "Jste předsedou Výboru pro technologii a životní prostředí a zastavit pumpování nebo jiný technologický postup, který může nenávratně poškodit životní prostředí, je přímo ve vaší kompetenci. Nemůže být větší ani nezvratnější škoda, než jaká hrozí, když se nepřestane pumpovat."

"Jistě. Jistě. Pokud máte pravdu. Vaše verze je však zřejmě založena na tom, že vycházíte z jiných předpokladů než ostatní. A jak rozhodnout, který systém hypotéz je správný?"

"Pane senátore, struktura, kterou jsem sestavil, vysvětluje několik věcí, které jsou v oficiální verzi nevěrohodné."

"Pak by měli vaši kolegové přijmout vaši modifikaci a v tom případě si myslím, že byste mne vůbec nemusel navštěvovat."

"Pane senátore, moji kolegové mi nevěří. Brání jim v tom jejich vlastní zájmy."

"Stejně jako váš vlastní zájem stojí v cestě tomu, abyste si uvědomil, že se můžete mýlit... Mladý muži, mám nesmírný vliv, na papíře, ale mohu uspět, jen když mi to dovolí veřejnost. Dám vám teď lekci z praktické politiky."

Podíval se na hodinky a s úsměvem se opřel. Takováto nabídka pro něho nebyla charakteristická, ale úvodník v

Terrestrial Postu ho dnes ráno hodnotil jako "suverénního politika, nejzkušenějšího člena Mezinárodního kongresu" a pocit vnitřního uspokojení v něm ještě stále přetrvával.

"Bylo by chybou předpokládat," začal, "že veřejnost si přeje ochranu životního prostředí nebo záchranu svého života a že bude vděčná každému idealistovi, který o to bude bojovat. Veřejnost touží jen po svém osobním pohodlí. Dobře to známe z našich zkušeností s krizí životního prostředí ve dvacátém století. Jakmile se zjistilo, že cigarety zvyšují výskyt rakoviny plic, zcela logicky se mělo přestat kouřit, ale žádaným lékem se stala cigareta, která nezpůsobuje rakovinu. Když se zjistilo, že motory s vnitřním spalováním nebezpečně znečišťují atmosféru, logickým řešením bylo přestat je používat, ale žádaným řešením byl vývoj takových motorů, které ovzduší neznečišťují.

Takže, mladý muži, nechtějte po mně, abych zastavil pumpování. Závisí na něm blahobyt celé planety. Místo toho mi řekněte, jak zabránit tomu, aby následkem pumpování explodovalo Slunce."

"Neexistuje žádný způsob, pane senátore," odpověděl Lamont. "Zabýváme se něčím, co je tak základní, že si s tím nemůžeme zahrávat. Musíme pumpování zastavit."

"A vy tedy navrhuje, abychom se vrátili tam, kde jsme byli před zahájením pumpování."

"Musíme."

"V tom případě potřebujete rychle a nutně důkaz, že máte pravdu."

"Nejlepším důkazem," řekl Lamont škrobeně, "bude sluneční exploze. Předpokládám, že po mně nechcete, abych zašel tak daleko."

"Snad to nebude nutné. Proč pro svou podporu nezískáte Hallama?"

"Protože to je ubožák, který se považuje za Otce Elektronové pumpy. Jak by mohl připustit, že jeho dítě zničí Zemi?"

"Vím, co máte na mysli, ale pro celý svět je stále Otcem Elektronové pumpy, a pouze jeho slovo by v tomto ohledu mělo dostatečnou váhu."

Lamont zavrtěl hlavou. "Nikdy se nevzdá. Radši nechá vybuchnout Slunce."

"Tak ho přinut'te," pokračoval senátor. "Máte teorii, ale samotná teorie nemá smysl. Musí přece existovat nějaký způsob, jak ji ověřit. Poměr radioaktivního rozpadu například uranu závisí na interakcích v jádře. Mění se tento poměr způsobem, který odpovídá vaší teorii, avšak nikoli teorii oficiální?"

Lamont opět zavrtěl hlavou. "Obyčejná radioaktivita závisí na slabé nukleární interakci a takové experimenty by bohužel poskytly pouze okrajový důkaz. Než by se moje teorie dostatečně potvrdila, bylo by už pozdě."

"Máte ještě nějaký jiný návrh?"

"Existují zvláštní interakce pionů, které by mohly již nyní poskytnout nesporné údaje. Ještě lepší jsou kombinace kvarků, ze kterých nedávno vyšly znepokojující výsledky a které bych určitě dokázal vysvětlit..."

"No tak vidíte."

"Ale abych ty údaje získal, musel bych použít velký protonový synchrotron na Měsíci, pane senátore, který je, jak jsem zjistil, na dlouhá léta vyčerpán - pokud by někdo nezařídil, aby..."

"Tím myslíte mne?"

"Tím myslím vás, pane senátore."

"Dokud o vás doktor Hallam bude mít takové mínění, hochu, tak s tím nepočítejte." A senátor Burt poklepal sukovitým prstem na papír, ležící před ním. "Takhle se nemůžu zkompromitovat."

"Ale existence světa..."

"Dokažte to."

"Zatočte s Hallamem a já to dokážu."

"Dokažte to a já s ním zatočím."

Lamont se zhluboka nadechl. "Pane senátore! Předpokládejme, že je jen nepatrná naděje, že mám pravdu. Nestojí i takhle nepatrná naděje za to, aby se za ni bojovalo? Jde o všechno: o celé lidstvo, o celou planetu..."

"Vy chcete, abych bojoval ve jménu dobra? Rád bych to udělal. Pád ve jménu dobré věci je do jisté míry dramatický. Každý slušný politik čas od času masochisticky sní o tom, že shoří na popel za zpěvu andělských kůrů. Ale aby to mohl udělat, doktor Lamonte, musí k tomu dostat příležitost. Potřebuje mít něco, o co může bojovat a možná - pouze možná - zvítězit. Jestliže vás podpořím, nedosáhnu ničeho, protože proti nekonečné touze pumpovat bude stát jen vaše slovo. Mám snad chtít po všech lidech, aby se vzdali osobního pohodlí a blahobytu, na které si díky Pumpě zvykli, jen proto, že jediný člověk křičí "Smrt!" zatímco všichni ostatní vědci jsou proti němu a věhlasný Hallam ho nazývá bláznem? Ne, pane, nechci shořet na popel pro nic."

"Tak mi jen pomozte najít důkaz," prosil Lamont. "Nemusíte vystupovat veřejně, jestli se obáváte..."

"Nebojím se," odsekl Burt. "Jsem praktický. Pane doktore Lamonte, vaše půlhodina už dávno uběhla."

Lamont na něho zoufale pohlédl, ale Burt se tvářil zcela nekompromisně. Lamont odešel.

Senátor Burt nepřijal dalšího návštěvníka okamžitě. Minuty ubíhaly a on stísněně hleděl na zavřené dveře a pohrával si s vázankou. Co když měl ten člověk pravdu? Co když existuje třeba jen nepatrná šance, že se nemýlí?

Musel si přiznat, že by s rozkoší Hallamovi podrazil nohy, strčil mu obličej do bahna a seděl na něm, až by se zadusil - ale to se nestane. Hallam byl nedotknutelný. Střetl se s ním jen jednou, skoro před deseti lety. Měl pravdu, naprostou pravdu, a Hallam se absolutně mýlil, a od té doby události potvrdily, že tomu tak bylo. Ale přesto to tehdy Burt nepříjemně odnesl a výsledkem bylo, že ho málem podruhé nezvolili.

Burt potřásl hlavou a v duchu se pokáral. V zájmu dobré věci by mohl riskovat, že nebude znovuzvolen, ale nemohl riskovat, že ho zase budou ponižovat. Dal signál, aby vpustili dalšího návštěvníka, a když ho šel uvítat, jeho tvář byla klidná a chladně zdvořilá.

Kdyby měl nyní Lamont stále ještě pocit, že má z hlediska své profese co ztratit, možná by zaváhal. Joshua Chen byl všeobecně neoblíbený a každý, kdo s ním měl co do činění, okamžitě získal špatnou pověst po celé Společnosti. Chen byl osamělý rebel, jehož hlas byl nějakým způsobem pořád slyšet, protože se svým případům věnoval s absolutně nezdolnou intenzitou a vybudoval si organizaci, která byla mnohem provázanější než kterékoli běžné politické seskupení na světě (na což bylo několik politiků ochotno přísahat).

Byl jedním z důležitých činitelů objasňujících rychlost, se kterou Pampa převzala energetické potřeby planety. Klady Pumpy byly jasné a zřejmé, jasné proto, že nevznikalo znečištění, a zřejmé proto, že to bylo zadarmo, ale přesto možná v zadních řadách zuřil boj, vedený těmi, kteří požadovali jadernou energii, ne snad proto, že by byla lepší, ale protože ji znali od dětství.

Ale když se na scéně objevil Chen, svět přece jen naslouchal o něco pozorněji.

Ted tu seděl a jeho široké lícní kosti a kulatý obličej svědčily o přibližně třech čtvrtinách čínské krve.

"Jedněte se mnou na rovinu," řekl. "Mluvíte sám za sebe?"

"Ano," odpověděl Lamont přískrceně. "Hallam za mnou nestojí. Vlastně o mně tvrdí, že jsem blázen. Potřebujete Hallamův souhlas, než začnete jednat?"

"Nepotřebuji ničeho souhlas," odpověděl Chen arogantně, jak se dalo čekat, a znovu se zamyslel. "Říkáte, že parolidé mají pokročilejší technologii než my?"

Lamont přistoupil na značný kompromis. Vyhýbal se tvrzení, že jsou inteligentnější. "Pokročilejší v technologii" nebylo tak urážlivé, ale stejně pravdivé.

"Samozřejmě," řekl Lamont, "už proto, že jsou schopni posílat materiál mezerou mezi vesmíry a my ne."

"Proč tedy začali pumpovat, když je to nebezpečné? Proč v tom pokračují?"

Lamont se naučil přistupovat na kompromisy ve více směrech. Mohl říci, že Chen není první, kdo se na to ptá, ale znělo by to blahosklonně, možná netrpělivě, a rozhodl se, že to neudělá.

"Byli stejně dychtiví jako my začít s něčím, co bylo tak zjevně vhodné jako zdroj energie. Mám důvod se domnívat, že jsou tím nyní stejně rozrušení jako já."

"To si myslíte vy. Nemáte žádný určitý důkaz o jejich rozpoložení."

"Nic, co bych mohl v této chvíli předložit."

"To je málo."

"Můžeme to risknout..."

"To je málo, profesore. Nemáme žádné důkazy. Nevybudoval jsem svou pověst střelbou na nahodilé cíle. Mé střely vždy zasáhly cíl, protože jsem věděl, co dělám."

"Ale až získám důkazy..."

"Pak vás podpořím. Jestliže budou uspokojivé, zaručuji vám, že ani Hallam, ani Kongres tomu náporu neodolá. Sežente ty důkazy a vraťte se."

"Ale to už bude příliš pozdě."

Chen pokrčil rameny. "Možná. Spíše však zjistíte, že jste se mýlil a žádných důkazů nebude zapotřebí."

"Nemýlím se." Lamont se zhluboka nadechl a řekl důvěrným tónem: "Pane Chene, je velice pravděpodobné, že ve vesmíru existují biliony bilionů obydlených planet a na miliardách z nich mohou žít inteligentní bytosti s vysoce rozvinutou technologií. To samé pravděpodobně platí o paravesmíru. V dějinách těchto dvou vesmírů muselo být mnoho dvojic světů, které navázaly kontakt a začaly pumpovat. Ve styčných bodech obou vesmírů mohou být rozesety desítky nebo dokonce stovky Pump."

"Čistá spekulace. A i kdyby?"

"Pak je možné, že v desítkách či stovkách případů dosáhlo míšení přírodních zákonů takového stupně, že může způsobit explozi některého planetárního Slunce. Účinek se může šířit do okolí. Energie supernovy spolu s měnicemi se přírodními zákony může zahájit exploze sousedních planet a ty zase dalších. Časem může explodovat celé jádro galaxie nebo galaktické odnože."

"Ale to je samozřejmě pouhá fantazie."

"Myslíte? Ve vesmíru existují stovky kvazarů - drobných objektů velikosti několika Slunečních soustav, ale zářící světlem stovky běžných galaxií v plné velikosti."

"Vy tvrdíte, že kvazary jsou to, co zbylo z pumpujících planet?"

"Navrhuji to. Byly objeveny už před sto padesáti lety a astronomové ještě pořád nevědí, co je zdrojem jejich energie. Nic v tomto vesmíru je nedokáže vysvětlit; naprosto nic. Nevyplývá z toho, že..."

"A co paravesmír? Je také plný kvazarů?"

"Myslím, že ne. Jsou tam jiné podmínky. Z parateorie zcela jasně vyplývá, že tam dochází k fúzi mnohem snadněji, takže hvězdy musí být v průměru mnohem menší než ty naše. K vytvoření energie, jakou vyzařuje naše Slunce, by bylo třeba mnohem menšího množství lehké se slučujícího vodíku. Množství, jaké obsahuje naše Slunce, by samovolně explodovalo. Proniknou-li naše zákony do paravesmíru, vodík se bude slučovat trochu obtížněji; parahvězdy začnou chladnout."

"To přece není tak zlé," řekl Chen. "Mohou použít pumpování, aby se zásobili nezbytnou energií. Podle vašich odhadů na tom nejsou tak špatně."

"Ne tak docela," namítl Lamont. Až dosud se parasituací podrobně nezabýval. "Jakmile exploduje náš vesmír, pumpování se zastaví. Nemohou pokračovat bez nás, a bez energie Pumpy je čeká vychládání jejich hvězdy. Mohli by dopadnout hůř než my; my bychom zanikli bezbolestným zábleskem, ale je by čekala dlouhá agónie."

"Máte úžasnou představivost, profesore," řekl Chen, "ale já vám na to neskočím. Nechápu, proč by se mělo přestat pumpovat jen kvůli vaší představivosti. Víte, co znamená Pampa pro lidstvo? Nejen bezplatnou, čistou a vydatnou

energii. Ještě něco navíc. Znamená to, že lidstvo si už nemusí vydělávat na živobytí. Znamená to, že poprvé v dějinách může lidstvo věnovat svou kolektivní inteligenci mnohem důležitějšímu problému - rozvíjení svého vlastního potenciálu.

Například medicíně se za dvě stě padesát let vývoje nepodařilo prodloužit trvání lidského života na víc než něco přes sto let. Gerontologové nám pořád dokola říkají, že lidské nesmrtelnosti nestojí teoreticky nic v cestě, ale až dosud se tomu nevěnovalo příliš pozornosti."

"Nesmrtelnost!" vykřikl vztekle Lamont. "Kdybyste nefantazíroval."

"Vy možná fantazírování odsuzujete, profesore," řekl Chen, "ale já mám v úmyslu dohlédnout na to, aby se s výzkumem nesmrtelnosti začalo. Nezačne se, pokud se přestane pumpovat. Vrátime se k drahé energii, nedostatkové energii, špinavé energii. Dvě miliardy obyvatel Země se budou muset začít starat o obživu a fantazírování o nesmrtelnosti zůstane jen fantazírováním."

"To v každém případě. Nikdo nemůže být nesmrtelný. Nikdo nemůže žít déle, než je obvyklé."

"Ale to je pouze vaše teorie."

Lamont zvážil všechny možnosti a rozhodl se pro hazard. "Pane Chene, před chvílí jsem prohlásil, že se nechci šířit o úvahách paralidi. Teď to zkusím. Dostáváme zprávy."

"Dobře, ale umíte je interpretovat?"

"Dostali jsme jedno slovo v angličtině."

Chen se zakabonil. Prudce strčil ruce do kapes, natáhl před sebe krátké nohy a zaklonil se v židli. "A jaké slovo to bylo?"

"Strach!" Lamont nepovažoval za nutné zmínit se o chybě.

"Strach," opakoval Chen. "Co to podle vás znamená?"

"Není z toho jasné, že se obávají pumpování?"

"Vůbec ne. Kdyby se báli, zastavili by to. Myslím, že se skutečně bojí, ale bojí se, že pumpování zastaví naše strana. Předal jste jim svůj záměr a když přestaneme my, jak to po nás chcete, budou muset přestat i oni. Sám jste řekl, že bez nás pokračovat nemohou; je to dvojsečná výzva. Vůbec se jim nedivím, že se bojí."

Lamont mlčel.

"Chápu," pokračoval Chen, "že vás to nenapadlo. Podpoříme tedy nesmrtelnost. Myslím, že to bude populárnější záležitost."

"Hm, populární záležitosti," řekl Lamont pomalu. "Nepochopil jsem, co vám na tom připadá tak důležité. Kolik je vám let, pane Chene?"

Chen rychle zamrkal a pak se odvrátil. Zařal pěsti a rychle odešel z místnosti.

Lamont později nahlédl do jeho životopisu. Chenovi bylo šedesát a jeho otec zemřel v dvaasedesáti. Ale na tom stejně nezáleželo.

9

"Vypadá to, jako by se k tobě štěstí obrátilo zády," řekl Bronowski.

Lamont seděl ve své laboratoři, pozoroval špičky svých bot a líně zaznamenal, že jsou neobvykle ošoupané. Potřásl hlavou. "Jo."

"I velký Chen tě zklamal?"

"Nepodnikne nic. Taky chce důkazy. Všichni chtějí důkazy, a když jim nějaké nabídneš, odmítnou je. Ve skutečnosti chtějí jen tu svoji zatracenou Pumpu, svoji pověst, nebo své místo v historii. Chen chce být nesmrtelný."

"Co chceš ty, Pete?" zeptal se Bronowski tiše.

"Aby lidstvo bylo v bezpečí," odpověděl Lamont. Střetl se s tázavým pohledem svého přítele. "Ty mi nevěříš?"

"Ale věřím. Ale co chceš doopravdy?"

"No tak dobře, kruci," Lamont hlasitě plácl rukou do stolu před sebou. "Chci mít pravdu, a mám ji, protože ji mám."

"Jsi si tím jist?"

"Ano! A nebojím se ničeho, protože mám v úmyslu zvítězit. Když jsem odcházel od Chena, málem jsem sebou začal pohrdat."

"Sebou?"

"Ano. Proč ne? Pořád jsem si říkal: Hallam mi neustále stojí v cestě. Dokud mě odmítá, každý má záminku, aby mi nemusel věřit. Dokud bude Hallam stát proti mně jako skála, nemám šanci uspět. Proč jsem ho tedy nezdolal? Proč jsem mu radši nepodkuřoval? Proč jsem ho nepřiměl k tomu, aby mě podpořil, místo toho popichování, aby se mnou bojoval?" "Myslíš, že bys toho byl schopen?"

"Ne, nikdy. Ale v zoufalství jsem pomýšlel na ledacos. Třeba že bych odletěl na Měsíc. Samozřejmě, že když jsem Hallama proti sobě popudil poprvé, nebyla ještě ve hře otázka zániku Země, ale když se pak tato otázka objevila, postaral jsem se, aby to bylo ještě horší. Ale, jak naznačujete, Hallama proti Pumpě obrátit nelze."

"Teď zrovna nevypadáš, jako bys sám sebou pohrdał."

"Ne, protože při rozhovoru s Chenem jsem na něco přišel. Na to, že mařím čas."

"Vypadá to tak."

"Je to úplně zbytečné. Řešení se nenachází tady na Zemi. Řekl jsem Chenovi, že naše Slunce může explodovat, ale paraslunce ne, ale to stejně paralidi nezachrání, protože kdyby naše Slunce explodovalo a náš konec Pumpy se zastavil, u nich by se stalo to samé. Chápeš, že bez nás nemůžeme pokračovat?"

"Jistěže to chápu."

"Tak proč neuvažovat o opaku? Bez nich nemůžeme pokračovat. V tom případě je úplně jedno, jestli Pumpu zastavíme nebo ne. Přimějme paralidi, aby ji zastavili oni."

"Dobře, ale udělají to?"

"Napsali Z-T-R-A-H. Znamená to, že se bojí. Chen tvrdí, že se bojí nás; že se bojí, že přestaneme pumpovat, ale já tomu nevěřím. Mají strach. Když mi tohle Chen řekl, mlčel jsem. Myslel si, že mě dostal. Byl úplně vedle. V té chvíli jsem uvažoval o tom, že musíme přimět paralidi, aby přestali. Musíme to udělat, Miku. Nechal jsem všechno plavat, kromě tebe. Ty jsi naděje světa. Musíš se k nim nějak dostat."

Bronowski se zasmál s téměř dětským nadšením. "Pete," řekl, "ty jsi génius."

"Aha. Konečně jsi na to přišel."

"Ne, myslím to vážně. Víš, co chci říct, ještě dřív, než to řeknu. Vysílal jsem zprávu za zprávou, používal jejich symboly způsobem, který podle mě mohl znamenat Pumpu, a použil jsem i náš výraz."

Snažil jsem se ze všech sil shromáždit všechny informace, které jsem za tu spoustu měsíců načmáral, abych použil jejich symboly způsobem naznačujícím nesouhlas, a znovu jsem tam dal i anglický výraz. Vůbec jsem netušil, jestli dělám pokroky nebo jsem tam, kde jsem začal, a skutečnost, že jsem nikdy nedostal žádnou odpověď, mi naděje nepřidávala."

"Tys mi neřekl, o co se snažíš."

"Tahle součást problému je mým dítětem. Ty mi ve svém vzácném čase vysvětlíš parateorii."

"Co se vlastně stalo?"

"Včera jsem odeslal přesně dvě slova v našem jazyce. Načmáral jsem: P-U-M-P-A Z-L-Á."

"A?"

"Dnes ráno jsem konečně zachytil odpověď a ta byla dostatečně jednoduchá a přímočará. Stálo v ní: A-N-O P-U-M-P-A Z-L-Á Z-L-Á Z-L-Á. Podívej se na to."

Lamontovi se třásla ruka, když uchopil fólii. "To nemůže být omyl, že ne? Že to je důkaz?"

"Zdá se, že ano. Komu to odneseš?"

"Nikomu," řekl Lamont rozhodně. "Už se s nikým nebudu hádat. Řeknou mi, že jsem zprávu podvrhl, nemá smysl se tím zabývat. Přimějme paralidi, aby zastavili Pumpu, a ona se na naší straně zastaví taky a my nejsme schopni udělat nic, co by ji jednostranně zase nastartovalo. Celá Stanice se pak bude opřekot snažit dokázat, že jsem měl pravdu a že Pumpa je nebezpečná."

"Jak jsi na to přišel?"

"Protože to bude jediný způsob, jak se zachrání před rozrušeným davem, který se bude dožadovat Pumpy a nedostane ji... Nemyslíš?"

"Možná. Ale jedna věc mi dělá starosti."

"Jaká?"

"Jestliže jsou paralidy natolik přesvědčeni, že Pumpa je nebezpečná, proč ji už nezastavili? Před chvílkou jsem si to ověřoval a Pumpa plynule pracuje."

Lamont se zamračil. "Třeba ji nechtějí zastavit jednostranně. Považují nás za své partnery a než ji zastaví, chtějí se s námi dohodnout. Nemyslíš, že by to tak mohlo být?"

"Mohlo. Ale taky by to mohlo být tak, že naše komunikace je nedokonalá; že ještě docela nerozumějí významu slova Z-L-Á. Z toho, co jsem jim sdělil prostřednictvím jejich symbolů, které jsem docela dobře mohl překroutit, si můžou vyvodit, že Z-L-Á znamená to, čemu my říkáme D-O-B-R-Á."

"Proboha ne."

"Ty doufáš, že ne, ale to ještě nic neznamená."

"Miku, posílej dál zprávy. Používej všechna slova, která používají oni, a pořád je obměňuj. Ty jsi odborník a teď je to na tobě. Nakonec budou znát dost slov, aby něco vyjádřili jasně a bezchybně, a pak jim vysvětlíme, že si přejeme, aby zastavili Pumpu."

"K takovému prohlášení nejsme kompetentní."

"To oni nebudou vědět, a nakonec se z nás stanou hrdinové lidstva."

"I když nás nejdřív popraví?"

"I tak... Je to na tobě, Miku, a já si jsem jist, že už to nebude dlouho trvat."

10

Trvalo to dlouho. Uběhly dva týdny, aniž přišla další zpráva, a napětí vzrůstalo.

Bronowski to dával najevo. Jeho dočasný optimismus se rozplynul; s nevrlým výrazem vstoupil do Lamontovy laboratoře.

Chvilí jeden na druhého zírali, až konečně Bronowski řekl: "Všude se mluví o tom, že jsi dostal výpověď."

Lament se toho rána ani neoholil. Laboratoř vypadala opuštěná, jako by se z ní někdo právě vystěhoval. Pokrčil rameny. "No a co? Tohle mě nemrzí. Mrzí mě, že v redakci Physical Reviews odmítli můj referát."

"Říkal jsi, že se to dá čekat."

"To ano, ale myslel jsem si, že mi to nějak odůvodní. Mohli poukázat na to, co považují za omyly, chyby, neověřené závěry. Něco, o čem bych mohl diskutovat."

"A oni to neudělali?"

"Ani slovo. Jejich posuzovatelé nepovažovali referát za vhodný k uveřejnění. Konec citátu. Oni s tím prostě nechtějí nic mít... Ta všeobecná hloupost je skutečně deprimující. Myslím, že až lidstvo díky nečitelnosti srdce nebo z čiré nedbalosti spáchá sebevraždu, ani mi to nebude líto. Na tom, jak se díky své neuvěřitelné tuposti řítí do zkázy, je něco strašně nedůstojného. Má smysl být člověkem, když na to musíš umřít?"

"Blbost," zamumlal Bronowski.

"Jak jinak to chceš nazvat? A oni chtějí, abych jim řekl, proč bych neměl dostat výpověď za ten svůj velký zločin, že

mám pravdu."

"Zdá se, že všichni vědí, že ses radil s Chenem."

"Ano!" Lament si položil prsty na kořen nosu a unaveně si třel oči. "Asi jsem ho tak rozčilil, že Hallamovi něco vyprávěl, a teď mě obviňují, že jsem se neprofesionálně pokusil sabotovat projekt Pumpy neověřenou a nepodloženou taktikou zastrašování a jsem proto nezpůsobilý k tomu, abych byl zaměstnancem Stanice."

"To ti můžou snadno dokázat, Pete."

"Zřejmě ano. Ale to nevadí."

"Co budeš dělat?"

"Nic," řekl Lamont rozhorleně. "At' si se mnou dělají, co chtějí. Spoléhám na úředního šimla. Každý krok v téhle záležitosti bude trvat týdny, měsíce, a ty budeš mezitím pracovat. My ještě od paralidů dostaneme zprávu."

Bronowski vypadal zoufale. "A co když ne, Pete? Možná je na čase, aby ses nad tím znovu zamyslel."

Lamont si ho ostře změřil. "O čem to mluvíš?"

"Řekni jim, že ses mýlil. Kaj se. Bij se v prsa. Vzdej se."

"Nikdy! Proboha, Miku, hrajeme hru, při které je v sázce celý svět a všechny živé bytosti na něm."

"Ano, ale co to pro tebe znamená? Nejsi ženatý. Nemáš děti. Vím, že tvůj otec zemřel. O matce ani sourozencích jsi nikdy nemluvil. Pochybují, že na Zemi existuje nějaká lidská bytost, ke které jsi citově připoután. Tak si jdi po svém a všechno at' jde k čertu."

"A co ty?"

"Já udělám to samé. Jsem rozvedený a děti nemám. Rozumím si s jednou slečnou a ten vztah potrvá, dokud to půjde. Žij! Uživej si!"

"A co bude zítra?!"

"Ráno moudřejší večera. Až přijde smrt, nebude to moc dlouho trvat."

"S takovou filozofií nedokážu žít... Miku. Miku! Co tohle všechno znamená? Snažíš se mi říct, že tam nepronikneme? Že nám paralidé neodpovědí?"

Bronowski sklopil oči. Pak řekl: "Dostal jsem odpověď, Pete. Včera večer. Myslel jsem, že počkám do rána a budu o tom přemýšlet, ale nač přemýšlet?... Tady to je."

Lamont měl v očích otázku. Uchopil fólii a pohlédl na ni. Chyběla na ní interpunkce.

PUMPA NEZASTAVIT NEZASTAVIT MY NEZASTAVIT PUMPA MY NESLYŠET NEBEZPEČÍ NESLYŠET
NESLYŠET VY ZASTAVIT PROSÍM ZASTAVIT VY ZASTAVIT PAK MY ZASTAVIT PROSÍM VY ZASTAVIT
NEBEZPEČÍ NEBEZPEČÍ NEBEZPEČÍ ZASTAVIT ZASTAVIT VY ZASTAVIT PUMPA

"Panebože," zašeptal Bronowski. "Zní to zoufale."

Lamont stále hleděl na fólii. Neřikal nic.

"Mám pocit, že tam na druhé straně je někdo jako ty - nějaký Paralamont. A taky není schopen zastavit své Parahallamy. A zatímco my je prosíme, aby nás zachránili, on prosí nás, abychom zachránili je."

"Ale když tohle někomu ukážeme..." začal Lamont.

"Řeknou, že lžeš; že to je vtípek, který jsi zosnoval, abys zachránil ten svůj maniakální blábol."

"To snad můžou říct o mně, ale ne o tobě. Podpoříš mě, Miku. Dosvědčíš, že jsi tohle dostal a jakým způsobem" Bronowski zrudl.

"K čemu by to bylo dobré? Řeknou, že někde v paravesmíru je cvok, jako ty, a že jste se dali dohromady. Řeknou, že ta zpráva je důkazem, že řádně ustanovené úřady v paravesmíru jsou přesvědčeny, že žádné nebezpečí nehrozí."

"Miku, bojuj se mnou až do konce."

"Nemá to smysl, Pete. Sám jsi to řekl: nesmysl. Paralidé mohou být dál než my, mohou být dokonce inteligentnější, ale jasně vidíš, že jsou stejně hloupí jako my, a tím to končí. Na to poukázal už Schiller a já mu věřím."

"Kdo?"

"Schiller. Německý dramatik, který žil před třemi stoletími. Ve hře o Johance z Arku napsal: "Proti hlouposti ani sami bohové nic nezmohou." Já nejsem bůh a už dál zápasit nebudu. Nech to být, Pete, a jdi si svou cestou. Svět bude možná existovat déle než my a když ne, tak se stejně nedá nic dělat. Je mi líto, Pete. Bojoval jsi za dobrou věc, ale prohrál a já to mám za sebou."

Odešel a Lamont osaměl. Seděl ve své židli a prsty bezcílně bubnoval, bubnoval a bubnoval. Někde ve Slunci se spojovaly protony s pouze o něco větší aviditou a avidita každým okamžikem rostla, až v jednom okamžiku dojde k porušení křehké rovnováhy...

"A žádný Pozenšťan se nikdy nedoví, že jsem měl pravdu," vykřikl Lamont a rychle zamrkal, aby potlačil slzy.

II.... ani sami bohové...

Ia

Dua nemívala velké problémy, když se chtěla odloučit od ostatních. Vždycky čekala, že nějaké nastanou, ale nikdy k nim nedošlo. K žádným skutečným problémům.

A proč by vlastně mělo? namítal svým nabubřelým způsobem Odin. "Zůstaň," říkával, "víš, že to Tritta rozčiluje." O tom, že to rozčiluje i jeho, se nikdy nezmiňoval; racionálové se kvůli hloupostem nerozčilovali. Přesto pečoval o Tritta stejně úporně jako Tritt o děti.

Ale když dost důrazně stála na svém, Odin ji vždycky nechal jít a dokonce se přimlouval i u Tritta. Někdy dokonce přiznal, že je hrdý na její schopnosti, na její nezávislost... Není to špatný levodruh, uvažovala roztržitě.

Tritt se dal zvládnout hůř a kysele se na ni díval, když byla - když byla taková, jakou si přála být. Pravodruzi jsou prostě takoví. Byl jejím pravodruhem, ale vůči dětem parentálem, a děti mají vždycky přednost... Což bylo dobré,

protože mohla vždycky počítat s tím, že zrovna když se situace vyostří, jedno nebo druhé dítě si ho odvede.

Due však Tritt příliš neviděl. Splývala s ním, ale jinak ho většinou ignorovala. S Odinem to bylo něco jiného. Zpočátku ji vzrušoval; pouhá jeho přítomnost způsobovala, že se její obrysy chvěly a vyprchávaly. A protože byl racionál, přitahoval ji ještě víc. Nechácala, proč takhle reaguje; patřilo to k její zvláštnosti. Už si na ni zvykla - skoro. Povzdechla si.

Když byla malá, když na sebe ještě pohlížela jako na jedince, jako na jedinou bytost a ne součást triády, svou zvláštnost si uvědomovala mnohem víc. Druzí ji to dávali mnohem častěji najevo. Taková maličkost jako večerní povrch...

Milovala večerní povrch. Ostatní emocionály tvrdily, že je chladná a temná a třáslly se a splývaly, když jim ho popisovala. Právě proto jí poledne připadalo nudné. To brebentivě stádo se jí hnusilo.

Musela samozřejmě také jíst, ale líbilo se jí to mnohem více večer, když už bylo málo potravy, ale všechno bylo zamlžené, sytě rudé a byla sama. Když to vyprávěla ostatním, tvrdila jim, že je přitom chladněji a mnohem smutněji než ve skutečnosti bylo, aby viděla, jak při představě takové zimy tuhnou, jak to jen mladé emocionály dovedou.

Pak si o ní začaly šuškat a vysmívat se jí - a odešly.

Malé slunce stálo nyní na obzoru, s tajemným ruměncem, který viděla jen ona. Rozprostřela se do šířky, odpředu dozadu se zpevnila a vstřebávala zbytky slabého tepla. Líné je přezvykovala a vychutnávala jemně nakyslou, nepřiliš vydatnou chuť dlouhých vlnových délek. (Nikdy nepotkala žádnou jinou emocionálu, která by připustila, že jí to chutná. A ona zase nedokázala nikomu vysvětlit, že to spojuje se svobodou; se svobodou být pryč od ostatních.)

I nyní jí osamělost, chlad a neuvěřitelně sytá červeně připomněly ty davné dny, kdy ještě nebyla v triádě; docela jasně si dokonce vzpomínala na svého vlastního parentála, který za ní věčně nemotorně pobíhal, protože se bál, že si nějak ublíží.

Maximálně se jí věnoval, jak to parentálové vždycky dělají; prostředníkům obvykle víc než těm druhým dvěma. Vádilo jí to a snila o dni, kdy ji opustí. Parentálové to vždycky nakonec udělali; a jak jí scházel, když k tomu jednoho dne konečně došlo!

Přišel jí to říct tak ohleduplně, jak to jen dokázal, protože parentálové mohli slovně vyjadřovat své city jen s obtížemi. Toho dne mu utekla; ne ze zlé vůle nebo proto, že tušila, co jí bude muset říct, ale z pouhé radosti. V poledne se jí podařilo najít pěkné místo; nečekala, že bude sama - nacpala se a naplnil ji zvláštní, lechtivý pocit, který ji popouzel k pohybu a činnosti. Plazila se přes skály a svými okraji překrývala jejich okraje. Věděla, že dělá něco velice nepatřičného, co dělávají jen děti, ale zároveň ji to vzrušovalo a uklidňovalo.

Její parentál ji nakonec chytil a stál před ní, dlouho mlčel a přitom zužoval a zhušťoval oči, jako by chtěl zastavit všechno světlo, které se od ní odráželo; aby z ní viděl co nejvíce a co nejdéle.

Nejprve jenom opětovala jeho pohled a zmateně si pomyslela, že ji viděl, jak se tře o skály, a že se za ni stydí. Ale nezachytila žádnou auru studu, a tak se zaraženě zeptala: "Copak je, tatínku?"

"Víš, Duo, přišel čas. Čekal jsem to. Ty určitě taky."

"Jaký čas?" Ted, když už k tomu došlo, si to Dua tvrdohlavě odmítala připustit. Když to nebude chtít vědět, nic se nedoví. (Nikdy se toho návyku docela nezbavila. Odin tvrdil, že všechny emocionály jsou takové; říkal to nabubřelým hlasem, který občas užíval, když ho zvlášť ovládal pocit důležitosti, že je racionál.)

"Musím odejít," řekl parentál. "Už s tebou nemůžu být." Díval se na ni a Dua nebyla schopna říct ani slovo.

"Řekni to ostatním," pokračoval.

"Proč?" Dua se vzpurně odvrátila; měla stále mlhavější obrysy a snažila se rozplynout. Chtěla se rozplynout úplně a samozřejmě to nešlo. Po chvíli to začalo bolet, dostala křeče a opět ztuhla. Parentál jí ani nevyhuboval, jaká by to byla ostuda, kdyby ji někdo viděl takhle roztaženou.

"Jim to bude jedno," řekla a okamžitě ji zabolelo, že to parentálovi bude líto. Říkal jim "levoušku" a "pravoušku", ale levouška zajímala jen studia a pravoušek pořád mluvil o tom, jak utvoří triádu. Dua byla z těch tří jediná, kdo ještě cítil... Ale byla také nejmladší. Emocionály byly vždy nejmladší, u nich to bylo něco jiného.

Parentál pouze dodal: "Stejně jim to řekni." Dívali se jeden na druhého.

Nechtěla jim to říkat. Už si nebyli blízcí. Když byli všichni malí, bylo to jiné. Tehdy se skoro nedali rozeznat: levobratr od pravobratra a od středosestry. Byli jako chomáče, zaplétali se do sebe, kutáleli se skrz sebe a schovávali se ve stěnách.

Když byli malí, nikomu to nevadilo; nikomu z dospělých. Ale pak bratři zhoustli, byli rozváznější a začali se odtahovat. A když to žalovala parentálovi, jen jí vlídně řekl: "Duo, jsi už moc velká na to, abys řídla."

Snažila se to neslyšet, ale levobratr se odtahoval dál a říkal: "Netul se ke mně, nemám čas." A pravobratr byl najednou úplně tuhý, zachmuřil se a zmlkl. Tehdy tomu vůbec nerozuměla a tatínek jí to nebyl schopen vysvětlit. Pokaždé říkal, jako by ho to kdysi naučili ve škole: "Leví jsou racionálové, Duo, a praví parentálové. Dospívají každý jinak."

To se jí nelíbilo. Oni už nebyli dětmi a ona ještě ano, a tak se stýkala s ostatními emocionálami. Všechny si stěžovaly na své bratry. Všechny mluvily o tom, jak utvoří triády. Všechny se roztahovaly na slunci a krmlily se. Všechny si byly stále podobnější a říkaly každý den to samé.

Stále víc jimi pohrdala a kdykoli mohla, držela se stranou, takže se jí začaly vyhýbat a říkaly jí Levá Em. (Už to jméno dlouho neslyšela, ale vždycky, když si na ně vzpomněla, zřetelně se jí vybavily tenké chraptivé hlásky, které ji se slaboduchou úporností pronásledovaly, protože věděly, že zraňují.)

Ale její parentál se o ni stále zajímal, i když mu muselo připadat, že všichni ostatní se jí vysmívají. Snažil se jí svým neohrabaným způsobem chránit před ostatními. Někdy s ní vyplul i na povrch, přestože to nesnášel, jen aby se ujistil, že je v bezpečí.

Jednou ho přistihla, jak mluví s tvrdýšem. Pro parentála bylo obtížné hovořit s tvrdýši; to jí bylo jasné, i když byla tak mladá. Tvrdýši se bavili jen s racionály.

Vyděsilo ji to a odplynula, ale ještě zaslechla, jak její parentál říká: "Starám se o ni pečlivě, pane tvrdýši."

Cožpak se o ni tvrdýš zajímal? Asi proto, že je tak divná. Ale parentál se mu neomlouval. Dokonce mu řekl, jakou má o ni starost. Dua pocítila skrytou pýchu.

Ale teď ji opouštěl a veškerá nezávislost, na kterou se těšila, náhle ztratila svou hezkou tvář a ztuhla v špičatý útes osamění. "Ale proč musíš odejít?" naléhala.

"Musím, moje malé prostředňátko."

Musí. Věděla to. Každý dříve či později musí. Přijde den, kdy i ona si bude muset povzdechnout a říct: "Musím."

"Ale jak se dozvíš, kdy musíš odejít? Jestli si můžeš vybrat kdy, proč si to nevybereš jindy a nezůstaneš déle?"

"Rozhodl tvůj levootec," řekl. "Triáda ho musí poslechnout."

"Proč ho musíš poslechnout?" Svého levootece a středomátku skoro neznala. Už pro ni neměli význam. Pouze její pravootec, její parentál, její tatínek, nyní podsaditý a široce roztažený. Neměl hladké křivky jako racionál, ani nebyl chvěvivě nestejněměrný jako emocionála, a Dua vždycky předem věděla, co jí chce říct. Skoro vždycky.

Byla si jistá, že řekne: "Emocionáleče něco takového nemůžu vysvětlit."

Řekl to.

Dua v záchvatu žalu vzlykala: "Budeš mi chybět. Vím, že si myslíš, že je mi to jedno, a že tě nemám ráda, protože mi pořád něco zakazuješ. Ale byla bych radši, kdybych tě neměla ráda za to, že mi něco zakazuješ, než když tu nebudeš a nebudeš mi nic zakazovat."

A tatínek jenom stál na místě. Takový výbuch by dokázal zvládnout pouze tak, že by přistoupil blíž a napřáhl ruku. Stálo ho to nemalé úsilí, ale roztráseně ji napřáhl a její obrysy byly úžasně jemné.

"Ach, tatínku," řekla Dua a obestřela svoji ruku okolo jeho, takže skrz její substanci vypadala mlžně a zářivě; dávala však pozor, aby se jí nedotkla, protože by ho to silně vyvedlo z míry.

Pak ruku stáhl, takže její ruka již nic neobestírala, a řekl: "Dua, pamatuj si, že tvrdýši ti vždycky pomůžou. Já - já už půjdu."

Odešel a Dua ho už nikdy nespátřila.

Teď tu seděla a při západu slunce vzpomínala a přitom si vzpurně uvědomovala, že za chvíli začne být Tritt netrpělivý kvůli její nepřítomnosti a bude otravovat Odina.

A Odín jí pak možná udělá přednášku o jejich povinnostech.

Bylo jí to jedno.

1b

Odín si tlumeně uvědomoval, že Dua je na povrchu. Aniž o tom doopravdy přemýšlel, dokázal usoudit, kterým směrem odešla a dokonce jak je asi daleko. Kdyby na to přestal myslet, pocítil by možná nelibost, neboť tento smysl vnitřního vědomí v něm už dlouho vytrvale odumíral, a i když si ani nebyl jistý proč, měl pocit naplnění. Asi to tak mělo být; známka toho, že tělesný vývoj pokračuje s věkem.

Trittův smysl vnitřního vědomí se neztrácel, ale posouval se víc a víc směrem k dětem. To byl nepochybně užitečný vývoj, však úloha parentála při vyjadřování byla jednoduchá, i když důležitá. Racionálové byli mnohem složitější a Odín při té myšlence pocítil pochmurné uspokojení.

Skutečnou záhadou byla samozřejmě Dua. Byla tak odlišná od všech ostatních emocionál. To mátko a ubíjelo Tritta a přispívalo to k jeho ještě výraznější vyjadřovací neschopnosti. I Odina to občas mátko a ubíjelo, ale zároveň si uvědomoval Duinu nekonečnou schopnost vzbuzovat radost ze života a připadalo mu, že to zřejmě spolu souvisí. Jestliže je občas rozčilila, byla to jen malá cena za hluboké štěstí.

A možná k tomu patřil i Duin podivný způsob života. Zajímali se o ni tvrdýši a ti obvykle věnovali pozornost jenom racionálům. Byl na to hrdý; tím lépe pro triádu, když i emocionála stojí za povšimnutí.

Všechno bylo tak, jak mělo být. V tom tkvěla podstata a hlavně tohle chtěl cítit, až do konce. Jednou bude dokonce vědět, kdy je na čase odejít, a bude i sám chtít. Tvrdýši ho o tom ujistili, jako ujišťovali všechny racionály, ale řekli mu také, že tu správnou chvíli neomylně rozezná jeho vlastní vnitřní vědomí, nikoli žádná rada zvenčí.

"Až si ty sám řekneš," řekl mu Losten zřetelným, pečlivým hlasem, jakým tvrdýši vždycky mluvili s měkkýši, jako by se usilovně snažili, aby jim bylo rozumět, "že víš, proč musíš odejít, tak odejdeš a triáda odejde s tebou."

A Odín tehdy odpověděl: "Nemůžu říct, že bych právě teď chtěl odejít, pane tvrdýši. Musím se ještě tolik učit."

"Samozřejmě, milý levoušku. Máš takový pocit, protože ještě nejsi připraven."

Jak se kdy můžu cítit připraven, myslel si Odín, když nebudu mít nikdy pocit, že už se nemám čemu učit?

Ale nevyslovil to. Byl si téměř jist, že přijde čas a on pochopí.

Shlédl na sebe, málem se zapomněl a vysunul oko - i v tom nejdospělejším z největších racionálů stále přetrvávaly dětinské popudy. Samozřejmě to nemusel dělat. Mohl docela dobře vnímat s okem pevně na místě - cítil, že je uspokojivě pevný; pěkný, ostrý obrys, hladce vytvarovaný do působné spojených ovoidů.

Jeho tělo nemělo Duin podivně přitažlivý tlýpat ani Trittovu uklidňující podsaditost. Miloval je oba, ale tělo by si nevyměnil ani s jedním z nich. Natož mysl. Nikdy by jim to samozřejmě neřekl, protože nechtěl zranit jejich city, ale nepřestával být vděčný za to, že nemá Trittovo omezené nebo (a to ještě víc) Duino omylné chápání. Měl za to, že jim to nevdává, protože nic jiného neznají.

Opět si vzdáleně uvědomil Duu a záměrně pocít otupil. V té chvíli ji nepotřeboval. Ne že by ji chtěl méně, pouze cítil nutkání k jiným věcem. Součástí dospívání racionála bylo nacházet stále více uspokojení v duševním cvičení, které mohl provozovat pouze sám nebo s tvrdýši.

Stále více si zvykal na tvrdýše; stále více k nim lnul. Cítil, že je to tak správně, protože je racionál a tvrdýši byli

vlastně superracionálové. (Jednou se s tím svěřil Lostenovi, který byl z tvrdýšů nejpřátelštější a podle Odinovy neurčité představy i nejmladší. Losten vyzařoval pobavení, ale nic neřekl. Což znamenalo, že to nepopřel.)

Odinovy nejranější vzpomínky byly plné tvrdýšů. Jeho parentál věnoval stále více pozornosti nejmladšímu dítěti, malé emocionále. Což bylo přirozené. Tritt to udělá také, až přijde poslední dítě, pokud vůbec přijde. (Tohle hodnocení převzal Odin od Tritta, který to neustále vyčítal Due.)

Ale tím lépe. Když měl na něho parentál tak málo času, Odin se alespoň mohl co nejdřív začít vzdělávat. Přestával se chovat jako dítě a mnohemu se naučil už předtím, než potkal Tritta.

Na to setkání však určitě nikdy nezapomene. Mohlo se odehrát stejně tak včera jako před více než půlkou života. Znal samozřejmě parentály ze své generace; byli mladí a dávno předtím, než se jim narodily děti, čímž se z nich stali opravdoví parentálové, téměř nedávali najevo svoji budoucí netečnost. Jako dítě si hrával se svým vlastním pravobratrem a stěží si uvědomoval, že je mezi nimi nějaký intelektuální rozdíl. (Ale když si na tu dobu vzpomněl, uvědomil si, že už tehdy tam rozdíl byl.)

Věděl také něco málo o úloze parentála v triádě. Už jako dítě slýchal historky o splývání.

Když se Tritt poprvé objevil, když ho Odin poprvé spatřil, všechno se změnilo. Odin poprvé v životě pocítil vnitřní teplo a začal si uvědomovat, že existuje něco, po čem touží a co nemá nic společného s myšlenkami. Ještě teď si pamatoval rozpaky, které ho přitom provázely.

Tritt samozřejmě v rozpacích nebyl. Parentálové nikdy kvůli činnosti triády do rozpaků neupadali a emocionály neupadaly do rozpaků vůbec. Ten problém měli jenom racionálové.

"Moc přemýšlíš," řekl mu jeden tvrdýš, když to s ním Odin probíral. Odina to neuspokojilo. Jak lze vůbec přemýšlet "moc"?

Když se poprvé setkali, Tritt byl samozřejmě mladý. Byl pořád ještě natolik dětinský a nejistě přihloupělý, že jeho reakce na setkání byla až trapně zřejmá. Na okrajích skoro zprůhledněl.

Odin se váhavě zeptal:

"Tebe neznám, že ne, pravochlapče?"

"Nejsem zdejší," odpověděl Tritt. "Přivezli mě sem."

Oba přesně věděli, co se jim přihodilo. Jejich setkání bylo předem připraveno, protože někdo (nějaký parentál, myslel si tehdy Odin, ale později se dozvěděl, že to byl tvrdýš) si myslel, že se k sobě budou hodit, a měl pravdu.

Samozřejmě mezi nimi nebyl žádný intelektuální vztah. Jak by také mohl být, když Odin se chtěl učit tak intenzívně, že to zatlačovalo do pozadí všechno kromě existence samotné triády, a Tritt vlastně ani neznal pojem učení? Co Tritt musel vědět, to věděl, ať se to učil či ne.

Odin, samou radostí nad tím, že objevil svět a jeho slunce, historii a mechanismus života a všechno o vesmíru, se občas (během těch prvních dnů, kdy byli spolu) přistihl, jak o tom Trittovi vykládá.

Tritt klidně naslouchal a samozřejmě nic nechápal, ale byl spokojený, že může naslouchat; zatímco Odin, i když nic nepředával, byl úplně stejně spokojený, že může přednášet.

První krok udělal Tritt, popoháněn svými zvláštními potřebami. Odin po krátkém poledním jídle vykládal, co se ten den naučil. (Jejich hustší podstata vstřebávala potravu tak rychle, že jim stačila pouhá procházka na slunci, zatímco emocionály se často vyhřívaly celé hodiny, svíjely se a řídly, jako by svůj úkol schválně prodlužovaly.)

Odin si emocionál nikdy nevšímal a byl velice šťastný, že hovoří. Tritt na něj den co den mlčky hleděl a byl nyní nápadně neklidný.

Náhle přistoupil těsně k Odinovi a utvořil výběžek, tak prudce, že to Odinovi s jeho smyslem pro formu bylo velice nepříjemné. Položil jej na část Odinova horního ovoidu, kde matný lesk umožňoval přístup vítaného závanu teplého vzduchu jako zákusek. Trittův výběžek očividným úsilím zřídil a pronikl pod povrch Odinovy pokožky dříve, než se Odin, strašlivě vyvedený z míry, stačil stáhnout.

Odin takové věci dělával jako dítě, to ano, ale od dob dospívání nikdy. "Nedělej to, Tritte," řekl ostře.

Trittův výběžek zůstal vystrčený a lehce zatápal. "Já chci."

Odin se snažil zůstat co nejkompaktnější a pokusil se zpevnit svůj povrch, aby se do něj nedalo vstoupit. "Já nechci."

"Proč ne?" naléhal Tritt. "Není na tom nic špatného."

Odin plácl první věc, která ho napadla: "Bolelo to."

(Nebyla to pravda. Aspoň ne fyzicky. Ale tvrdýši se vždycky vyhýbali doteku měkkýšů. Neopatrné proniknutí je bolelo, byli však stavěni jinak než měkkýši, úplně jinak.)

Tritt se tím nenechal ošálit. V tomto ohledu ho jeho instinkt nemohl oklamat. "Nebolelo to," řekl.

"Ale takhle se to nedělá. Potřebujeme emocionálu."

A Tritt jen tvrdohlavě opakoval: "Já stejně chci."

Pokračovalo to dál a Odin musel ustoupit. Ustoupil vždycky; tohle se určitě stávalo i těm nejsebevědomějším racionálům. Jak se říká: Každý buď přizná, že to dělá, anebo lže.

Potom ho Tritt pronásledoval při každé schůzce; když ne výběžkem, tak okrajem těsně u jeho okraje. A Odin, svedený příjemným pocitem, konečně začal pomáhat a snažil se zářit. Uměl to lépe než Tritt. Chudák Tritt, nekonečně dychtivější, supěl a pachtěl se, a byl schopen dosáhnout lesku pouze tu a tam, slabounkého, útržkovitého a neuspořádaného.

Odin však dokázal zprůhlednět na celém povrchu, překonal rozpaky a vyplul vstříc Trittovi. Jejich pokožky se navzájem pronikly a Odin cítil, jak mu pod kůži pulsuje Trittův tvrdý povrch. Měli z toho požitek, smíšený s pocitem viny.

Když bylo po všem, Tritt byl téměř pokaždé unavený a neurčitě popudlivý.

"No tak, Tritte," konejšil ho Odin, "vždyť jsem ti říkal, že potřebujeme emocionálu, abychom to mohli dělat správně. Nemůžeš se zlobit na něco, co prostě je."

A Tritt řekl: "Tak seženeme emocionálu."

Seženeme emocionálu! Trittovy jednoduché popudy jej vždycky naváděly jen k přímé akci. Odin si nebyl jistý, jestli mu dokáže vysvětlit složitosti života. "To není tak jednoduché, pravoušku," začal něžně.

Tritt mu skočil do řeči: "Tvrdýši to můžou udělat. Ty se s nimi přáteliš. Řekni jim."

Odin se zděsil. "Já jim nemůžu říct. Čas," pokračoval a nevědomky se vrátil ke svému učitelskému tónu, "ještě nepřišel, jinak bych o tom určitě věděl. Dokud nepřijde..."

Tritt ho neposlouchal. "Já se zeptám," řekl.

"Ne," zděsil se znovu Odin. "Neplet' se do toho. Říkám ti, že ještě nenastal čas. Musím se vzdělávat. Je jednoduché být parentálem a nemuset vědět nic než..."

V okamžiku, kdy to vyslovil, toho litoval, a stejné to byla lež. Nechtěl prostě udělat nic, co by se mohlo dotknout tvrdýšů a narušit výhodný poměr, který k nim měl. Trittovi to však zřejmě ani v nejmenším nevadilo a Odina napadlo, že Tritt nevidí žádný smysl či hodnotu v tom, že někdo ví něco, co on ještě neví, a nepovažuje to tudíž za urážku.

Problém s emocionálou však neustále pokračoval. Občas se pokusili do sebe proniknout. Ve skutečnosti nutkání časem vzrůstalo. Nikdy je to doopravdy neuspokojilo, i když to bylo příjemné, a Tritt se pokaždé dožíval emocionály. Odin se pokaždé víc a víc zahluoval do svých studií, jako by se tím chtěl tomu problému bránit.

Ale občas se téměř nechal svést, aby o tom promluvil s Lostenem.

Losten byl tvrdýš, kterého znal nejlépe a který se o něj nejvíce osobně zajímal. Tvrdýši byli hrozně jednotvární, protože se neměnili; nikdy se neměnili, měli stálou formu. Oči měli pořád na jednom místě, všichni na stejném. Neměli úplně tvrdou pokožku, ale byla vždy matná, nikdy se neleskla, nikdy nebyla rozmlžená, ani neumožňovala proniknutí jiné pokožky stejného typu.

Nebyli o moc větší než měkkýši, ale byli těžší. Měli mnohem hustší podstatu a museli dávat pozor na poddajné tkáně měkkýšů.

Jednou, když byl ještě malý, docela malý, a jeho tělo se vznášelo stejně volně jako tělo jeho sestřičky, přiblížil se k němu jeden tvrdýš. Nikdy se nedozvěděl, kdo to byl, ale později pochopil, že všichni tvrdýši jsou zvědaví na malé racionály. Odin se jen tak, z pouhé zvědavosti, po tvrdýšovi natáhl. Tvrdýš uskočil zpět a parentál Odinovi později vyčínil, že se chtěl dotknout tvrdýše.

Výtka byla natolik silná, že na ni Odin nikdy nezapomněl. Když byl větší, dozvěděl se, že stěsnané atomy tkáně tvrdýšů pociťují bolest, když do nich druzí násilně pronikají. Odinovi vrtalo hlavou, jestli bolest pociťují i měkkýši. Jiný mladý racionál mu jednou vyprávěl, že narazil do tvrdýše a tvrdýš se zkroutil bolestí, ale on sám nic necítil - Odin si však nebyl jist, zda to nebylo jen hysterické vychloubání.

Byly i jiné věci, které nemohl dělat. Rád se třel o stěny jeskyně. Když pronikal skálou, měl příjemný, hřejivý pocit. Děti to dělaly pořád, ale čím byl starší, tím to šlo hůř. Přesto se dokázal dostat až pod pokožku a líbilo se mu to, ale jednou ho při tom přistihl parentál a vyhuboval mu. Odin namítal, že jeho sestra to dělá pořád; viděl ji při tom.

"To je něco jiného," řekl parentál. "Ona je emocionála."

Jindy, když Odin vstřebával nahrávku - to byl už starší - vytvořil líně několik výběžků a jejich konečky natolik ztenčil, že se mohly vzájemně pronikat. Začal to dělat pravidelně při každém poslechu. Měl příjemný šimravý pocit, při kterém se mu lépe poslouchalo a pak na něj padla příjemná ospalost.

Parentál ho však přistihl i při tom když si Odin vzpomněl, co mu tenkrát řekl, měl pořád ještě nepříjemný pocit.

Tehdy mu o splývání vlastně nikdo nic neřekl. Cpali do něj vědomosti a vzdělávali ho ve všem možném kromě toho, v čem spočíval smysl triády. Trittovi to také nikdo nikdy neřekl, ale Tritt byl parentál, takže to věděl i bez vysvětlování. Když se nakonec objevila Dua, bylo samozřejmě všechno jasné, i když o tom zřejmě věděla ještě méně než Odin.

Dua se k nim ovšem nedostala Odinovou zásluhou. Přišel s tím Tritt; Tritt, který se obvykle tvrdýšů bál a němě se jim vyhýbal; Tritt, kterému chybělo Odinovo sebevědomí ve všem kromě této jediné věci; Tritt, který byl hnán pouze za touto jedinou věcí; Tritt, Tritt, Tritt.

Odin si povzddechl. Tritt pronikl do jeho myšlenek, protože se k němu blížil. Cítil, jak je hrubý, náročný, věčně náročný. Odin měl teď pro sebe tak málo času, zrovna když cítil, že potřebuje přemýšlet víc než kdy předtím, aby si všechny myšlenky utřídl...

"Ano, Tritte," řekl.

1c

Tritt si byl vědom své hranatosti. Nepovažoval ji za nic ošklivého. Vůbec o tom nepřemýšlel. A i kdyby, považoval by to za něco hezkého. Jeho tělo bylo stavěné pro svůj účel a bylo stavěné dobře.

"Odine, kde je Dua?" zeptal se.

"Někde venku," zamumlal Odin, skoro jako kdyby mu to bylo jedno. Tritta rozčilovalo, že triáda je tak málo pohromadě. Dua byla tak složitá a Odinovi to bylo jedno.

"Proč jsi ji nechal odejít?"

"Jak jí v tom můžu zabránit, Tritte? A co je na tom špatného?"

"Víš dobře, co je na tom špatného. Máme dvě děti. Potřebujeme třetí. Udělat prostředňátko je dneska hrozně těžké. Dua musí pořádně jíst, jinak to nepůjde. Teď se zase někde potuluje při západu slunce. Copak se může při západu slunce pořádně najíst?"

"Není prostě velký jedlík."

"A my prostě nemáme prostředňátko. Odine," znězněl Trittovi hlas, "jak tě můžu pořádně milovat bez Duy?"

"Ale no tak," zamumlal Odin a Tritt byl znovu zmaten jeho zjevnými rozpaky při prostém konstatování skutečnosti.

"Nezapomeň, že Duu jsem přivedl já," pokračoval Tritt. Nezapomněl na to Odin? Myslel vůbec někdy na triádu a co ve skutečnosti znamená? Tritt byl tak zoufalý, že, že... Vlastně ani nevěděl, co má udělat, ale věděl, že je zoufalý. Přesně jako tenkrát, když chtěl emocionálu a Odin pro to nic neudělal.

Tritt věděl, že není schopen hovořit v dlouhých, promyšlených větách. Parentálové sice nemluvili, ale zato přemýšleli. Přemýšleli o důležitých věcech. Odin pořád mluvil jen o atomech a energii. Co je komu po atomech a energii? Tritt přemýšlel o triádě a o dětech. Odin mu jednou řekl, že počet měkkýšů postupně klesá. Zajímalo ho to vůbec? Zajímalo to vůbec tvrdýše? Zajímalo se o to vůbec někdo kromě parentálů?

Na celém světě existovaly pouze dvě formy života, měkkýši a tvrdýši. A potrava, která na ně zářila shora dolů.

Odin mu jednou vyprávěl, že Slunce postupně chladne. Ubývá potravy, a tak ubývá i obyvatel. Tritt tomu nevěřil. Slunce mu nepřípadalo chladnější, než když byl malý. Všichni se prostě přestali starat o triády. Příliš mnoho do sebe zahloubaných racionálů a příliš mnoho hloupých emocionál.

Měkkýši se musí soustředit na důležité otázky života. Tritt to dělal. Staral se o záležitosti triády. Narodil se leváček a po něm praváček. Rostli a kvetli. Měli by však mít ještě prostředňátko. To se počínalo nejhůř a bez prostředňátka nevznikne nová triáda.

Co se stalo s Duou? Vždycky s ní byly potíže, ale teď to bylo čím dál horší.

Tritt se na Odina tajně hněval. Když Odin mluvil, používal pokaždé všechna ta těžká slova. A Dua poslouchala. Odin se s Duou bavil ustavičně, až se z nich skoro stali dva racionálové. To triádě neprospívalo.

To by si měl Odin uvědomit.

O všechno se vždycky musel starat Tritt. Vždycky musel udělat to, co bylo třeba udělat. Odin se přátelil s tvrdýši a přesto neřekl ani slovo. Potřebovali emocionálu a Odin přesto mlčel. Odin s nimi hovořil o energii a ne o potřebách triády.

Rozhodující obrat způsobil Tritt. Vzpomínal na to s pýchou. Viděl Odina, jak mluví s tvrdýšem, a přiblížil se k nim. Pevným hlasem je přerušil a řekl: "Potřebujeme emocionálu."

Tvrdýš se otočil a podíval se na něj. Tritt nikdy nestál u tvrdýše tak blízko. Byl celý z jednoho kusu. Když se otočila jedna jeho část, musely se otočit i všechny ostatní. Měl nějaké výběžky, které se mohly pohybovat samy, ale nikdy neměnily tvar. Nikdy se nevznášely, byly nepravdivé a ošklivé. Nesnášely dotek.

"Je to pravda, Odine?" zeptal se tvrdýš. S Trittem se nebavil.

Odin se zpořádal. Zpořádal se skoro až k zemi; zpořádal se víc, než Tritt kdy viděl. Vypravil ze sebe: "Můj pravouš je příliš horlivý. Můj pravouš je... je..." Koktal a lapal po dechu, neschopen slova.

Tritt dokázal říct: "Bez emocionály nemůžeme splývat."

Tritt věděl, že Odin v rozpacích ze sebe nedokáže vypravit ani slovo, ale bylo mu to jedno. Přišel čas.

"Tak co, levoušku," řekl tvrdýš Odinovi, "máš stejný pocit?" Tvrdýši mluvili stejně jako měkkýši, ale hruběji a jednoznačněji. Špatně se jim naslouchalo. Aspoň Trittovi to šlo špatně, ale Odin byl na to zřejmě zvyklý.

"Ano," řekl nakonec Odin.

Tvrdýš se konečně otočil k Trittovi. "Připomeň mi, pravíku, jak dlouho už jste s Odinem spolu."

"Dost dlouho," odpověděl Tritt, "abychom si zasloužili emocionálu." Udržoval pevně všechny úhly svého tvaru. Nepřipouštěl si strach. Tohle bylo příliš důležité. "A jmenuji se Tritt," dodal.

Tvrdýš se zřejmě bavil. "Ano, výběr byl dobrý. Ty a Odin se k sobě hodíte, ale právě proto je pro vás těžké vybrat emocionálu. Už jsme se skoro rozhodli. Aspoň já jsem se už dávno rozhodl, ale musím ještě přesvědčit ostatní. Buď trpělivý, Tritte."

"Trpělivost mě už unavuje."

"Vím, ale stejně buď trpělivý." Znovu se zatvářil pobaveně.

Když byl tvrdýš pryč, Odin se vztyčil a vztekle zříd. "Jak jsi to mohl udělat, Tritte? Víš, kdo to byl?"

"Nějaký tvrdýš."

"Byl to Losten. Můj odborný učitel. Nechci, aby se na mě zlobil."

"Proč by se měl zlobit? Choval jsem se slušně."

"Nevadí." Odin se pomalu vracel do normálního tvaru. To znamenalo, že už se nezlobí. (Trittovi se ulevilo, i když se snažil, aby to nedal najevo.) "Je mi hrozně nepříjemné, když se objeví můj pravoblbouš a začne mluvit na mého tvrdýše."

"Tak proč jsi to neudělal sám?"

"Existuje něco takového jako vhodná chvíle."

"Podle tebe ta vhodná chvíle nikdy nepříjde."

Ale pak se začali třít svými povrchy a přestali se hádat a zanedlouho nato přišla Dua.

Přivedl ji Losten. Tritt to nevěděl; vůbec si tvrdýše nevšímal, díval se jen na Duu. Potom mu však Odin řekl, že ji přivedl Losten.

"Vidíš?" jásal Tritt. "Já jsem mu to řekl. Proto ji přivedl."

"Ne," řekl Odin. "Přišel čas. Přivedl by ji, i kdyby s ním nikdo z nás nemluvil."

Tritt mu nevěřil. Byl si naprosto jistý, že Dua je s nimi pouze jeho zásluhou.

Bylo zřejmé, že na světě neexistuje nikdo, kdo by byl jako Dua. Tritt viděl spoustu emocionál. Všechny byly půvabné. Pro správné splývání by přijal kteroukoliv z nich. Ale jakmile spatřil Duu, uvědomil si, že žádná jiná by mu nevyhovovala. Jedině Dua Jedině Dua.

A Dua věděla přesně, co má dělat. Přesně. Nikdo jí to nikdy neukazoval, jak se jim nakonec svěříla. Nikdo s ní o tom nikdy nemluvil. Ani ostatní emocionály, protože se jim vyhýbala.

Ale když byli všichni tři spolu, každý věděl, co má dělat.

Dua zřídla. Zřídla víc, než Tritt viděl kdy někoho zřídnout. Zřídla víc, než si Tritt kdy myslel, že je vůbec možné. Změnila se v jakýsi barevný dým, který naplnil místnost a oslnil ho. Pohyboval se, aniž o tom věděl. Ponořil se do vzduchu, který tvořila Dua.

Tritt vůbec necítil, že proniká. Necítil žádný odpor, žádné tření. Jen vplouval dovnitř a rychle pulsoval. Cítil, že i on začíná řidnout, bez onoho obrovského úsilí, které s tím bylo vždycky spojené. Když ho naplňovala Dua, dokázal úplně lehce zřídnout ve svůj vlastní hustý dým. Řídnutí bylo jako plynutí, nesmírně hladké plynutí.

MLhavě spatřil Odina, jak se blíží k Due z levé strany. I on řídl.

Pak, očekávaje maximální šok z dotyku, se přiblížil k Odinovi. Ale nebyl to vůbec žádný šok. Tritt cítil, aniž cítil, a věděl, aniž věděl. Vklouzl do Odina a Odin do něj. Nevěděl, jestli obklopuje Odina nebo Odin jeho nebo obojí nebo ani jedno z toho.

Byla to čistá... rozkoš.

Intenzita této rozkoše mu zastřela smysly a v okamžiku, kdy si myslel, že už to nevydrží, ho smysly opustily nadobro.

Konečně se oddělili a zírali na sebe. Splývali celé dny. Splývání samozřejmě vždycky nějakou dobu trvalo. Čím bylo lepší, tím déle trvalo, ale když bylo po všem, zdálo se jim, že to byl jen okamžik a nic si nepamatovali. Později už to jen málokdy trvalo déle než tenkrát poprvé.

"To bylo úžasné," vydechl Odin.

Tritt jen zíral na Duu, která to všechno umožnila.

Spojovala se, vířila a chvěla se. Zasáhlo ji to zřejmě ze všech tří nejvíc.

"Budeme to dělat znovu," řekla rychle, "ale později, až později. Ted' mě nechte jít."

Utekla. Nezastavovali ji. Byli příliš uchváteni, než aby ji zastavovali. Ale potom to tak bylo vždycky. Po každém splývání utekla. Bez ohledu na to, jak se povedlo, vždycky odešla. Bylo v ní zřejmě něco, co potřebovalo samotu.

Trittovi to dělalo starosti. V každém ohledu se lišila od ostatních emocionál. A to by neměla.

Odin měl jiný pocit. Často říkával: "Proč jí nedáš pokoj, Tritte? Není jako ostatní a to znamená, že je lepší než ostatní. Kdyby byla jako ony, splývání by nebylo tak krásné. Copak chceš jen výhody a nechceš za ně platit?"

Tritt tomu moc nerozuměl. Věděl jen, že by měla dělat to, co se má. "Chci, aby dělala to, co je správné," namítal.

"Já vím, Tritte, já vím. Ale stejně ji nech na pokoji."

Odin sám často Due vytýkal její divné způsoby, ale byl vždycky proti tomu, aby to dělala i Tritt. "Nemáš dost taktu, Tritte," říkával. Tritt nevěděl, co takt přesně znamená.

A teď... Od prvního splývání už uplynula tak dlouhá doba a malá emocionála pořád ještě nebyla na světě. Jak dlouho ještě? Už to trvalo příliš dlouho. A jak čas plynul, Dua, pokud vůbec něco dělala, zůstávala stále více o samotě.

"Málo jí," stěžoval si Tritt.

"Až přijde čas..." začal Odin.

"Ty pořád jenom mluvíš o tom, že je nebo není čas. Nejdřív nebyl čas, abychom získali Duu. Ted' zas nikdy není čas, abychom měli malou emocionálu. Dua by měla..."

Ale Odin se odvrátil. "Támhle je, Tritte," řekl. "Jestli chceš jít ven a chytit ji, jako bys byl její parentál a ne její pravodruh, tak to udělej. Ale já ti říkám, abys ji nechal na pokoji."

Tritt ucouvl. Měl toho hodně na srdci, ale nevěděl, jak to říct.

2a

Dua si uvědomovala pravolevé rozrušení, které se jí mlhavě a vzdáleně dotýkalo, a byla čím dál vzpurnější.

Kdyby pro ni přišel jeden nebo druhý, nebo oba, skončilo by to splýváním, a tohle pomyšlení ji přivádělo k zuřivosti. Tritt nic jiného neznal, kromě dětí; nic jiného nechtěl, kromě třetího a posledního dítěte; všechno se točilo kolem dětí a kolem dítěte, které stále chybělo. A když se Trittovi zachtělo splývat, tak se splývalo.

Když si Tritt postavil hlavu, tak tříadu ovládal. Upnul se na nějakou jednoduchou myšlenku a nepovolil, až se Odin a Dua nakonec museli vzdát. Ale ona se teď nevzdá; nevzdá...

Ani ji přítomnenapadlo, že by jim snad byla nevěrná. Nikdy po Odinovi či Trittovi nepocítovala tu prudce intenzivní touhu, jakou navzájem cítili oni dva. Mohla splývat sama; oni jen jejím prostřednictvím (tak proč si ji tedy víc nevážili?). Při trojstranném splývání pocítovala intenzivní rozkoš; samozřejmě, byla by hloupost to popírat, ale podobalo se to rozkoši, kterou pocítovala, když prostupovala skalní stěnou, což někdy potají dělala. Tritt ani Odin takovou rozkoš nikdy předtím nezažili a ani zažít nemohli.

Ne, okamžik. Odin nacházel rozkoš v učení, v tom, čemu říkal duševní rozvoj. Dua občas cítila něco podobného, dost na to, aby věděla, co by to mohlo znamenat; a i když to bylo jiné než splývání, mohlo to posloužit jako náhrada, aspoň do té míry, že Odin se občas bez splývání obešel.

Ale Tritt ne. Pro něj existovalo jenom splývání a děti. Jenom to. A když se na to jeho mozeček zcela upnul, Odin se vzdal a musela se vzdát i Dua.

Jednoho dne se vzepřela. "Co se vlastně děje, když splýváme? Trvá to hodiny, někdy i dny, než se z toho dostaneme. Co se celou tu dobu děje?"

Tritt se zatvářil rozhořčeně: "Vždycky to tak je. Musí to tak být."

"Nelíbí se mi nic, co musí být. Chci vědět, proč to tak je."

Odin vypadal rozpačitě. Strávil v rozpacích půlku života. "Poslyš, Duo," začal, "musí to tak být. Kvůli... dětem." Když to slovo vyslovil, začal pulsovat.

"Přestaň," řekla Dua ostře. "Jsme už dospělí a splývali jsme nevíme kolikrát a všichni víme, že teď můžeme mít děti. Dá se to říct i takhle. Ale proč to trvá tak dlouho?"

"Protože je to složitý proces," řekl Odin a pulsoval dál. "Protože je k tomu zapotřebí energie. Duo, trvá dlouho, než

se počne dítě, a i když nám to trvá tak dlouho, nepočne se vždycky. A je to čím dál horší... Nejen s námi," dodal spěšně.

"Horší?" zeptal se Tritt starostlivě, ale Odin už neřekl ani slovo.

Konečně se jim narodilo dítě, malý racionál, levátko, které se třepotalo a řídlo, až z toho byli všichni tři u vytržení a Odin ho dokonce držel na ruku a nechal ho měnit tvar tak dlouho, jak mu to Tritt dovolil. Samozřejmě, protože ho vlastně celou tu dlouhou dobu formoval a inkuboval Tritt; Tritt, který se od něho oddělil, když začal vyžadovat nezávislou existenci; Tritt, který se o něho neustále staral.

Potom už s nimi Tritt často nebýval a Dua z toho měla podivnou radost. Trittova posedlost ji rozčillovala, ale z Odinovy měla kupodivu potěšení. Stále víc a víc si uvědomovala jeho... důležitost. Být racionálem znamenalo být schopen odpovídat na otázky, a Dua se ho měla pořád na co ptát. Odpovídal pohotověji, když u toho nebyl Tritt.

"Proč to trvá tak dlouho, Odine? Nemám ráda, když splývám a pak nevím, co se celé dny dělo."

"Nemusíme se vůbec bát, Duo," řekl Odin vážně. "Poslyš, copak se nám někdy něco stalo? Slyšela jsi někdy, že by se něco stalo některé jiné triádě? Kromě toho by ses neměla vyptávat."

"Protože jsem emocionála? Protože ostatní emocionály se na nic neptají?... Já je nesnáším, jestli tě to zajímá, a chci se ptát."

Jasně si uvědomovala, že Odin se na ni dívá, jako by v životě neviděl něco tak půvabného, a že kdyby u toho byl Tritt, okanzitě by začali splývat. Začala dokonce řídnout, ne příliš, ale viditelně, se záměrnou koketérií.

"Ale zřejmě nechápeš všechny důsledky, Duo," namítl Odin. "K zažehnutí nové jiskry života je třeba hodně energie."

"Často mluvíš o energii. Co to přesně je?"

"No přece to, co jíme."

"Tak proč neříkáš jídlo?"

"Protože jídlo a energie nejsou úplně totéž. Naše potrava pochází ze Slunce a je to druh energie, ale existují i jiné druhy energie, které potravou nejsou. Když jíme, musíme se roztáhnout a vstřebávat světlo. Pro emocionály je to mnohem těžší, protože jsou daleko průhlednější; to znamená, že světlo má tendenci pronikat, místo aby se vstřebávalo..."

To je úžasné, že jí to někdo vysvětlil, pomyslela si Dua. Co jí řekli, to opravdu věděla; neznala však správné výrazy, ta dlouhá vědecká slova, která používal Odin. Všechno, co se stalo, bylo nyní pronikavější a smysluplnější.

Ted', když byla dospělá, když už se nebála toho dětinského otravování, když měla tu čest být součástí Odinovy triády, se občas pokusila hemžit s ostatními emocionálami a snášet jejich žvanění a nával. Koneckonců i ona dostala tu a tam chuť na vydatnější jídlo, než jaké obvykle jedla, a přispívalo to k lepšímu splývání. Klouzání a vystavování se slunečnímu světlu jí přinášelo potěchu - někdy skoro zachytila rozkoš, kterou z toho měly ostatní; nádherně stažené a zhuštěné vstřebávaly teplo díky větší hustotě daleko efektivněji.

Ale Due stačilo docela málo, zatímco ostatní neměly nikdy dost. Třáslly se nenasytností, což Dua nedokázala napodobit a nakonec to ani nesnesla.

Z toho důvodu se racionálové a parentálové tak málo objevovali na povrchu. Byli tak hustí, že se mohli rychle najíst a jít pryč. Emocionály se svíjely na slunci celé hodiny, protože ačkoli jedly pomaleji, potřebovaly ve skutečnosti více energie než druzí - aspoň na splývání.

Emocionály dodávají energii, vysvětloval jí jednou Odin (pulsoval přitom, takže jeho signály byly sotva srozumitelné), racionálové semeno a parentálové jsou inkubátory.

Jakmile to Dua pochopila, její nelibost při pohledu na druhé emocionály, účinně srkající červenavé sluneční světlo, se začala mísit s jistým pobavením. Protože se nikdy na nic neptaly, byla si jistá, že nevědí, proč to dělají, a nechápou, že jejich třaslavé zhušťování a způsob, jakým se nakonec s hihňáním nořily dolů, má i svou obscénní stránku - na cestě k pořádnému splývání, samozřejmě se spoustou energie nazbyt.

Snášela i Trittovu rozmrzelost, když se vracela, aniž by neprůhledně vířila, což by znamenalo, že se pořádně nacpala. Ale proč by si měli stěžovat? Řídkost, kterou si zachovávala, znamenala dokonalejší splývání. Nebylo snad tak kašovitě a lepkavé, jak to dělaly ostatní triády, ale Dua si byla jistá, že éteričnost znamená víc. A nakonec se přece narodil levaček i praváček.

Potíž byla samozřejmě s prostředňátkem, malou emocionálou. Potřebovala více energie než ti předchozí dva a Dua jí nikdy neměla dost.

Dokonce i Odin o tom začal mluvit: "Vstřebáváš málo slunečního světla, Duo."

"To není pravda," řekla Dua rychle.

"Geniina triáda," pokračoval Odin, "právě počala emocionálu."

Dua neměla Genii ráda. Odjakživa. Byla ještě tupější než ostatní emocionály. Řekla povzneseně: "Určitě se tím chlubí. Chybí jí ohleduplnost. Určitě říká: 'Neměla bych o tom mluvit, drahoušku, ale neumíš si představit, jak můj pravoušek a levoušek zase vyváděli...'" Naprosto přesně napodobila Geniiny třaslavé zvuky a Odina to pobavilo.

Ale pak řekl: "Genia je možná hloupá, ale počala emocionálu a Trittovi je to líto. My se o to pokoušíme mnohem déle než oni..."

Dua se odvrátila. "Vstřebávám tolik slunce, kolik snesu. Tolik, že se potom skoro nemůžu hýbat. Nevím, co po mně chcete."

"Nezlob se," uklidňoval ji Odin. "Slíbil jsem Trittovi, že s tebou promluví. Myslí si, že ode mě si dáš říct..."

"Ále, Trittovi připadá akorát divné, že se se mnou bavíš o vědě. Nic nechápe... Ty taky chceš mít prostředňátko jako ostatní?"

"Ne," řekl Odin vážně. "Ty jsi jiná než ostatní a já jsem rád. A pokud tě zajímá rozhovor s racionálem, tak dovol,

abych ti něco vysvětlil. Slunce už neposkytuje tolik potravy jako kdysi. Světelné energie ubývá; je třeba delšího pobytu na slunci. Porodnost už léta klesá a světová populace je pouhým zlomkem toho, co kdysi."

"Já za to nemůžu," řekla Dua vzpurně.

"Snad to zvládnou tvrdýši. Ale jejich počet taky klesá..."

"Odcházejí?" Duu to náhle zaujalo. Vždycky si myslela, že jsou nějakým způsobem nesmrtelní; že se nerodí a neumírají. Viděl někdo někdy třeba malého tvrdýše? Neměli děti. Nesplývali. Nejedli.

Odin řekl zamyšleně: "Já si myslím, že odcházejí. Nikdy se mnou o sobě nemluví. Nejsem si ani jist, jak jedí, ale jíst samozřejmě musí. A musí se i rodit. Teď je tam například jeden nový. Ještě jsem ho neviděl... Ale na tom nesejde. Důležité je, že vyvíjejí umělou potravu..."

"Já vím," řekla Dua. "Ochutnala jsem ji."

"Opravdu? To jsem nevěděl!"

"Mluvila o tom skupinka emocionál. Říkaly, že nějaký tvrdýš hledá dobrovolníky, kteří by to ochutnali, a ty chudinky se všechny bály. Tvrdily, že by potom mohly navždy ztvrdnout a už nikdy by nedokázaly splývat."

"To je ale hloupost," namítl Odin prudce.

"Já vím. A tak jsem se přihlásila. To jim zavřelo pusy. Já je tak těžko snáším, Odine."

"Jak to chutnalo?"

"Hrozně," řekla Dua důrazně. "Bylo to trpké a hořké. Ostatním emocionálám jsem to samozřejmě neřekla."

"Taky jsem to ochutnal," řekl Odin. "Tak špatně to zas nebylo."

"Racionálům a parentálům je jedno, jak jídlo chutná."

Ale Odin pokračoval: "Je to pořád ještě v pokusném stadiu. Ale tvrdýši se to snaží vylepšit. Hlavně Estwald - to je ten, o kterém jsem mluvil předtím, ten nový, co jsem ho ještě neviděl - na tom pracuje. Losten o něm občas mluví, jako by byl něco zvláštního: velice významný vědec."

"Jak to, že jsi ho nikdy neviděl?"

"Jsem jenom měkkýš. Myslíš, že mi ukazují a říkají všechno? Jednoho dne se s ním asi setkám. Vyvinul nový zdroj energie, který nás ještě může všechny zachránit..."

"Nechci umělou potravu," řekla Dua a rychle odešla.

Tohle nebylo tak dávno a Odin se už o Estwaldovi nezmínil, ale Dua věděla, že o něm někdy zase bude mluvit, a nyní při západu slunce nad tím hloubala.

Tenkrát tu umělou potravu spatřila - zářící světelnou kouli, jako malinké Slunce, ve zvláštní jeskyni, postavené tvrdýši. Ještě teď cítí její hořkou chuť.

Dokážou ji zlepšit? Bude chutnat lépe? Dokonce snad lahodné? A co když ji pak bude muset jíst a naplnit se, až v ní pocit přesycenosti vyvolá téměř nekontrolovatelnou touhu po splývání?

Bála se této samočinné touhy. Když touha vznikla vzájemným horečným drážděním leváčka a praváčka, bylo to něco jiného. Samočinná touha by znamenala, že je Dua zralá vyvolat početí prostředníka. A to ona... a to ona nechtěla!

Trvalo dlouho, než si tuhle pravdu připustila. Nechtěla počít emocionálu! Až se narodí všechny tři děti, nastane nutně čas, kdy bude třeba odejít, a to nechtěla. Pamatovala si den, kdy ji navždy opustil její parentál, a ona takhle nikdy nesmí skončit. To si pevně umínila.

Ostatním emocionálám to bylo jedno, byly příliš prázdné, než aby o tom uvažovaly, ale ona byla jiná. Divná Dua, Levá Em, jak jí říkaly; a ona bude jiná. Dokud nebude mít to třetí dítě, neodejde; bude žít dál.

Takže to třetí dítě mít nebude. Nikdy. Nikdy!

Ale jak tomu zabrání? Jak zařídí, aby na to Odin nepřišel? Co když na to Odin přijde?

2b

Odin čekal, že Tritt něco udělá. Byl si celkem jistý, že se nyní nevydá na povrch za Duou. Musel by opustit děti, a to pro něj bylo vždycky těžké. Chvilí mlčky čekal a pak odešel směrem k dětskému výklenku.

Odin měl téměř radost, když Tritt odešel. Ne úplně, protože Tritt se hněval a stáhl se, takže došlo k oslabení osobního kontaktu a vyvstala bariéra nelibosti. Odin se nedokázal ubránit pocitu melancholie. Bylo to jako zpomalování tepu života.

Občas uvažoval, jestli to cítí také Tritt... Ne, to není fér. Tritt má zvláštní vztah k dětem.

A pokud šlo o Duu, kdo mohl vědět, co cítí? Kdo mohl vědět, co cítí emocionály? Byly tak odlišné, že leví a praví vedle nich vypadali téměř stejně, až na ducha. Ale i kdyby emocionály byly sebevšestřednější, kdo mohl vědět, co cítí Dua - především Dua?

Proto měl Odin téměř radost, když Tritt odešel, protože šlo o Duu. Zpoždění při početí třetího dítěte se opravdu prodlužovalo a Dua byla čím dál méně přístupná přesvědčování. I Odin byl stále neklidnější, nevěděl však přesně proč, bude si o tom asi muset promluvit s Lostenem.

Vydal se dolů k jeskyním tvrdýšů a zrychlil své pohyby do plynulého klouzání, které nebylo ani zdaleka tak nedůstojné jako podivně vzrušující směs mihotání a chvatu, kterou se vyznačovala pohybová křivka emocionál, nebo tak zábavné jako neohrabané přenášení váhy parentálů...

(V myšlenkách si jasně představoval Tritta, jak dupe za malým racionálem, který byl ve svém věku samozřejmě skoro tak kluzký jako emocionála, a Duu, jak dítě zadrží a přivede zpátky ke kvokajícímu Trittovi, který se nedokáže rozhodnout, jestli má tím malým živáčkem zatřepat, nebo ho obejmout svou podstatou. Tritt od samého počátku řídil mnohem účinněji ve vztahu k dětem než k Odinovi, a když se mu Odin kvůli tomu posmíval, Tritt odpovídal vážně, protože v těchto věcech neznal prázdnou legraci: "Děti to přece potřebují víc.")

Odin se sobecky radoval ze svého plynutí a měl pocit, že je ladné a působivé. Jednou se o tom zmínil Lostenovi,

svému tvrdýšimu učiteli, kterému se svěřoval se vším, a Losten mu tehdy řekl: "Ale nezdá se ti, že emocionály či parentálové mají ze svého vlastního způsobu plynutí stejný pocit? Pokud každý z vás uvažuje a jedná jinak, neměli byste se i jinak radovat? Triáda přece nevylučuje individualitu."

Odin tu individualitu úplně nechápal. Znamenalo to osamělost? Tvrdýši byli ovšem osamělí. Neměli žádné triády. Jak to snášeli?)

Odin byl ještě docela mladý, když se ta záležitost vyskytla. Jeho vztah k tvrdýšům byl teprve v samých počátcích, a najednou ho napadlo, že si není jistý, že mezi nimi neexistují triády. Běžně se o tom vyprávělo mezi měkkýši, ale byla to pravda? Odin o tom přemýšlel a rozhodl se, že je třeba se zeptat a nespolehat na víru.

"Jste levý, nebo pravý, pane?" zeptal se. (Kdykoli si na to později vzpomněl, začal pulsovat. Jak byl neuvěřitelně naivní, že se na to ptal, a jen malou útechou mu bylo, že každý racionál se na to některého tvrdýše dříve či později - většinou dříve - zeptal.)

Losten odpověděl docela klidně: "Nic z toho, leváčku. Mezi tvrdýši nejsou leví a praví."

"A co prostřed... emocionály?"

"Prostředňáčky?" A tvrdýš změnil tvar své neměnné smyslové oblasti způsobem, který byl podle Odina spojen s pobaveností či potěšením. "Ne. Ani prostředňáčky. Pouze tvrdýši jednoho druhu."

Odin se musel zeptat. Vyslovil to bezděčně, úplně proti svému přání. "Ale jak to můžete vydržet?"

"My jsme jiní, leváčku. Jsme na to zvyklí."

Mohl by si na něco takového zvyknout Odin? Až dosud celý jeho život zabírala rodičovská triáda a pevné přesvědčení, že zanedlouho si i on utvoří svou vlastní triádu. Jaký by měl bez toho život smysl? Občas o tom usilovně přemýšlel. Přemýšlel usilovně o všem, co se namanulo. Někdy se mu podařilo náhle pochopit, oč asi běží. Tvrdýši měli jen sami sebe; neměli ani levobratra, ani pravobratra, ani středosestru, ani splývání, ani děti, ani parentály. Měli jen rozum, jenom zkoumání vesmíru.

Možná jim to stačilo. S věkem začínal Odin chápat radosti zkoumání. Byly skoro dostačující - skoro dostačující - a pak si vzpomněl na Tritta a na Duu a usoudil, že ani celý Vesmír ve srovnání s nimi není dostačující.

Pokud ovšem... Bylo to zvláštní, ale čas od času se mu na okamžik zdálo, že možná jednou přijde čas, situace, stav, kdy... Pak ztratil ten záblesk pochopení, či spíše záblesk záblesku, a všechno zmeškal. Ale vždycky se to zase vrátilo a odnedávna se mu zdálo, že je to silnější a trvá to skoro tak dlouho, aby to dokázal zachytit.

Ale tím by se teď neměl zabývat. Musí se postarat o Duu. Vydal se po dobře známé trase, po které jej poprvé vyvedl jeho parentál (a po které i Tritt brzy vyvede jejich mladého racionála, jejich leváčka).

A okamžitě byl zase unesen vzpomínkami.

Hrozně se tehdy bál. Byli tam jiní mladí racionálové, všichni pulsovali, leskli se a měnili tvar, navzdory tomu, že se ze všech stran ozývaly signály parentálů, aby zůstali pevní a hladcí a neudělali triádě ostudu. Jeden malý levý, Odinův kamarád, se úplně zploštil jako miminko a nechtěl se narovnat, navzdory všemu úsilí jeho parentála, který se strašlivě styděl. (Pak se z něho stal úplně normální student... I když ne takový jako Odin, což si Odin se značnou samolibostí uvědomoval.)

První školní den se setkali se spoustou tvrdýšů. Tvrdýši se u každého z nich zastavili, aby několika zvláštními způsoby zaznamenali jeho vibrační vzorec a rozhodli, zda už u něho má být započato s výukou, nebo se má ještě nějakou dobu počkat; a pokud ano, o jaký druh výuky půjde.

Odin se se zoufalým úsilím vyhladil, když se přiblížil jeden tvrdýš, a snažil se, aby se nechvěl.

Tvrdýš promluvil (a první zvuky jeho podivného hlasu Odina skoro odradily od odhodlání stát se dospělým): "Tenhle racionál se drží docela pěkně. Jak se jmenuješ, levý?"

Odina poprvé někdo nazval "levý" místo nějaké zdvořiliny a on si připadal pevnější než kdy jindy, když dokázal odpovědět: "Odin, pane tvrdýši," přičemž použil zdvořilé oslovení, které jej pečlivě naučil jeho parentál.

Odin si nejasně pamatoval, že ho prováděli jeskyněmi tvrdýšů, ukazovali mu jejich vybavení, stroje, knihovny, nesmyslné shluky vzdechů a zvuků. Více než vlastní smyslové vjemy si pamatoval svůj vnitřní pocit zoufalství. Co s ním udělají?

Jeho parentál mu předtím řekl, že se bude učit, ale nebylo mu docela jasné, co se výrazem "učit se" myslí, a když se na to zeptal parentála, ukázalo se, že on o tom také nic neví, i když je starší.

Chvilí mu trvalo, než tomu přišel na kloub, a zkušenost byla příjemná, tak příjemná, a přece nechyběly nepříjemné stránky.

Tvrdýš, který jej poprvé nazval "levým", byl jeho prvním učitelem. Naučil ho rozumět vlnovým záznamům, takže za nějakou dobu se zdánlivě nesrozumitelný kód proměnil ve slova; slova stejně jasná jako ta, která uměl vytvořit svými vlastními vibracemi.

Ale potom se ten první tvrdýš už neobjevil a nastoupil další. Odin si toho všiml až po nějaké době. Zpočátku bylo obtížné rozeznat jednoho tvrdýše od druhého, rozlišit jejich hlasy. Ale nakonec si byl jistý. Byl si čím dál jistější a změna mu naháněla strach. Nechápal její význam.

Sebral odvahu a konečně se zeptal: "Kde je můj učitel, pane tvrdýši?"

"Gamaldan?... Ten už tě učit nebude, levý."

Odin ze sebe chvilí nedokázal vypravit ani slovo. Pak řekl: "Ale tvrdýši přece neodcházejí..." Nedokončil větu. Zajíkl se.

Nový tvrdýš byl pasivní, nic neřekl, nic nenabídl.

Odin brzy zjistil, že to bude takové pořád. Nikdy o sobě nemluvili. O čemkoliv jiném se bavili ochotně. Ale o sobě - ani slovo.

Z desítek důkazů Odin nakonec usoudil, že tvrdýši odcházejí; že nejsou nesmrtelní (o čemž bylo mnoho měkkýšů

přesvědčeno). Ale žádný tvrdýš nikdy tolik neřekl. Odin a ostatní studující racionálové o tom občas hovořili, váhavě, rozpačitě. Každý z nich přišel s nějakou drobností, která neúprosně poukazovala na smrtelnost tvrdýšů, a přemítal a nechtělo se mu dojít k nevyhnutelnému závěru, a tak to nechali být.

Zdálo se, že tvrdýšům nevadí, že existují náznaky jejich smrtelnosti. Nepokoušeli se to skrývat. Ale ani o tom nemluvili. A když se jich někdo přímo zeptal (nutně k tomu občas docházelo), nikdy neodpověděli; nic nepopřeli ani nepotvrdili.

Ale jestliže odcházeli, museli se i rodit, i když o tom nikdy nic neřikali a Odin nikdy neviděl žádného malého tvrdýše.

Odin věřil, že tvrdýši si berou energii ze skal místo ze Slunce - alespoň že vstřebávají do svých těl prášek z černého kamene. Někteří další studenti si to také mysleli. Jiní to dost důrazně odmítali připustit. Nemohli dojít k žádnému závěru, protože tvrdýše nikdy nikdo neviděl jíst, a sami o tom také nikdy nemluvili.

Odin nakonec jejich zdrženlivost přijal jako součást jejich povahy. To, že netvoří triády, je snad součástí jejich individuality, myslel si. Vytváří se tak kolem nich ochranný val.

A pak, Odin se také dozvěděl o tak závažných věcech, že otázky soukromého života tvrdýšů se vlastně staly bezvýznamnými. Dozvěděl se například, že celý svět se sesychá... zmenšuje...

Řekl mu to Losten, jeho nový učitel.

Odin se ho ptal na neobydlené jeskyně, které se nekonečně táhly do břicha světa, a Lostena to zřejmě potěšilo. "Bojíš se na to zeptat, Odine?"

(Teď byl Odinem; ne jen nějakým všeobecným odkazem na svou levost. Vždycky ho naplňovalo pýchou, když ho nějaký tvrdýš oslovil jeho osobním jménem. Dělal to mnozí. Odin záračně rychle chápal a zřejmě díky tomu ho všichni oslovovali jménem. Losten více než jednou vyjádřil uspokojení nad tím, že Odin je jeho žákem.)

Odin se skutečně bál a po krátkém váhání to přiznal. Nedostatky se vždycky snadněji přiznávaly tvrdýšům než ostatním racionálům; bylo to mnohem snadnější, než kdyby se měl svěřit Trittovi. Svěřovat se Trittovi bylo zcela nemyslitelné... To bylo předtím, než přišla Dua.

"Tak proč se ptáš?"

Odin znovu zaváhal. Pak řekl pomalu: "Mám strach z neobydlených jeskyní, protože v dětství mi vyprávěli, že v nich žijí všelijaké příšery. Ale nic víc o tom nevím; vím jen to, co mi řekli ostatní mladí, a ti to také nemohli přesně vědět. Chci se o tom dozvědět pravdu a moje touha neustále vzrůstá, takže je teď ve mně víc zvědavosti než strachu."

Losten vypadal potěšený. "Výborně! Zvědavost je užitečná, strach zbytečný. Úžasné se vnitřně vyvíjíš, Odine, a pamatuj si, že v důležitých věcech má smysl jen tvůj vnitřní vývoj. My ti moc nepomůžeme. Protože to chceš vědět, je snadné ti říct, že neobydlené jeskyně jsou skutečně neobydlené. Jsou prázdné. Není v nich nic, pouze bezvýznamné předměty, odložené v minulých dobách."

"A kdo je tam odložil, pane tvrdýši?" Odin cítil nepříjemné nutkání používat uctivé oslovení, kdykoli příliš zjevně nevěděl něco, co věděl jeho protějšek.

"Ti, kteří v nich žili v dávných dobách. Před tisíci cykly tu žily tisíce tvrdýšů a milióny měkkýšů. Teď je nás méně než dřív, Odine. Dnes žije jen asi tři sta tvrdýšů a necelých deset tisíc měkkýšů."

"Proč?" zeptal se Odin s hrůzou. (Zbývá jen tři sta tvrdýšů. Určitě je to otevřené přiznání toho, že tvrdýši odcházejí, ale o tom teď nebyl čas uvažovat.)

"Protože ubývá energie. Chladne Slunce. V každém cyklu se stále hůř rodí a žije."

(Neznamenalo to však, že se i tvrdýši rodí? A taky že závisí potravou na Slunci a ne na skalách? Odin ten nápad odložil na později a prozatím ho pustil z hlavy.)

"Bude to pokračovat?" zeptal se Odin.

"Slunce se nakonec úplně sevrkne, a jednoho dne už neposkytne žádnou potravu."

"To znamená, že my všichni, tvrdýši i měkkýši, odejdeme?"

"Co jiného by to mohlo znamenat?"

"Nemůžeme všichni odejít. Jestliže potřebujeme energii a Slunce zanikne, musíme najít jiné zdroje. Jiné hvězdy."

"Ale Odine, všechny hvězdy zaniknou. Zanikne celý Vesmír."

"Jestliže zaniknou všechny hvězdy, nemůže existovat potrava někde jinde? Někáký jiný zdroj energie?"

"Ne, všechny energetické zdroje v celém Vesmíru zaniknou."

Odin to vzpurně uvážil a pak řekl: "Tak jiné vesmíry. Nemůžeme se vzdát jen proto, že se vzdává Vesmír." Pulsoval přitom. S neodpuštělnou nezdvořilostí se zvětšoval, až zprůhledněl, nafoukl se a byl výrazně větší než tvrdýš.

Losten však vyjádřil pouze velikou radost. "Výborně, levoušku," zvolal. "Tohle musím říct ostatním."

Odin splaskl do normální velikosti. Pocítil směs rozpaků a potěšení nad tím, že mu někdo říká "levoušku", jak ho ještě nikdo nikdy neoslovil - samozřejmě kromě Tritta.

Zanedlouho poté jim sám Losten přivedl Duu. Odina mimoděk napadlo, jestli to s tím nějak souvisí, ale jeho myšlenka brzy zanikla. Tritt do omrzení opakoval, že Duu získali jen proto, že on sám o tom promluvil s Lostenem, takže Odin o tom přestal uvažovat. Bylo to moc zamotané.

Ale teď se znovu vydal za Lostenem. Bylo to už dávno, co se poprvé dozvěděl, že Vesmír zaniká a (jak se ukázalo) tvrdýši se přesto odhodlaně snaží přežít. On sám už byl zběhlý v mnoha oblastech a Losten přiznal, že zbývá jen málo, co by ještě mohl Odina naučit z fyziky a co by dokázal měkkýš s úspěchem zvládnout. Musel rovněž převzít další mladé racionály, a tak už se spolu nevidali tak často jako dřív.

Odin našel Lostena s dvěma dospívajícími racionály v radiační místnosti. Losten ho skrze sklo okamžitě spatřil, vyšel ven a pečlivě za sebou zavřel dveře.

"Můj milý levoušku," zvolal a přátelsky napřáhl své údy (takže Odin, jako už mnohokrát předtím, pocítil zvrácenou touhu dotknout se ho, ale potlačil ji), "jak se máš?"

"Nechci vás rušit, pane Lostene."

"Rušit? Ti dva se na chvíli docela dobře beze mne obejdou. Pravděpodobně jsou rádi, že jdu pryč, protože je svým neustálým řečením určitě unavují."

"Nesmysl," namítl Odin. "Vždycky jste mě fascinoval a jsem přesvědčený, že fascinujete i je."

"Dobrá, dobrá. Je od tebe hezké, že to říkáš. Často tě vidám v knihovně a dovídám se od ostatních, že si vedeš dobře v kursech pro pokročilé, a proto postrádám svého nejlepšího žáka. Jak se má Tritt? Má pořád tak parentálsky paličaté způsoby jako vždycky?"

"Každým dnem je paličatější. Posiluje tak triádu."

"A Dua?"

"Dua? Přišel jsem... Víte, je velice zvláštní."

Losten přikývl. "Ano, vím." Na tváři se mu objevil výraz, který si Odin zvykl spojovat s melancholií.

Odin chvíli čekal a pak se rozhodl, že půjde rovnou na věc. Řekl: "Pane Lostene, byla přivedena ke mně a k Trittovi právě proto, že je zvláštní?"

"Divil by ses tomu?" odpověděl Losten. "Ty sám jsi velice zvláštní, Odine, a už mnohokrát jsi mi říkal, že i Tritt je takový."

"Ano," řekl Odin přesvědčivě. "Je."

"Neměla by tedy vaše triáda mít i neobvyklou emocionálu?"

"Neobvyklý je možné být mnoha způsoby," řekl Odin zamyšleně. "V některých ohledech Duino podivné chování rozčiluje Tritta a mně dělá starosti. Můžu se s vámi poradit?"

"Kdykoli."

"Ona nerada... nerada splývá."

Losten vážně naslouchal; jak se zdálo, vůbec nebyl v rozpacích. Odin pokračoval: "Když už splýváme, je ráda, ale není vždycky jednoduché ji k tomu přemluvit."

"Jaký pocit má ze splývání Tritt?" zeptal se Losten. "Myslím kromě okamžité rozkoše z aktu. Co to pro něho znamená kromě rozkoše?"

"Samozřejmě děti," odpověděl Odin. "Mám je rád a Dua také, ale Tritt je parentál. Rozumíte tomu?" (Odinovi náhle připadlo, že Losten zřejmě nemůže pochopit všechny jemné detaily triády.)

"Snažím se to pochopit," řekl Losten. "Zdá se mi, že Trittovi nejde při splývání jen o samotné splývání. A co ty? Co ty z toho máš kromě rozkoše?"

Odin uvažoval. "Myslím, že to víte. Určitou duševní stimulaci."

"Ano, vím, ale chci se ujistit, že to víš i ty. Chci se ujistit, že jsi na to nezapomněl. Často jsi mi říkal, že když skončilo splývání, při kterém podivně mizel čas - musím přiznat, že jsem tě přitom někdy dost dlouho neviděl - jsi náhle zjistil, že rozumíš mnoha věcem, které ti předtím byly nejasné."

"Bylo to, jako by při tom moje mysl zůstávala aktivní," pokračoval Odin. "Bylo to, jako kdyby existovalo období, které je pro mě nezbytné, i když si neuvědomuji, že probíhá, ani že existují; v tom období jsem byl schopen uvažovat mnohem hlouběji a intenzivněji, aniž mě rozptylovala ta méně intelektuální stránka života."

"Ano," souhlasil Losten, "a pak ses vrátil a v tvém chápání došlo k zásadnímu skoku. U vás racionálů je to běžné, i když musím přiznat, že nikdo z nich se nezlepšoval tak velkými skoky jako ty. Jsem upřímně přesvědčen, že to nedokázal žádný racionál v celé historii."

"Opravdu?" řekl Odin, a snažil se nevypadat nadměru pyšně.

"Na druhou stranu se samozřejmě můžu mýlit," - Lostena zřejmě pobavilo, jak Odin náhle ztratil lesk - "ale z toho si nic nedělej. Důležité je, že podobně jako Tritt máš ze splývání ještě něco víc než pouhé splývání."

"Ano. Zcela určitě."

"A co má ze splývání Dua kromě samotného splývání?"

Nastala dlouhá odmlka. "Nevím," řekl Odin.

"Ty ses jí nikdy neptal?"

"Ne."

"Ale v tom případě," pokračoval Losten, "jestliže nemá ze splývání nic víc než splývání, a jestliže ty a Tritt z něj máte splývání a ještě něco navíc, proč by po něm měla tak dychtit jako vy dva?"

"Ostatní emocionály přece nevyžadují..." začal Odin v sebeobraně.

"Ostatní emocionály nejsou jako Dua. Říkals mi to dost často a mám dojem, že s uspokojením."

Odin se zastyděl. "Myslel jsem si, že by v tom mohlo být něco jiného."

"A co by to mělo být?"

"Dá se to těžko vysvětlit. V triádě se navzájem známe; vnímáme se; určitým způsobem jsme všichni tři součástí jediné bytosti. Neurčitě, proměnlivé bytosti. Většinou ji máme v podvědomí. Když se na ni příliš soustředíme, ztrácí se nám, takže nikdy nezjistíme skutečné podrobnosti. My..." Odin se zoufale odmlčel. "Je těžké diskutovat o triádě s někým..."

"Já se to přesto snažím pochopit. Ty si myslíš, že jsi zachytil část Duiny vnitřní mysli; něčeho, co se snaží utajit, že je to tak?"

"Nejsem si tím jistý. Je to jen matný dojem, který pouze někdy okrajově vnímám."

"Nuže?"

"Někdy si myslím, že Dua nechce mít malou emocionálu."

Losten na něho vážně pohlédl. "Zatím máte jenom dvě děti, pokud vím. Leváčka a praváčka."

"Ano, jenom dvě. Emocionálu je těžké počít."

"Já vím."

"A Dua se neobtěžuje vstřebat potřebnou energii. Ani se nesnaží. Má spoustu důvodů, ale já žádnému z nich nevěřím. Zdá se mi, že z nějakého důvodu prostě nechce emocionálu. Pokud jde o mě -jestli ji Dua opravdu zatím nechce - ať je po jejím. Ale Tritt je parentál a chce emocionálu; musí ji mít; a já ho prostě nemůžu zklamat, ani kvůli Due ne."

"Kdyby měla Dua nějaký rozumný důvod, proč nechce počít emocionálu, díval by ses na to jinak?"

"Já určitě, ale ne Tritt. On takovým věcem nerozumí."

"Ale snažil by ses ho přimět k trpělivosti?"

"Ano, tak dlouho, jak jen by to šlo."

"Napadlo tě někdy," pokračoval Losten, "že skoro žádný měkkýš" - tady se zarazil, jako by hledal vhodný výraz, a pak se spokojil s obvyklým "měkkýšem" - "neodchází dříve, než se narodí děti -všechny tři, i s poslední emocionálou?"

"Já to vím." Odin nechápal, jak si Losten může myslet, že nezná něco tak základního.

"Takže když se narodí emocionála, znamená to, že nadešel čas odejít."

"Většinou ne dřív, než je emocionála dost velká, aby..."

"Ale nadchází čas odejít. Co když Dua třeba nechce odejít?"

"Jakpak že nechce, Lostene? Když nadejde čas odejít, je to jako když nadejde čas ke splývání. Jaképak nechce?" (Tvrdýši nesplývají; zřejmě to nechápou.)

"Dejme tomu, že Dua prostě nechce nikdy odejít. Co ty na to?"

"My přece musíme nakonec odejít. Jestli chce Dua jenom odložit poslední dítě na později, mohl bych jí vyhovět a snad přesvědčit i Tritta, ale jestli ho nechce mít nikdy - to jí prostě nemůžeme dovolit."

"Proč ne?"

Odin se zamyslel. "Neumím to vysvětlit, pane Lostene, ale vím, že musíme odejít. Uvědomuji si to a cítím to s každým nadcházejícím cyklem stále jasněji a někdy si dokonce myslím, že vím proč."

"Někdy se mi zdá, že jsi filozof, Odine," řekl Losten suše. "Uvažujme. Až se narodí a vyrostle třetí dítě, Tritt bude mít všechny děti a bude se těšit, že po naplněném životě odejde. Ty sám budeš mít uspokojení z toho, že ses tolik naučil, a i ty budeš moci odejít po naplněném životě. Ale Dua?"

"Já nevím," řekl Odin zoufale. "Ostatní emocionály jsou celý život spolu a zdá se, že mají radost z toho, že si spolu mohou povídat. Dua ne."

"Je přece zvláštní. A copak se líbí jí?"

"Ráda mě poslouchá, když mluvím o své práci," zamumlal Odin.

"Nestyď se za to, Odine," řekl Losten. "Všichni racionálové se baví o své práci se svými pravodruhy a středodruhy. Všichni předstíráte, že ne, ale všichni to děláte."

"Ale Dua naslouchá, pane Lostene," namítl Odin.

"Jsem si jistý, že naslouchá. Ne jako ostatní emocionály. A nezdá se ti, že po splývání daleko lépe chápe?"

"Ano, občas jsem si toho všiml. Ale nevěnoval jsem tomu zvláštní pozornost..."

"Protože jsi přesvědčený, že emocionály téměř věcem ve skutečnosti nemůžou rozumět. Ale vypadá to, že Dua je z velké části racionálem."

(Odin se ohromeně podíval na Lostena. Dua mu jednou vyprávěla, jak byla v dětství nešťastná; pouze jednou; o neodbytném pokřikování ostatních emocionál; jak jí ošklivě říkaly Levá Em. Copak se o tom Losten nějak dozvěděl?... Ale Losten na něho jen klidně hleděl.)

"Občas mě to taky napadlo," přiznal Odin. A pak vyhrkl: "Proto jsem na ni hrdý."

"Na tom není nic špatného," řekl Losten. "Klidně jí to řekni. A jestli si chce v sobě hýčkat to své racionálství, proč jí v tom bránit? To, co znáš, ji uč intenzivněji. Odpovídej jí na otázky. Zostudí to snad vaši triádu?"

"To je mi jedno... A proč by nás to mělo zostudit? Tritt to bude považovat za ztrátu času, ale já ho zvládnou."

"Vysvětli mu, že když bude mít Dua víc ze života a získá skutečný pocit naplnění, nebude se třeba už bát odchodu tak jako teď a bude snad ochotnější mít malou emocionálu."

Odinovi se zdálo, jako by se zbavil nesmírného pocitu hrozné katastrofy. Řekl spěšně: "Máte pravdu. Cítím, že máte pravdu. Pane Lostene, vy rozumíte tolika věcem. Kdybyste se postavil do čela tvrdýšů, určitě by se nám podařilo pokračovat v projektu toho druhého vesmíru."

"Já?" Losten se bavil. "Zapomínáš, že teď nás vede Estwald. Je to skutečný hrdina toho projektu. Bez něho bychom nikam nedošli."

"Ach ano," vzdychl Odin, na okamžik vyvedený z míry. Ještě nikdy Estwalda neviděl. Vlastně se ještě nikdy nesetkal ani s žádným měkkýšem, který by ho znal, i když někteří vyprávěli, že ho občas z dálky zahlédli. Estwald byl nový tvrdýš; nový přinejmenším v tom smyslu, že Odin v dětství nikdy neslyšel, že by se o něm někdo zmiňoval. Neznamenal to snad, že Estwald je mladý tvrdýš, že byl malým tvrdýšem, když byl Odin malým měkkýšem?

Ale na tom nezáleží. Odin se teď chtěl vrátit domů. Nemohl sice Lostena vděčně obejmout, ale mnohokrát mu poděkoval a pak radostně odkvapil.

Jeho radost měla sobecký příděch. Nebyla to jen vzdálená vyhlídka na malou emocionálu a pomyšlení na Trittovu radost. Nebylo to ani vědomí, že i Dua dojde naplnění. V tu chvíli jej nejvíce těšily okamžité veselé vyhlídky. Bude moci učit. Byl si jistý, že žádný jiný racionál v tom nemůže nacházet potěchu, protože žádný jiný racionál nemá ve své triádě emocionálu, jako je Dua.

Bude to nádherné, jen aby Tritt pochopil, že je to nezbytné. Musí si s Tritiem promluvit a nějak ho přesvědčit, aby byl trpělivý.

2c

Tritt byl netrpělivý jako nikdy předtím. Nepředstíral, že chápe, proč se Dua chová tak, jak se chová. Ani se nesnažil. Bylo mu to jedno. Nevěděl, proč emocionály dělají to, co dělají. A Dua se ani nechovala jako ostatní emocionály.

Nikdy nepřemýšlela o důležitých věcech. Často se dívala na Slunce. Ale pak tak zřídla, že světlo a potrava skrze ni jen procházely. Říkala, že je to krásné. Ale o to přece nejde. Důležité je jíst. Co je na jídle krásného? Co je vůbec krásné?

Pořád chtěla splývat jinak než ostatní. Jednou řekla: "Pojďme si nejdřív promluvit. Nikdy o tom nemluvíme. Nikdy o tom nepřemýšlíme."

Odin vždycky říkával: "Nech ji, ať si dělá, co chce, Tritte. Je to tak lepší."

Odin byl nekonečně trpělivý. Pořád si myslel, že všechno bude dobré, když počkají. Nebo si to chtěl promyslet.

Tritt si nebyl jistý, zda ví, co Odin myslí výrazem "promyslet si to". Připadalo mu, že to prostě znamená, že Odin neudělá nic.

Jako když potřebovali Duu. Odin o tom pořád přemýšlel. Tritt se sebral a šel si o ni říct. Tak to má být.

Ted' zas Odin nechtěl nic udělat s Duou. A co malá emocionála, na které jediné záleželo? Dobrá, Tritt tedy něco podnikne, když se Odinovi nechce.

Vlastně už něco podnikal. Zatímco mu všechno tohle probíhalo myslí, rovnoměrně se sunul dlouhou chodbou. Sotva si uvědomoval, že zašel až tak daleko. Bylo tohle "promýšlení"? On si ale strach nepřipustí. Neustoupí. Lhostejně se rozhlédl. Tudy se jde k jeskyním tvrdýšů. Věděl, že zanedlouho se tudy vydá se svým leváčkem. Odin mu kdysi ukázal, kudy má jít.

Nevěděl, co udělá, až tam dorazí. Přesto nepocíťoval žádný strach. Chtěl malou emocionálu. Má na ni právo. Neexistovalo nic důležitějšího než tohle. Tvrdýši už se postarají, aby ji dostal. Copak jim nepřivedli Duu, když o ni požádal?

Ale koho požádá? Některého tvrdýše? Neurčitě se rozhodl, že to nebude jen tak nějaký tvrdýš. Bude se ptát po jednom jménu. A pak si o tom promluví s ním.

Pamatoval si to jméno. Pamatoval si dokonce, kdy ho poprvé uslyšel. Bylo to tenkrát, když levaček už vyrostl tak, že byl schopen měnit tvar, jak se mu zachtělo. (Byl to velký den. "Honem, Odine, pojd' sem! Annis je celý oválný a tvrdý. A úplně sám! Podívej, Duo!" Běželi dovnitř. Annis byl tehdy jedináček. Hrozně se na tu chvíli načekali. Přiběhli dovnitř a Annis byl přilepený v koutě, choulil se do sebe a vlnil se nad svým lůžkem jako vlhká hrouda. Odin zase odešel, protože měl práci, ale Dua řekla: "Udělá to znovu, Tritte." Pozorovali ho celé hodiny, ale už to neudělal.)

Trittovi bylo líto, že Odin nepočkal. Chtěl mu to vyčíst, ale Odin vypadal tak unaveně. Na ovoidu měl zřetelné vrásky. A ani se je nepokusil vyhladit.

"Stalo se něco?" zeptal se Tritt starostlivě.

"Dnes jsem měl náročný den a nejsem si jistý, jestli porozumím do dalšího splývání diferenciálním rovnicím." (Tritt si přesně nepamatoval složitá slova. Bylo to něco podobného. Odin pořád používal složitá slova.)

"Chceš splývat?"

"Ani ne. Právě jsem zahlédl Duu, jak míří k povrchu, a víš, jaká je, když ji vyrušíme. Opravdu není kam spěchat. Taky se objevil nový tvrdýš."

"Nový tvrdýš?" prohodil Tritt, očividně bez zájmu. Odin se velice zajímal o přátelství s tvrdýši, ale Tritt si přál, aby ten zájem neexistoval. Odin byl tím, čemu říkal vzdělání, zaujatý víc než kterýkoli jiný racionál v okolí. To nebylo spravedlivé. Odin se tomu příliš věnoval. Dua se zase příliš věnovala osamělým toulkám po povrchu. O triádu se vlastně kromě Tritta nikdo patřičně nezajímal.

"Jmenuje se Estwald," řekl Odin.

"Estwald?" Tritt pocítil špetku zájmu. Možná proto, že dychtivě vnímal Odinovy pocity.

"Nikdy jsem ho neviděl, ale všichni o něm mluví." Odinovy oči se zploštily jako vždy, když se soustředil na své vlastní nitro. "Odpovídá za tu jejich novou věc."

"Jakou novou věc?"

"Pozitronovou pum... Tomu bys nerozuměl, Tritte. Je to něco nového. Způsobí to revoluční změny v celém světě."

"Co je to revoluční?"

"Že se všechno změní."

Tritt se okamžitě vyděsil. "Oni nesmí všechno změnit."

"Všechno bude lepší. Změna není vždycky něco horšího. V každém případě za to odpovídá Estwald. Je velice nadaný. Cítím to."

"Tak proč ho nemáš rád?"

"Neřekl jsem, že ho nemám rád."

"Máš pocit, jako bys ho neměl rád."

"Ne, nic takového, Tritte. Já prostě nějak... nějak..." Odin se zasmál. "Žárlím. Tvrdýši jsou tak inteligentní, že měkkýš ve srovnání s nimi neznámá nic, ale už jsem si na to zvykl, protože Losten mi pořád říkal, jak jsem nadaný... myslím na měkkýše. A teď se objeví tenhle Estwald a dokonce i Losten se utápí v obdivu, a já už neznámám dočista nic."

Tritt vystrčil svou přední plochu, aby se dotkl Odina, a Odin vzhlédl a usmál se. "To je ale ode mě hloupé. Tvrdýši si můžou být nevimjak chytří, ale žádný z nich nemá Tritta."

Pak se oba přece jen vydali hledat Duu. Kupodivu ji zrovna omrzely toulky a právě mířila zpět dolů. Splývání bylo úžasné, i když trvalo jen asi den. Tritt měl tehdy se splýváním starosti. Annis byl tak maličký, že i krátká nepřítomnost byla riskantní, i když se vždycky našli jiní parentálové, kteří se o něj mohli postarat.

Od té doby se Odin občas o Estwaldovi zmiňoval. Pořád ho nazýval "novýš", i když už mezitím uplynula značně dlouhá doba. Ještě ho neviděl. "Mám dojem, že se mu vyhýbám," řekl jednou, když s nimi byla Dua, "protože toho ví

tolik o tom novém přístroji. Nechci na to přijít moc brzy. Učení mi přináší tolik radosti."

"Myslíš Pozitronovou pumpu?" zeptala se Dua.

Tritt si pomyslel, že na Due je legrační ještě něco jiného. Vadilo mu to. Uměla používat složitá slova skoro tak dobře jako Odin. Emocionála by se takhle chovat neměla.

A tak se Tritt rozhodl, že promluví s Estwaldem, protože Odin o něm tvrdil, že je chytrý. Kromě toho jej Odin nikdy neviděl. Estwald nemohl říct: "Mluvil jsem už o tom s Odinem, Tritte, nesmíš si dělat starosti."

Všichni byli přesvědčeni, že když někdo mluví s racionálem, mluví vlastně s triádou. Parentálům nikdo nevěnoval pozornost. Ale tentokrát budou muset.

Tritt se ocitl v jeskyních tvrdýšů a všechno mu připadalo jiné. Nebylo tam nic, co by připomínalo něco, čemu by Tritt rozuměl. Všechno ho odpuzovalo a děsilo. Příliš však toužil po rozmluvě s Estwaldem, než aby si připustil, že se opravdu bojí. "Chci své prostředňátko," řekl si. To ho vzmužilo natolik, že mohl jít dál.

Konečně uviděl nějakého tvrdýše. Byl tam jenom on. Něco dělal; nad něčím se skláněl a něco dělal. Odin mu jednou vyprávěl, že tvrdýši neustále pracují na svém... ať už to je cokoli. Tritt si to nepamatoval a bylo mu to jedno.

Klouzavě postoupil dopředu a zastavil se. "Pane tvrdýši," řekl.

Tvrdýš se na něho podíval a vzduch kolem něj začal vibrovat, jako když spolu někdy mluví dva tvrdýši, jak to vyprávěl Odin. Pak to vypadalo, že si ho tvrdýš konečně povšiml, a řekl: "Ale ty jsi pravý. Copak tu děláš? Přivedl jsi svého leváčka? Dnes začíná semestr?"

Tritt tomu nevěnoval pozornost. "Kde bych našel Estwalda, pane?" zeptal se.

"Koho?"

"Estwalda."

Tvrdýš dlouho mlčel. Pak řekl: "Co chceš po Estwaldovi, pravý?"

Tritt stál na svém. "Je to důležité. Musím s ním mluvit. Jste vy Estwald, pane tvrdýši?"

"Ne, nejsem... Jak se jmenuješ, pravý?"

"Tritt, pane tvrdýši."

"Aha. Ty jsi pravý z Odinovy triády, že?"

"Ano."

Tvrdýšův hlas trochu zjhl. "Obávám se, že s Estwaldem se právě teď setkat nemůžeš. Není tu. Kdyby ti snad mohl poradit někdo jiný..."

Tritt nevěděl, co má říct. Tak tam jen stál.

Tvrdýš řekl: "Teď jdi domů. Řekni to Odinovi. On ti pomůže. Ano? Jdi hned domů."

Tvrdýš se otočil. Zdálo se, že je velmi zaujat něčím jiným než Trittem, a Tritt tam pořád nejistě postával. Pak klidně a bezhlučně vplul do jiného oddělení. Tvrdýš ani nezvedl hlavu.

Tritt si nejprve nebyl jistý, proč se vydal právě tímto směrem. Zpočátku jen cítil, že to bude k něčemu dobré. Pak si to uvědomil. Cítil kolem sebe jemné teplo potravy a užíboval ji.

Neměl pocit hladu, ale s chutí jedl.

Slunce tam nebylo. Instinktivně vzhledl, ale byl samozřejmě v jeskyni. Jídlo mu přesto chutnalo více než kdykoli předtím na povrchu. Rozhlédl se a uvažoval. Uvažoval zejména o tom, že by měl uvažovat.

Občas byl netrpělivý vůči Odinovi, protože Odin uvažoval o tolika nepodstatných věcech. Teď uvažoval i on sám - Tritt! Ale to, o čem uvažoval, bylo podstatné. Náhle si uvědomil, že to je podstatné. V téměř oslepujícím záblesku si uvědomil, že by nepřemýšlel, kdyby mu něco uvnitř neřeklo, že to je důležité.

Jednal rychle a obdivoval se své statečnosti. Po chvíli zamířil zpátky. Minul tvrdýše, se kterým předtím mluvil. Řekl: "Jdu domů, pane tvrdýši."

Tvrdýš pouze utrousil něco nesouvislého. Pořád něco dělal, skláněl se nad něčím, dělal hlouposti a nevěděl, co je důležité.

Když jsou tvrdýši tak velcí, mocní a chytří, myslel si Tritt, jak mohou být tak hloupi?

3a

Dua se nechala unášet k tvrdýším jeskyním. Částečně proto, že teď, když zapadlo Slunce, neměla nic jiného na práci, nechtěla se jí vracet domů a chtěla odložit na později nutnost naslouchat Trittovu naléhání a Odinovým polorozpačitým, polorezignovaným návrhům. Částečně také proto, že jeskyně ji přitahovaly.

Cítila to už dlouho, vlastně od samého dětství, a už dávno přestala předstírat, že tomu tak není. Od emocionál se nečekalo, že budou pociťovat takové nutkání. Malým emocionálům se to někdy stávalo - Dua byla dost stará a dost zkušená, aby to věděla - ale všechno rychle pominulo, a pokud ne, rychle se nechaly odradit.

Když byla malá, sama v tom tvrdohlavě pokračovala, zvědavá na svět, na Slunce a na jeskyně - a vůbec na všechno - dokud jí parentál neřekl: "Duo, drahoušku, ty jsi nějaká divná. Jsi legrační malý prostředňáček. Co z tebe bude?"

Zpočátku neměla nejmenší ponětí, co je na touze po vědění tak divného a legračního. Rychle však přišla na to, že její parentál jí není schopen odpovídat na otázky. Jednou to zkusila u svého levootce, ale ten neprojevil ani náznak něžných rozpaků parentála. "Proč se ptáš, Duo?" vyštěkl a zaměřil na ni pronikavě zkoumavý pohled. Vyděšeně utekla a už se ho nikdy na nic neptala.

Ale pak na ni jednoho dne jiná stejně stará emocionála zaječela "Levá Em", když řekla - už si to nepamatovala - něco, co jí tehdy připadalo přirozené. Dua byla zahanbena, aniž věděla proč, a zeptala se svého značně staršího levobratra, co je to Levá Em. Rozpačitě se stáhl - očividně v rozpacích - a zamumlal: "Nevím," i když bylo zřejmé, že to ví.

Chvilku o tom přemýšlela a pak šla za parentálem a zeptala se ho: "Jsem Levá Em, tatínku?"

"Kdopak ti tak říká, Duo?" řekl. "Taková slova nesmíš opakovat."

Otřela se o jeho přední roh, chvíli o tom uvažovala, a pak se zeptala: "Je to ošklivé?"

"Však z toho vyrosteš," utěšoval ji a trochu se vybouřil, aby se mohla pohupovat a vibrovat. Vždycky si tak ráda hrála, ale teď ji to nebavilo, protože bylo zřejmé, že ji vlastně neodpověděl. Zamyšleně odplula. "Vyrosteš z toho," řekl, to znamená, že je teď v tom, ale v čem?

Už tehdy měla mezi emocionálami jen málo opravdových přítelkyň. S oblibou si šuškalý a chichotaly se, ale ona se raději vznášela nad drolicími se skálami a radovala se z pocitu jejich drsnosti. Některé středodružky byly přátelštější než ostatní a tolik ji neprovokovaly. Byla to Doral, která byla stejně hloupá jako ostatní, ale která občas zábavně brebentila. (Když Doral dospěla, vytvořila triádu s Duiným pravobratrem a mladým levým z jiného jeskynního komplexu, který Due nebyl zvlášť sympatický. Doral pak rychle po sobě počala levačka a praváčka, a zanedlouho potom i prostředňátko. Zhoustla tak, že triáda vypadala, jako by v ní byli dva parentálové, a Dua uvažovala, jestli ještě mohou splývat... Tritt jí nicméně pořád předhazoval, jak pěknou triádu pomohla Doral vytvořit.)

Jednou seděly s Doral o samotě a Dua zašeptala: "Doral, víš, co je to Levá Em?"

A Doral se zahihňala a stáhla se do sebe, jako by nechtěla, aby ji někdo viděl, a řekla: "To je emocionála, která se chová jako racionál. Jako levý, rozumíš? Levá emocionála - Levá Em! Chápeš!?"

Dua to samozřejmě "chápala". Když jí to někdo vysvětlil, bylo to jasné. Kdyby si byla schopna něco takového představit, hned by ji to napadlo.

"Odkud to víš?" ptala se dál.

"Starší holky mi to řekly." Doral zavířila a Due byl ten pohyb nepříjemný. "Je to nemravné," pokračovala Doral.

"Proč?" divila se Dua.

"Prostě je to nemravné. Emocionály by se neměly chovat jako racionálové."

Dua o téhle možnosti nikdy neuvažovala, ale teď ano. "A proč ne?" zeptala se.

"Proto! Mám ti ukázat ještě něco nemravného?"

Dua nemohla odolat. "Ano."

Doral neřekla nic, ale náhle vysunula výběžek a otřela jej o nic netušící Duu, dříve, než se Dua stačila vybouřit. Due to bylo protivné. Odtáhla se a řekla: "Nedělej to."

"Víš, co je ještě nemravné? Můžeš vejít do skály."

"To nejde," namítla Dua. Byla to hloupost, protože často sama prolínala povrchem skály a líbilo se jí to. Ale teď se vzepřela Doralinu řehtání a celou věc zapřela i sama sobě.

"Ale jde. Říká se tomu tření o skály. Emocionálám to jde snadno. Leví a praví to můžou dělat jen jako děti. Když vyrostou, dělají to spolu."

"Nevěřím ti. Vymyslela sis to."

"Říkám ti, že to dělají. Znáš Dimit?"

"Ne."

"Ale znáš. To je ta holka s tlustým rohem z jeskyně C."

"Co se tak legračně vznáší?"

"Ano. Kvůli tomu tlustému rohu. To je ona. Jednou vnikla celá do skály - kromě toho tlustého rohu. Viděl to její levobratr a žaloval to parentálové. Ta dostala. Už to víckrát neudělala."

Dua odešla, úplně vyvedená z míry. Potom s Doral dlouho nemluvila a už nikdy nebyly skutečné přítelkyně. Ale probudilo to její zvědavost.

Zvědavost? Proč to spíš nenazvat levé emství?

Jednoho dne, když si byla zcela jistá, že není nablízku její parentál, začala pomalu splývat se skálou, jenom trošičku. Zkoušela to poprvé od dob svého dětství a nevzpomínala si, že by se kdy opovážila proniknout do takové hloubky. Byl to hřejivý pocit, ale když se vynořila, měla dojem, že to na ní každý pozná, jako by ji skála poskvřnila.

Zkoušela to občas znovu, odvážněji, a více to vychutnávala. Nikdy se ovšem nezanořila příliš hluboko.

Nakonec byla přistižena svým parentálem, který znechuceně zakvokál, a pak si dávala větší pozor. Byla už starší a navzdory Doralinu hihňání bezpečně věděla, že se to dělá běžně. Občas to prováděla skoro každá emocionála a některé to zcela otevřeně přiznávaly.

Jak rostly, dělaly to stále méně, a Dua se domnívala, že žádná jí známá emocionála to už nedělá, jakmile se stane součástí triády a začne pořádně splývat. Jedním z jejích tajemství (nikdy se nikomu nesvětila) bylo, že v tom pokračovala, a že to jednou či dvakrát zkusila i po vytvoření triády. (Pokaždé ji přitom napadlo: Co když na to přijde Tritt?... Připadalo jí, že by to mělo strašlivé následky, a trochu jí to kazilo náladu.)

Byla zmatená a nacházela sama pro sebe omluvu v tom, že má trápení s ostatními. Pokřikování "Levá Em" ji všude pronásledovalo a veřejně ponižovalo. V jednom období svého života byla dohnána k téměř poustevnické izolaci, aby unikla. Od počátku měla ráda samotou a teď se v tom ještě utvrdila. A když byla sama, hledala útěchu ve skalách. Ať už bylo tření o skály nemravné či ne, provádělo se o samotě, a ona byla k samotě donucena.

Aspoň si to tak říkala.

Jednou jim to zkusila oplatit. Vykřikla na skupinu posměváčků: "Jste jenom banda Pravých Em, banda sprostých Pravých Em."

Jen se zasmály a Dua zmateně a zoufale utekla. Byly takové. Když dospívaly do věku, ve kterém se tvoří triády, skoro všechny začaly projevovat zájem o děti, poletovaly kolem nich a napodobovaly parentály. Due to připadalo odpudivé. Ona sama takový zájem nikdy nepociťovala. Děti byly jenom děti; ať se o ně starají pravobratři.

Když byla Dua starší, posměšné pokřikování ustalo. Pomohlo jí, že si zachovala řídkou dívčí strukturu a dokázala plout v kouřovité spirále, kterou žádná jiná neuměla napodobit. A když se o ni zajímalo stále více levých a pravých, ostatní emocionály se už nemohly jen tak posmívat.

A přece - a přece - i teď, kdy už se nikdo neodvážil mluvit s Duou neuctivě (protože ve všech jeskyních se dobře vědělo, že Odin je nejvýznamnějším racionálem z celé generace a Dua je jeho středodružkou), ona sama věděla, že je nenapravitelnou Levou Em.

Nemyslela si, že je to nemravné - to ne - ale občas sama sebe přistihla, že si přeje, aby byla racionálem, a pak se styděla. Zajímalo ji, jestli takhle uvažují i ostatní emocionály - vůbec někdy - nebo aspoň někdy - a jestli nechce malou emocionálu - částečně - proto, že sama není skutečnou emocionálou - a neplní správně svůj úkol v triádě...

Odinovi nevadilo, že je Levá Em. Nikdy jí tak neřikal - ale byl rád, že se zajímá o jeho život -, měl rád její otázky, vysvětloval a líbilo se mu, jak Dua chápe. Dokonce se jí zastával, když Tritt žárlil - vlastně ani ne žárlil - spíš když byl naplněn pocitem, že v jeho tvrdohlavém a omezeném pohledu na svět něco nesedí.

Odin ji občas brával do tvrdějších jeskyní, dychtivý, aby se před ní předvedl, a měl opravdovou radost, že to na ni dělá dojem. A na ni to dělalo dojem, ani ne tak jeho vzdělanost a inteligence jako skutečnost, že mu nevadilo je sdílet. (Vzpomněla si, jak ji její levootec odbyl, když se ho jedinkrát na něco zeptala.) Nikdy neměla Odina tak ráda, jako když se s ní dělil o svůj život - ale i tohle bylo součástí jejího levého emství.

Možná (stále ji to znovu a znovu napadalo) se tím, že byla Levá Em, přibližovala Odinovi a vzdalovala Trittovi, a to byl další důvod, proč jí byla nepříjemná Trittova dotěrnost. Odin se nikdy o něčem takovém nezmiňoval, ale Tritt si to možná nejasně uvědomoval. Nebyl schopen to úplně pochopit, ale chápal to dost, aby byl nešťastný, aniž dokázal říct proč.

Když byla poprvé v tvrdějších jeskyních, vyslechla rozhovor dvou tvrdější. Nevěděla ovšem, že spolu mluví. Byly to velice rychlé a neustále se měnící vzduchové vibrace, které hluboko v jejím nitru vyvolávaly nepříjemné bzučení. Musela ztídnout a nechat je projít.

Odin tehdy řekl: "Hovoří spolu." A pak spěšně dodal, aby předešel námitce: "Svoji řečí. Oni si rozumí."

Dua se podařilo pochopit podstatu. Měla ještě větší radost, že rychle porozuměla, protože to tolik těšilo i Odina. (Jednou jí řekl: "Všichni racionálové, které jsem kdy potkal, mají tupé emocionály. Já mám štěstí." "Ostatní racionálové mají zřejmě tupost rádi," odpověděla. "Proč jsi jiný než oni, Odine?" Odin nepopíral, že ostatní racionálové si v tupých emocionálách libují. Řekl jen: "Nikdy jsem to nechápal a není to podle mě ani důležité. Jsem rád, že jsem s tebou, a mám radost, že mám radost.")

"A ty rozumíš, když hovoří tvrději?" zeptala se.

"Ne tak docela," odpověděl Odin. "Nejsem schopný dost rychle vnímat změny. Někdy dokážu vycítit, co říkají, aniž bych jim rozuměl, zejména po splývání. Ale jen občas. Takhle dokážou doopravdy cítit emocionály, ale i kdyby to některá z nich cítila, nikdy by nedokázala pochopit, co vlastně cítí. Ty bys mohla."

"Já bych se bála," namítla Dua. "Nemuselo by se jim to třeba líbit."

"Ale jdi. To jsem zvědavý. Zkus poznat, o čem mluví."

"Mám? Opravdu?"

"Zkus to. Když na to přijdou a budou se zlobit, řeknu, že jsem tě o to požádal."

"Slibuješ?"

Dua se rozrušeně natáhla k tvrdějším a stala se úplně pasivní, což umožňovalo příliv pocitů.

"Jsou rozčilení!" zvolala. "Někdo nový."

"To je možná Estwald," řekl Odin.

Tehdy Dua uslyšela to jméno poprvé. "To je legrační," pokračovala.

"Co je legrační?"

"Cítím obrovské slunce. Nesmírně veliké slunce."

Odin se zamyslel. "Možná, že o tom mluví."

"Ale jak je to možné?"

V té chvíli si jich tvrději všimli. Přátelsky k nim přistoupili a pozdravili je v měkkější řeči. Dua se hrozně styděla a říkala si, jestli vědí o tom, že je vnímala. Pokud to věděli, neřekli ani slovo.

(Později ji Odin vysvětlil, že je dost vzácné narazit na tvrděše, kteří spolu hovoří ve své řeči. Vždycky se zajímají o měkkýše a zdá se, že vždycky přeruší práci, když jsou měkkýši u nich. "Mají nás tak rádi," řekl Odin. "Jsou nesmírně laskaví.")

Občas ji brával s sebou do tvrdějších jeskyní - většinou tehdy, když byl Tritt úplně zaměstnán dětmi. Ani se mu neobtěžoval sdělit, že bere Duu s sebou dolů. Jistě by to vyvolalo reakci v tom smyslu, že Odin Duu rozmazluje a podporuje ji v jejím odporu ke slunci, a proto je splývání mnohem méně účinné... S Tritiem bylo těžké mluvit déle než pět minut, aniž by se rozhovor stočil na splývání.

Jednou nebo dvakrát šla dokonce dolů sama. Trochu se vždycky bála, i když tvrději, které potkala, se k ní vždycky chovali přátelsky, "nesmírně laskavě," jak říkal Odin. Ale zřejmě ji nebrali vážně. Měli radost, ale zároveň vypadali pobaveně - jasně to cítila - když se jich na něco ptala. Odpovídali jí jednoduchým způsobem, který neobsahoval žádnou informaci. "To je jen takový stroj, Duo," říkali. "Odin by ti to snad mohl vysvětlit."

Premýšlela, jestli se někdy setkala s Estwaldem. Nikdy se neodvážila ptát se na jména tvrdější, které potkala (kromě Losteny, kterému ji Odin představil a o kterém toho hodně slyšela). Občas se jí zdálo, že ten či onen tvrděš je Losten. Odin o něm hovořil s posvátnou úctou smíšenou s trochou závistí.

Domýšlela si, že je příliš zaměstnán vrcholně důležitou prací, než aby se zdržoval v jeskyních, kam mají přístup měkkýši.

Srovnala si všechno, co jí Odin řekl, a postupně zjistila, že svět zoufale potřebuje potravu. Odin to jen málokdy nazýval "potravou". Místo toho říkal "energie" a vysvětlil jí, že to je tvrdější slovo.

Slunce vyhasíná a umírá, ale Estwald objevil způsob, jak získat vzdálenou energii, daleko za Sluncem, daleko za

sedmi hvězdami, které září na temné noční obloze. (Odin říkal, že sedm hvězd je sedm sluncí, která jsou velice vzdálená, a že existuje mnoho dalších hvězd, které jsou ještě vzdálenější a které jsou příliš temné, než aby byly vidět. Slyšel to Tritt; zeptal se, k čemu vlastně existují hvězdy, které nejsou vidět, a odmítl uvěřit jedinému slovu. "Ale no tak, Tritte," uklidňoval ho Odin. Dua se chystala říct něco podobného jako Tritt, ale pak si to rozmyslela.)

Ted' to vypadalo, že už bude navždy dost energie; spousta potravy - alespoň hned jak se Estwaldovi a ostatním tvrdýšům podaří upravit chuť nové energie.

Před několika dny se zeptala Odina: "Pamatuješ, jak jsi mě kdysi dávno vzal do tvrdých jeskyní a já jsem vnímala tvrdýše a říkala, že cítím obrovské Slunce?"

Odin se zatvářil zmateně. "Už nevím. Ale pokračuj, Duo. Co chceš říct?"

"Přemýšlela jsem. Není to obrovské Slunce zdrojem té nové energie?"

Odin šťastně odpověděl: "Výborně, Duo. Není to úplně ono, ale na emocionálu máš úžasnou intuici."

Dua se nyní pomalu, dosti stísněně pohybovala svými vzpomínkami. Aniž by si zvlášť uvědomovala čas či prostor, octla se v tvrdých jeskyních a právě začínala uvažovat, jestli už se příliš nezpозdila a neměla by se vrátit domů, tváří v tvář Trittovu nevyhnutelnému hněvu, když v tom - jako by ji k tomu přivedla právě myšlenka na Tritta - začala Tritta náhle vnímat.

Vjem byl tak silný, že jen v jediném zmateném okamžiku se domnívala, že vnímá Trittovy pocity ze vzdáleného jeskynního domova. Ne! Je tady, je s ní tady dole v tvrdých jeskyních.

Ale co tady pohledává? Pronásleduje ji? Chce se s ní pohádat tady? Copak chce bláhově žadonit u tvrdýšů? Dua měla pocit, že to nesnese...

Pak ji pocit ledového děsu opustil a byl vystřídán překvapením. Tritt na ni vůbec nemyslel. Neuvědomoval si její přítomnost. Jediné, co cítila, byl převládající pocit jakéhosi odhodlání, smíšeného se strachem a obavou z něčeho, co chce udělat.

Dua mohla proniknout dál a alespoň částečně zjistit, co udělal a proč, ale to bylo to poslední, co měla v úmyslu. Jelikož Tritt netušil, že je v jeho blízkosti, chtěla se ujistit o jediném - že to nebude tušit i nadále.

Udělala potom - čistě instinktivně - něco, o čem by ještě před okamžikem přísahala, že to za žádnou cenu a za žádných okolností neudělá.

Možná to způsobily (jak ji později napadlo) její bezděké vzpomínky na holčičí rozhovor s Doral, nebo vzpomínky na její vlastní pokusy třít se o skálu. (Existovalo pro to složité slovo, kterým to nazývali dospělí, ale uvádělo ji do rozpaků mnohem více než to, které užívaly děti.)

V každém případě, aniž úplně věděla, co dělá nebo co vlastně udělala, se rychle vnořila do nejbližší stěny.

Dovnitř! Úplně celá!

Hrůza z toho, co provedla, byla zmírněna tím, jak to dokonale posloužilo svému účelu. Tritt přešel těsně kolem ní, aniž by si vůbec uvědomil, že se v jednom místě mohl natáhnout a dotknout se své středodružky.

Dua zatím neměla čas uvažovat, co asi Tritt dělá v tvrdých jeskyních, pokud ji sem nepřišel pronásledovat.

Úplně na Tritta zapomněla.

Místo toho ji naplnil čistý úžas nad jejím postavením. Ani v dětství nikdy nesplynula se skálou úplně, ani se nesetkala s nikým, kdo by přiznal, že se mu to povedlo (i když se neustále vykládaly historky o někom, komu se to podařilo). Žádná dospělá emocionála to určitě nikdy nedokázala a ani nemohla. Dua byla i na emocionálu neobyčejně řídká (Odin ji to hrozně rád říkal) a naponáhala tomu i její nechuť k jídlu (jak často zdůrazňoval Tritt).

To, co právě udělala, poukazovalo na míru její řídkosti mnohem více než spousty pravodruhových výtek, a ona se na okamžik zastyděla a bylo jí Tritta líto.

A pak ji pohltil ještě hlubší pocit studu. Co když ji někdo přistihne? Ji, dospělou...

Co když se sem zatoulá nějaký tvrdýš... Kdyby se někdo díval, nemohla by se vynořit, ale jak dlouho může zůstat uvnitř a co když ji ve skále objeví?

Jakmile na to pomyslela, začala vnímat tvrdýše a potom si - nějak - uvědomila, že jsou daleko.

Zarazila se a snažila se přimět ke klidu. Skála, která ji prostupovala a obklopovala, zbarvovala její vnímání trochu do šedá, ale nezatemňovala je. Vnímala naopak ostřeji. Znovu vnímala Tritta, jak se pomalu pohybuje dolů, tak ostře, jako by byl vedle ní, a byla schopna vnímat i tvrdýše, i když byli o celý jeskynní komplex vzdáleni. Viděla je, každého z nich, každého na svém místě, a do posledního detailu vnímala jejich řeč vibrací, a dokonce občas i rozuměla, co říkají.

Vnímala jako nikdy předtím a jak se jí o tom nikdy ani nesnilo.

Takže i když teď mohla skálu opustit, protože bezpečně věděla, že je sama a nikdo ji nepozoruje, neudělala to; částečně z údivu, částečně kvůli podivnému vzrušení, že je schopna rozumět, a touze ještě hlouběji vše poznat.

Její vnímavost byla tak silná, že dokonce věděla, proč je tak vnímavá. Odin se mnohokrát zmiňoval o tom, jak dobře něčemu rozumí po období splývání, i když tomu předtím nerozuměl vůbec. Na stavu splnutí bylo něco, co neuvěřitelně zvyšovalo vnímavost; více bylo vstřebáváno a více využíváno. Odin říkal, že je to kvůli větší atomové hustotě při splývání.

I když Dua úplně přesně nevěděla, co znamená "větší atomová hustota", stávalo se to při splývání, a nebyla snad nynější situace skoro jako splývání? Copak Dua nesplynula se skálou?

Když splývala triáda, veškerá vnímavost přešla na Odina. Racionál ji vstřebal, byl schopen chápat a uchoval si to, i když se oddělili. Ale při nynějším splývání byla Dua jediným vědomím. Byla tu jen ona a skála. Mohla těžit z "větší atomové hustoty" (je to tak správně?) sama.

(Považovali snad právě proto tření o skálu za úchylku? Proto od něho emocionály odrazovali? Nebo se to týkalo jen Duy, protože je tak řídká? Nebo proto, že je Levá Em?)

Pak přestala hloubat a jen fascinovaně vnímala. Pouze mechanicky si uvědomovala, že se vrací Tritt, prochází kolem

ní a odchází směrem, odkud přišel. A zrovna tak mechanicky si uvědomovala - bez sebemenšího pocitu překvapení - že z tvrdých jeskyní přichází také Odin. Vnímala pouze tvrdýše, pouze je samotné, a snažila se svým vjemům více rozumět, snažila se jim rozumět co nejvíc.

Trvalo ještě dlouho, než se oddělila a vyplula ze skály. A tehdy se už příliš nezabývala tím, jestli ji při tom někdo uvidí. Důvěřovala své vnímavosti natolik, že věděla, že se to nestane.

Hluboce zamyšlená se vrátila domů.

3b

Když se Odin vrátil domů, čekal tam na něho Tritt, ale Dua stále ještě nepřišla. Trittovi to zřejmě nevadilo. Něco mu sice vadilo, ale ne tohle. Jeho emoce byly dost silné, aby je Odin mohl zřetelně vnímat, ale nechal je bez zkoumání projít kolem.

Byl neklidný, protože Dua stále nepřicházela; neklidný do té míry, že ho rozčilovala Trittova přítomnost, a to jen proto, že Tritt nebyl jako Dua.

Překvapovalo ho to. Ve svém nitru nemohl popřít, že z těch dvou má raději Tritta. V ideálním případě si byli všichni členové triády rovni a kterýkoli z nich mohl jednat s druhými dvěma na zcela stejné úrovni - jak s oběma najednou, tak s ním (nebo s ní) zvlášť. Odin však ještě nikdy neviděl triádu, ve které by tomu tak bylo; nejméně pak u těch, kteří hlasitě vykřikovali, že jejich triáda je v tomto ohledu dokonalá. Jeden z trojice byl vždycky trochu opomíjen a obvykle to i věděl.

Málokdy to však byla emocionála. Podporovaly se mezi sebou bez ohledu na triády tak, jak by toho racionálové a parentálové nikdy nebyli schopni. Říkalo se, že racionál má učitele a parentál děti - ale emocionála měla všechny ostatní emocionály.

Emocionály si vyměňovaly názory a jestliže si některá stěžovala, že ji zanedbávají, nebo se nechala přemluvit, aby si stěžovala, dostalo se jí nejvyššího drmolivého ponaučení, že má vytrvat, že má žádat! A protože splývání hodně záleželo na emocionále a na její náladě, byla většinou hýčkána, zprava i zleva.

Ale Dua byla tak neemocionální emocionála! Vypadalo to, že jí nevádí, že Odin a Tritt jsou si tak blízcí, a mezi emocionálami neměla žádné kamarádky, které by ji přiměly k tomu, aby jí to vadilo. V tom to vězelo; byla hrozně neemocionální emocionála.

Odina těšilo, že se tolik zajímá o jeho práci; těšilo ho, že má takový zájem a že je tak úžasně chápavá; ale byla to intelektuální láska. Hlubší pocity patřily klidnému, hloupému Trittovi, který tak dobře věděl, kde je jeho místo, a který sotva mohl nabídnout víc než přesně to, co mělo smysl - bezpečí vyzkoušené rutiny.

Teď však byl Odin nedůtklivý.

"Nevíš, kde je Dua?" zeptal se Tritta.

A Tritt mu hned neodpověděl. "Mám práci," řekl. "Přijdu za tebou za chvíli. Musím ještě udělat spoustu věcí."

"Kde jsou děti? Tys byl taky pryč? Je na tobě cítit, že jsi někde byl."

V Trittově hlase se objevil pohněvaný tón: "Děti jsou dobře vychované. Vědí toho dost, aby si došly do pečovatelského střediska. Odine, nejsou to už žádná miminka." Ale nepopřel, že z jeho aury je slabě cítit, že někde byl.

"Promiň. Jen bych zase hrozně rád viděl Duu."

"Měl bys být takový častěji," namítl Tritt. "Pořád mi říkáš, abych ji nechal na pokoji. Tak si ji najdi." A zmizel ve vzdálenějších koutech domácí jeskyně.

Odin překvapeně hleděl za svým pravodruhem. Kdykoli jindy by se vydal za ním, aby se pokusil vyzkoumat příčinu jeho neobvyklé lhostejnosti, která byla skrze zatvrzelou parentálskou tupost zcela evidentní. Copak asi Tritt udělal?

Ale čekal na Duu a byl čím dál znepokojenější, a tak nechal Tritta být.

Úzkost stupňovala Odinovu senzitivitu. Racionálové byli téměř chorobně pyšní na své relativně nedokonalé vnímání. Takové vnímání nebylo záležitostí ducha; bylo mnohem více charakteristické pro emocionály. Odin byl racionál všech racionálů, pyšný spíše na uvažování než na citění, ale teď rozhodil co nejdál nedokonalou síť svého emocionálního vnímání; a na chvíli si přál, aby byl emocionálou a mohl síť rozestřít dál a lépe.

Nakonec to jeho záměrům přece jen posloužilo. Zjistil, že Dua se konečně blíží, z neobvyklé vzdálenosti - pro něho - a spěchal jí naproti. A protože ji objevil v takové dálce, více než kdy jindy si uvědomoval její průhlednost. Byla pouhým jemným oparem.

Tritt má pravdu, pomyslel si Odin s náhlým, pronikavým znepokojením. Musíme Duu přinutit, aby jedla a splývala. Musíme zvýšit její zájem o život.

Tato nutnost ho tak zaujala, že když Dua připlula a vrhla se k němu a doslova ho zaplavila, zcela ignorujíc fakt, že nebyli v soukromí a někdo je mohl vidět, a vykřikla: "Odine, já musím vědět... já toho musím tolik vědět...", přijal to jako doplnění vlastních myšlenek a ani mu to nepřipadlo zvláštní.

Opatrně ji vyklouzl a pokusil se o patřičnější spojení, aniž by to vypadalo, že ji odhání.

"Pojď," řekl. "Čekám tu na tebe. Řekni mi, co chceš vědět. Vysvětlím ti všechno, co budu moci."

Směřovali teď rychle k domovu a Odin se dychtivě přizpůsobil charakteristickému vlnění, kterým se pohybovaly emocionály.

"Vyprávěj mi o tom druhém vesmíru," začala Dua. "Proč jsou jiní? Jak jsou jiní? Řekni mi o nich všechno."

Dua nepřipadlo, že se ptá příliš. Ale připadlo to Odinovi. Považoval neuvěřitelné množství vědomostí za svoje bohatství a už se chtěl zeptat: Jak to, že víš o druhém vesmíru tolik, že jsi na něj tak zvědavá?

Ale pak se nezeptal. Dua přišla směrem od tvrdých jeskyní. Možná mluvila s Lostenem, který Odina podezřival, že navzdory všemu bude příliš pyšný na své postavení, než aby pomohl své středodružce.

Kdepak, pomyslel si Odin důstojně. Nezeptá se. Bude jen vysvětlovat.

Když přišli domů, Tritt pobíhal sem a tam. "Jestli se vy dva chcete vybavovat, jděte do Duina pokoje. Mám tu

spoustu práce. Musím dohlédnout na děti, umýt je a vyzkoušet. Nemám teď čas na splývání. Žádné splývání."

Odin ani Dua neměli na splývání ani pomyslení. Ani je nenapadlo, že by Trittův příkaz neuposlechli. Parentálův domov byl jeho hradem. Racionál měl dole své tvrdší jeskyně a emocionála nahoře svá shromaždiště. Parentál měl jen svůj domov.

Odin proto řekl: "Dobře, Tritte. Nebudeme ti překážet."

A Dua něžně vystřela výběžek a řekla: "Jsem ráda, že tě vidím, pravoušku." (Odina napadlo, jestli její gesto nepramení z úlevy nad skutečností, že ji nikdo nenutí, aby splývala. Tritt měl sklony trochu to přehánět; dokonce více než běžní parentálové.)

Ve svém pokoji se Dua zahleděla na své soukromé sytidlo. Obvykle si ho ani nevšimla.

Byl to Odinův nápad. Věděl, že takové věci existují, a vysvětlil Trittovi, že když se Dua nechce hemžit s ostatními emocionálami, je možné bez problémů svést sluneční energii dolů do jeskyně, aby se mohla sytit tam.

Tritt se zhrzil. To se nesmí stát. Ostatní by se jim smáli. Triáda by byla zostuzena. Proč se Dua nechová tak, jak má?

"Dobře, Tritte," namítl Odin, "ale když se nechová, jak by měla, proč bychom se jí nepřizpůsobili? Je to tak hrozné? Bude jíst v soukromí, zesílí, my budeme šťastnější, ona bude šťastnější a nakonec se třeba i naučí hemžit."

Tritt to připustil a připustila to i Dua - po malé hádce - ale trvala na tom, že to musí vypadat jednoduše. Takže to byly jen dvě tyče, které sloužily jako elektrody, nabíjené sluneční energií, a mezi nimi bylo místo pro Duu.

Dua je používala jen zřídka, ale teď na ně upřela pohled a řekla: "Tritt je ozdobil... Pokud jsi to nebyl ty, Odine."

"Já? Kdepak."

V dolní části každé elektrody byly ozdoby z barevné hlíny.

"Předpokládám, že je to jeho způsob, jak mi dát najevo, že si přeje, abych je používala," řekla Dua, "a já mám hlad. A kromě toho, když budu jíst, Tritta ani nenapadne, aby nás rušil, že?"

"Ne," odpověděl Odin důstojně. "Tritt by zastavil svět, kdyby se domníval, že jeho pohyb by tě mohl rušit při jídle."

"Dobrá... já mám hlad," řekla Dua.

Odin v ní zachytil náznak provinilosti. Provinilosti vůči Trittovi? Kvůli tomu, že má hlad? Proč by se Dua měla cítit provinile, když má hlad? Nebo snad udělala něco, na co spotřebovala hodně energie, a měla pocit...

Netrpělivě od toho odtrhl myšlenky. Racionálové bývali občas příliš racionální a hnali se po stopách každé myšlenky na úkor toho, co bylo důležité. Teď bylo důležité hovořit s Duou.

Usadila se mezi elektrody a když kvůli tomu zhoustla, byla její drobnost žalostně patrná. I Odin měl hlad; poznal to, protože elektrody mu připadaly jasnější než obvykle; dokázal ochutnat jídlo i na takovou vzdálenost a bylo výborné. Když měl hlad, cítil jídlo pronikavěji než jindy a na větší vzdálenost... Ale nají se až později.

"Nesed' tak potichu, levoušku," začala Dua. "Povídej mi. Chci vědět." Přijala (nevědomky?) ovoidní tvar racionála, jako by chtěla dát zřetelněji najevo, že chce být za jednoho z nich považována.

"Nemůžu ti vysvětlit všechno," řekl Odin. "Myslím všechno vědecké, protože neznáš základy. Pokusím se to vysvětlit jednoduše a ty jen poslouchej. Pak mi řekneš, čemu jsi nerozuměla, a já ti to vysvětlím znovu. Nejdřív musíš vědět, že všechno se skládá z malých částic, kterým se říká atomy, a ty se skládají z ještě menších subatomových částic."

"Ano, ano," zvolala Dua. "Proto můžeme splývat."

"Přesně tak. Protože se vlastně skládáme převážně z prázdného prostoru. Částice jsou daleko od sebe a moje, tvoje a Trittovy částice mohou splynout, protože každá skupinka přesně zapadne do prázdného prostoru kolem jiné skupinky. Hmota se nerozplyne úplně, protože ty malé částičky lnou k sobě i přes ten prostor, který je odděluje. Drží je u sebe přitažlivost, a nejsilnější síla se nazývá jaderná. Ta drží hlavní subatomické částice velice pevně u sebe, takže tvoří shluky, které jsou daleko od sebe, a ty jsou drženy pohromadě slabšími silami. Rozumíš tomu?"

"Jen trochu," řekla Dua.

"Nevadí, později se k tomu vrátíme... Hmota může existovat v různých stavech. Může být zvlášť rozptýlená, jako u emocionál; jako u tebe, Duo. Může být trochu méně rozptýlená, jako u racionálů a parentálů. Anebo ještě méně, jako u skály. Může být velice zhuštěná nebo hustá, jako u tvrdýšů. Proto jsou tvrdí. Jsou samá částice."

"To znamená, že v nich není prázdný prostor."

"Přesně tak to není," řekl Odin a uvažoval, jak by to lépe vysvětlil. "Je v nich pořád ještě hodně prázdného prostoru, ale ne tolik jako v nás. Částice potřebují určité množství prázdného prostoru a když ho nemají, nemůžou se mezi ně vmáčknout jiné částice. Když jsou k tomu donuceny, bolí to. Proto se tvrdýšům nelíbí, když se jich dotýkáme. My měkkýši máme mezi částicemi více prostoru, než ve skutečnosti potřebujeme, a proto do nás mohou jiné částice vniknout."

Dua nevypadala, že by jí to bylo zvlášť jasné.

Odin spěšně pokračoval: "V tom druhém vesmíru jsou odlišné zákony. Jaderná síla není tak silná jako v tom našem. To znamená, že částice potřebují víc místa."

"Proč?"

Odin potřásl hlavou. "Protože... protože částice jsou více rozptýleny ve své vlnové formě. Neumím to líp vysvětlit. Když je jaderná síla slabší, částice potřebují víc místa a dva kusy hmoty nemohou splynout tak lehce jako v našem vesmíru."

"Můžeme ten druhý vesmír vidět?"

"Ne. Není to možné. Můžeme vyvodit, jakou má povahu - z jeho základních zákonů. Ale tvrdýši toho přesto hodně dokážou. Můžeme do druhého vesmíru posílat materiál, a dostávat materiál od nich. Můžeme jejich materiál studovat. A

můžeme postavit Pozitronovou pumpu. O té víš, ne?"

"Řekl jsi mi přece, že z ní získáváme energii. Nevěděla jsem, že je do toho zapletený i jiný vesmír... Jaký je ten druhý vesmír? Mají také hvězdy a světy jako my?"

"To je výborná otázka, Duo." Odin vychutnával svou roli učitele intenzivněji než dříve, když teď měl oficiálně povoleno mluvit. (Dříve mával vždycky pocit, že snaha vysvětlit něco emocionálně je skrytě perverzní.)

Pokračoval: "Nemůžeme ten druhý vesmír vidět, ale z jeho zákonů můžeme odhadnout, jaký asi je. Hvězdy svítí, protože jednoduché kombinace částic se postupně spojují v složitější. Říkáme tomu nukleární fúze."

"A to existuje i v tom druhém vesmíru?"

"Ano, ale protože jaderná síla je tam slabší, fúze je mnohem pomalejší. To znamená, že hvězdy v tom druhém vesmíru musí být mnohem, mnohem větší, protože jinak by neprobíhala taková fúze, aby svítily. Hvězdy v tom druhém vesmíru, které by nebyly větší než naše Slunce, by byly chladné a mrtvé. Na druhou stranu, kdyby byly hvězdy v našem vesmíru větší, než jsou, míra fúze by byla taková, že by explodovaly. To znamená, že v našem vesmíru musí být tisíckrát více malých hvězd než je větších hvězd v tom jejich..."

"Vždyť jich máme jenom sedm..." začala Dua. A pak dodala: "Já jsem zapoměla."

Odin se shovívavě usmál. Bylo velice jednoduché zapomenout na nesčetné hvězdy, které byly viditelné jen pomocí zvláštních přístrojů. "To je v pořádku. Nevadí ti, že tě s tím vším nudím?"

"Nenudíš mě," ujistila ho Dua. "Líbí se mi to. I jídlo mi při tom líp chutná." A zavlhla se mezi elektrodami určitým požitkářským chvěním.

Odina, který poprvé slyšel, jak Dua říká něco pochvalného o jídle, to nesmírně povzbudilo. Pokračoval: "Samozřejmě že náš vesmír nebude existovat tak dlouho jako ten jejich. Fúze probíhá tak rychle, že za milión životů se všechny částice sloučí."

"Ale vždyť je tolik dalších hvězd."

"To ano, ale všechny zaniknou najednou. Celý vesmír umírá. V tom druhém vesmíru, kde je tolik menších a větších hvězd, probíhá fúze tak pomalu, že hvězdy budou existovat tisíckrát, miliónkrát déle než ty naše. Dá se to špatně srovnávat, protože je možné, že v obou vesmírech ubíhá čas různě rychle." Trochu zdráhavě dodal: "Těhle části sám nerozumím. Je to součást Estwaldovy Teorie a k té jsem se zatím moc nedostal."

"Tohle všechno vymyslel Estwald?"

"Z velké části."

"Pak je úžasné, že získáváme potravu z druhého vesmíru," řekla Dua. "Chci tím říct, že vlastně nevadí, že naše Slunce vyhasíná. Dostaneme z druhého vesmíru tolik jídla, kolik budeme chtít."

"To je pravda."

"Ale nestane se nic špatného? Mám... mám pocit, že se stane něco špatného."

"No," začal Odin, "přenášíme hmotu tam a zpět, abychom mohli postavit Pozitronovou pumpu, a to znamená, že se oba vesmíry trochu smíchají. Naše jaderná síla se trochu oslabí, takže fúze v našem Slunci se trochu zpomalí a Slunce bude trochu rychleji chladnout... Ale jen trochu, a my už ho stejně nebudeme potřebovat."

"To není ten pocit něčeho špatného, který mám. Když se jaderná síla trochu oslabí, tak budou atomy zabírat víc místa - je to tak? - a co se pak stane se splýváním?"

"Bude trochu obtížnější, ale bude trvat milióny životů, než se stane nápadně obtížnější. I kdyby jednoho dne splývání už nebylo možné a měkkýši vymřeli, stalo by se to mnohem, mnohem později, než kdybychom všichni zahynuli hladu, protože bychom nepoužívali druhý vesmír."

"To pořád ještě není ten pocit něčeho špatného..." Duina slova se začala rozplývat v šum. Kroutila se mezi elektrodami a připadala Odinovým rozradostněným očím nápadně větší a kompaktnější. Vypadalo to, jako by ji jeho slova živila stejně jako potrava.

Losten měl pravdu! Díky vzdělávání je Dua spokojenější se životem; Odin cítil, že v Due je jakási smyslová radost, kterou dříve stěží zaznamenal.

"Jsi tak laskavý, že mi všechno vysvětluješ, Odine," řekla. "Jsi dobrý levodruh."

"Chceš, abych pokračoval?" zeptal se Odin, polichocený a rozradostněný více, než byl schopen vyjádřit. "Chceš se zeptat ještě na něco?"

"Na spoustu věcí, ale... ale ne teď. Ne teď, Odine. Ach, Odine, víš, co teď chci dělat?"

Odin to okamžitě uhlí, ale byl příliš opatrný, než aby to otevřeně přiznal. Duiny okamžiky erotické vstřícnosti byly tak vzácné, že se s nimi muselo zacházet s největší opatrností. Zoufale si přál, aby Tritt nebyl zaměstnán dětmi do té míry, že by toho nemohli využít.

Ale Tritt už byl v pokoji. Čekal snad venku u dveří? Odinovi to bylo jedno. Teď nebyl čas na přemýšlení.

Dua vyplula z prostoru mezi elektrodami a Odinovy smysly se naplnily její krásou. Byla teď mezi nimi a Tritt skrze ni zářil a jeho obrysy plály neuvěřitelnou barvou.

Ještě nikdy to takové nebylo. Nikdy.

Odin se vši silou držel zpátky, a atom po atomu pronikal svou podstatou skrze Duu a do Tritta; vši silou unikal před nepřekonatelně pronikající Duou; nepoddával se extázi, ale nechal ji ze sebe páčit; do poslední chvíle lnul ke svému vědomí; a pak je ztratil - v jednom závěrečném uchvácení, tak intenzivním, že v něm nekonečně znělo a rezonovalo jako výbuch.

V celém dosavadním životě triády období bezvědomí při splývání netrvalo nikdy tak dlouho.

3c

Tritt měl radost. Splývání se ohromně vydařilo. Všechna předchozí splývání mu nyní připadala laciná a prázdná. Byl naprosto spokojený s tím, co se stalo. Přesto mlčel. Cítil, že je lepší nemluvit.

I Odin a Dua byli šťastní. Tritt to poznal. A děti jen kvetly.
Ale Tritt byl samozřejmě ze všech nejšťastnější.
Poslouchal, jak se Odin baví s Duou. Ničemu nerozuměl, ale na tom nezáleželo. Nevadilo mu, že mají jeden z druhého takovou radost. Sám cítil rozkoš a spokojeně naslouchal.
Dua se v jednu chvíli zeptala: "A oni se s námi opravdu snaží komunikovat?"
(Trittovi nikdy nebylo úplně jasné, kdo by mohli být "oni". Domyslel si, že "komunikovat" je módní výraz pro "hovořit". Tak proč neříkají "hovořit"? Někdy ho napadlo, jestli by je neměl přerušit. Ale kdyby se na něco ptal, Odin by jen řekl "Ale no tak, Tritte," a Dua by se netrpělivě kroutila.)
"Ovšem," odpověděl Odin. "Tvrďší jsou si tím naprosto jisti. Našli značky na materiálu, který k nám odtamtud občas přijde, a říkají, že je docela dobře možné pomocí takových značek komunikovat. Kdysi vlastně také používali značky, když bylo třeba těm druhým bytostem vysvětlit, jak mají postavit svoji část Pozitronové pumpy."
"Zajímalo by mě, jak ty druhé bytosti vypadají. Co myslíš, jak vypadají?"
"Ze zákonů můžeme zjistit charakteristiku hvězd, protože je to jednoduché. Ale jak můžeme zjistit charakteristiku bytostí? To se nikdy nedovíme."
"A nemohli by nám sdělit, jak vypadají?"
"Kdybychom rozuměli tomu, co nám poslali, možná bychom něco zjistili. Ale my tomu nerozumíme."
Dua zesmutněla. "Ani tvrdší tomu nerozumí?"
"Nevím. Jestli ano, tak mi to neřekli. Losten mi jednou řekl, že nezáleží na tom, jak vypadají, pokud funguje Pozitronová pumpa a je stále více používána."
"Třeba jenom nechtěl, abys ho obtěžoval."
"Já ho neobtěžuji," odsekl Odin domýšlivě.
"Však víš, co tím myslím. Nechtěl to prostě rozebírat do detailů."
Tritt už nedokázal dál poslouchat. Ještě se dost dlouho hádali, jestli by měli tvrdší Due ukázat značky nebo ne. Dua tvrdila, že by možná uměla vycítit, co znamenají.
Tritta to trochu rozzlobilo. Dua byla koneckonců jen měkkýš a dokonce ani ne racionál. Napadlo ho, jestli je správné, že jí Odin říká všechno, co dělá. Dua pak má divné nápady...
Dua poznala, že to rozzlobilo i Odina. Nejdřív se zasmál. Pak řekl, že emocionála nemůže diskutovat o takových složitých věcech. Pak úplně odmítl hovořit. Dua k němu musela být nějakou dobu velice milá, než se uklidnil.
Jindy se zase rozčilila Dua a běsnila vztekem.
Začalo to nevině. Vlastně s nimi tehdy byly i obě děti. Odin jim dovolil, aby si s ním hrály. Dokonce mu nevadilo, ani když ho praváček Torun tahal. Vlastně se zcela nedůstojným způsobem uvolnil. Nevadilo mu, že úplně ztratil tvar. Byla to neklamná známka toho, že má radost. Tritt seděl v rohu, odpočíval, a nesmírně ho uspokojovalo, co se děje kolem.
Dua se smála, jak je Odin zdeformovaný. Flirtovně se dotkla svou vlastní podstatou jeho vybouleného povrchu. Tritt věděl, že Due je velice dobře známo, jak je povrch levých citlivý, když nemají tvar ovoidu.
"Tak mě napadá, Odine... Když se zákony toho druhého vesmíru dostávají Pozitronovou pumpou trochu do našich zákonů, nepronikají stejně tak trochu naše zákony zase do jejich vesmíru?" řekla Dua.
Odin zavyl, když se ho Dua dotkla, a snažil se jí uhnout, aniž by ublížil dětem. "Nemůžu ti odpovědět, dokud toho nenecháš, ty zatracená prostředňáčko," vyjel.
Přestala a Odin řekl: "To je velice dobrá myšlenka, Duo. Jsi úžasné stvoření. Samozřejmě je to pravda. Smíchává se to oběma směry... Tritte, prosím tě, odveď děti."
Ale děti už odpelášily samy. Už nebyly tak malé. Už docela vyrostly. Annis se brzy začne vzdělávat a Torun už byl pěkně parentálsky podsaditý.
Tritt zůstal a napadlo ho, že Due to hrozně sluší, když s ní Odin takhle hovoří.
"Jestliže jejich zákony zpomalují naše Slunce a ochlazují je, nezrychlují naše zákony jejich slunce a neohřívají je?" zeptala se Dua.
"Přesně tak, Duo. Racionál by to líp nevymyslel."
"O kolik se ta jejich slunce ohřejí?"
"O moc ne; budou jen trochu, trošičku teplejší."
"Ale právě tady mám pocit, že na tom je něco špatného," zvolala Dua.
"Problém je v tom, že jejich slunce jsou tak veliká. Když se naše malá slunce trošku ochladí, tak to nevadí. I kdyby úplně vyhasla, nevadí to, dokud máme Pozitronovou pumpu. Ale když se jen trošku ohřejí veliké, obrovské hvězdy, nastává problém. Každá taková hvězda obsahuje tolik materiálu, že když se nukleární fúze jenom trochu zrychlí, vybuchne."
"Vybuchne! Ale co se pak stane s lidmi?"
"S jakými lidmi?"
"S lidmi v tom druhém vesmíru."
Odin se chvíli tvářil rozpačitě a pak řekl: "Nevím."
"Dobře, tak co by se stalo, kdyby vybuchlo naše Slunce?"
"To vybuchnout nemůže."
(Tritt přemýšlel, proč se tak rozčilují. Jak by mohlo Slunce vybuchnout? Dua byla stále rozhněvanější a Odin vypadal zmateně.)
Dua pokračovala: "Ale co kdyby vybuchlo? Nebylo by strašné horko?"
"Myslím že ano."

"Nezabilo by nás to všechny?"

Odin zaváhal a pak vztekle řekl: "Záleží na tom, Duo? Naše Slunce nevybuchne, a neptej se na hlouposti."

"Ty sám jsi mi řekl, abych se ptala, a záleží na tom, protože naše Pozitronová pumpa působí v obou směrech. Jejich část je pro nás stejně důležitá jako naše."

Odin vyvalil oči. "To jsem ti nikdy neříkal."

"Cítím to."

"Cítíš spoustu věcí. Duo..." začal Odin.

Ale Dua se rozkřičela. Byla úplně bez sebe. Tritt ji takhle ještě neviděl. Řekla: "Neodváděj řeč jinam, Odine. A neodtahuj se a nesnaž se ze mě udělat úplného idiota - jenom nějakou emocionálu. Řekl jsi, že jsem skoro jako racionál, a já jsem dost racionální, aby mi bylo jasné, že bez těch druhých bytostí Pozitronová pumpa nemůže fungovat. Jestliže lidé v tom druhém vesmíru budou zničeni, Pozitronová pumpa se zastaví, naše Slunce bude studenější než kdykoli předtím a my všichni umřeme hladem. Nezdá se ti, že je to důležité?"

Odin se teď také rozkřikl: "Z toho je vidět, kolik toho víš ty. Potřebujeme jejich pomoc, protože zásoby energie mají velice nízkou koncentraci a my musíme převádět hmotu. Jestliže vybuchne Slunce v druhém vesmíru, vznikne obrovský příliv energie; nesmírný příliv, který bude trvat milióny životů. Budeme mít tolik energie, že ji budeme čerpat přímo, bez jakýchkoli přesunů hmoty v obou směrech; takže je nepotřebujeme, a nezáleží na tom, co se s nimi stane..."

Už se skoro dotýkali. Tritt byl zděšený. Měl by asi něco říct, roztrhnout je od sebe, promluvit s nimi. Nenapadalo ho nic, co by mohl říct. Ale pak se ukázalo, že ani nemusí.

Před jeskyní stál tvrdýš. Ne, tři tvrdýši. Snažili se mluvit tak, aby je nebylo slyšet.

"Odine! Duo!" vykřikl Tritt.

Pak už jen mlčel a třásl se. Měl děsivé tušení, proč asi tvrdýši přišli. Rozhodl se, že zmizí. Ale tvrdýš natáhl jeden ze svých stálých matných výběžků a řekl: "Nikam nechod."

Znělo to hrubě a nepřátelsky. Tritt se bál jako nikdy předtím.

4a

Dua byla strašně rozzlobená; tak, že sotva tvrdýše vnímala. Dusila se jednotlivými složkami hněvu a každá z nich ji naplňovala až po okraj. Měla pocit špatnosti, že se jí Odin pokusil lhát. Pocit špatnosti, že by měl zahynout celý svět lidí. Pocit špatnosti, že se tak snadno dokáže učít a že jí to nikdy nedovolili.

Od té doby, co byla poprvé ve skále, byla v tvrdýších jeskyních ještě dvakrát. Ještě dvakrát se nepozorovaně vnořila do skály a pokaždé vnímala a věděla, a pokaždé, když jí Odin něco vysvětloval, věděla předem, co to bude.

Proč ji tedy nemohli vyučovat, tak jako učili Odina? Proč jen racionály? Měla schopnost učení jen proto, že je Levá Em, zvrhlá středodružka? Tak ať ji učí, třebaže je zvrhlá. Bylo špatné, že ji drželi v nevědomosti.

Konečně k ní pronikla tvrdýšova slova. Byl tam i Losten, ale on s ní nemluvil. Hovořil podivný tvrdýš, který stál vpředu. Neznala ho, ale znala jich jen málo.

Tvrdýš řekl: "Kdo z vás byl v poslední době v dolních jeskyních? V tvrdýších jeskyních?"

Dua vzdorovala. Přišli na to, že se těla o skálu, ale jí to bylo jedno. Ať to všem řeknou. Udělá to sama. "Já jsem tam byla. Mnohokrát," řekla.

"Sama?" zeptal se tvrdýš klidně.

"Sama. Mnohokrát," odsekla Dua. Byla tam jen třikrát, ale na tom nezáleželo.

"I já jsem do dolních jeskyní příležitostně chodil," zamumlal Odin.

Tvrdýš si toho nevšímal. Místo toho se obrátil k Trittovi a ostře se zeptal: "A ty, pravý?"

Tritt se zachvěl. "Ano, pane tvrdýši."

"Sám?"

"Ano, pane tvrdýši."

"Kolikrát?"

"Jednou."

Dua to rozzlobilo. Chudák Tritt byl tak rozčilený kvůli ničemu. Udělala to přece ona a byla připravena ke konfrontaci. "Nechte ho být," řekla. "Já jsem ta, kterou hledáte."

Tvrdýš se k ní pomalu obrátil: "A proč?"

"Proto... ať už je to cokoli." Teď, když už to bylo tady, nedokázala vysvětlit, co vlastně udělala. Ne před Odinem.

"Dobře, k tomu se dostaneme. Nejdřív pravý... Jmenuješ se Tritt, že? Proč jsi šel sám do dolních jeskyní?"

"Abych hovořil s Estwaldem, pane tvrdýši."

Dua jim opět netrpělivě skočila do řeči. "Jste vy Estwald?"

"Ne," odsekl tvrdýš.

Odin vypadal rozzlobeně, jako by mu vadilo, že Dua tvrdýše nepoznala. Due to bylo jedno.

Tvrdýš se zeptal Tritta: "Co sis přinesl z dolních jeskyní?"

Tritt mlčel.

Tvrdýš řekl bezbarvě: "Víme, že sis něco odnesl. Chceme vědět, jestli víš, co to je. Může to být velmi nebezpečné."

Tritt stále mlčel. Do rozhovoru se vmísil Losten a řekl trochu laskavěji: "Prosím tě, řekni nám to, Tritte. Víme, že jsi to byl ty, a nechceme na tebe být hrubí."

"Odneseš si krmnou kouli," zamumlal Tritt.

"Aha," promluvil první tvrdýš. "A co jsi s ní udělal?"

A Tritt vyhrkl: "Bylo to pro Duu. Nechtěla jíst. Bylo to pro Duu."

Dua překvapeně vyskočila a smřtila se.

Tvrdýš se k ní okamžitě otočil: "Tys o tom nevěděla?"

"Ne!"

"Ani ty ne?" obrátil se na Odina.

Odin, nehybný, jako by byl přimražený, řekl: "Ne, pane tvrdýši."

Vzduch se na okamžik naplnil nepříjemnými vibracemi, když spolu hovořili tvrdýši a nevšímali si triády.

Ať už její zvýšenou citlivost způsobily seance ve skále, nebo to bylo kvůli nedávnému výbuchu emocí, to Dua nedovedla posoudit a ani by ji nenapadlo to rozebírat; pouze si uvědomovala, že zachytává závan - nikoli slov - ale porozumění...

Přišli na ztrátu před nějakou dobou. Nenápadně pátrali. Jen s nechutí začali hledat možného pachatele mezi měkkýši. Pátrali a pak se s ještě větším odporem obrátili na Odinovu triádu. (Proč? To Dua nezachytila.) Necháпали, jak by mohl být Odin tak hloupý, aby to vzal, nebo kde by se v Due vzaly takové sklony. Na Tritia vůbec nepomysleli.

Pak si tvrdýš, který dosud nepromluvil na měkkýše ani slovo, vzpomněl, že viděl v tvrdých jeskyních Tritta. (Aha, řekla si Dua. To bylo ten den, kdy poprvé vstoupila do skály. Tehdy ho vnímala. Zapomněla na to.)

Vypadalo to nanejvýš nepravděpodobně, ale nakonec, když všechno ostatní vyloučili a časový odstup narůstal do hrozivě nebezpečných rozměrů, přišli. Chtěli se nejdříve poradit s Estwaldem, ale v době, kdy vzrostla pravděpodobnost, že pachatelem je Tritt, nebyl dosažitelný.

Dua všechno vnímala jedním dechem a teď se otočila k Trittovi se smíšeným pocitem údivu a pobouření.

Losten starostlivě vibroval, že nikdo nikomu neublížil, že Dua vypadá dobře, že to byl vlastně užitečný experiment. Tvrdýš, se kterým mluvil Tritt, souhlasil; třetí stále vyzařoval znepokojení.

Dua si nevšímala jenom jich. Dívala se na Tritta.

První tvrdýš řekl: "Kde je teď ta krmná koule, Tritte?"

Tritt jim ji ukázal.

Byla šikovně schovaná a kontakty byly sice neforemné, ale fungovaly.

"Udělal jsi to sám, Tritte?" zeptal se tvrdýš.

"Ano, pane tvrdýši."

"Odkud jsi věděl, jak to máš udělat?"

"Podíval jsem se, jak to bylo udělané v tvrdých jeskyních. Udělal jsem to přesně tak, jak to bylo tam."

"Tys nevěděl, že můžeš své středodružce ublížit?"

"Ne. To bych neudělal. Já..." Tritt chvíli nebyl schopen slova. Pak vykřikl: "Nechtěl jsem jí ublížit. Chtěl jsem ji nakrmit. Připojil jsem to k jejímu sytidlu a ozdobil jsem ho. Chtěl jsem, aby to vyzkoušela, a ona to udělala. Jedla! Poprvé za dlouhou dobu se pořádně najedla. Pak jsme splývali." Odmlčel se a pak mocně, zuřivě vykřikl: "Konečně měla dost energie, aby počala malou emocionálu. Přijala Odinovo semeno a předala mi ho. Roste to ve mně. Roste ve mně malá emocionála."

Dua nemohla mluvit. Zavravorala a pak se tak rozháraně vrhla ke dveřím, že jí tvrdýši nestačili včas uhnout z cesty. Zavádila o výběžek jednoho z nich, hluboko do něho pronikla, a pak se se skřípavým zvukem osvobodila.

Tvrdýšův výběžek bezvládně klesl a jeho tvář se zkrivila bolestí. Odin ho zkusil obejít a vyrazit za Duou, ale tvrdýš ze sebe namáhavě vypravil: "Nech ji běžet. Už se napáchalo dost škody. My se o ni postaráme."

4b

Odin měl pocit, že žije v nějakém příšerném snu. Dua byla pryč. Tvrdýši byli pryč. Jen Tritt zde zůstal a mlčel.

Jak se to jen mohlo stát? přemýšlel Odin ztápěně. Jak se Tritt mohl sám dostat do tvrdých jeskyní? Jak si mohl odnést akumulátor, nabitý Pozitronovou pumpou a projektovaný, aby poskytoval radiaci v mnohem koncentrovanější formě než sluneční světlo, a jak se mohl opovážit, ... ?

Odin by se to neodvážil udělat. Jak mohl Tritt, neohrabaný, hloupý Tritt? Nebo byl také zvláštní? Odin, chytrý racionál; Dua, zvědavá emocionála; a Tritt, opovážlivý parentál?

"Jak jsi to jen mohl udělat, Tritte?" zeptal se.

Tritt prudce odsekl: "Co jsem udělal? Nakrmil jsem ji. Nakrmil jsem ji lépe než kdykoli předtím. Konečně jsme počali emocionálu. Nečekali jsme snad dost dlouho? Kdybychom čekali na Duu, tak bychom se nedočkali vůbec."

"Copak to nechápeš, Tritte? Mohl jsi jí ublížit. Nebylo to obyčejné sluneční světlo. Byl to pokusný radiální zdroj, který mohl být příliš koncentrovaný na to, aby byl bezpečný."

"Nechápu, co tím myslíš, Odine. Jak by jí to mohlo ublížit? Ochutnal jsem potravu, kterou tvrdýši vyrobili předtím. Byla odporná. Ochutnal jsi ji také. Chutnala prostě příšerně a nic nám z ní nebylo. Chutnala tak hrozně, že Dua by se jí ani nedotkla. Pak jsem našel tu krmnou kouli. Byla dobrá. Trochu jsem snědl a chutnala výborně. Copak může něco chutného ublížit? Dua to snědla, víš. Chutnalo jí to. A díky tomu jsme počali malou emocionálu. Jak jsem mohl udělat něco špatného?"

Odin se vzdal všeho vysvětlování. "Dua se bude strašně zlobit," řekl.

"To ji přejde."

"To chci vidět. Ona není obyčejná emocionála, Tritte. Proto se s ní tak těžko žije, ale proto je tak úžasné, že s ní můžeme být. Třeba s námi už nikdy nebude chtít splývat."

Trittův obrys byl robustně plochý. Po chvíli řekl: "No a co?"

"No a co? To se ptáš ty? Ty už nechceš splývat?"

"To ne, ale když ona nebude chtít, nevádí. Mám třetí dítě a už mi na tom nezáleží. Vím, že kdysi mívali měkkýši i dvakrát po třech dětech. Ale mně se nechce. Jednou to stačí."

"Ale Tritte, splývání nejsou jenom děti."

"A co ještě? Jednou jsem tě slyšel říkat, že po splývání se rychleji učíš. Tak se uč pomaleji. Mě to nezajímá. Mám svoje třetí dítě."

Odin se roztrfeseně odvrátil a trhaně vyplul z pokoje. Má smysl Tritta hubovat? Stejně by to nepochopil. Nebyl si ani jistý, jestli to chápe on sám.

Až se narodí třetí dítě a trochu povyroste, určitě přijde čas odejít. On, Odin, k tomu bude muset dát pokyn, bude muset říct kdy, a bude to muset udělat beze strachu. Cokoli jiného by znamenalo ostudu, nebo ještě něco horšího, ale přesto to nemohl vydržet bez splývání, ani teď, když už byly stvořeny všechny tři děti.

Splývání by nějak potlačilo strach... Možná proto, že splývání bylo jako odcházení. Existoval časový úsek, kdy jsi byl v bezvědomí, a přesto to nebolelo. Bylo to jako neexistence a přece po tom toužil. Častým splýváním by mohl získat odvahu odejít beze strachu a bez...

Slunce a všechny ostatní hvězdy však "neodcházely". Proč užívat tak vznešený výraz? Znal to druhé slovo, které nepoužíval nikdo kromě dětí, které chtěly nějak šokovat rodiče. To slovo znělo zemřít. Musel se připravit, že zemře bez bázně, a že Dua a Tritt zemřou s ním.

A nevěděl, jak... Ne bez splývání...

4c

Tritt zůstal v pokoji sám, strašlivě vyděšený, ale tvrdošíjně odhodlaný nenechat se vyvést z míry. Měl své třetí dítě. Cítil ho v sobě.

To jediné mělo smysl.

To bylo vše, co mělo smysl.

Ale proč tedy měl někde hluboko v nitru slabý neodbytný pocit, že to není všechno, co má smysl?

5a

Dua se neuvěřitelně styděla. Trvalo jí dlouho, než stud potlačila; než ho potlačila do té míry, že mohla přemýšlet. Spěchala - mocspěchala - slepě se vypotácela pryč z té příšerné domácí jeskyně; bylo jí jedno, že neví, kam jde ani kde je.

Byla noc a žádný slušný měkkýš, ani ta nejfrivolnější emocionála, by se teď neobjevili na povrchu. A Slunce vyjde až za dlouhou dobu. Dua byla ráda. Slunce znamenalo potravu a Dua v této chvíli potravu a to, co jí udělali, nenáviděla. Byla sice zima, ale Dua si to uvědomovala jen vzdáleně. Proč by se měla starat o zimu, pomyslela si, když ji vykrmovali, aby mohla splnit svou povinnost - vykrmovali jí ducha i tělo. Po tom všem považovala zimu a hlad téměř za své přátele.

Prohlédla Tritta. Chudák; bylo tak snadné ho prohlédnout. Jeho jednání bylo čistě instinktivní a zaslouží pochvalu, že se nechal tak statečně vést. Tak odvážně se vrátil z tvrdých jeskyní s krmnou koulí (a ona - ona sama ho vnímala a bývala by se dověděla, co se stalo, kdyby Tritt nebyl tak ochromený tím, co dělá, že se na to neopovážil ani pomyslet, a kdyby ona nebyla tak ochromená tím, co sama dělá, nepoznanými hloubkami pocitů, které jí to přinášelo, že zapomněla vnímat, co měla vnímat nejvíce).

Tritt se vrátil neodhalen a nastrojil tu ubohou léčku a ozdobil její sytidlo, aby ji nalákal. A ona se vrátila, zaplavená vědomím své řídkosti, způsobené vníkaním do skály, plná studu a soucitu s Trittem. Styděla se, litovala ho a jedla, a pomohla počít dítě.

Od té doby jedla jen málo, jak měla ve zvyku, a nikdy ne ze sytidla, ale neměla k tomu vlastně žádný podnět. Tritt ji nenutil. Vypadal spokojeně (jak by ne), takže se neměla proč stydět. A Tritt nechal krmnou kouli na místě. Neopovážil se riskovat a odnést ji zpátky; dostal, co chtěl; nejlepší a nejjednodušší bylo nechat to doma a už na to nemyslet.

Až ho chytli.

Ale chytrý Odin musel Trittův plán prohlédnout, musel si povšimnout nových kontaktů na elektrodách, musel chápat Trittovy důvody. Nepochybně Trittovi nic neřekl; to by ubohého pravodruha vyděsilo a vyvedlo z míry a Odin vždycky o Tritta láskyplně pečoval.

Ovšem, Odin nemusel říkat nic. Musel jen zaplnit mezery v Trittově neohrabaném plánu a uvést ho do chodu.

Dua ztratila veškeré iluze. Bývala by si povšimla chuti krmné koule; zarazila by ji její podivná příchut'; všimla by si způsobu, kterým ji sytila, aniž by jí poskytovala pocit plnosti - kdyby Odin neodváděl její pozornost hovorem.

Bylo to spiknutí těch dvou, ať už o tom Tritt věděl nebo ne. Jak jen mohla uvěřit, že z Odina se náhle stal laskavý, snaživý učitel? Jak si jen mohla nepovšimnout toho skrytého motivu? Jejich zájem o ni byl zájmem o dokončení nové triády a to samo o sobě naznačovalo, jak málo na ni mysleli.

Dobrá...

Přestala přemýšlet a uvědomila si, jak je unavená. Nasoukala se do trhliny ve skále, která ji ochrání před slabým studeným větrem. V zorném poli měla dvě ze sedmi hvězd a roztržitě je pozorovala. Zaměstnávala své vnější smysly banálnostmi, aby se mohla lépe soustředit na vnitřní myšlení.

Propadla deziluzi.

"Zradili mě," šeptala si pro sebe. "Zradili mě!"

Copak si neviděli dál než na špičku nosu?

Byla si jistá, že Tritt by ochotně připustil, aby bylo všechno zničeno, jen když bude mít své děti. Ale Tritt byl instinktivní tvor. Co Odin?

Odin přemýšlel, a co když to znamenalo, že by trénování mysli obětoval všechno ostatní? Cožpak stačil všem vymyšleným věcem jako omluva fakt, že byly vymyšleny - za každou cenu? Protože Estwald vynalezl Pozitronovou pumpu, musela být použita, aby jí byl celý svět, svět tvrdých i měkkých, vydán na milost, a na milost lidí z druhého vesmíru? Co kdyby ji ti lidé zastavili a svět zůstal bez Pozitronové pumpy, pouze s nebezpečně chladnou Sluncem?

Ne, ti lidé nepřestanou pumpovat; nechali se přesvědčit, aby začali, a budou pumpovat pořád dál, dokud nebudou zničeni - a pak už je racionálové, tvrdší ani měkkší nebudou potřebovat - stejně jako ona, Dua, bude muset odejít (nechat se zničit), když už ji teď nikdo nepotřebuje.

Zradili ji i ty druhé lidi.

Ani si to neuvědomovala a zalézala hlouběji a hlouběji do skály.

Ukryla se, mimo dohled hvězd, skryta před větrem, nevnímala svět. Byla čistou myšlenkou.

Nenáviděla Estwalda. Byl zosobněním veškerého sobectví a tvrdosti. Vynalezl Pozitronovou pumpu a zničil celý svět desítek tisíc obyvatel, kteří o tom nevědí. Byl tak nedostupný, že se nikdy neukázal, a tak mocný, že se ho báli i ostatní tvrdýši.

Ale ona s ním bude bojovat. Ona ho zastaví.

Lidé z druhého vesmíru pomohli spustit Pozitronovou pumpu díky určité komunikaci. Odin o tom mluvil. Kde se asi takové zprávy uchovávají? Jaké asi jsou? Jak by se daly využít pro další komunikaci?

Uvažovala pozoruhodně jasně. Pozoruhodně. Měla divokou radost z toho, že myšlenkami přemůže kruté myslitele.

Nebudou schopni ji zastavit, protože se dostane tam, kam se nedostane žádný tvrdýš, žádný racionál nebo parentál - a ani žádná jiná emocionála.

Nakonec ji možná chytí, ale v tu chvíli jí na tom nezáleželo. Bude bojovat, aby prosadila svůj názor - za každou cenu - za jakoukoli cenu - i když to znamená, že bude muset procházet skálou, žít ve skále, prohledat tvrdější jeskyně, krást energii z jejich akumulátorových baterií, když to bude potřebovat, houfovat se s ostatními emocionálami a kmit se slunečním světlem, bude-li to možné.

Ale nakonec jim všem ukáže a potom ať si dělají, co chtějí. Pak bude dokonce připravena odejít - ale až pak...

5b

Když se narodila malá emocionála, po všech stránkách dokonalá, Odin byl u toho, ale nebyl schopen se z toho radovat. I Tritt, který o ni vzorně pečoval, jak je povinností parentála, zřejmě své nadšení potlačil.

Uběhla dlouhá doba a zdálo se, že Dua úplně zmizela. Neodešla. Měkkýš nemůže odejít, aniž by odešla celá triáda; ale nebyla s nimi. Bylo to, jako kdyby odešla, aniž by odešla.

Odin ji jednou spatřil, pouze jednou, krátce po jejím divokém úprku, když se dozvěděla, že počala nové dítě.

Procházel kolem houfu emocionál, vyhřívajících se na slunci. Pohyboval se po povrchu v nějaké bláznivé předtuše, že by ji mohl najít. Chichotaly se už jen při pohledu na racionála, pohybujiícího se v blízkosti houfu emocionál, a řídly, jako by ho chtěly masově vyprovokovat, a celé to bláznivé stádo nemyslelo na nic jiného než jak dát najevo, že jsou emocionály.

Odin je pouze litoval a jeho hladké křivky se ani nezachvěly v náznaku odpovědi. Místo toho myslel na Duu a na to, jak byla jiná než všechny ostatní. Dua řídla vždycky jen ze své vnitřní potřeby. Nikdy se nepokoušela nikoho upoutat a to ji činilo ještě přitažlivější. Kdyby už se chtěla přidružit k tomu hejnu prázdných hlav, lehko by ji poznal (tím si byl jist), protože ona jediná by neřídla, ale pravděpodobně by zhoustla, jenom proto, že ostatní zřídly.

Odin o tom přemýšlel a mezitím pátral mezi vyhřívajícími se emocionálami, a tu si povšiml, že jedna z nich skutečně neřídla.

Zastavil se a rychle k ní zamířil. Nedbal na emocionály, které mu stály v cestě, nedbal na jejich divoké ječení, když mu v kouřových spirálách uhýbaly a zoufale brebentily, jak se snažily o sebe nezavadit - alespoň ne na veřejnosti a když je viděl racionál.

Byla to Dua. Nesnažila se uprchnout. Stála na místě a mlčela.

"Duo," oslovil ji pokorně, "nevrátíš se domů?"

"Nemám domov, Odine," odpověděla. Nebyl v tom hněv ani nenávisť - a proto to bylo ještě strašnější.

"Jak můžeš obviňovat Tritta z toho, co udělal? Víš, že chudinka neumí myslet."

"Ale ty ano, Odine. A ty jsi odváděl moji pozornost, zatímco on se mě snažil nakrmit, nebo snad ne? Tvůj rozum ti říkal, že ty mě ošidiš mnohem snadněji než on."

"Duo, to ne!"

"Jak to že ne? Copak jsi neuspořádal tu ohromnou komedii, že mě budeš učit, že mě budeš vzdělávat?"

"To nebyla žádná komedie, byla to pravda. A nebylo to kvůli tomu, co udělal Tritt. Já jsem nevěděl, co udělal."

"Já ti nevěřím." Pomalu odplula. Odin ji následoval. Byli teď sami a Slunce je rudě ozařovalo.

Obrátila se k němu. "Můžu se tě na něco zeptat? Proč jsi mě chtěl učit?"

"Protože jsem chtěl," odpověděl Odin. "Protože rád učím a protože vyučování mám radši než cokoli jiného - kromě učení."

"A samozřejmě splývání... Nevadí," dodala, aby ho odradila. "Nemusíš mi vysvětlovat, že mluvíš rozumně a ne instinktivně. Jestli je pravda, co říkáš o radosti z vyučování, a jestli můžu vůbec věřit tomu, co říkáš, pak možná pochopíš, co ti teď řeknu."

Od té doby, co jsem vás opustila, jsem se mnohému naučila. Nezáleží na tom, jak. Prostě jsem se to naučila. Už ve mně nezůstalo nic z emocionály, jen tělesná schránka. Uvnitř, kde je to nejdůležitější, jsem naprostý racionál, kromě toho, že snad více cítím s ostatními než racionálové. A zjistila jsem jednu věc: co doopravdy jsme, Odine. Ty, já a Tritt a všechny ostatní triády na těchto planetě. Co doopravdy jsme a čím jsme vždycky byli."

"Co tedy jsme?" zeptal se Odin. Byl připraven klidně poslouchat tak dlouho, dokud to bude nutné, jen když s ním půjde domů, až mu řekne, co má na srdci. Vykoná jakékoli pokání, udělá všechno, co po něm bude chtít. Jen když se vrátí - a něco ponuré a temného v nitru duše mu říkalo, že se musí vrátit dobrovolně.

"Co jsme? Vlastně nic, Odine," začala lehce, skoro s úsměvem. "Není to zvláštní? Tvrdýši jsou jediným živým druhem na světě. Copak tě to nenaučili? Existuje jen jeden druh, protože ty a já, měkkýši, doopravdy nežijeme. Jsme stroje, Odine. Musíme být stroje, protože jen tvrdýši skutečně žijí. Copak tě to nenaučili, Odine?"

"Ale to je nesmysl, Duo," namítl Odin rozpačitě.

Due zdrsněl hlas: "Stroje, Odine! Sestrojené tvrdýši! Ničené tvrdýši! To oni žijí, tvrdýši. Jen oni. Moc o tom nemluví. Nemusí. Všichni to vědí. Ale já jsem se naučila myslet, Odine, a přišla jsem na to z malých náznaků, které jsem

zjistila. Velice dlouho žijí, ale nakonec i oni umírají. Další už se nerodí; Slunce na to neposkytuje dost energie. A protože umírají jen občas, ale další už se nerodí vůbec, jejich počet velice pomalu klesá. Nemají už žádné mladé, kteří by poskytli novou krev a nové myšlenky, a tak se staří dlouhověci tvrději strašlivě nudí. A co myslíš, že dělají, Odine?"

"Co?" Zvláštním způsobem ho to fascinovalo. Odporně fascinovalo.

"Vyrábějí mechanické děti, které mohou učit. Sám jsi to řekl, Odine. Máš vyučování radši než cokoli jiného kromě učení - a samozřejmě splývání. Racionálové jsou mentálním obrazem tvrdýšů, a tvrdýši nespývají, a učení je pro ně nesmírně složité, protože toho už tolik vědí. Zbývá jim jediné - radost z vyučování. Racionálové byli stvořeni jenom proto, aby byli vyučováni. Emocionály a parentálové byli stvořeni proto, že jsou nezbytní pro samočinnou mašinerii, která vyrábí nové racionály. A nových racionálů je třeba neustále, protože ti staří už jsou využiti, naučili se všechno, co se mohli naučit. A když staří racionálové vstřebají, co mohou, jsou zničeni, když se jim předtím vysvětlí, že proces ničení se jmenuje "odcházení", aby se šetřily jejich city. A emocionály a parentálové ovšem odcházejí s nimi. Jakmile založí novou třídu, není pro ně další využití."

"Ale to je hrozný omyl, Duo," vykřikl Odin. Neměl žádné argumenty, kterými by vyvrátil její strašlivou představu, ale zcela bezpečně věděl, že se mýlí. (Nebo mu mírná pochybnost hluboko uvnitř naznačovala, že ta jistota mu mohla být naočkovaná? - Ne, to určité ne, protože copak by si potom i Dua nemohla být jistá naočkovanou jistotou, že tohleto je omyl? Nebo je snad Dua nedokonalá emocionála bez správných implantací a bez... Ach, o čem to přemýšlí. Je stejný blázen jako ona.)

"Vypadáš zmateně, Odine," řekla Dua. "Jsi si tak docela jistý, že se mýlíš? Oni teď samozřejmě mají Pozitronovou pumpu a mají, nebo už brzy budou mít, tolik energie, kolik potřebují. Brzy se začnou znovu rodit. Třeba se už rodí. Už nebudou potřebovat žádné měkkýší stroje, a všichni budeme zničeni; promiň, vlastně všichni odejdeme."

"Ne, Duo," řekl Odin energicky, napůl k sobě a napůl k ní. "Nevím, kde jsi na to přišla, ale tvrdýši nejsou takoví. Nikdo nás neníčí."

"Nelži sám sobě, Odine. Jsou takoví. Jsou připraveni zničit celý svět jiných bytostí pro svůj prospěch; když bude třeba, zničí celý vesmír. Zastaví se, když bude nutné zničit pár měkkýšů? Ale udělali chybu. Mašinerie se jim porouchala a mysl racionála se dostala do těla emocionály. Víš přece, že jsem Levá Em. Říkali mi tak, když jsem byla malá, a měli pravdu. Umím myslet jako racionál a cítit jako emocionála. A s takovouhle kombinací budu s tvrdýši bojovat."

Odin byl celý bez sebe. Dua se určitě zbláznila, ale neměl odvalu to vyslovit. Musí ji nějak uchlácholit a odvést domů. S horlivou upřímností řekl: "Duo, až odejdeme, nebudeme zničeni."

"Ne? A co s námi tedy bude?"

"Já... já nevím. Myslím, že se dostaneme do jiného světa, do lepšího a šťastnějšího světa, a staneme se mnohem... mnohem lepšími, než jsme teď."

"Kdo ti to říkal?" zasmála se Dua. "Vyprávěli ti to tvrdýši?"

"Ne, Duo. Jsem si jistý, že to tak musí být, sám jsem na to přišel. Co jsi odešla, hodně jsem o tom přemýšlel."

"Tak miň přemýšlej a budeš menší blázen! Chudáčku Odine! Sbohem." A znovu odlétla, celá řídká. Vypadala unaveně.

"Počkej, Duo!" vykřikl Odin. "Určitě se chceš podívat na své nové prostředňátko."

Neodpověděla.

"Kdy se vrátíš domů?" vykřikl.

Neodpověděla.

A on už za ní nešel, ale hleděl za ní v hlubokém zoufalství, jak se zmenšovala.

Neřekl Trittovi, že viděl Duu. K čemu? Už se s ní znovu nesetkal. Začal se potloukat po oblíbených sluništích místních emocionál; dělal to, přestože se občas někde vynořil nějaký parentál a s tupou podezíravostí ho pozoroval (Tritt byl ve srovnání s většinou parentálů mentální obr).

Její nepřítomnost ho každým dnem bolela víc a víc. A každým dnem si uvědomoval, že díky její nepřítomnosti v něm narůstá strach. Nevěděl z čeho.

Jednoho dne se vrátil do domácí jeskyně a našel tam Lostena, který na něj čekal. Losten důstojně a zdvořile postával, zatímco mu Tritt ukazoval nové miminko a vši silou se snažil obláčku mlhy zabránit, aby se tvrdýše dotkl.

"Je opravdu krásná, Tritte," chválil ji Losten. "Jak se jmenuje, Derala?"

"Derola," opravil ho Tritt. "Nevím, kdy se Odin vrátí. Hodně se toulá..."

"Už jsem tady, Lostene," řekl rychle Odin. "Tritte, odnes dítě, bud tak hodný."

Tritt poslechl a Losten se se zřejmou úlevou otočil k Odinovi a řekl: "Musíš být asi velice šťastný, že jste dokončili třídu."

Odin chtěl říct nějakou bezvýznamnou zdvořilost, ale dokázal jen zoufale mlčet. Nedávno navázal s tvrdýši jakési kamarádství, nejasný pocit rovnosti, což mu umožňovalo s nimi na určité úrovni hovořit. Duino bláznem to jaksi pokazilo. Odin věděl, že se mýlí, ale přesto se přiblížil k Lostenovi dvakrát toporněji než za dávných dnů, kdy se považoval za mnohem nižší bytost, za... za stroj?

"Mluvil jsi s Duou?" zeptal se Losten. Byla to skutečná otázka, žádná zdvořilost. Odin to lehce poznal.

"Jen jednou, pan..." (Málem řekl "pane tvrdýši", jako kdyby byl znovu dítě nebo parentál.) "Jen jednou, Lostene. Nechce se vrátit domů."

"Musí se vrátit domů," řekl Losten tiše.

"Nevím, jak bych to zařídil."

Losten ho zachmuřeně pozoroval. "Víš, co dělá?"

Odin si na něho netroufal pohlédnout. Objevil snad Duiny ztřeštěné teorie? Co se s tím dá dělat?

Udělal mlčky záporný posuněk.

"Je to velice neobvyklá emocionála," pokračoval Losten. "To snad víš, ne?"

"Ano," vzdychl Odin.

"I ty jsi svým způsobem neobvyklý a stejně tak Tritt. Pochybuji, že by se kterýkoli jiný parentál na světě odvážil nebo aspoň odhodlal ukrást akumulátorovou baterii, nebo že by byl tak zvrhle důmyslný, aby ji využil takovým způsobem. Vy tři vytváříte tu nejneobvyklejší triádu, o jaké máme záznam."

"Děkuji."

"Ale ve vaší triádě existují i některé nepříjemné stránky; věci, se kterými jsme nepočítali. Chtěli jsme, abys Duu co nejmírněji a co nejlépe učil a uchlácholil ji tím, aby dobrovolně zastávala svoji funkci. Nepočítali jsme s tím, že Tritt zrovna provede tu svoji donkichotskou akci. Musím přiznat, že jsme nepočítali ani s tím, že Dua tak prudce zareaguje na skutečnost, že svět ve druhém vesmíru musí být zničen."

"Měl jsem na její otázky odpovídat opatrněji," řekl Odin nešťastně.

"To by nepomohlo. Přišla na to sama. S tím jsme také nepočítali. Odine, je mi líto, ale musím ti to říct - Dua je hrozně nebezpečná; snaží se zastavit Pozitronovou pumpu."

"Ale jak by to mohla udělat? Nedostane se k ní, a i kdyby, nemá patřičné vědomosti, aby s ní mohla manipulovat."

"Ale ona se k ní umí dostat." Losten zaváhal a pak pokračoval: "Je proluta se skálou světa, v níž je před námi v bezpečí."

Odinovi chvíli trvalo, než úplně pochopil význam těchto slov. Pak řekl: "Žádná dospělá emocionála by... Dua by nikdy..."

"Ale ano. Dělá to. Neztrácejme zbytečně čas... Může proniknout do kterékoli jeskyně. Nic se před ní nedá schovat. Prostudovala zprávy, které jsme obdrželi z druhého vesmíru. Nevíme to jistě, ale jinak se nedá vysvětlit to, co se nyní děje."

"Ach, ach, ach." Odin se kymácel dopředu a dozadu a jeho povrch zmatněl hanbou a bolestí. "Víš o tom všem Estwald?"

Losten odpověděl zasmušile: "Ještě ne, ale jednoho dne se to musí dozvědět."

"Ale co chce Dua s těmi zprávami dělat?"

"Chce podle nich vypracovat způsob, jak poslat opačným směrem své vlastní zprávy."

"Vždyť neví, jak je má zakódovat a odvysílat."

"Obojí se učí. Ví o zprávách víc než sám Estwald. Je to hrozivý fenomén, emocionála, která umí uvažovat a nelze ji ovládat."

Odin se oťásl. Nelze ji ovládat? Jako by se mluvilo o stroji!

"Určitě to není tak zlé," namítl.

"Je. Už něco odvysílala a obávám se, že těm druhým bytostem radí, aby zastavili svoji polovinu Pozitronové pumpy. Jestliže to udělají, než vybuchne jejich Slunce, nebude nám pomoci."

"Ale potom..."

"Musíme ji zastavit, Odine."

"A... ale jak? Chcete vyhodit do povětří..." Hlas mu selhal. Matně si vzpomínal, že tvrdější mají zařízení pro hloubení jeskyní ve skále světa; zařízení, které se už skoro nepoužívá, protože světové populace už před mnoha věky začalo ubývat. Zjistí, ve které skále je Dua skryta, a vyhodí ji i se skálou do povětří?

"Ne," řekl Losten důrazně. "Nemůžeme Due ublížit."

"Estwald by mohl..."

"Ani Estwald jí nemůže ublížit."

"Co tedy budeme dělat?"

"Je to na tobě, Odine. Jenom na tobě. My jsme bezmocní, tak musíme doufat v tebe."

"Ve mne? Ale co mám dělat?"

"Přemýšlej o tom," řekl Losten naléhavě. "Přemýšlej o tom."

"Ale o čem?"

"Víc ti nemůžu říct." Losten zjevně trpěl. "Přemýšlej! Máme moc málo času."

Otočil se a odešel. Na tvrdýše se pohyboval rychle, jako by si nevěřil, jako by se bál, že toho prozradí příliš.

A Odin za ním jen hleděl - užasle, zmateně - ztraceně.

5c

Tritt měl spoustu práce. Děti vyžadovaly neustálou péči, ale ani dva mladí levici a dva mladí pravici dohromady se nevyrovnali jedinému prostředňátku - zvláště ne prostředňátku tak dokonalému jako Derola. Musel ji vychovávat a chlácholit, bránit jí, aby nepronikala do všeho, čeho se dotkla, a ukoľébávat, až se stáhla a odpočívala.

Odina znovu uviděl až po delší době a vlastně mu to bylo jedno. Derola mu zabrala všechny čas. Ale pak v rohu svého výklenku narazil na Odina, jak v zamyšlení mění barvy.

Tritt si náhle vzpomněl. "Zlobil se Losten na Duu?" zeptal se.

Odin se s trhnutím probral. "Losten?... Ano, zlobil se. Dua páchá hrozné věci."

"Měla by se vrátit domů, ne?"

Odin zíral na Tritta. "Tritte," začal, "musíme přesvědčit Duu, aby se vrátila domů. Nejdřív ji musíme najít. Ty to dokážeš. Když teď máš malé dítě, tvoje parentálská citlivost je velmi vysoká. Můžeš ji použít a najít Duu."

"Ne," zhrozil se Tritt. "Potřebuji ji pro Derolu. Pro Duu ji použít nemůžu. Kromě toho, když chce být tak dlouho pryč, ačkoliv prostředňátko po ní hrozně touží - a i ona byla kdysi prostředňátkem - tak bychom se možná měli naučit obejít se bez ní."

"Ale Tritte, ty už nechceš nikdy splývat?"

"Vždyť triáda je nyní úplná."

"Nesplýváme přece jenom proto."

"Ale kam ji máme jít hledat?" řekl Tritt. "Malá Derola mě potřebuje. Je to ještě miminko. Nechci ji opustit."

"Tvrďší se o Derolu postarají. My půjdeme spolu do tvrdších jeskyní hledat Duu."

Tritt se zamyslel. Na Duu mu nezáleželo. Nezáleželo mu už ani na Odinovi. Existovala jenom Derola. "Jednou," řekl. "Jednou, až bude Derola starší. Dřív ne."

"Tritte," naléhal Odin, "musíme Duu najít. Jinak... jinak nám vezmou děti."

"Kdo?" vyděsil se Tritt.

"Tvrďší." Tritt mlčel. Neměl co říct. V životě o něčem takovém neslyšel. Nemohl to pochopit.

Odin pokračoval: "Tritte, musíme odejít. Teď už vím proč. Přemýšlím o tom od té doby, co Losten... Ale na tom nesejde. Duu a ty musíte taky odejít. Teď, když vím proč, budeš cítit, že musíš, a já doufám - myslím - že i Duu bude cítit, že musí. A musíme odejít brzy, protože Duu chce zničit svět."

Tritt couval. "Nedívej se na mě takhle, Odine. Děláš si ze mě legraci... Děláš si legraci."

"Nedělám si legraci, Tritte," odpověděl smutně Odin. "Jen už teď vím proč, a tak musíš... Ale nejdřív musíme najít Duu."

"Ne, ne." Tritt se zoufale snažil odporovat. Na Odinovi bylo něco příšerně nového, a existence se neúprosně blížila ke konci. Už nebude žádný Tritt a žádné prostředňátko. Všichni ostatní parentálové mají svá prostředňátka po dlouhou dobu, jen Tritt ho hned ztratí.

To není spravedlivé. Ach, to není spravedlivé.

"Za to může Duu," vyhrkl Tritt. "Ať odejde první ona."

Odin odpověděl s mrtvolným klidem: "Nejde to jinak, musíme odejít všichni..." a Tritt poznal, že to je pravda... že to je pravda...

6a

Duu si připadala řídká, studená a chomáčovitá. Její pokusy odpočívat venku a vstřebávat sluneční světlo skončily, když ji tenkrát Odin objevil. Z baterií tvrdější se sytila jen nepravdělně. Netroufala si zůstat příliš dlouho mimo bezpečí skály, a tak rychle hltala a nikdy jí to nestačilo.

Postupně si uvědomovala, že má hlad, tím víc, že ji přebývání ve skále unavovalo. Připadalo jí, že je to trest za to, že tak často vyhledávala západ slunce a tak mizerně jedla.

Únavu a hlad dovedla snášet jen kvůli svému poslání. Občas doufala, že ji tvrdější zničí - ale až bude hotová.

Dokud byla ve skále, tvrdější byli bezmocní. Občas je vnímala vedle skály. Báli se. Někdy měla dojem, že se bojí o ni, ale to nebylo možné. Jak by se o ni mohli bát; bát se, že odejde z nedostatku jídla, z naprostého vyčerpání. Určitě měli strach z ní; strach ze stroje, který nepracuje tak, jak ho navrhli; vyděšení takovým zázrakem; bezmocní hrůzou.

Opatrně se jim vyhýbala. Vždycky věděla, kde jsou, takže ji nemohli ani chytit, ani zastavit.

Nemohli hlídat všechna místa najednou. Zdálo se jí, že dokonce může otupit i tu trošku vnímání, kterou měli.

Vyvinula se ze skály a prohlížela zaznamenané duplikáty zpráv, které přišly z druhého vesmíru. Nevěděli, že právě tohle ji zajímá. Kdyby je schovali, našla by je v kterémkoli novém úkrytu. Kdyby je zničili, nevádí. Duu si je pamatovala. Nejprve jim nerozuměla, ale čím déle byla ve skále, tím více se jí zostřovaly smysly, a zdálo se, že rozumí bez porozumění. Aniž věděla, co symboly znamenají, vyvolávaly v ní pocity.

Vybrala některé symboly a dala je na místo, odkud budou vyslány do druhého vesmíru. Byly to symboly Z-T-R-A-H.

Netušila, co znamenají, ale jejich tvar ji naplňoval neurčitým pocitem strachu a snažila se ze všech sil, aby symbolům ten pocit vtiskla. Až budou ty druhé bytosti symboly číst, možná také pocítí strach.

Když přišly odpovědi, Duu z nich cítila vzrušení. Vždycky se k odpovědím, které přišly, nedostala. Někdy ji tvrdější předběhli.

Určitě vědí, o co se pokouší. Ale nerozuměli zprávám a nebyli ani schopni vnímat emoce, které s nimi souvisely.

Takže se o to nestarala. Nepřestane, dokud nebude hotová - ať už tvrdější vymyslí cokoli.

Čekala na zprávu, která bude obsahovat pocit, který si přála. A přišlo: P-U-M-P-A Z-L-Á.

Zpráva obsahovala strach a nenávisť, jak si přála. Poslala ji zpět v rozšířené formě - více strachu - více nenávisti... Teď už to ti druzí lidé pochopí. Přestanou pumpovat. Tvrďší budou muset přijít na nějaký jiný způsob, nějaký jiný zdroj energie; nesmí ji získat smrtí všech těch tisíců bytostí z druhého vesmíru.

Příliš často odpočívala a propadla ve skále apatii. Zoufale hltala potravu a čekala, až se bude moci vyplížit. Ještě zoufaleji, než toužila po potravě z akumulátorové baterie, si přála, aby akumulátorová baterie přestala fungovat. Chtěla z ní vysát poslední zbytky potravy a ujistit se, že jí už víc nepřijde a její úkol je splněn.

Konečně se vynořila. Zůstala venku neopatrně dlouho a vysávala obsah jedné z baterií. Chtěla ji úplně vysát, vyprázdnit, zjistit, jestli se doplňuje - ale zdroj byl nekonečný - nekonečný - nekonečný.

Zachvěla se a znechuceně se od baterie odtáhla. Pozitronové pumpy tedy stále pracují. Cožpak její zprávy nepřesvědčily bytosti z druhého vesmíru, aby přestaly pumpovat? Nebo je nedostaly? Nevycítily snad jejich smysl?

Musí to zkusit znovu. Musí to být nad slunce jasnější. Vyzkouší všechny kombinace signálů, o kterých si myslela, že obsahují pocit nebezpečí; všechny kombinace, které těm druhým předají prosbu, aby přestali.

Začala zuřivě tavit symboly do kovů; kreslila, nešetříc energií, kterou právě vysála z baterie; kreslila, dokud ji všechnu nespoteřebovala a nebyla unavená jako nikdy předtím: PUMPA NEZASTAVIT NEZASTAVIT MY NEZASTAVIT PUMPA MY NESLYŠET NEBEZPEČÍ NESLYŠET NESLYŠET VY ZASTAVIT PROSÍM ZASTAVIT VY ZASTAVIT PAK MY ZASTAVIT PROSÍM VY ZASTAVIT NEBEZPEČÍ NEBEZPEČÍ NEBEZPEČÍ ZASTAVIT

ZASTAVIT VY ZASTAVIT PUMPA

To bylo všechno, co mohla udělat. Zbyla v ní jen trýznivá bolest. Umístila zprávu na místo, odkud mohla být vyslána, a nečekala, až ji tvrdější nevědomky odešlou. V šíleném spěchu mačkala tlačítka stejně, jako to viděla dělat je, energii brala kdovíodkud.

Zpráva zmizela a v purpurovém lesku závratí zmizela i jeskyně. Dua... odcházela... z úplného... vyčerpání.

Odine... Tri...

6b

Odin přišel. Připlul tak rychle jako nikdy předtím. Následoval Trittovo ostré novorozenecké vnímání, ale tečí už se přiblížil natolik, že i jeho vlastní tupější smysly poznaly, že je nablízku. I on sám cítil třepetavé odumírající Duino vědomí a hnál se kupředu, zatímco Tritt ze všech sil dupal za ním, lapal po dechu a volal: "Rychleji, rychleji..."

Odin ji našel zhroucenou, polomrtvou, menší než kterákoli dospělá emocionála.

"Tritte," zvolal, "přines sem baterii. Ne... ne... nepokoušej se ji zvednout. Je moc řídká. Pospěš si. Jestli se vsákne do podlahy..."

Začali se sbíhat tvrdější. Samozřejmě dorazili pozdě, protože nejsou schopni vnímat ostatní formy života na dálku. Kdyby to nechali na nich, už by ji nemohli zachránit. Neodešla by; byla by doopravdy zničena - a - a víc, než si uvědomovala, by bylo zničeno s ní.

Ted', když pomalu ožívala novou energií, je tvrdější tiše obklopili.

Odin vstal; nový Odin, který přesně věděl, o co jde. S vladařským hněvem jim pokynul, aby zmizeli - a oni odešli. Tiše. Bez námitek.

Dua se zachvěla.

"Už je v pořádku, Odine?" zeptal se Tritt.

"Tiše," řekl Odin. "Duo?"

"Odine?" zašeptala a zachvěla se. "Myslela jsem, že jsem odešla."

"Ještě ne, Duo. Ještě ne. Nejdřív se musíš najíst a odpočinout si."

"Je tu i Tritt?"

"Tady jsem, Duo," řekl Tritt.

"Nesnažte se mě přivést zpátky," řekla Dua. "Už je po všem. Udělala jsem, co jsem chtěla. Pozitronová pumpa se... brzy zastaví. Jsem si tím jistá. Tvrdější budou dál potřebovat měkkýše a postarají se o vás dva, nebo aspoň o děti."

Odin neodpověděl. Dohlédl, aby ani Tritt nic neříkal. Pomalu, velice pomalu pouštěl do Duy radiaci. Občas přestal, aby si odpočala, a pak začal znovu.

"Dost, dost," zamumlala. Její podstata se začala silněji svíjet.

Krmil ji pořád dál.

Nakonec promluvil. "Mýlila ses, Duo," řekl. "Nejsme stroje. Vím přesně, co jsme. Přišel bych za tebou už dřív, kdyby mě to bylo napadlo, ale nevěděl jsem to, dokud mě Losten úpěnlivě neprosil, abych přemýšlel. A přemýšlel jsem o tom opravdu důkladně; ale i tak je to velmi nedospělé."

Dua záupně a Odin se na chvíli odmlčel.

"Poslouchej, Duo," řekl. "Existuje opravdu jen jeden druh života. Tvrdější opravdu jsou jedinými živými bytostmi na světě. Přišla jsi na to, a až ses sem nemýlila. Ale to neznamená, že měkkýši nejsou živí; znamená to jen, že jsme součástí toho jediného druhu. Měkkýši jsou nedospělé formy tvrdýšů. Nejdřív jsme děti jako měkkýši, pak dospělí jako měkkýši, a teprve potom tvrdýši. Rozumíš?"

"Cože? Cože?" zvolal Tritt v mírném zmatku.

"Teď ne, Tritte," řekl Odin. "Teď ne. I ty to pochopíš, ale teď to říkám Duo." Pozoroval Duo, která začala opalizovat.

"Poslyš, Duo, kdykoli splýváme," pokračoval, "kdykoli triáda splývá, stáváme se tvrdýšem. Tvrdýš znamená tři v jednom, proto je tvrdý. Během bezvědomí při splývání jsme tvrdýšem. Ale to je jen dočasné a potom se na to nikdo z nás nepamatuje. Nemůžeme nikdy zůstat tvrdýšem dlouho; musíme se vracet. Ale po celý život se vyvíjíme a odráží se to v určitých klíčových stadiích. Narození každého dítěte je takovým klíčovým stadiem. Když se narodí třetí, emocionála, blíží se poslední stadium, kdy se racionál bez pomoci druhých dvou dokáže rozpomenout na záblesky tvrdýši existence. Teprve potom dokáže provést dokonalé splývání, při kterém se navždy zformuje tvrdýš, takže triáda může žít novým, sjednoceným intelektuálním životem. Řekl jsem ti, že odchod se podobá znovuzrození. Narazil jsem tehdy na něco, čemu jsem moc nerozuměl, ale teď už to vím."

Dua na něho pohlédla a pokusila se o úsměv. "Jak můžeš předstírat, že tomu věříš?" řekla. "Kdyby to byla pravda, tvrdýši by nám to přece všem už dávno řekli."

"Neřekli. Kdysi dávno se při splývání pouze spojovaly atomy jednotlivých těl. Ale vývoj pomalu rozvíjel i myšlení. Poslouchej mě, Duo; splývání je taky propojování myslí, a to je mnohem složitější, mnohem jemnější. Racionál musí dosáhnout určitého vývojového stupně, aby byl schopen je propojit správně a trvale. Tohoto stupně dosáhne, když přijde na to, sám od sebe, o co vlastně jde; když je jeho mysl už tak pronikavá, že si pamatuje, co probíhalo při těch neustálých spojováních při splývání. Kdyby to někdo racionálům řekl, vývoj by byl přerušen a nešlo by určit, kdy má dojít k dokonalému splnutí. Tvrdýš by byl zformován nedokonale. Když mě Losten úpěnlivě žádal, abych přemýšlel, nesmírně riskoval. I to možná... doufám, že ne..."

A v našem případě to platí dvojnásob, Duo. Po mnoho generací kombinují tvrdýši triády s velkou péčí, aby vytvořili zvláště pokročilé tvrdýše, a naše triáda byla ta nejlepší, jakou se jim kdy podařilo získat. Zvláště ty, Duo. Zvláště ty. Losten byl kdysi triádou, kde ses ty narodila jako prostředňátko. Jeho část byla tvým parentálem. Znal tě. Přivedl tě k Trittovi a ke mně."

Dua se posadila. Hlas jí zněl skoro normálně. "Odine! Ty si to všechno vymýšlíš, abys mě uklidnil!"

"Kdepak, Duo," přerušil ji Tritt. "I já to cítím. I já to cítím. Nevím přesně, co, ale cítím to."

"Opravdu to cítí, Duo," řekl Odin. "I ty to ucítíš. Nevzpomínáš si, jak jsi se stala při splývání tvrdýšem? Nechceš teď splývat? Naposled? Naposled?" Zvedl ji. Vyzařovala horečnost a i když se trochu vzpírala, začala řidnout.

"Jestli je pravda, co říkáš, Odine," vydechla, "jestli se z nás má stát tvrdýš, tak mám z tvých slov pocit, že budeme důležitý tvrdýš. Je to tak?"

"Ten nejdůležitější. Nejlepší, jaký byl kdy stvořen. Myslím to vážně... Tritte, poslouvej. To není loučení. Budeme spolu, jak jsme vždycky chtěli. Ty taky, Duo. I ty, Duo."

"Pak můžeme vysvětlit Estwaldovi, proč nemůže Pumpa dál pracovat. Donutíme..." řekla Dua.

Splývání začalo. Tvrdýši jeden po druhém v kritickém okamžiku vstupovali dovnitř. Odin je viděl nešťetelně, protože začal splývat s Duou.

Nebylo to jako jindy; žádná pronikavá extáze; jen hladký, chladný, úplně klidný pohyb. Cítil, že se stává zčásti Duou, a připadalo mu, že celý svět se vlevá do jeho/jejích stále citlivějších smyslů. Pozitronové pumpy stále pracují - on/ona to ví - a proč pořád pracují?

Byl i Trittem a jeho/její/jeho mysl naplnil ostrý pocit hořké ztráty. Ach, děti moje...

A vykřikl, poslední výkřik Odinova vědomí, ale byl to i trochu výkřik Duy. "Ne, my nemůžeme zastavit Estwalda. My jsme Estwald. My..."

Výkřik, který patřil i nepatřil Due, ustal, a už nebyla žádná Dua; ani už nikdy žádná Dua nebude. Ani Odin. Ani Tritt. 7abc

Estwald pokročil dopředu a řekl smutně pomocí vibrujících vzduchových vln čekajícím tvrdýšům: "Teď už s vámi budu pořád. Čeká nás hodně práce..."

III.... nic nezmohou?

I

Selena Lindstromová se vesele usmála a odkračela lehkými pružnými doteky, které turisty na první pohled překvapily; brzy si však uvědomili, že se v tom skrývá jistý půvab.

"Je čas obědvat," zvolala povzbudivě. "Všechno je vypěstováno tady, dámy a pánové. Chut' vám možná bude připadat neobvyklá, ale všechno je výživné... Sem, pane. Jistě vám nebude vadit, že sedíte s dámami... Okamžik. Na všechny se dostane místo... Můžete si vybrat nápoj, ale hlavní chod bohužel ne. Bude telecí... Nebojte se. Umělá chuť i složení, ale je opravdu docela dobré."

Pak se posadila i ona, nenápadně si povzdechla a ještě nenápadněji uvolnila svůj příjemný výraz.

Jeden člen skupiny se posadil proti ní. "Dovolíte?" zeptal se.

Rychle, pronikavě na něho pohlédla. Měla schopnost rychle usuzovat a muž nevypadal, že by ji chtěl obtěžovat.

"Jistě," odpověděla, "ale nejste tu s někým ve skupině?"

Zavrtěl hlavou. "Ne. Jsem tu sám. Ale i kdyby, pozemňáci mě nijak zvlášť nelákají."

Znovu na něho pohlédla. Bylo mu asi padesát a působil unaveným dojmem, se kterým kontrastoval jen jeho jasný, zvědavý pohled. Vypadal nepochoybně jako pozemšťan, ztěžklý přitažlivostí. "Pozemňák je výraz používaný na Měsíci a není zrovna moc hezký," řekla.

"Já jsem ze Země," odpověděl, "takže ho snad můžu bez pohoršení používat. Pokud ovšem nic nenamítáte."

Selena pokrčila rameny, jako by řikala: Poslužte si.

Její oči vypadaly trochu orientálně jako oči tolika dívek z Měsíce, ale měla medově zbarvené vlasy a výrazný nos. Byla nesporně přitažlivá, aniž byla nějak klasicky krásná.

Pozemšťan upřeně hleděl na jmenovku, kterou měla připevněnou na blůze zakrývající horní linii jejího dokonalého, nepříliš velkého levého ňadra. Došla k názoru, že se doopravdy dívá na jmenovku a ne na ňadro, i když blůza byla pod dopadem světla z určitého úhlu poloprůhledná a pod ní už nebylo nic.

"Je tu hodně Selen?" zeptal se.

"Ano. Myslím, že stovky. Taky Cynthia, Diany nebo Artemis. Seleny už trochu nudí. Polovině těch, které znám, se říká "Silly" a druhé půlce "Lena"."

"A jak se říká vám?"

"Ani tak, ani tak. Já jsem Selena, všechny tři slabiky. Se-le-na," vyslovila důrazně, "aspoň pro ty, kdo mi říkají křestním jménem." Na pozemšťanově tváři se objevil náznak úsměvu, jako by si ještě úplně nezvykl. "A co když se vás někdo zeptá, jestli je máte opravdu zelená?"

"Pak se mě zeptá jenom jednou!" řekla přísně.

"Ale ptají se vás na to?"

"Troubové se najdou vždycky."

K jejich stolu se přiblížila servírka a rychlými, plynulými pohyby před ně postavila talíře.

Na pozemšťana to zřejmě udělalo dojem. "Jako by se z vašich rukou snažely dolů," řekl jí.

Servírka se usmála a odešla.

"Nepokoušejte se ji napodobit," varovala ho Selena. "Je zvyklá na přitažlivost a umí s ní zacházet."

"A když to zkusím, tak mi všechno spadne? Ano?"

"Uděláte hrozný nepořádek," odpověděla.

"Tak to radši nebudu zkoušet."

"Pravděpodobně to za chvíli stejně někdo zkusí, talíř se snese na podlahu a všichni po něm budou chňapat a nikdo se netrefí, a vsadím se s vámi, že vypadnou ze židle. Mohla bych je varovat, ale nikdy to nepomůže a pak je jim o to

trapněji. Všichni kolem se budou smát - tedy turisté, protože my ostatní jsme to už viděli příliš často, než aby nám to bylo k smíchu, a protože se nakonec stejně musí uklidit."

Pozemšťan opatrně zvedl vidličku. "Chápu, co tím myslíte. I ty nejjednodušší pohyby vypadají zvláštně."

"Vlastně si na to docela rychle zvyknete. Aspoň na drobnosti, jako je jídlo. Těžší je chodit. Ještě jsem neviděla pozemšťana, který by tady dokázal účinně běhat. Myslím doopravdy účinně."

Chvilí mlčky jedl. Potom se zeptal: "Co znamená to L.?" Znovu hleděl na její jmenovku, na které stálo: "Selena Lindstromová L."

"To znamená Luna," řekla poněkud lhostejně, "a odlišuje mě to od přistěhovalců. Narodila jsem se tu."

"Opravdu?"

"Nemusíte se tomu tolik divit. Už více než půl století tu existuje fungující společnost. Proč by se tu podle vás neměly rodit děti? Žijí tu i lidé, kteří se zde narodili, a dnes už mají vnoučata."

"Kolik je vám let?"

"Třicet dva," odpověděla.

Zatvářil se zaraženě a pak zamumlal: "No ovšem."

Selena zvedla obočí. "Chcete tím říct, že tomu rozumíte? Většinu pozemšťanů to musíme vysvětlovat."

Pozemšťan řekl: "Znám toho dost, abych věděl, že většina viditelných známek stárnutí je výsledkem neúspěšného vítězství přitažlivosti nad tkání - pokleslé tváře a povislá prsa. Jestliže je na Měsíci šestkrát menší přitažlivost než na Zemi, není těžké pochopit, že lidé vypadají pořád mladě."

"Mladě jen vypadají," řekla Selena. "To neznamená, že jsme nesmrtelní. Délka života je přibližně stejná jako na Zemi, ale většina z nás se ve stáří lépe cítí."

"To není k zahoezení... Ale má to zřejmě i své zápory." Ochutnal kávu. "Musíte pít tenhle..." Hledal vhodné slovo, ale pak ho pustil z hlavy a větu nedokončil.

"Mohli bychom dovážet jídlo a pít ze Země," řekla pobaveně, "ale nasytilo by to jen zlomek naší populace, a to po velice krátkou dobu. Nemělo by to smysl, když můžeme využít prostor pro mnohem důležitější věci. Kromě toho jsme na ten sajrajt zvyklí... Nebo jste chtěl použít ještě silnější výraz?"

"Ne pro kávu," odpověděl. "Chtěl jsem si ho schovat pro jídlo. Ale sajrajt se docela hodí... Poslyšte, slečno Lindstromová, v cestovním programu není ani zmínka o protonovém synchrotronu."

"O protonovém synchrotronu?" Dopila kávu a začala klouzat pohledem po jídelně, jako by chtěla odhadnout okamžik, kdy by se všichni měli zvednout. "To je pozemský majetek a turisté k němu nemají přístup."

"To znamená, že je uzavřen i pro Měsíčaný?"

"Kdepak. Nic takového. Měsíčané tvoří většinu jeho zaměstnanců. Směrnice však stanovuje pozemská vláda. Turisté tam nesmějí."

"Hrozně rád bych ho viděl," řekl.

"To vám věřím... Přinesl jste mi štěstí; ani jedna porce jídla a ani jeden šťastlivec nespadli na zem."

Postavila se a zvolala: "Dámy a pánové, za deset minut odcházíme. Nechtě prosím talíře tam, kde jsou. Jestli si někdo chce odpočinout, támhle jsou odpočívárny, a pak navštívíme závody na výrobu potravin, kde vznikají taková jídla, jaká jste právě snědli."

2

Selenin byt byl samozřejmě malý a těsný, ale důmyslný. Měl panoramatická okna; hvězdné scény se měnily pomalu a zcela nahodile a nikdy nesouvisely s žádnou skutečnou konstelací. Kdykoli Selena chtěla, mohla na všech třech oknech nastavit teleskopické zvětšování.

Barren Neville to nesnášel. Měl sklon zařízení dost vztekle vypínat a říkat: "Jak to můžeš vydržet? Jsi jediná ze všech lidí, co znám, kdo má tak příšerný vkus. Vždyť ty mlhoviny a shluky hvězd ani neexistují."

Selena pokaždé lhostejně pokrčila rameny a odpověděla: "Co je to existence? Jak víš, že tamty venku existují? Kromě toho mi to dává pocit svobody a pohybu. Ve svém vlastním bytě to snad můžu mít, když chci?"

Neville vždycky něco zavrčel a váhavě se pokusil vrátit knoflíky do původní polohy a Selena mu řekla: "Nech to být!"

Nábytek měl hladké křivky a stěny byly abstraktně vymalovány tlumenými, nevtíravými barvami. Nikde nebylo nic, co by se dalo považovat za živou věc.

"Živé věci patří na Zem," říkala Selena, "ne na Měsíc."

Když teď vstoupila dovnitř, našla tam Nevilla, jako už tolikrát; Barron Neville se rozvaloval na chatrném gauči a na jedné noze měl sandál. Druhý ležel vedle něj tam, kam ho upustil. Na břicho, těsně nad pupkem, měl červené pruhy, jak se tam v zamyšlení škrabal.

"Buď tak hodný a postav na kafe," poprosila ho a dlouhým, půvabným krouživým pohybem vyklouzla z šatů, s úlevou si oddechla, nechala je klesnout na zem a jedním prstem je odkopla do rohu.

"To je úleva, když se můžu svléknout," řekla. "Na té práci je nejhorší, že se musím oblékat jako pozemkačka."

Neville byl v kuchyňském koutě. Neodpověděl; tohle slyšel už předtím. "Co tvoje zásoba vody?" zeptal se. "Nějak dochází."

"Opravdu? Tak asi moc spotřebovávám. Vydrž."

"Měla jsi dneska nějaké potíže?"

Selena pokrčila rameny. "Ne. Pořád dokola. Jako vždycky vrávali a předstírali, že se jim tohle jídlo nehnuší, a neřekla bych se, kdyby doufali, že budou požádáni, aby se svlékli... Nechutná představa."

"Nezačínáš být pruderní?" Postavil na stůl dva malé šálky kávy.

"V tomhle případě je pruderie na místě. Jsou vrásčité, propadlé, břichatí a plní bakterií. Kašlu na karanténní opatření;

stejně jsou plní bakterií... Co je nového u vás?"

Barron zavrtěl hlavou. Na Měsíčňana byl silně stavěný a měl téměř mrzoutsy zachmuřený pohled, který se pro něj stal charakteristickým. Jinak byly jeho rysy souměrné a podle Seleny i úžasné hezké.

"Nic zvláštního," odpověděl. "Musíme přečkat tu změnu zmocněnce. Budeme si muset na toho Gottsteina posvítit."

"Myslíš, že bude dělat potíže?"

"Ne víc, než kolik jich už máme. Koneckonců, co můžou dělat? Nemůžou mezi nás proniknout. Pozemňák se nemůže vydávat za Měsíčňana." Přesto vypadal neklidně.

Selena usrkla kávu a prohnala se ním pohledem. "Někteří Měsíčňané můžou být skrytí pozemňáci."

"Ano, a rád bych věděl, kteří. Někdy mám pocit, že nemůžu věřit ani... No nic. Zabijím svým synchrotronovým projektem spoustu času a nemůžu se pohnout z místa. Nechtějí mi dát přednostní právo."

"Zřejmě ti nedůvěřují a já se jim ani nedivím. Kdyby ses aspoň tak spiklenecky neplížil."

"Já se neplížím. S největší radostí bych z té místnosti se synchrotronem vypadl a už se tam nikdy nevrátil, ale pak by mě teprve začali podezřívát... Seleno, i kdyby ses kvůli tomu svému přidělu vody rozkrájela, mám dojem, že už si druhý šálek nedáme."

"Ne. Ale když už o tom mluvíme, tys mi tu vodu pomohl vyplýtvat. Minulý týden ses tu dvakrát sprchoval."

"Otevřu ti vodní úvěr. Nevěděl jsem, že to počítáš."

"Já ne... ale moje hladina ano."

Dopila kávu a zamyšleně hleděla do prázdného šálku. "Vždycky se nad ní ošklibají. Turisti. A já nikdy nedokážu pochopit proč. Mně chutná. Barrone, pil jsi někdy kávu ze Země?"

"Ne," odsekl.

"Já ano. Jednou. Nějaký turista sem propašoval balíčky něčeho, čemu říkal instantní káva. Několik mi jich nabídl výměnou za víš co. Asi mu to připadalo jako dobrý obchod."

"A tys to pila?"

"Byla jsem zvědavá. Chutnalo to hořce a kovově. Prostě odporně. Pak jsem mu řekla, že míšení ras nepatří ke zvykům Měsíčňanů, a on se zatvářil taky hořce a kovově."

"Tohle jsi mi nikdy neřikala. Snad se o něco nepokoušel?*

"Myslím, že ti do toho nic není. Ale stejně se o nic nepokusil. Kdyby to při téhle pro něj nevýhodné přitažlivosti udělal, odskákal by odsud až do chodby číslo 1."

Pak pokračovala: "Jo. Dneska se na mě nalepil další pozemňák. Za každou cenu chtěl se mnou sedět."

"A co ti nabídl za soulož, kterou tak delikátně nazýváš víš co?"

"Jen tak tam seděl."

"A koukal ti na prsa?"

"Jsou tu od toho, aby se na ně koukalo, ale on se na ně nedíval. Díval se na moji jmenovku... A stejně, co je ti po tom, co si představoval? Každý si může představovat, co chce, a já mu to nemusím splnit. Co myslíš, že si představuju já? Vyspat se s pozemšťanem? Co můžeš čekat od někoho, kdo se snaží zvládnout gravitační pole, na které není zvyklý? Neříkám, že se to nedělá, ale já s tím nemám nic společného a nikdy jsem o tom neslyšela nic dobrého. Stačí? Můžu se vrátit k tomu pozemňákovi? Kterému je skoro padesát? A který určitě nebyl žádný krasavec, ani když mu bylo dvacet?... Ale jinak je zajímavý, to připouštím."

"No dobře. Obejdu se bez podrobného popisu. Co je s ním?"

"Ptal se na protonový synchrotron!"

Neville vyskočil a trochu se zhoup, což bylo při rychlých pohybech při nízké přitažlivosti téměř nevyhnutelné. "Co chtěl vědět o protonovém synchrotronu?"

"Nic. Proč se rozčiluješ? Chtěl jsi, abych ti vždycky řekla, pokud se nějaký turista bude chovat neobvykle, a tohle mi připadalo neobvyklé. Na synchrotron se mě ještě nikdy nikdo neptal."

"Tak dobře." Na chvíli se odmlčel a pak se zeptal normálním hlasem: "Proč se zajímal o synchrotron?"

"Nemám ponětí," odpověděla Selena. "Jenom se zeptal, jestli by ho mohl vidět. Třeba je to turista, který se zajímá o vědu. Myslím, že to byla jenom záminka, abych se o něho začala zajímat."

"A povedlo se mu to. Jak se jmenuje?"

"Nevím. Neptala jsem se ho."

"Proč ne?"

"Protože mě nezajímá. Co vlastně chceš? Kromě toho je jasné, že je turista, protože se mě ptal. Kdyby byl fyzik, nemusel by se ptát. Už by tam byl."

"Milá Seleno," začal Neville, "vysvětlím ti to. Za nynějších podmínek je každý, kdo se zajímá o synchrotron, podezřelý a chce o něm vědět. A proč se ptal zrovna tebe?" Přecházel rychle z jednoho konce pokoje na druhý, jako by trochu ztrácel energii. Pak řekl: "Jsi na tyhle hlouposti odbornice. Myslíš, že je zajímavý?"

"Sexuálně?"

"Víš, co myslím. Nehraj si se mnou."

Selena zdráhavě odpověděla: "Je zajímavý, dokonce mě vzrušuje. Ale nevím proč. Nic neřekl. Nic neudělal."

"Takže tě zajímá a vzrušuje? To se s ním určité zase uvidíš."

"A co mám udělat?"

"Jak to mám vědět? To je tvoje věc. Zjisti, jak se jmenuje. Zjisti všechno, co budeš moci. Jsi docela chytrá, tak vem rozum do hrsti a buď pro změnu trochu prakticky dotěrná."

"Ach tak," řekla, "příkaz z vyšších míst. No dobře."

Komisarův byt byl co do velikosti nerozeznatelný od bytu kteréhokoli Měsíčana. Na Měsíci nebylo místo, dokonce ani pro pozemské úředníky. Žádné rozmařilé plýtvání, ani jako symbol rodné planety. Absolutní měsíční skutečnost - že se zde žije pod zemí a při malé přitažlivosti - nebylo možné změnit ani kvůli tomu nejvlivnějšímu pozemšťanovi na světě.

"Člověk je stále ještě produktem prostředí, ve kterém žije," povzdechl si Luiz Montez. "Jsem na Měsíci už dva roky a občas mě láká zůstat tu dál, ale... přibývá mi let. Nedávno mi bylo čtyřicet a pokud se někdy chci vrátit na Zemi, měl bych to udělat teď. Za chvíli se už nebudu schopen plně přitažlivosti přizpůsobit."

Konrádovi Gottsteinovi bylo jen čtyřiatřicet a vypadal ještě mladší. Měl široký, kulatý, výrazný obličej, který se mezi Měsíčany nevidí, obličej, který by zřejmě nakreslili jako součást karikatury pozemníka. Nebyl robustní - vysílat robustní lidi na Měsíc se nevyplácelo - a zdálo se, že v poměru k tělu má příliš velkou hlavu.

Odpověděl (a hovořil standardní planetární řečí se znatelně jiným přízvukem než Montez): "Vypadá to, jako byste se omlouval."

"Máte pravdu," řekl Montez. Zatímco Gottsteinova tvář vypadala v podstatě dobromyslně, podlouhlé, tenké rysy Montezova obličeje byly až komicky tragické. "Omlouvám se v obou smyslech. Jsem na rozpacích, že opouštím Měsíc, protože je to přitažlivý svět plný vzrušení. A jsem v rozpacích nad těmito rozpaky; stydím se, že se zdráhám přijmout pozemské břemeno - přitažlivost a všechno ostatní."

"Ano, dokážu si představit, že přibrat zpátky těch zbývajících pět šestin bude těžké," řekl Gottstein. "Jsem na Měsíci jenom pár dní a už mám pocit, že šestina g je úplně skvělá."

"Počkejte, až dostanete zácpu a začnete se živit minerálními oleji," povzdechl si Montez, "ale to přejde... A nemyslete si, že dokážete napodobit lehkonožou gazelu jenom proto, že máte pocit lehkosti. Je v tom kus umění."

"To chápu."

"Myslíte si, že to chápete, Gottsteine. Viděl jste, jak chodí klokani?"

"V televizi."

"To není úplně ono. Musíte si to zkusit. To je totiž správný způsob, jak se pohybovat velkou rychlostí po měsíčním povrchu. Nohy se snožmo přesunou dozadu a vymrští vás tak, že by to na Zemi byl prostě skok do dálky. Zatímco jste ve vzduchu, dáte nohy dopředu a těsně předtím, než se dotknete země, je dáte zase dozadu - to vás znovu vymrští - a tak dále. Podle pozemských měřítek je pohyb pomalý, protože vás pohání jen malá přitažlivost, ale každý skok je asi šest metrů dlouhý a celková svalová námaha, kterou musíte vynaložit, abyste se udržel ve vzduchu - kdyby tam byl vzduch - je minimální. Máte pocit, jako byste létali..."

"Vy jste to zkoušel? Vy to dokážete?"

"Zkusil jsem to, ale žádný pozemšťan to pořádně neumí. Udělal jsem asi pět skoků za sebou a to mi stačilo, abych ten pocit poznal; stačilo mi to, abych chtěl pokračovat, ale pak se nevyhnutelně přepočítáte, přestane fungovat synchronizace a potácíte se a kloužete asi čtyři sta metrů. Měsíčané jsou zdvořilí a nikdy se vám nesmějí. Pro ně je to ovšem jednoduché. Začínají v dětském věku a okamžitě se to bez problémů naučí."

"Je to jejich svět," usmál se Gottstein. "Představte si, jak by jim bylo na Zemi."

"Na Zemi by nebyli. Nemůžou. Podle mě jsme ve výhodě. Můžeme žít na Měsíci i na Zemi. Oni můžou žít jen tady. Máme sklon na to zapomínat, protože si pleteme Měsíčany s přivandrovalci."

"S kým?"

"Tak říkají přistěhovalcům ze Země; těm, kteří žijí na Měsíci víceméně trvale, ale narodili se a byli vychováni na Zemi. Přistěhovalci se samozřejmě můžou vrátit na Zemi, ale kosti a svaly skutečných Měsíčanů by zemskou přitažlivost nesnesly. V rané historii Měsíce se v tomto ohledu odehrálo několik tragédií."

"Opravdu?"

"Ano. U lidí, kteří se vrátili se svými dětmi narozenými na Měsíci. Pomalu už na to zapomínáme. Prožili jsme si svou vlastní Krizi a ve světle obrovských obětí konce dvacátého století a všeho toho, co následovalo, nám pár umírajících dětí nepřipadá důležitých. Tady na Měsíci však vzpomínají na každého mrtvého Měsíčana, který podlehl zemské přitažlivosti... Podle mě je to utvrzuje v pocitu, že žijí v jiném světě."

"Myslel jsem si, že mě na Zemi dokonale poučili, ale zřejmě se budu muset ještě hodně učit," řekl Gottstein.

"Je nemožné naučit se znát Měsíc ze Země, a tak jsem vám zanechal podrobnou zprávu, jako to pro mě udělal můj předchůdce. Zjistíte, že Měsíc je úchvatný a v jistém ohledu nesnesitelný. Pochybují, že jste na Zemi jedl měsíční poživatiny, a jestliže je znáte jen podle popisu, pak nemůžete být připravený na skutečnost... Ale budete se muset naučit, aby vám to chutnalo. Dovážet sem zboží ze Země je špatná politika. Musíme jíst a pít místní produkty."

"Vy to děláte už dva roky. Myslím, že to přežiju."

"Nedělám to pořád. Čas od času se jezdí na dovolenou na Zemi. Je to povinné, ať chcete nebo ne. Určitě vám to řekli."

"Ano," přitakal Gottstein.

"Přes všechna cvičení, která tady provádíte, se tu a tam musíte vystavit plné přitažlivosti, abyste svým kostem a svalům připomněl, jaké to je. A když jste na Zemi, tak jíte. A občas se sem nějaké jídlo propašuje."

"Moje zavazadlo bylo samozřejmě pečlivě prohlédnuto," řekl Gottstein, "ale v kapse kabátu jsem objevil konzervu s hovězím. Přehlédl jsem ji. A oni taky."

Montez se pomalu usmál a váhavě řekl: "Zřejmě mi teď nabídnete, abychom se o ni rozdělili."

"Ne," řekl Gottstein rozvázně a pokrčil svůj velký knoflíkovitý nos. "Se vši tragickou vznešeností, které jsem schopen, jsem vám chtěl říct: Na, Montezi, vezmi si ji celou! Potřebuješ ji víc nežli já." Trochu se přitom zakoktal, protože ve standardní planetární řeči používal druhou osobu jednotného čísla jen málokdy.

Montez se rozzářil a pak zvažněl. Zavrtěl hlavou. "Ne. Za týden si budu moct dopřát tolik pozemského jídla, kolik

sním. Vy ne. Několik příštích let budete žít skrovně a příliš mnoho času strávíte tím, že budete litovat své dnešní štědrosti. Nechte si ji celou... Opravdu. Získal bych tím jen vaši nenávisť ex post facto."

Vypadal, že to myslí vážně. Položil Gottsteinovi ruku na rameno a podíval se mu přímo do očí. "Mimoto si s vámi chci promluvit o něčem, co jsem odkládal, protože jsem nevěděl, jak to pojmut, a tohle jídlo by bylo jen záminkou pro další oddalování."

Gottstein okamžitě odložil pozemskou konzervu stranou. Jeho výraz se ani zdaleka nevyrovnal Montezově vážnosti, ale vážným a pevným hlasem se zeptal: "Existuje snad něco, co jste nemohl dát do své písemné zprávy?"

"Je to něco, co jsem se tam pokoušel dát, ale nevěděl jsem, jak to vyjádřit, a na Zemi neměli chuť to pochopit, takže jsme spolu přestali komunikovat. Možná si povedete lépe. Aspoň doufám. To byl také jeden z důvodů, proč jsem požádal, aby mi už neprodlžovali služební pobyt. Nedokážu už nadále nést odpovědnost za to, že se mi nedaří komunikovat."

"To vypadá dost vážně."

"Kéž by to vypadalo vážně. Upřímně řečeno to vypadá hloupě. V měsíční kolonii žije jenom asi deset tisíc lidí. O něco méně než polovinu tvoří rodilí Měsíčané. Jsou omezeni nedostatkem přírodních zdrojů, nedostatkem prostoru, drsným světem, a přesto... a přesto..."

"A přesto?" řekl Gottstein povzbudivě.

"Děje se tu něco - nevím přesně co - co může být nebezpečné."

"Jak by to mohlo být nebezpečné? Co můžou dělat? Vyhlásit válku Zemi?" Gottsteinův obličej se zachvěl v náznaku úsměvu.

"Kdepak. Je to mnohem choulostivější." Montez si přejel rukou po obličeji a nevrle si protřel oči. "Budu k vám upřímný. Země ztratila nervy."

"Co tím myslíte?"

"Schválně, co tomu řeknete. Právě v době, kdy vznikala měsíční kolonie, procházela Země Velkou krizí. O tom vám nemusím vykládat."

"Ne," řekl Gottstein znechuceně.

"Populace klesla z šesti miliard na dvě."

"Ale díky tomu je na tom Země mnohem líp, ne?"

"Nepochybně, i když bych si přál, aby se toho poklesu dosáhlo jinak... Ale vznikla tím trvalá nedůvěra k technologii, nesmírná netečnost, nedostatek touhy riskovat změnu kvůli možným vedlejším účinkům. Bylo upuštěno od velkých a zřejmě nebezpečných projektů, protože strach z nebezpečí předčil touhu po velikosti."

"Mám dojem, že narážíte na program genetického inženýrství."

"To je samozřejmě ten nejnápadnější případ, ale ne jediný," řekl Montez hořce.

"Upřímně řečeno, upuštění od genetického inženýrství mě nijak neznepokojuje. Byla to splet' omylů."

"Propásli jsme šanci s intuicionismem."

"Nikdy neexistoval důkaz, že intuicionismus je žádoucí, a mnohé náznaky jeho nežádoucnosti... Ale co má být s tou měsíční kolonií? To přece není žádná známka pozemské stagnace."

"Ale je," řekl Montez rázně. "Měsíční kolonie je kocovina, poslední pozůstatek období před Krizí; něco, co přetrvalo jako poslední smutné vzepětí lidstva před velkým ústupem."

"Moc to dramatizujete."

"Ani ne. Země je na ústupu. Lidstvo je na ústupu, všude jinde než na Měsíci. Měsíční kolonie je nejen fyzickou, ale taky psychologickou hranicí člověka. V tomto světě neexistuje pavučina života, která by se dala přetrhat; není zde komplexní životní prostředí, jehož křehká rovnováha by se dala narušit. Všechno na Měsíci, co je člověku k užítku, je lidský výrobek. Měsíc je svět od počátku a od základů vybudovaný člověkem. Nemá minulost."

"A dál?"

"Na Zemi nás odlidšťuje touha po idylické minulosti, která ve skutečnosti nikdy neexistovala; a i kdyby, nemůže se nikdy vrátit. Ekologie byla během Krize v některých ohledech do značné míry narušena a my se musíme spokojit se zbytky, a tak se bojíme, neustále se bojíme... Na Měsíci neexistuje minulost, po které by někdo toužil nebo o které by snil. Existuje zde pouze směr vpřed."

Zdálo se, že Monteze jeho vlastní slova rozpalují. "Gottsteine, pozoruji to už dva roky; vy to budete pozorovat přinejmenším tak dlouho. Na Měsíci hoří oheň, neklidný žár. Šíří se všemi směry. Šíří se fyzicky. Každý měsíc se razí nové chodby, staví se nová sídliště, tvoří se prostor pro nový populační potenciál. Zasahuje to i do oblasti přírodních zdrojů. Nalézají nové stavební materiály, nové vodní zdroje, nové žíly vybraných nerostů. Rozšiřují své sluneční baterie, zvětšují továrny na elektroniku... Předpokládám, že víte, že těch deset tisíc lidí na Měsíci je hlavním dodavatelem minielektronických zařízení a jemných biochemikálií na Zemi."

"Vím, že je to důležitý zdroj."

"Země z pohodlnosti lže sama sobě. Hlavním zdrojem je Měsíc. Při současné produkci se velice brzy může stát zdrojem jediným... Roste i intelektuálně. Gottsteine, dokážu si představit, že na Zemi není jediný nadaný vědecký zaměřený mladík, který neurčitě - anebo možná ani ne tak neurčitě - netouží po tom, že jednoho dne odletí na Měsíc. Země se vzdává technologie, a tak se všechno odehrává na Měsíci."

"Předpokládám, že máte na mysli protonový synchrotron."

"To je jen jeden příklad. Kdy byl na Zemi postaven poslední nový synchrotron? Ale to je pouze ta největší a nejdramatičtější záležitost; nikoli jediná nebo nejdůležitější. Jestli chcete vědět, co je nejdůležitější vědecké zařízení na Měsíci..."

"Co je tak tajné, že mi o něm nikdo neřekl?"

"Ne, co je tak samozřejmé, že si to zřejmě nikdo neuvědomuje. Těch zdejších deset tisíc mozků. Je to deset tisíc nejlepších lidských mozků. Jediná těsně provázaná skupina deseti tisíc lidských mozků, které jsou principiálně i emocionálně vědecky orientovaném

Gottstein sebou neklidně zavrtěl a pokusil se pohnout židlí. Byla přišroubována k podlaze a ani se nehnila, ale při tomto pokusu sebou začal Gottstein v židli házet. Montez natáhl paži a zastavil jeho pohyb.

Gottstein se začervenal. "Promiňte."

"Na přitažlivost si zvyknete."

"Ale neděláte to horší, než to je?" zeptal se Gottstein. "Země není celkem vzato tak nevědomá planeta. Vyvinuli jsme Elektronovou pumpu. To je čistě pozemský úspěch. Žádný Měsíčan s tím neměl nic společného."

Montez zavrtěl hlavou a zamumlal několik slov ve své rodné španělštině. Nezněla moc vyrovnaně. Pak řekl: "Setkal jste se někdy s Frederickem Hallamem?"

Gottstein se usmál.

"Ano, vlastně ano. Otec Elektronové pumpy. Jsem přesvědčený, že má ten výraz vytetovaný na prsou."

"Už pouhý fakt, že se usmíváte a řekl jste tuhle poznámku, potvrzuje mé stanovisko. Položte si otázku: Mohl muž jako Hallam doopravdy stát u zrodu Elektronové pumpy? Nemyslímímu davu ta historka stačí, ale fakt je - a musíte na to přijít, když o tom přestanete přemýšlet - že žádný otec Elektronové pumpy neexistuje. Vynalezli ji paralidé, lidé z paravesmíru, ať už jsou kdokoli a ať je to cokoli. Hallam byl jejich náhodným nástrojem. Celá Země je jejich náhodným nástrojem."

"Byli jsme dost chytří na to, abychom jejich iniciativy využili."

"Ano, tak jako krávy jsou dost chytré na to, aby přežvykovaly seno, které jim obstaráme. Pumpa není známkou toho, že člověk hledí vpřed. Právě naopak."

"Jestli je Pumpa krokem zpět, pak je zpátečnictví podle mě přínosem. Nechtěl bych se bez ní obejít."

"A kdo by chtěl? Jde však o to, že to přesně vyhovuje současným pozemským náladám. Nekonečné množství energie s téměř nulovými náklady, kromě údržby, a navíc s nulovým znečištěním. Ale na Měsíci nejsou Elektronové pumpy."

"Dovedu si představit, že nejsou třeba," řekl Gottstein. "To, co Měsíčané potřebují, jim dodají sluneční baterie. Nekonečné množství energie s téměř nulovými náklady, kromě údržby, a navíc s nulovým znečištěním. Tak zní ta litanie, ne?"

"Máte pravdu, ale sluneční baterie jsou zcela lidským výrobkem. To chci říct. Pro Měsíc byla vyprojektována Elektronová pampa; pokusili se ji instalovat."

"A?"

"A nefungovala. Paralidé nepřijali wolfram. Nic se nestalo."

"To jsem nevěděl. Proč ho nepřijali?"

Montez významně zvedl obočí a pokrčil rameny. "Kdo ví? Mohli bychom třeba předpokládat, že paralidé žijí ve světě, který nemá satelit; že nemají představu o samostatných obydlených světech v těsné blízkosti; možná našli jeden a další už nehledali. Kdoví?... Jde o to, že paralidé nezabrali a my sami bez nich nic nedokážeme."

"My sami," opakoval Gottstein zamyšleně. "Tím myslíte pozemšťany?"

"Ano."

"A co Měsíčané?"

"Těch se to netýká."

"Zajímali se o to?"

"Nevím. V tom hlavně spočívá moje nejistota... a strach. Měsíčané - především rodilí Měsíčané - necítí jako pozemšťané. Nevím, jaké jsou jejich plány nebo co zamýšlejí. Nemůžu na to přijít."

Gottstein se zamyslel. "Ale co můžou udělat? Máte nějaký důvod předpokládat, že nám chtějí uškodit? Nebo že Země dokážou uškodit, i kdyby to měli v úmyslu?"

"Na tuhle otázku nemůžu odpovědět. Jsou to přitažliví a inteligentní lidé. Připadá mi, že jim chybí pravá nenávisť nebo skutečný hněv či dokonce skutečný strach. Ale možná to tak připadá jenom mně. Nejvíce mě trápí, že nic nevím."

"Vědecká zařízení na Měsíci jsou řízena ze Země, že ano?"

"Správně. Třeba protonový synchrotron nebo radioteleskop na odvrácené straně. Anebo sedmapůlmetrový optický teleskop... Ta velká zařízení, která zde existují už padesát let."

"A co se od té doby udělalo?"

"Pozemšťané neudělali skoro nic."

"A Měsíčané?"

"Tím si nejsem jistý. Jejich vědci na těch velkých zařízeních pracují, ale jednou jsem jim zkusil zkontrolovat píchačky. Jsou v nich mezery."

"Mezery?"

"Tráví značnou dobu mimo velká zařízení. Vypadá to, jako by měli vlastní laboratoře."

"Jestli vyrábějí minielektronická zařízení a jemné biochemikálie, není to pochopitelné?"

"Ano, ale... Gottsteine, já nevím. Bojím se vlastní nevědomosti."

Nastala delší odmlka. Pak Gottstein řekl: "Montezi, rozumím tomu tak, že mi tohle všechno říkáte, abych byl opatrný; abych se pokusil přijít na to, co Měsíčané dělají."

"Myslím, že ano," přiznal Montez nešťastně.

"Ale vy ani nevíte, jestli vůbec něco podnikají."

"Mám dojem, že podnikají."

"To je tedy zvláštní," pokračoval Gottstein. "Měl bych vám celý ten váš příšerný mysticismus vymluvit... ale to je zvláštní..."

"Co je zvláštní?"

"Stejná loď, která mě přivezla na Měsíc, sem přivezla ještě někoho jiného. Přiletěla vlastně velká výprava, ale zvláště jeden obličej ve mně něco probudil. Nemluvil jsem s ním - neměl jsem příležitost - a celou věc jsem pustil z hlavy. Ale při našem rozhovoru jako by někdo stiskl knoflík, a najednou na něho znovu musím myslet..."

"A dál?"

"Kdysi jsem byl ve výboru, který se zabýval záležitostmi Elektronové pumpy. Otázkou bezpečnosti." Zasmál se. "Vy byste řekl, že Země ztratila nervy. Děláme si starosti s kdekou bezpečností - a zatraceně pořádně, ať už jsme ztratili nervy nebo ne. Podrobnosti si už nepamatuju, ale v souvislosti s tím jednáním se mi vybavila tvář, kterou jsem nyní spatřil na lodi. Jsem o tom přesvědčen."

"Myslíte si, že je to důležité?"

"Nejsem si jistý. Ta tvář ve mně vyvolává znepokojení. Když budu přemýšlet dál, možná se mi to vybaví. V každém případě bych si měl raději opatřit seznam cestujících a podívat se, jestli mi některé jméno něco neřekne. Bohužel mám dojem, že jste mě poplašil."

"To je dobře," řekl Montez. "To jsem rád. Co se týče toho muže, třeba je to jen bezvýznamný turista a za dva týdny odjede, ale jsem rád, že o té záležitosti přemýšlíte..."

Gottstein ho už zřejmě neposlouchal. "Je to fyzik, nebo nějaký vědec," mumlal. "Tím jsem si jistý - a mám z něho pocit nebezpečí..."

4

"Zdravíčko!" zvolala vesele Selena.

Pozemšťan se otočil. Téměř okamžitě ji poznal. "Selena! Říkám to správně? Selena?"

"Správně. Vyslovil jste to perfektně. Bavíte se?"

"Úžasné," odpověděl pozemšťan vážně. "Uvědomuju si, jak jedinečné je naše století. Ještě nedávno jsem byl na Zemi, unavený světem okolo mne, unavený sám sebou. Pak jsem si pomyslel: Kdybych žil před sto lety, jediný způsob, jak opustit svět, by bylo zemřít, ale teď... můžu odletět na Měsíc." S předstíranou veselostí se usmál.

"Jste šťastnější, když jste teď na Měsíci?" zeptala se Selena.

"Trochu." Rozhlédl se. "Vy nemáte na starosti skupinu turistů?"

"Dnes ne," odpověděla vesele. "Dneska mám volno. Možná si vyberu ještě den nebo dva. Je to nezáživná práce."

"To je ale otrava, že narazíte na turistu, když máte volno."

"Nenarazila jsem na vás. Hledala jsem vás. A nebylo to zrovna jednoduché. Neměl byste se potulovat sám."

Pozemšťan na ni se zájmem pohlédl. "Proč mě hledáte? Máte ráda pozemšťany?"

"Ne," odpověděla s nenucenou upřímností. "Je mi z nich špatně. Nemám je ráda z principu a je to tím horší, že v práci musím být neustále s nimi."

"Přesto jste mě hledala a nikdo na celé Zemi - vlastně na Měsíci - mě nepřesvědčí, že jsem mladý a hezký."

"I kdybyste byl, stejně by vám to nepomohlo. Každý kromě Barrona ví, že mě pozemšťané nezajímají."

"Tak proč jste mě hledala?"

"Protože můžete být zajímavý jiným způsobem a protože se o vás zajímá Barron."

"Kdo je Barron? Váš chlapec či přítel?"

Selena se rozesmála. "Barron Neville. Mnohem víc než chlapec a mnohem víc než přítel. Když máme chuť, tak spolu spíme."

"Přesně tak jsem to myslel. Máte děti?"

"Jednoho chlapce. Je mu deset. Většinu času tráví v chlapeckém táboře. Abych vám ušetřila příští otázku, není to Barronův syn. Možná budu mít dítě s Barronem, budeme-li stále spolu, až mi povolí další dítě - pokud mi povolí další dítě... Jsem přesvědčena, že ano."

"Jste docela upřímná."

"Ve věcech, které nepovažuji za tajné? Samozřejmě... Co byste teď chtěl podniknout?"

Šli chodbou v mléčně bílé skále, do jejíhož lesklého povrchu byly zasazeny tmavé úlomky "měsíčních drahokamů", které ležely volně na většině měsíčního povrchu. Selena měla na nohou sandály, které se sotva dotýkaly podlahy; on měl boty se silnými podešvemi, které ho táhly jako olovo k zemi a napomáhaly tomu, aby se každý jeho krok nestal utrpením.

Byla to jednosměrná chodba. Občas je předjel nějaký elektrický vozík a skoro neslyšně zmizel.

"Co bych teď chtěl podniknout?" zeptal se pozemšťan. "To je příliš široký pojem. Nechcete stanovit nějaké mezní podmínky, aby vás moje odpověď mimoděk neurazila?"

"Vy jste fyzik?"

Pozemšťan zaváhal. "Proč se ptáte?"

"Chci slyšet, co odpovíte. Vím, že jste fyzik."

"Jak to?"

"Když někdo říká 'mezní podmínky', tak je to fyzik. Zejména když první věc, kterou chce na Měsíci vidět, je protonový synchrotron."

"Proto jste mě hledala? Protože jsem zřejmě fyzik?"

"Proto mě za vámi poslal Barron. Protože on je fyzik. Já jsem přišla, protože si myslím, že na pozemšťana jste poněkud neobvyklý."

"V jakém směru?"

"Není to žádný kompliment - pokud se po nich pachtíte. Vypadáte, že nemáte rád pozemšťany."

"Jak to můžete vědět?"

"Pozorovala jsem, jak se díváte na ostatní ve skupině. Kromě toho to vždycky nějak dokážu odhadnout. Pozemňáci nemají rádi pozemňáky, kteří chtějí zůstat na Měsíci. A tím se dostávám zpět ke svojí otázce: Co byste chtěl podniknout? A stanovím mezní podmínky. Tedy pokud se týče prohlídky turistických atrakcí."

Pozemšťan na ni zkoumavě pohlédl. "To je zvláštní, Seleno. Máte den volna. Vaše povolání je natolik nezajímavé či odporné, že byste měla mít radost, že máte volno a chtěla si ho ještě o den či dva prodloužit. Ale trávíte ho tak, že dobrovolně jen kvůli mně pokračujete v práci... Jen kvůli troše zájmu."

"Barronova zájmu. Teď má práci a nebude na škodu, když vás zabavím, dokud se nepřipraví... Kromě toho je to něco jiného. Copak nevidíte, že je to něco jiného? Když pracuji, ženu stádo několika desítek pozemňáků... Nevadí vám, že používám toho výrazu?"

"I já ho používám."

"Protože jste pozemšťan. Někteří pozemšťané ten výraz považují za posměšný a nesnášejí, když ho používají Měsíčané."

"Chcete říct, když ho použije Měsíčník?"

Selena se zarděla. "Ano. Tak nějak."

"Přestaňme se handrkovat o slova. Řekněte mi ještě něco o své práci."

"V práci se stále setkávám s takovými pozemňáky, které musím chránit, aby se mi tu nepozabíjeli, a které musím vodit sem a tam a pronášet k nim krátké proslovy a ujišťovat se, že jedí, pijí a chodí podle knížky. Prohlédnou si ty svoje oblíbené atrakce a udělají ty svoje oblíbené věcíčky a já musím být strašně zdvořilá a laskavá."

"Děsné," přiznal pozemšťan.

"Ale doufám, že vy a já můžeme dělat, co je nám libo, a že toho využijete a já nebudu muset dávat pozor, co říkám."

"Už jsem vám řekl, že mi klidně můžete říkat pozemňák."

"Tak dobře. Budu dělat o dovolené totéž, co v zaměstnání. Co byste chtěl dělat?"

"Na to je lehká odpověď. Chci vidět protonový synchrotron."

"To nejde. Možná to zařídí Barron, až se s ním setkáte."

"Když nemůžu vidět synchrotron, nevím, co je tu ještě k vidění. Vím, že radioteleskop je na druhé straně, a stejně nepředpokládám, že je to nějaká novinka... Poradte mi. Kam se průměrný turista nedostane?"

"Na spoustu míst. Třeba do místností s řasami - ne do těch antiseptických výrobních závodů, které jste viděl - ale na samotné farmy. Ale je tam dost silný zápach a nepředpokládám, že pozemňákovi - pozemšťanovi - by připadal zvlášť příjemný. Pozem... šťané mají vůbec potíže s jídlem."

"A vy se díváte? Ochutnala jste někdy pozemské jídlo?"

"Vlastně ne. Ale asi by mi nechutnalo. Všechno záleží na tom, na co jste zvyklý."

"Máte pravdu," povzdychl si pozemšťan. "Kdybyste snědla opravdový řízek, asi by se vám z toho tuku a vlákniny zvedl žaludek."

"Mohli bychom jít na periferii, kde se razí do skály nové chodby, ale musel byste si vzít speciální ochranný oblek. Jsou tam továrny..."

"Vyberte si vy, Seleno."

"Dobře, pokud mi na něco upřímně odpovíte."

"To vám nemůžu slíbit, dokud neuslyším otázku."

"Říkala jsem, že pozemňáci, kteří nemají rádi pozemňáky, chtějí většinou zůstat na Měsíci. Neopravil jste mě. Máte v úmyslu zůstat na Měsíci?"

Pozemšťan pozoroval špičky svých neohrabaných bot. Pak řekl: "Seleno, vízum na Měsíc jsem dostal jen s obtížemi. Tvrdili, že jsem na takový výlet zřejmě už starý a že kdybych se nějakou dobu zdržel, asi bych se už nemohl vrátit na Zem. Tak jsem jim řekl, že se chci na Měsíci usadit natrvalo."

"Snad jste nelhal?"

"Tehdy jsem si nebyl jistý. Ale teď si myslím, že tady zůstanu."

"Myslela jsem, že za takových podmínek by byli ještě méně ochotni nechat vás odjet."

"Proč?"

"Pozemské úřady posílají fyziky natrvalo na Měsíc většinou nerady."

Pozemšťanovy rty sebou zaškubaly. "V tomto ohledu jsem neměl problémy."

"Dobře, pokud se chcete stát jedním z nás, myslím, že byste měl navštívit tělocvičnu. Pozemňáci ji často chtějí vidět, ale zpravidla je v tom příliš nepodporujeme... i když to není přímo zakázáno. S přistěhovalci je to něco jiného."

"Proč?"

"Za prvé cvičíme nazí nebo skoro nazí. Proč ne?" Znělo to ukrivděně, jako by byla unavena neustálým opakováním své obranné pozice. "Teplota je regulovaná, prostředí je čisté. Pouze tam, kde se objevují lidé ze Země, nahota poněkud znepokojuje. Některé pozemňáky to šokuje, jiné vzrušuje, některé to i to. Ale nebudeme se přece v tělocvičně kvůli nim oblékat a ani to s nimi nebudeme řešit, a tak je tam nevodíme."

"A co přistěhovalci?"

"Musí si na to zvyknout. Nakonec i oni odloží šaty. A oni potřebují tělocvičnu mnohem víc než rodilí Měsíčané."

"Budou k vám upřímní, Seleno. Tváří v tvář ženské nahotě cítím vzrušení i já. Nejsem ještě tak starý."

"Tak se vzrušujte," odpověděla lhostejně, "ale jen sám pro sebe. Souhlasíte?"

"Musíme se také svléknout?" Pobaveně a se zájmem na ni pohlédl.

"Jako diváci? Ne. Mohli bychom, ale nemusíme. Kdybyste s tím začal příliš brzy, necítil byste se pohodlně, a pohled

na vás by nás ostatní příliš nenadchl..."

"Vy jste ale upřímná!"

"Myslíte, že se mýlím? Buďte poctivý. A pokud jde o mě, nechci vás příliš dráždit. Takže můžeme oba klidně zůstat oblečení."

"Nebudou proti tomu nic namítat? Tedy proti tomu, že tam bude pozemňák, který je nenadchne svým zjevem?"

"Když s vámi budu já, tak ne."

"Výborně, Seleno. Je to daleko?"

"Už jsme tady. Pojďme."

"Pak jste celou tu dobu měla v plánu sem jít."

"Myslela jsem, že by to mohlo být zajímavé."

"Proč?"

Selena se náhle usmála. "Jen mě to napadlo."

Pozemšťan zavrtěl hlavou. "Začínám si myslet, že vás nikdy nic nenapadá jen tak. Budu hádat. Jestliže mám zůstat na Měsíci, budu zřejmě muset čas od času cvičit, abych udržoval svaly, kosti a všechny své orgány v kondici."

"Přesně tak. Děláme to všichni, ale hlavně přistěhovalci ze Země. Přejde den, kdy se budete v tělocvičně dřít pořád."

Prošli dveřmi a pozemšťan se udiveně rozhlédl. "Tohle je první místo, kde si připadám jako na Zemi."

"Jak to?"

"Je to tu hrozně velké. Nepředstavoval jsem si, že budete mít na Měsíci tak velké místnosti. Psací stoly, kancelářské stroje, za těmi stoly ženy..."

"Ženy s nahými prsy," řekla Seleno vážně.

"Máte pravdu, tohle není jako na Zemi."

"Máme tu i úchopovou skluzavku a výtah pro pozemňáky. Je tu spousta pater... Počkejte chvíliku."

Přistoupila k ženě u jednoho z nejbližších stolů a rychle, tlumeně s ní mluvila, zatímco pozemšťan si všechno s roztomilou zvědavostí prohlížel.

Selena se vrátila. "Všechno v pořádku. A vypadá to, že uvidíme rvačku. Bude docela dobrá; znám obě mužstva."

"Tohle místo na mě působí silným dojmem. Opravdu."

"Jestli máte pořádku na mysli velikost, ani zdaleka nám nestačí. Máme tři tělocvičny. Tahle je největší."

"Těší mě, že ve spartánských podmínkách Měsíce si můžete dovolit takhle plýtvat místem na lehkovážnosti."

"Lehkovážnosti!" zvolala Seleno uraženě. "Proč si myslíte, že jsou to lehkovážnosti?"

"Ty rvačky? To má být nějaká hra?"

"Klidně tomu tak říkejte. Na Zemi můžete takové věci dělat ze sportu; deset lidí hraje a deset tisíc přihlíží. Na Měsíci je to jinak; to, co se vám zdá lehkovážné, je pro nás nezbytné... Pojďte tudy. Pojedeme výtahem, takže asi budeme chvíli čekat."

"Nechtěl jsem vás rozzlobit."

"Já se nezlobím, ale musíte uvažovat. Vy pozemšťané jste se přizpůsobovali zemské přitažlivosti celých těch tři sta miliónů let od doby, co se život vyplazil na souš. I když necvičíte, jde to. My jsme vůbec neměli čas přizpůsobit se měsíční přitažlivosti."

"Ale vypadáte jinak."

"Když se narodíte a vyrůstáte při měsíční přitažlivosti, vaše kosti a svaly jsou samozřejmě štíhlejší a ne tak pevné jako u pozemňáků, ale to není nejpodstatnější. I naše nejjemnější tělesné funkce, jako trávení či míra hormonální sekrece, jsou špatně přizpůsobeny přitažlivosti a vyžadují promyšlený systém cviků. Když můžeme provádět cvičení zábavnou formou, jako hru, ještě to není lehkovážnost... Už je tu výtah."

Pozemšťan náhle dostal strach a zaváhal, ale Seleno - jako by stále cítila nutnost obrany - netrpělivě řekla: "Předpokládám, že teď namítnete, že to vypadá jako proutěný koš. Všichni pozemšťané, kteří tím jezdí, to říkají. Při měsíční přitažlivosti není třeba, aby to bylo masivnější."

Výtah se pomalu pohyboval směrem dolů. Byli v něm sami.

"Mám dojem, že se ho příliš nepoužívá," řekl pozemšťan.

Selena se znovu usmála. "Máte pravdu. Úchopová skluzavka je mnohem oblíbenější a je na ní větší legrace."

"Co to je?"

"Přesně to, co říká její název... Už jsme tu. Museli jsme sjet jenom dvě poschodí... Je to svislá roura s držáky, kterou můžete padat dolů. Pozemňákům ji nedoporučujeme používat."

"Příliš riskantní?"

"Samo o sobě ne. Můžete lézt dolů jako po žebříku. Ale vždycky se najdou mladí, kteří se značnou rychlostí řítí dolů, a pozemňáci se jim neumí vyhnout. Každá srážka je nepříjemná. Ale časem se skluzavky naučíte používat... To, co teď uvidíte, je vlastně druh velké úchopové skluzavky pro účely hry."

Odvedla ho ke kruhovému zábradlí, o které se opíralo několik osob, které spolu hovořily. Všichni byli víceméně nazí. Většinou měli na nohou sandály a kabelu přes rameno. Někteří měli slipy. Jeden z nich jedl z nádoby zelenavou kaši.

V jeho blízkosti pozemšťan mírně nakrčil nos. "Na Měsíci musíte mít velké problémy s chrupem," poznamenal.

"Není to žádná sláva," připustila Seleno. "Jestli někdy budeme mít příležitost, rozhodneme se pro bezzubou čelist."

"Bezzubou?"

"Možná ne úplně. Z kosmetických důvodů a pro občasné použití bychom si mohli nechat řezáky a špičáky. Taky se snadno čistí. Ale proč bychom měli chtít nepotřebné stoličky? Je to dědictví pozemňácké minulosti."

"Děláte v tomto směru nějaké pokroky?"

"Ne," odpověděla suše. "Genetické inženýrství je nezákonné. Země na tom trvá."

Nahnula se přes zábradlí. "Tomuhle se říká měsíční hřiště," dodala.

Pozemšťan se podíval dolů. Byl to velký válcovitý otvor s hladkými růžovými stěnami, ke kterým byly jakoby náhodně připevněny kovové tyče. Některá tyč dosahovala jen do části válce, jiná překlenula celou jeho šíři. Válec byl asi sto padesát až dvě stě metrů hluboký a necelých dvacet metrů široký.

Nezdálo se, že by si někdo nějak zvlášť hřiště či pozemšťana všimal. Když procházel kolem, někteří na něho lhostejně pohlédli, změřili si jeho oblečení a výraz ve tváři, a pak se odvrátili. Někteří ještě nedbale zamávali Seleně, ale všichni se nakonec odvrátili. Náznak nezájmu, jakkoli potlačený, byl do očí bijící.

Pozemšťan se otočil k válcovitému otvoru. Na dně se pohybovaly štíhlé, při pohledu shora perspektivně zkrácené postavy. Některé měly na sobě kousky rudého, jiné modrého oblečení. Dvě mužstva, pochopil. Kousky oblečení měly zřejmě ochrannou funkci, protože všichni měli rukavice, sandály a chrániče na kolenou a loktech. Někteří měli proužky látky kolem boků, jiní kolem hrudi.

"Aha, muži a ženy," zašeptal.

"Správně!" zvolala Selena. "V soutěži jsou si pohlaví rovna, ale je třeba zabránit tomu, aby pohupující se části těla narušovaly řízený pád. V tom se pohlaví liší a je v tom zahrnuta i citlivost na bolest. Nejde o cudnost."

"Mám dojem, že jsem to někde četl," řekl pozemšťan.

"To je možné," odpověděla Selena lhostejně. "Moc se toho odsud ven nedostane. Ne že bychom proti tomu my něco namítali, ale pozemská vláda omezuje zprávy z Měsíce raději na minimum."

"Proč, Seleno?"

"Vy jste pozemšťan. Vy mi to řeknete... My na Měsíci máme teorii, že Zemi překážíme. Nebo alespoň pozemské vládě."

Po obou stranách válce rychle stoupaly dvě postavy a v pozadí zaznělo jemné víření bubínků. Zpočátku oba jako by stoupali po žebříku, přičel po přičli, ale jejich rychlost stále rostla a když byli v polovině, začali do každého držadla, které míjeli, okázale plácet.

"Na Zemi by to tak elegantně nešlo," poznamenal pozemšťan s obdivem. "Pokud by to vůbec šlo," dodal.

"To není jen nízkou přitažlivostí," řekla Selena. "Jestli si to myslíte, tak to zkuste. Vyžaduje to nekonečné hodiny tréninku."

Oba šplhající dospěli k zábradlí a vyhoupli se do stoje na hlavě. Udělali přemet a začali padat.

"Dokážou se pohybovat rychle, když chtějí," řekl pozemšťan.

"Hm," odpověděla Selena do šumícího potlesku. "Mám dojem, že když pozemšťané - myslím skuteční pozemšťané, kteří vůbec nikdy na Měsíci nebyli - přemýšlejí o tom, jak se lze po Měsíci pohybovat, mají na mysli měsíční povrch a skafandry. V nich to jde samozřejmě pomalu. Hmotnost včetně skafandru je obrovská, což znamená značnou neschopnost pohybu, kterou nepřekoná ani nízká gravitace."

"Přesně tak," řekl pozemšťan. "Viděl jsem klasický pohyb prvních kosmonautů, který ukazují všem školákům, a připomínalo mi to pohyb pod vodou. Takovou věc si člověk vstípi do paměti, i když se o tom později doví o něco víc."

"Divil byste se, jak rychle se dneska dokážeme pohybovat po povrchu, se skafandrem a tak dále," namítla Selena.

"A tady pod povrchem, bez skafandru, se dokážeme pohybovat stejně rychle jako na Zemi. Pomalejší účinek gravitace je kompenzován správným využíváním svalů."

"Ale umíte se pohybovat i pomalu." Pozemšťan pozoroval akrobaty. Rychle vystoupali nahoru a dolů se snaželi schválně pomalu. Pluli a plácali do držadel, aby zpomalili pád, ne aby jako předtím zrychlili stoupání. Dopadli na zem a vystřídali je další dva. A další. Dvojice, pokaždé z jiného družstva, se předháněly v dovednostech.

Každý pár stoupal najednou; každý pár stoupal a klesal v stále složitějších kreacích. Členové jednoho páru začali navzájem křížovat válec nízkými, vzhůru vyklenutými parabolami, přičemž každý se dotkl držadla, kterého se ten druhý právě pustil, a někde uprostřed se bez doteku míjeli. Vývolalo to hlasitější potlesk.

"Asi nemám tolik zkušeností, abych plně ocenil jejich dovednost. Tohle všechno jsou rodilí Měsíčané?"

"Musí být," odpověděla Selena. "Tělocvična je volně přístupná všem občanům Měsíce a když se to tak vezme, některým přistěhovalcům to docela jde. Tahle dovednost je však vyhrazena těm, kteří zde byli počati a narodili se tu. Jsou správně fyzicky přizpůsobeni, alespoň více než rodilí pozemšťané, a od dětství se v tom cvičí. Většině soutěžících ještě není osmnáct."

"Umím si představit, že je to nebezpečné, i přes míru měsíční přitažlivosti."

"Dost často si někdo něco zlomí. Pokud vím, tak se nikdo nezabil, ale měli jsme tu přinejmenším jeden případ, kdy si někdo zlomil páteř a ochrnil. Byla to strašná nehoda; zrovna jsem se dívala... Počkejte, teď budou cvičit ad lib."

"Cože?"

"Až dosud bylo všechno dané. Cvičili podle předepsaného vzoru."

Víření bubnů se zjemnilo, když jeden ze soutěžících vstal a náhle se vymrštil do vzduchu. Jednou rukou se zachytil příčné tyče, otočil se kolem její osy a pak se pustil.

Pozemšťan ho s napětím sledoval. "Úžasné," poznamenal. "Pohybuje se po těch tyčích úplně jako gibbon."

"Jako co?" nechápala Selena.

"Gibbon. Druh opice. Vlastně jediná opice, která ještě žije ve volné přírodě. Tyhle opice..." Všiml si výrazu na Selenině obličeji a dodal: "Nechtěl jsem vás urazit, Seleno. Jsou to půvabná stvoření."

Selena se zamračila: "Viděla jsem opice na obrázku."

"Ale asi jste neviděla gibbony v pohybu... Troufám si tvrdit, že pozemňáci by mohli Měsíčanům říkat "gibboni" a myslet to jako urážku, asi jako když vy říkáte "pozemňáci". Ale já to tak nemyslím."

Opřel se oběma lokty o zábradlí a pozoroval pohyb. Připadalo mu to jako tanec ve vzduchu. "Seleno, jak se tady na

Měsíci chováte k přistěhovalcům?" zeptal se. "Tedy k přistěhovalcům, kteří tu chtějí zůstat natrvalo. A kteří postrádají opravdové měsíční schopnosti..."

"Na tom nezáleží. Přivandrovalci jsou občané. Neexistuje žádná diskriminace; žádná právní diskriminace."

"Co to znamená, žádná právní diskriminace?"

"Vždyť jste to sám říkal. Některé věci prostě nedokážou. Jsou zde rozdíly. Mají jiné zdravotní problémy a většinou i horší anamnézu. Když přijdou ve středním věku, vypadají - staře."

Pozemšťan se rozpačitě podíval jinam. "Můžou se navzájem vdávat a ženit? Myslím přistěhovalci a Měsíčané."

"Ovšem. Můžou se spolu křžít."

"Přesně tak jsem to myslel."

"Samozřejmě. Proč by přistěhovalec nemohl mít hodnotné geny? Vždyť i můj otec byl přivandrovalec, i když po matce jsem Měsíčananka druhé generace."

"Váš otec sem asi přišel, když byl ještě... Panebože..." Křečovitě se chytil zábradlí a pak si ulehčeně oddechl. "Už jsem si myslel, že tu tyč mine."

"V žádném případě," řekla Selen. "To je Marco Fore. Ten se rád natahuje po tyči až v poslední chvíli. Vlastně by se to nemělo dělat a opravdoví mistři to nedělají. Ale stejně... Můj otec sem přišel v dvaadvaceti letech."

"Myslím, že to tak má být. Dost mladý na to, aby se dokázal přizpůsobit, a na Zemi nemít žádné citové komplikace. Jako pozemňák chápu, že je určitě hezké sexuálně se stýkat s..."

"Sexuálně se stýkat!" Vypadalo to, že Selenina veselost zakrývá opravdový šok. "Vy si snad představujete, že můj otec a matka spolu spali? Kdyby vás matka slyšela, ta by vám dala!"

"Ale..."

"Prosím vás, bylo to umělé oplodnění. Spát s pozemšťanem?"

Pozemšťan se zatvářil vážně. "Mám pocit, že jste říkala, že tu neexistuje žádná diskriminace."

"To není diskriminace. To je fyzická realita. Pozemšťan nedokáže správně ovládat gravitační pole. Ať je jak chce zkušený, ve víru vášně může zklamat. Neriskovala bych to. Nějaký bláznivý nešika si může urvat ruku nebo nohu, nebo v horším případě ji může urvat mně. Míšení genů je jedna věc; sex je něco docela jiného."

"Promiňte... Není umělé oplodňování protizákonné?"

Soustředěně pozorovala cvičení. "To je zase Marco Fore. Když se nepokouší zbytečně předvádět, docela mu to jde. A jeho sestra je skoro tak dobrá jako on. Když cvičí spolu, je to skutečná báseň pohybu. Jen se na ně podívejte. Vyrazí spolu a otočí se kolem stejné tyče, jako by byli jedno tělo. On občas působí poněkud okázale, ale neomylně kontroluje svaly... Ano, umělé oplodňování je proti pozemským zákonům, ale ze zdravotních důvodů se povoluje, což bývá často náš případ, anebo se to aspoň tvrdí."

Všichni akrobaté teď vyšplhali nahoru a stáli ve velkém kruhu těsně pod zábradlím; na jedné straně červení, na druhé modří. Všechny paže na vnitřní straně byly pozdviženy a zněl hlasitý potlesk. U zábradlí se teď shromáždil poměrně početný dav.

"Měli byste tu mít něco na sezení," poznamenal pozemšťan.

"V žádném případě. Tohle není žádná estráda, ale cvičení. Nedoporučujeme více diváků, než kolik jich může pohodlně stát kolem zábradlí. Měli bychom být dole, a ne tady nahoře."

"Seleno, tím chcete říct, že i vy umíte takhle cvičit?"

"Jakž takž. Jako všichni Měsíčané. Nejsem tak dobrá jako oni. Nejsem v žádném družstvu... Ted' bude rvačka, volný způsob. Tahle část je doopravdy nebezpečná. Všechny deset hráčů se najednou octne ve vzduchu a obě strany se budou snažit shodit své protihráče dolů."

"Doopravdy shodit dolů?"

"Tak doopravdy, jak to jen bude možné."

"Stane se, že se při tom občas někdo zraní?"

"Občas ano. Teoreticky tyhle věci odsuzujeme. Tohle se považuje za lehkovážnost; a nemáme tolik obyvatel, abychom si mohli dovolit kohokoli bezdůvodně zmrzačit. Rvačka je přesto velmi populární a nikdy se nepodaří sehnat tolik hlasů, aby byla postavena mimo zákon."

"Pro co hlasujete vy, Seleno?"

Selena se zarděla. "Na tom nezáleží. Dívejte se!"

Rytmus bubínků se náhle změnil v hřmění a všichni jedinci v ohromné studni vyrazili jako šíp. Ve vzduchu nastal divoký zmatek, ale když se znovu oddělili, každý se pevně chytil nějaké tyče. Všichni napjatě čekali. Někdo vyrazil; jiný ho následoval; a vzduch se znovu naplnil lesklými těly. Opakovalo se to pořád dokola.

"Bodování je složité," řekla Selen. "Platí bod za každý skok; bod za každý dotek; dva body za způsobenou ztrátu; deset bodů za diskvalifikaci a různé pokuty za různé fauly."

"Kdo zapisuje body?"

"Zápas sledují rozhodčí, kteří provádějí předběžná rozhodnutí a v případě stížnosti se použijí televizní záznamy. Ale často nelze rozhodnout ani podle záznamu."

Náhle zazněl vzrušený výkřik, dívka v modrém proletěla kolem chlapce v červeném a zvučně ho plácla do boku. Chlapec se po úderu zkroutil, ale tak nešikovně, že ztratil rovnováhu, chňapl po tyči ve zdi a ošklivě se přitom uhodil o zed' kolenem.

"Kam se díval?" rozčilovala se Selen. "Copak neviděl, jak se blíží?"

Soutěž se dostávala do varu a pozemšťan byl stále unavenější, jak se snažil ty zamotané lety pochopit. Občas se některý skokan zachytil tyče, ale neudržel se na ní. V takových okamžicích se všichni diváci naklonili přes zábradlí, jako by byli připraveni vrhnout se sami ze soucitu do prostoru. V jednom okamžiku dostal Marco Fore ránu do zápěstí a

někdo vykřikl: "Faul!"

Fore minul držadlo a začal padat. Pozemšťanovi připadal pád při měsíční přitažlivosti pomalý a Foreovo mrštné tělo se kroutilo a převracelo. Natahoval se po každé tyči, ale nikdy na ni nedosáhl. Ostatní vyčkávali, jako by při pádu ustala veškerá činnost.

Fore teď letěl dost velkou rychlostí, i když dvakrát zpomalil, aniž by se byl schopen na tyči udržet.

Byl už skoro na zemi, když náhlým pavoukovitým výpadem pravou nohou zachytil o příčnou tyč, zůstal na ní viset a pohupoval se sem a tam, hlavou dolů, asi tři metry nad zemí. Rozpráhl ruce a nechal doznít potlesk, pak se vymrštil vzhůru a začal rychle šplhat.

"Byl to faul?" zeptal se pozemšťan.

"Kdyby Jean Wong jeho zápěstí neodstrčil, ale chytil, tak by to byl faul. Ale soudce odpískal čistý blok a myslím, že Marco nebude protestovat. Padal mnohem déle, než bylo nutné. Má rád tyhle ty záchrany na poslední chvíli a jednoho dne něco špatně odhadne a ublíží si... Ale, ale."

Pozemšťan tázavě vzhlédl, ale Seleny se dívala jinak. "Je tu někdo z komisařovy kanceláře a určitě hledá vás," řekla.

"Proč..."

"Nechápu, proč by tu hledal někoho jiného. Jedině vy jste zvláštní."

"Vždyť není důvod..." začal pozemšťan.

Ale posel, který sám vypadal jako pozemšťan nebo přistěhovalec ze Země, a který se necítil dobře ve středu pozornosti několika desítek štíhlých, nahých postav, které se snažily dát svému pohrdání přidech lhotejnosti, přistoupil přímo k němu.

"Pane," oslovil ho, "komisař Gottstein vás žádá, abyste šel se mnou..."

5

Byt Barrona Nevilla byl poněkud neuspořádanější než Selenin. Všude se povalovaly knihy, v jednom rohu stál nezakrytý terminál počítače a na velkém psacím stole byl nepořádek. Byt měl slepá okna.

Selena vstoupila, založila ruce a řekla: "Když žiješ jako čuně, Barrone, nemůžeš čekat, že budeš mít uspořádané myšlenky."

"Nějak to zvládnou," odsekl Barron. "Kde máš pozemšťana?"

"Komisař se k němu dostal dřív. Ten nový komisař."

"Gottstein?"

"Ano. Proč jsi nebyl dřív hotov?"

"Protože mi chvíli trvalo, než jsem to našel. Nebudu pracovat naslepo."

"Tak teď musíme počkat," řekla Seleny.

Neville si začal okusovat nehet u palce a pak přísně zkoumal výsledek. "Nevím, jestli se mi to všechno má líbit nebo ne... Co si o něm myslíš?"

"Líbil se mi," odpověděla Seleny rozhodně. "Na to, že je pozemšťan, byl docela milý. Nechal mě, abych ho vedla. Měl zájem. Nic neodsuzoval. Nechoval se přezíravě... A ani já jsem si nemusela dávat pozor, abych ho neurazila."

"Chtěl vědět ještě něco o synchrotronu?"

"Ne, ale ani nebylo třeba."

"Proč ne?"

"Řekla jsem mu, že se s ním chceš setkat ty a že jsi fyzik. Takže se tě podle mě zeptá na všechno, co bude chtít, až se s tebou setká."

"Nepřipadalo mu zvláštní, že se baví s průvodkyní turistů, která jen tak náhodou zná nějakého fyzika?"

"Proč zvláštní? Řekla jsem mu, že jsi můj sexuální partner. Sexuální přitažlivost je neomezená a fyzik se klidně může snížit k obyčejné průvodkyni."

"Přestaň, Seleno."

"Hele... Podívej, Barrone, mně se zdá, že kdyby sprádal nějakou důmyslnou síť, kdyby si ke mně přisedl, protože se chtěl dostat mým prostřednictvím k tobě, projevil by aspoň náznak nedočkavosti. Čím je nějaká intrika složitější a hloupější, tím je kostrbatější a o to víc je nedočkavější ten, kdo ji vymyslel. Schválně jsem se chovala nenuceně. Mluvila jsem o všem možném kromě synchrotronu. Vzala jsem ho na gymnastické představení."

"No a?"

"A jeho to zajímalo. Byl uvolněný a plný zájmu. Ať už má za lubem cokoli, nebude v tom žádná levota."

"Jsi si tím jistá? Komisař se k němu přesto dostal dřív než já. To je podle tebe dobré?"

"A proč by to mělo být špatné? Otevřené pozvání na schůzku před několika desítkami Měsíčanů taky není moc důmyslné."

Neville se opřel dozadu a sepal ruce v týle. "Seleno, buď tak hodná a nedělej závěry, pokud to po tobě nechci. Rozčiluje mě to. Ten chlap především není fyzik. Řekl ti snad, že je?"

Selena se na chvíli zamyslela. "Nazvala jsem ho fyzikem. Nepopřel to, ale ani si nevzpomínám, že by to potvrdil. A přece... a přece jsem si jistá, že je to fyzik."

"Je to lež z nedbalosti, Seleno. Třeba si o sobě myslí, že je fyzik, ale fakt je, že fyziku nestudoval a nepracuje jako fyzik. Vystudoval vědecký obor; za to ručím. Ale nemá žádné vědecké místo. Nedostal by ho. Ani v jedné pozemské laboratoři by mu nepřidělili pracovní místo. Je na černé listině Freda Hallama a už dlouho tam zaujímá čelné místo."

"Jsi si tím jistá?"

"Na to vem jed. Ověřil jsem si to. Copak jsi mi před chvílí nevyčítala, že to trvalo tak dlouho?... A vypadá to dobře, až příliš dobře."

"Proč příliš? Nevím, čeho chceš dosáhnout."

"Nepřipadá ti, že bychom mu měli důvěřovat? Koneckonců je proti Zemi zaujatý."

"Takhle můžeš samozřejmě argumentovat, pokud se nemýlíš."

"Já se nemýlím, aspoň v tom smyslu, že pokud se po tom začneš pít, zjistíš to samé. Ale možná, že takhle máme uvažovat."

"Barrone, to je nechutné. Proč do všeho pleteš ty svoje konspirační teorie? Ben vůbec nevypadal..."

"Ben?" prohodil Neville trpce.

"Ben!" odsekla Selen. "Ben vůbec nevypadal zaujatě nebo jako člověk, který se mě snaží přesvědčit, že je zaujatý."

"To ne, ale dokázal tě přesvědčit, že je k pomilování. Říkala jsi přece, že se ti líbí, ne? Hezky s důrazem. Možná mu přesně o tohle šlo."

"Já se nedám jen tak lehce ošálit a ty to víš."

"Musím prostě počkat, až ho uvidím sám."

"Neštví mě, Barrone. Jednala jsem s tisíci nejrůznějšími pozemšťáky. Je to moje práce. A ty nemáš nejmenší důvod vyjadřovat se posměšně o mém úsudku. Víš, že se na něj můžeš naprosto spolehnout."

"Dobrá. Uvidíme. Tak se nezlob. Musíme teď prostě čekat... A mezitím," mrštně se zvedl, "hádej, na co myslím?"

"To ani nemusím." Selen plavně vstala a téměř nepostřehnutelným pohybem chodidla sklouzla stranou, do bezpečné vzdálenosti od něho. "Ale myslí na to sám. Já nemám náladu."

"Ty jsi našťvaná, protože jsem zapochyboval o tvém úsudku?"

"Jsem našťvaná, protože... Proč si ksakru ten pokoj pořádně neuklidíš?" A odešla.

6

"Rád bych vám nabídl trochu pozemského luxusu, pane doktore," začal Gottstein, "ale z principu mi nebylo povoleno žádný přivést. Ti dobří lidé na Měsíci nelíbě nesou umělé přehrad, které vznikají odlišnými zvyky pozemšťanů. Zřejmě je lepší uchláholit jejich citlivost co největším předstíráním jejich vlastních postojů, i když se obávám, že mě prozradí chuze. Ta jejich zatracená přitažlivost je strašná."

"Taky si to myslím," přitakal pozemšťan. "Blahopřeji vám k vašemu novému úřadu..."

"Ještě není docela můj, pane."

"Přesto vám blahopřeji. Ale pořád nemůžu přijít na to, proč jste mě pozval."

"Jsme spolucestující. Přijeli jsme nedávno stejnou lodí."

Pozemšťan zdvořile vyčkával.

"Ale známe se už déle," řekl Gottstein. "Krátce jsme se viděli - před lety."

"Bohužel si nevzpomínám..." začal klidně pozemšťan.

"Tomu se nedivím. Nemáte důvod, proč byste si to měl pamatovat. Nějakou dobu jsem pracoval v kanceláři senátora Burta, který stál - a vlastně stále stojí - v čele Výboru pro technologii a životní prostředí. Bylo to v době, kdy mu dost záleželo na tom, aby se dostal na kobylku Hallamovi - Fredericku Hallamovi."

Pozemšťan se náhle poněkud napřimil. "Vy jste Hallama znal?"

"Od mého příchodu na Měsíc jste už druhý člověk, který se mě na to ptá. Ano, znal. Ne osobně. Znal jsem lidi, kteří se s ním setkali. Kupodivu se jejich názor většinou shodoval s mým. Na člověka, který je očividně idolem planety, vzbuzoval Hallam v lidech, kteří ho znali, jen málo osobních sympatií."

"Málo? Mám dojem, že žádné," řekl pozemšťan.

Gottstein přerušení ignoroval. "Tehdy bylo mou povinností - alespoň senátor mě tím pověřil - zkoumat Elektronovou pumpu a zjistit, zda její založení a šíření není provázáno nepatřičným mrháním a osobním kořistěním. Výbor, který měl v podstatě funkci hlídacího psa, na to měl právo, ale mezi námi, senátor doufal, že najde něco, co Hallama zničí. Mermomocí chtěl uvolnit sevření, kterým ten člověk ochromoval vědeckou společnost. Nepovedlo se mu to."

"To je zřejmé. Hallam je teď silnější než kdykoli předtím."

"Nepřišlo se na žádné úplatky; žádné, které by vedly až k Hallamovi. Ten člověk je naprosto počestný."

"Jsem si jistý, že v tomto smyslu ano. Moc má svou vlastní tržní hodnotu, která se nemusí za každou cenu měřit úvěrovými účty."

"Tehdy mě však zaujalo, i když jsem tomu nerozuměl, že jsem narazil na někoho, kdo si nestěžoval na Hallamovu moc, ale na samotnou Elektronovou pumpu. Byl jsem u toho rozhovoru přítomen, ale nevedl jsem ho. Nestěžoval jste si to vy?"

Pozemšťan opatrně odpověděl: "Vzpomínám si na incident, o kterém se zmiňujete, ale stále si nedokážu vzpomenout na vás."

"Tehdy jsem si lámal hlavu, jak někdo může mít nějaké vědecky podložené námitky proti Elektronové pumpě. Udělal jste na mě dostatečný dojem, abych si - když jsem vás spatřil na lodi - něco uvědomil; a nakonec jsem si na to vzpomněl. Nedíval jsem se na seznam cestujících, ale dovolu mi, ať si vyzkouším paměť. Nejste doktor Benjamin Andrew Denison?"

Pozemšťan si povzdychl. "Benjamin Allan Denison. Ano. Ale proč to teď vytahujete? Pane komisaři, nechci se hrabat v minulosti. Ted jsem na Měsíci a hrozně rád bych začal znovu; bude-li to nutné, tak od začátku. Ksakru, chtěl jsem si změnit jméno."

"To by vám nepomohlo. Zapamatoval jsem si váš obličej. Proti vašemu novému životu nic nenamítám, doktore Denison. Nechci se do toho nijak vměšovat. Ale rád bych se trochu šfouval v záležitostech, které se vás přímo netýkají. Už si přesně nevzpomínám, co jste měl proti Elektronové pumpě. Mohl byste mi to říct?"

Denison sklonil hlavu. Ticho se prodlužovalo a nově jmenovaný komisař ho nepřerušil. Dokonce potlačil slabé

odkašlání.

"Vlastně o nic nešlo," začal Denison. "Jen jsem hádal. Obával jsem se, že se změni intenzita silného jaderného pole. Nic víc!"

"Nic víc?" Gottstein si nyní odkašlal. "Promiňte, ale tohle se budu snažit pochopit. Řekl jsem vám, že jste mě tehdy zaujal. Nebyl jsem schopen věc sledovat a pochybuji, že bych to teď dokázal vyhrabat ze záznamů. Celá záležitost je zhodnocena - senátor tehdy neuspěl a nemá zájem, aby se o tom mluvilo. Na některé podrobnosti si přesto vzpomínám. Kdysi jste byl Hallamovým kolegou, ale nebyl jste fyzik."

"To je pravda. Byl jsem radiochemik. Jako on."

"Přerušte mě, pokud si to špatně pamatuji, ale vaše první posudky byly velice pochvalné, vidíte?"

"Objektivní kritéria hovořila v můj prospěch. Nedělal jsem si o sobě žádné iluze. Byl jsem skvělý pracovník."

"To je úžasné, jak se mi to vybavuje. Hallam však nebyl."

"Ani ne."

"A přesto to potom s vámi nedopadlo dobře. Vlastně když jsme s vámi hovořili - myslím, že jste nás navštívil dobrovolně - pracoval jste v továrně na hračky..."

"Na kosmetiku," řekl Denison příškrčeně. "Na pánskou kosmetiku. To mi nijak nevylepšilo reputaci."

"To bohužel ne. Byl jste prodáváč?"

"Vedoucí prodeje. Pořád jsem byl skvělý. Než jsem tam skončil a odletěl na Měsíc, vypracoval jsem se na náměstka."

"Měl s tím něco společného Hallam? Myslím s vaším odchodem z vědeckého výzkumu?"

"Pane komisaři," zvolal Denison. "Prosím vás! Už na tom stejně nesejde. Byl jsem u toho, když Hallam objevil přeměnu wolframu a když začal řetězec událostí, které vedly k Elektronové pumpě. Co by se přesně stalo, kdybych tam tenkrát nebyl, nejsem schopen říct. Hallam i já jsme mohli o měsíc později zemřít na nemoc z ozáření nebo o šest týdnů později při jaderném výbuchu. Nevím. Ale byl jsem u toho a částečně díky mně je teď Hallam tím, čím je; a díky roli, kterou jsem sehrál, jsem teď i já tím, čím jsem. K čertu s podrobnostmi. Stačí vám to? Bude muset."

"Myslím, že to stačí. Byl jste proti Hallamovi osobně zaujatý?"

"Že bych ho zrovna miloval, to ne. Pokud jde o tohle, ani dnes ho nemám příliš v lásce."

"Znamená to, že vaše námitky proti Elektronové pumpě byly inspirovány odhodláním zničit Hallama?"

"Proti tomuhle křížovému výsledku protestuji!" vykřikl Denison.

"Prosím? Nic z toho, nač se ptám, nebude použito proti vám. Ptám se jen kvůli sobě, protože se zajímám o Pumpu a o spoustu dalších věcí."

"Dobrá, myslím, že byste nějaké citové zaujetí objevil. Protože jsem Hallama neměl rád, byl jsem ochotný uvěřit, že jeho sláva a velikost mají falešný základ. Přemýšlel jsem o Elektronové pumpě a doufal, že najdu chybu."

"A proto jste ji našel?"

"Ne," zvolal Denison důrazně, praštil pěstí do opěradla a vymrštil se z křesla. "Ne "proto". Našel jsem chybu, ale byla to chyba jaksepatří. Nebo mi tak aspoň připadala. Určitě jsem nevymyslel chybu jen proto, abych srazil Hallama."

"Nejde o vymyšlení, doktore," chlácholil ho Gottstein. "Ani mě nenapadlo něco takového vyvozovat. Ale všichni víme, že když se pokoušíme určit něco, co leží na hranicích známého a neznámého, je nezbytné dělat předpoklady. Předpoklady se mohou klenout nad šedou oblastí nejistot a můžete je s naprostou poctivostí posouvat jedním či druhým směrem, ale v souladu s... ehm... s okamžitými emocemi. Možná jste vytvářel své předpoklady na anti-Hallamovské hranici možného a nemožného."

"Tohle je neplodná debata, pane. Tehdy jsem se domníval, že se mám o co opřít. Ale nejsem fyzik. Jsem - byl jsem - radiochemik."

"I Hallam byl radiochemik, ale teď je nejslavnější fyzik na světě."

"Pořád je to radiochemik. Čtvrt století za opicemi."

"Ale vy ne. Tvrdě jste pracoval, aby se z vás stal fyzik."

V Denisonovi to vřelo. "Vy jste mě doopravdy sledoval."

"Už jsem vám řekl, že jste na mě udělal dojem. To je úžasné, jak se mi to vybavuje. Ale teď přejdu na něco trochu jiného. Znáte fyzika, který se jmenuje Peter Lamont?"

"Setkal jsem se s ním," odpověděl Denison neochotně.

"Řekl byste, že i on je skvělý?"

"Natolik dobře ho neznám a nerad to slovo používám příliš často."

"Řekl byste, že ví, o čem mluví?"

"Naopak, řekl bych, že neposkytoval žádné informace."

Komisař se opatrně opřel v židli. Byla značně vysoká a podle pozemských měřítek by neměla unést jeho váhu.

"Mohli byste mi říct, jak jste se s Lamontem seznámil? Znal jste ho jen z doslechu? Setkali jste se?" zeptal se.

Denison odpověděl: "Několikrát jsme spolu hovořili. Chtěl napsat vyprávění o Elektronové pumpě; jak to začalo; podrobnou zprávu o všem tom legendárním svinstvu, které kolem toho narostlo. Lichotilo mi, že Lament přišel za mnou; že možná přišel na něco, co se týkalo mne. Pane komisaři, zatraceně mi lichotilo, že ví, že jsem, že žiju. Ale moc jsem mu toho říct nemohl. Jaký by to mělo smysl? Získal bych jen pár posměšků a to mě unavuje; jsem unaven hloubáním; jsem unaven sebelítostí."

"Víte něco o tom, čím se Lamont zabýval v poslední době?"

"Co tím myslíte, pane komisaři?" zeptal se Denison opatrně.

"Asi před rokem, možná trochu dříve, Lamont hovořil s Burtem. Já už u senátora nepracuji, ale občas se vídáme. Vyprávěl mi o tom. Zaujalo ho to. Napadlo ho, že Lamont by mohl poskytnout účinný argument proti Elektronové

pumpě, ale přesto nemohl přijít na žádný praktický způsob, jak celou věc začít. I mě to zaujalo..."

"Tolik zájmu..." poznamenal Denison sardonicky.

"Ale teď mě napadá: Jestliže Lamont hovořil s vámi a..."

"Dost! Přestaňte, pane komisaři. Mám dojem, že se blížíte k nějakému závěru, a nechci, abyste pokračoval. Chcete-li ode mě slyšet, že mi Lamont ukradl myšlenku, že mi znovu někdo křivdí, pak se mýlíte. Co nejdůrazněji vám říkám: nemám žádnou platnou teorii. Jen jsem hádal. Zneklidňovalo mě to; zveřejnil jsem to; nevěřili mi; odradilo mě to. Protože jsem nevěděl, jak bych to demonstroval, vzdal jsem to. V rozhovoru s Lamontem jsem se o tom nezmiňoval; nedostali jsme se dál než k prvním dnům Pumpy. To, s čím přišel později, sice mohlo připomínat mé dohady, ale došel k tomu samostatně. Zdá se, že je to mnohem solidnější a že je to založeno na nekompromisní matematické analýze. Nedělám si žádný nárok na prvenství; vůči nikomu."

"Zřejmě tedy Lamontovu teorii znáte."

"V poslední době všude kolovala. Ten člověk nesmí publikovat a nikdo ho nebere vážně, ale šuškal se o tom. Proniklo to až ke mně."

"Chápu, doktore. Ale já to беру vážně. Jak vidíte, dostal jsem varování až z druhé ruky. Zpráva o prvním varování - ta vaše - se k senátorovi nikdy nedostala. Neměla nic společného s finančními nepřesnostmi, které ho tehdy zajímaly. Vedoucí vyšetřovací komise - ne já - ji považoval - promiňte - za bláznovství. Já nikoli. Když se ta záležitost znovu vynořila, znepokojilo mě to. Chtěl jsem se setkat s Lamontem, ale několik fyziků, se kterými jsem to konzultoval..."

"Včetně Hallama?"

"Ne, s Hallamem jsem nemluvil. Někteří z těch, se kterými jsem věc konzultoval, se vyjádřili v tom smyslu, že Lamontova práce nemá žádné podklady. Přesto jsem se s ním chtěl sejít, ale mezitím mě požádali, abych přijal toto místo, a tak jsem tady a jste tady i vy. Takže chápete, proč jsem se s vámi musel setkat. Domníváte se, že teorie vypracované vámi a doktorem Lamontem mají nějakou hodnotu?"

"Máte na mysli to, že dalším používáním Elektronové pumpy exploduje Slunce a možná i celá část Mléčné dráhy?"

"Přesně to mám na mysli."

"Jak to mám vědět? Mám jen své vlastní dohady a to jsou právě všehovšudy jen dohady. Pokud jde o Lamontovu teorii, podrobně jsem ji nestudoval; nebyla publikována. Kdybych ji viděl, možná bych ani té matematice nerozuměl... Kromě toho nechápu, jaký je v tom rozdíl. Lamont nikoho nepřesvědčí. Hallam ho zničil, jako předtím zničil mě, a veřejnost by mu neuvěřila, ani kdyby Hallama takřkajíc převálcoval, protože by to směřovalo proti jejím krátkodobým zájmům. Nechtějí se Pumpy vzdát, a je mnohem jednodušší Lamontovu teorii odmítnout, než pro to něco udělat."

"Ale vás to pořád ještě zajímá, nebo ne?"

"V tom smyslu, že bychom se skutečně mohli zničit a že samozřejmě nechci, aby k tomu došlo."

"Takže jste teď přiletěl na Měsíc, abyste udělal něco, v čem by vám na Zemi zabránil váš starý nepřítel Hallam."

"Vy taky rád hádáte, vidíte?" řekl pomalu Denison.

"Myslíte?" opáčil lhostejně Gottstein. "Snad jsem i já skvělý. Uhádl jsem?"

"Možná. Nikdy jsem nepřestal doufat, že se k vědě vrátím. I kdybych měl pouze zachránit lidstvo před zkázou, budu důkazem, že žádná hrozba neexistuje, nebo že existuje a musí být odstraněna, potěšilo by mě to."

"Chápu. Pane doktore, chtěl bych si teď s vámi promluvit ještě o něčem jiném. Můj předchůdce, odcházející komisař Montez, mi řekl, že věda je na vzestupu právě tady, na Měsíci. Domnívá se, že je tady nepřiměřeně velké množství lidské inteligence a iniciativy."

"Možná má pravdu," řekl Denison. "Nevím."

"Možná má pravdu," souhlasil zamyšleně Gottstein. "Je-li tomu tak, nenapadá vás, že to pro vás může být nepohodlné? Ať uděláte cokoli, lidé si můžou myslet a říkat, že toho bylo dosaženo pomocí měsíčních vědeckých struktur. Vy sám byste mohl získat jen malé uznání, i kdybyste předložil kdovíjak hodnotné výsledky... Což by pochopitelně bylo nespravedlivé."

"Ta honička za zásluhami mě unavuje, pane komisaři. Chci žít zajímavě, zajímavěji než jako zástupce náměstka Ultrazvukových odchlupevačů. A to se mi podaří návratem k vědě. Dosáhnu-li něčeho sám před sebou, budu spokojený."

"Řekněme, že mně by to nestačilo. Co si zasloužíte, to byste měl dostat; a já, jakožto komisař, docela dobře můžu ta fakta předložit pozemské komunitě tak, aby vám zůstalo, co je vaše. Jistě jste natolik lidský, že chcete to, co vám náleží."

"To je od vás hezké. A co za to?"

"Vy jste ale cynik. Ale máte na to právo. Chci za to vaši pomoc. Odcházející komisař, pan Montez, si není jistý, jakým směrem se ubírá vědecký výzkum, který probíhá na Měsíci. Vztahy mezi pozemšťany a Měsíčníky nejsou nejlepší a sjednocení úsilí obou světů bude jistě ku prospěchu. Pochopitelně předpokládám, že zde existuje jistá nedůvěra, ale pokud jste schopen udělat cokoli, co tuto nedůvěru oslabí, bude to pro nás mít stejnou cenu jako vaše vědecké objevy."

"Jistě se nedomníváte, pane komisaři, že já jsem ten správný člověk, který by měl Měsíčníky přesvědčit, jak je vědecký systém na Zemi upřímný a přátelský."

"Nesmíte zaměňovat jednoho pomstychtivého vědce s celým obyvatelstvem Země, doktore. Podívejme se na to takhle: Ocenil bych, kdybyste mě uvědomoval o vašich vědeckých objevech, abych vám pomohl získat spravedlivý podíl na zásluhách; a abych porozuměl správně vašim objevům - nezapomeňte, že nejsem profesionál - pomohlo by mi, kdybyste mi je objasňoval ve světle současného stavu vědy na Měsíci. Platí?"

"Žádáte po mně těžkou věc," namítl Denison. "Předběžné výsledky, předčasně zveřejněné, ať už z nedbalosti nebo z přemíry nadšení, dokážou nesmírně poškodit vědeckou pověst. Nerad bych mluvil s kýmkoli o čemkoli, dokud si

nebudu absolutně jistý. Mé předchozí zkušenosti s výborem, ve kterém jste pracoval, mě ještě posilují v přesvědčení, že musím být opatrný."

"Plně vás chápu," odpověděl Gottstein srdečně. "Rozhodnutí, kdy mi můžete poskytnout užitečné informace, nechám na vás... Ale už jsem vás dost zdržel a určitě chcete jít spát."

Což znamenalo propuštění. Denison odešel a Gottstein za ním zamyšleně hleděl.

7

Denison otevřel rukou dveře. Mohl je kontaktem otevřít automaticky, ale po probuzení viděl rozmazaně a nemohl ho najít.

Brunet se zakaboněným obličejem řekl: "Promiňte... Přišel jsem moc brzo?"

Denison opakoval poslední slovo, aby získal čas a začal vnímat věci kolem sebe. "Brzo?... Ne. To já... já jsem se asi opozdil."

"Telefonoval jsem. Dohodli jsme si schůzku."

Ted' to Denisonovi došlo. "Aha. Vy jste doktor Neville."

"Ano. Můžu dál?"

Zeptal se a přitom už vstupoval do místnosti. Denisonův pokoj byl malý a byla v něm rozházená postel, která zabírala většinu prostoru. Ventilátor tiše vzdychal.

"Vyspal jste se dobře?" ptal se Neville s bezobsažnou zdvořilostí.

Denison se podíval na své pyžamo a přejel si rukou přes rozčuchané vlasy. "Ne," odsekl. "Měl jsem příšernou noc. Laskavě mě omluvte, uvedu se do přijatelnějšího stavu."

"Jistě. Připravil bych mezitím snídani. Možná se nevyznáte v zařízení."

"To byste byl velice laskav," řekl Denison.

Vynořil se asi o dvacet minut později, umytý a oholený, v kalhotách a tílku. "Doufám, že jsem nerozbil sprchu," řekl. "Přestala téct a už nešla znovu pustit."

"Voda je na přiděl. Dostáváte právě jen tolik. Jste na Měsíci, doktore. Dovolil jsem si připravit míchaná vejčička a horkou polévku pro nás pro oba."

"Míchaná..."

"Říkáme tomu tak. Pozemšťané by to asi pojmenovali jinak."

"No ne!" zvolal Denison. Nepříliš nadšeně usedl a ochutnal kašovitou žlutou hmotu, kterou zřejmě Neville myslel míchaná vejčička. Ochutnal, pokusil se potlačit úšklebek, mužně polkl a nabral na vidličku druhé sousto.

"Časem si na to zvyknete," utěšoval ho Neville, "je to vysoce výživné. Musím vás upozornit, že vysoký obsah proteinů a malá přitažlivost sníží vaši potřebu jídla."

"To je v pořádku," řekl Denison a odkašlal si.

Neville pokračoval: "Selena říkala, že chcete zůstat na Měsíci."

"Měl jsem to v úmyslu," odpověděl Denison. Protřel si oči. "Ale prožil jsem strašnou noc. Podrobila mé rozhodnutí zkoušce."

"Kolikrát jste spadl s postele?"

"Dvakrát... To je tu asi obvyklé."

"Pro pozemšťany v každém případě. Když jste vzhůru, chodíte s ohledem na měsíční přitažlivost. Ve spánku se převracíte jako na Zemi. Ale při malé přitažlivosti nejsou aspoň pády tak bolestné."

"Podruhé jsem chvíli spal na podlaze, aniž jsem se probudil. Nevzpomínám si, že bych spadl. Co s tím sakra děláte?"

"Nesmíte zanedbávat pravidelnou kontrolu pulsu, krevního tlaku a tak, abyste se ujistil, že unesete nápor změněné gravitace."

"Kdekdo mě před tím varoval," řekl Denison znechuceně. "Vlastně už jsem objednaný na příští měsíc. Taký jsem dostal pilulky."

"No vidíte," řekl Neville, jako by přecházel nějakou podružnost, "to vás za týden přejde... A musíte si taky pořídit pořádné oblečení. Ty kalhoty jsou hrozné a ten chatrný svrchní oděv je úplně nesmyslný."

"Doufám, že si tu někde můžu koupit oblečení."

"Samozřejmě. Když Selenu zastihnete po práci, určitě vám hrozně ráda pomůže. Ujist'ovala mě, že jste slušný člověk, doktore."

"Těší mě, že si to myslí." Denison polkl lžící polévky a zatvářil se, jako kdyby nevěděl, co se zbytkem. Pak chmurně pokračoval v jídle.

"Odhadla vás jako fyzika, ale samozřejmě se mýlila."

"Studoval jsem radiochemii."

"Ale v téhle branži jste taky už dlouho nepracoval, doktore. Možná, že jsme tady mimo, ale tak mimo zase nejsme. Jste jedna z Hallamových obětí."

"Copak je jich tolik, že tvoří skupinu?"

"Proč ne? I Měsíc je jednou z Hallamových obětí."

"Měsíc?"

"Dá se to tak říct."

"Nechápu."

"Na Měsíci nejsou Elektronové pumpy. Nebyla postavena žádná stanice, protože paravesmír s námi nechťel spolupracovat. Nepřijali žádné vzorky wolfrámu."

"Jistě tím nechcete naznačit, doktore, že to je Hallamova práce."

"Z negativního hlediska ano. Proč může být Pumpa založena jen v paravesmíru? Proč to nemůžeme udělat i my?"

"Pokud vím, známe toho příliš málo, abychom mohli začít."

"A budeme toho pořád znát příliš málo, pokud bude zakázán výzkum této záležitosti."

"Je zakázán?" zeptal se Denison s náznakem překvapení.

"V důsledku ano. Pokud žádný výzkum, nezbytný pro získání vědomostí v této oblasti, nedostane patřičnou přednost u protonového synchrotronu nebo jiného velkého přístroje - všechny jsou kontrolovány ze Země a pod Hallamovým vlivem - pak je vlastně zakázán."

Denison si znovu protřel oči. "Asi budu muset za chvíli jít zase spát... Je mi líto. Nechtěl jsem tím říct, že mě nudíte. Povězte mi, je Elektronová pumpa pro Měsíc tak důležitá? Sluneční baterie jsou určitě výkonnější a dostačující."

"Připoutávají nás k Slunci. Připoutávají nás k povrchu."

"Dobrá... Ale máte tušení, doktore, proč má Hallam k této záležitosti tak nepřátelský postoj?"

"Znáte-li ho osobně, víte to lépe než já, protože já ho neznám. Nechce, aby proniklo na veřejnost, že celé zařízení Elektronové pumpy je produktem paralidí, a my jsme jen jejich služebníky. A když na Měsíci dojdeme do bodu, ve kterém budeme vědět, co děláme, pak se zrození skutečné Elektronové pumpy bude datovat od nás, ne od něho."

"Proč mi to všechno říkáte?" zeptal se Denison.

"Abych neztrácel čas. Obvykle u nás fyziky ze Země vítáme. Cítíme se tady na Měsíci odtrženi, jsme obětmi pozemské politiky záměrně namířené proti nám, a fyzik, který přijede na návštěvu, nám může pomoci, třeba jen poskytnout pocit menší izolace. Fyzik přistěhovalec nám může pomoci ještě víc a my bychom mu rádi vysvětlili situaci a požádali ho, aby s námi spolupracoval. Je mi líto, že nakonec nejste fyzik."

"Ale já jsem to nikdy netvrdil," ohradil se netrpělivě Denison.

"A přesto jste chtěl vidět synchrotron. Proč?"

"Opravdu vám leží na srdci tohle? Milý pane, pokusím se vám to vysvětlit. Má vědecká kariéra byla zničena před několika desítkami let. Rozhodl jsem se dodat svému životu jakousi rehabilitaci, něco jako obnovený smysl, tak daleko od Hallama, jak se jen můžu dostat - což znamená tady na Měsíci. Vystudoval jsem radiochemii, ale to neochromilo natrvalo mé snažení v jiných oblastech. Parafyzika je velkým problémem dneška a já jsem se snažil ze všech sil vzdělat se v ní, protože jsem měl pocit, že mi to poskytne největší naději pro rehabilitaci."

Neville přikývl. "Chápu," řekl pochybovačně.

"Mimochodem, když mluvíte o Elektronové pumpě... Slyšel jste něco o teoriích Petera Lamonta?"

Neville ho pozoroval přimhouřenýma očima. "Ne, toho člověka neznám."

"Ano, on ještě není známý. A asi nikdy nebude; zřejmě ze stejného důvodu jako já. Zkřížil cestu Hallamovi... Jeho jméno se nedávno objevilo a já jsem o něm trochu přemýšlel. Vyplnil jsem tím bezesnou část večerní noci." Zívl.

Neville netrpělivě vyhrkl: "Co tedy, doktore? Co je s tím mužem? Jak se jmenuje?"

"Peter Lamont. Vnesl do parateorie několik zajímavých myšlenek. Je přesvědčen, že další činností Pumpy se silná jaderná interakce v prostoru sluneční soustavy stane ještě silnější, Slunce se pomalu rozžhaví a v jednom kritickém okamžiku dojde ke změně fáze, která vyvolá explozi."

"Nesmysl! Copak neznáte velikost změn v kosmickém měřítku, při libovolném používání Pumpy v lidském měřítku? I když jste se ve fyzice vzdělával sám, měl byste si bez obtíží uvědomit, že Pumpa nemůže vyvolat během trvání sluneční soustavy žádnou významnější změnu ve všeobecných vesmírných podmínkách."

"Jste o tom přesvědčený?"

"Samozřejmě. Vy ne?"

"Nejsem si jistý. Lamont na něho má spadenou. Mluvil jsem s ním a mám dojem, že je to prudký a velice citlivý člověk. Když vezmeme v úvahu, co mu Hallam udělal, je zřejmé, že ho pohání hněv."

Neville se zamračil. "Jste si jistý, že se s Hallamem pohádal?"

"Na tohle jsem odborník."

"Nezdá se vám, že nastolení takovýchto pochybností - že Pumpa je nebezpečná - by se dalo využít jako další prostředek, aby na Měsíci nebyla vystavěna Stanice?"

"Za cenu, že vznikne celosvětový poplach a malomyslnost? Jistěže ne. To by bylo, jako byste chtěl louskat oříšky jadernými výbuchy. Ne, jsem si jistý, že Lamont to myslí upřímně. I já jsem kdysi blábolil něco podobného."

"Protože i vás žene nenávist k Hallamovi."

"Já nejsem Lamont. Nereaguji tak jako on. Milhavě doufám, že bych tu věc mohl zkoumat na Měsíci, bez Hallamova vměšování a Lamontových citových výbuchů."

"Tady na Měsíci?"

"Tady na Měsíci. Napadlo mě, že bych se nějak mohl dostat k synchrotronu."

"A proto jste se o něj zajímal?"

Denison přikývl.

Neville pokračoval: "Vy se skutečně domníváte, že se dostanete k synchrotronu? Víte, jaká už tam leží hromada žádostí?"

"Myslel jsem, že bych případně mohl spolupracovat s některými měsíčními vědci."

Neville se zasmál a zavrtěl hlavou. "Máme stejně malou šanci jako vy... Řeknu vám však, co můžeme udělat. Postavili jsme si vlastní laboratoře. Můžeme vám poskytnout prostory; můžeme vám dokonce poskytnout nějaké drobnější vybavení. Do jaké míry budou naše zařízení pro vás užitečná, to nevím, ale mohl byste něco dokázat."

"Myslíte, že bych tam měl nějaké prostředky, abych mohl dělat pozorování užitečná pro parateorii?"

"Částečně to záleží na vaší důmyslnosti. Chcete potvrdit teorie toho Lamonta?"

"Nebo je vyvrátit. Snad."

"Pokud vůbec něco, tak je vyvrátíte. O to se nebojím."

"Je vám, doufám, jasné, že nejsem studovaný fyzik," řekl Denison. "Proč mi tak ochotně nabízíte prostory k práci?"
"Protože jste pozemšťan. Řekl jsem už, že si toho vážíme, a možná vaše fyzikální sebevzdělání bude mít větší hodnotu. Selena se za vás zaručila, čemuž možná přikládám větší důležitost, než bych měl. A jsme spolutrpiteli v Hallamových rukou. Chcete-li se rehabilitovat, pomůžeme vám."

"Promiňte mi, budu-li teď cynický. Co z toho budete mít?"

"Vaši pomoc. Mezi pozemskými a měsíčními vědci do jisté míry panuje nepochopení. Jste pozemšťan, který dobrovolně přišel na Měsíc, a mohl byste mezi námi fungovat jako prostředník ku prospěchu obou stran. Už jste ve spojení s novým komisařem a možná, podaří-li se vám vaše rehabilitace, rehabilitujete také nás."

"Myslíte tím, že oslabí-li to, co udělám, Hallamův vliv, prospěje to i měsíční vědě?"

"Ať uděláte cokoli, určitě to bude užitečné... Ale teď už musím jít, abyste se dospal. Přijďte někdy ke mně a já vám najdu místo v laboratoři." Rozhlédl se: "A taky pohodlnější byt."

Potřásl si rukama a Neville odešel.

8

Gottstein řekl: "Mám dojem, že vaše místo je sice velice nepříjemné, ale dnes se připravujete k odchodu s trochou lítostí."

Montez výmluvně pokrčil rameny. "S velkou lítostí, když pomyslím na návrat do velké přitažlivosti. Obtížné dýchání... bolavé nohy... pocení. Neustále mě bude zalévat pot."

"Jednoho dne mě čeká to samé."

"Nechte si poradit. Nikdy tu nezůstávejte déle než dva měsíce najednou. Nezáleží na tom, co vám řeknou doktoři a jaká izometrická cvičení budete muset absolvovat - vraťte se na Zem každých šedesát dní a zůstaňte tam aspoň týden. Musíte si uchovat ten pocit."

"Budu to mít na paměti... Už jsem se sešel se svým přítelem."

"S kterým?"

"S tím mužem, který se mnou cestoval na jedné lodi, když jsem letěl sem. Měl jsem dojem, že si ho pamatuji, a měl jsem pravdu. Jmenuje se Denison; radiochemik. To, co jsem si o něm zapamatoval, docela sedělo."

"Copak?"

"Zapamatoval jsem si jeho jistou zajímavou iracionálnost a pokusil jsem se ji dokázat. Dost tvrdě mi vzdoroval. Působil rozumně; tak rozumně, že mi to začalo připadat podezřelé. Někteří blázni si vytvoří druh přitažlivé racionálnosti jako obranný mechanismus."

"Panebože," přerušil ho Montez uštvane. "Skoro vám nerozumím. Jestli vám to nevadí, na chvíli si sednu. Snažím se zjistit, jestli mám všechno správně zabalené, myslím na pozemskou přitažlivost a nemůžu popadnout dech... Jaká iracionálnost?"

"Kdysi se nás snažil přesvědčit, že používání Elektronové pumpy je nebezpečné. Myslí si, že vesmír vybuchne."

"Skutečně? A vybuchne?"

"Doufám, že ne. Tehdy to bylo dost rázně odmítnuto. Když vědci pracují s něčím, co se pohybuje na hranici poznání, jsou protivní. Jeden psychiatr tomu říkal "fenomén Kdo ví". Když vám nic z toho, co děláte, neposkytne vědomosti, které potřebujete, nakonec si řeknete "Kdo ví, co se stane", a vaše představivost vám to řekne."

"Ano, ale jestli fyzici šíří takovéhle věci, třeba jen několik z nich..."

"Oni to nešíří. Ne oficiálně. Existuje taková věc jako vědecká odpovědnost a časopisy si dají pozor, aby netiskly nesmysly... Nebo to, co považují za nesmysly. Ta věc se totiž vynořila znovu. Fyzik jménem Lamont o tom mluvil se senátorem Burtem, s tím nafoukaným mesiášem životního prostředí Chenem a ještě s pár dalšími. I on trvá na možnosti kosmického výbuchu. Nikdo mu nevěří, ale ta historka se nenápadně šíří a v každé verzi je lepší."

"A ten člověk tady na Měsíci tomu věří."

Gottstein se široce usmál. "Myslím, že ano. Ksaku, uprostřed noci, když nemůžu spát - mimochodem, pořád padám s postele - tomu věřím taky. Pravděpodobně doufá, že si tady tu teorii experimentálně ověří."

"No a?"

"Necháme ho. Naznačil jsem mu, že mu pomůžeme."

Montez potřásl hlavou. "To je riskantní. Nemám rád, když úřady podporují bláznivé nápady."

"Víte, je tu malá naděje, že to není úplný blázen, ale o to nejde. Jde o to, že když ho necháme usadit se tady na Měsíci, můžeme jeho prostřednictvím zjistit, co se tu děje. Touží po rehabilitaci a já jsem se zmínil, že mu k ní dopomůžeme, když s námi bude spolupracovat... Budu vás o tom diskrétně informovat. Jako přítel."

"Děkuji vám," řekl Montez. "Sbohem."

9

Neville podrážděně řekl: "Ne. Nelíbí se mi."

"Proč ne? Protože je pozemšťák?" Selena smetla z pravého prsu chmýří, pak ho chytila a kriticky si ho prohlížela. "To není z mojí blůzy. To větrání je prostě příšerné."

"Ten Denison je bezcenný. Není to parafyzik. Vzdělával se v té oblasti sám, jak říká, a dokazuje to tím, že sem přijel s připravenými bláznivými nápady."

"Jako co třeba?"

"Myslí si, že Elektronová pampa přivede k výbuchu vesmír."

"To řekl?"

"Vím, že si to myslí... Ty argumenty znám. Slyšel jsem je dost často. Prostě to není pravda."

"Možná," řekla Selena a zvedla obočí, "jenom nechceš, aby to byla pravda."

"Nezáčíněj zase," řekl Neville.

Chvilí bylo ticho. Pak se Selena zeptala: "Co s ním uděláš?"

"Dám mu pracovní. Možná je bezcenný jako vědec, ale stejně nám může být užitečný. Je dost nápadný; komisař už s ním mluvil."

"Já vím."

"Vyprávěl takovou romantickou historku o své zničené kariéře a jak se chce rehabilitovat."

"Opravdu?"

"Opravdu. Určitě se ti to bude líbit. Když se ho na to zeptáš, tak ti ji řekne. A je to dobře. Když bude na Měsíci pracovat romantický pozemšťan na bláznivém projektu, bude skvěle odvádět komisařovu pozornost. Bude ho zavádět špatným směrem; bude jako roleta. A kdoví, možná nám poskytne lepší představu o tom, co se děje na Zemi... Měla by ses s ním dál kamarádit, Seleno."

10

Selena se zasmála a zvuk jejího hlasu zněl Denisonovým uším kovově. Její postava se ztrácela ve skafandru, který měla na sobě.

"Tak pojď, Bene," volala, "nemusíš se ničeho bát. Už jsi domorodec - už jsi tady celý měsíc,"

"Osmadvacet dní," zamumlal Denison. Ve svém vlastním skafandru si připadal napůl udušený.

"Měsíc," stála na svém Selena. "Země už byla skoro ve třetí čtvrti, když jsi přijel; a teď už je taky skoro ve třetí čtvrti." Ukázala na úžasnou křivku Země na jižní obloze.

"Tak počkej přece. Tady venku nejsem tak odvážný jako v podzemí. Co když spadnu?"

"A co má být? Přitažlivost je ve srovnání s vašimi podmínkami malá, svah je mírný, skafandr pevný. Když spadneš, tak se prostě kloužeš a kutáleš. Tím způsobem je to skoro stejně zábavné."

Denison se pochybovačně rozhlédl. Okolo se ve studeném světle Země malebně rozkládal Měsíc. Byl černý a bílý; jemně, delikátně bílý ve srovnání se Sluncem ozářenými oblastmi, které navštívil před týdnem, aby si prohlédl sluneční baterie táhnoucí se od obzoru k obzoru po dně Maře Imbrium. I černá byla nějak jemnější, i když tu scházel zářivý kontrast skutečného dne. Hvězdy byly božsky zářivé a Země - Země - nekonečné lákala svými modrobílými závitými pomrkávajícími záblesky hnědi.

"No dobře," řekl, "nebude ti vadit, když se budu držet u tebe?"

"To víš že ne. A nepůjdeme až nahoru. Bude to pro tebe cvičný svah. Zkus jít stejně rychle jako já. Budu se pohybovat pomalu."

Vyrazila dlouhými, pomalými, houpavými kroky a on se ji snažil napodobit. Šli do kopce. Půda pod nimi byla pokryta prachem a při každém kroku se zviřil jemný prášek, který se rychle v bezvzdušném prostředí usazoval. Držel s ní krok, ale jen s úsilím.

"Dobře," pochválila ho Selena, zavěsila se do něho a zastavila ho. "Na pozemňáka ti to jde docela dobře... promiň, chtěla jsem říct na přivandrovalce..."

"Děkuji."

"Není to asi o moc lepší. Přivandrovalec místo přistěhovalec je stejně urážlivý jako pozemňák místo pozemšťan. Možná bych měla říct, že na člověka tvého věku ti to šlo dobře."

"Ne! To je ještě horší." Denison zalapal po dechu. Cítil, jak mu na čele vyvstává pot.

"V okamžiku, kdy už začneš pokládat nohu na zem," pokračovala Selena, "se vždycky mírně odraz druhou nohou. Prodloužíš si tím krok a všechno bude jednodušší. Ne, tak ne - dívej se."

Denison se zamyšleně zastavil a pozoroval, jak se Selena, podivně štíhlá a půvabná navzdory grotesknímu skafandru, vzdaluje nízkými, plavnými skoky. Vrátila se a poklekla u jeho nohou.

"Teď pomalu vykročíš, Bene, a když budu chtít, aby ses odrazil, ťuknu tě do nohy."

Několikrát to zkusili a pak Denison prohlásil: "Je to těžší než běh na Zemi. Měl bych si odpočinout."

"Dobře. Nemáš prostě svaly navyklé na správnou koordinaci. Bojuješ sám se sebou, ne s přitažlivostí... Tak si sedni a vydýchej se. Za chvíli se vrátíme."

"Nestane se nic s tím rancem, když si lehnu na záda?" zeptal se Denison.

"Ovšemže ne, ale není to zrovna dobrý nápad. Ne na holé zemi. Je tu jen 120 absolutních stupňů, 150 stupňů pod nulou, chceš-li, a čím méně se dotýkáš země, tím líp. Radši si sedni."

"Tak dobře." Denison se bázně posadil a zamručel. Schválně se otočil na sever, aby neviděl Zemi. "Podívej se na ty hvězdy!"

Selena si sedla proti němu. Občas nezřetelně zahlédl její tvář skrz průhled, když na ni světlo Země dopadlo ze správného úhlu.

"Copak ze Země hvězdy nejsou vidět?" zeptala se.

"Takhle ne. I když je jasno, pozemský vzduch část světla vstřebá. Teplotní rozdíly v atmosféře způsobují, že hvězdy blikají, a světla měst, i když jsou vzdálená, je zakrývají."

"To zní nechutně."

"Líbí se ti tu, Seleno? Tady na povrchu?"

"Níjak zvlášť mě to nebere, ale občas mi to ani nevadí. Brát sem turisty je součástí mého povolání."

"A teď jsi sem musela vzít i mě."

"Copak tě nepřesvědčím, že to vůbec není to samé, Bene? Pro turisty máme předem určenou trasu. Je nudná a nezajímavá. Myslíš si snad, že bychom je vyvedli sem a nechali je klouzat se? To je pro Měsíčníky - a pro přivandrovalce. Vlastně většinou pro přivandrovalce."

"Určitě to není oblíbená zábava. Jsme tu jen my."

"No ano. Pro tuhle věc jsou vymezené dny. Měl bys to tu vidět, když jsou závody. To by se ti ale nelíbilo."

"Nejsem si jistý, že se mi to líbí teď. Je klouzání sport, který provozují zejména přivandrovalci?"

"Hlavně. Měsíčníané většinou nemají povrch v oblíbě."

"A co doktor Neville?"

"Myslíš, jak se mu líbí na povrchu?"

"Ano."

"Upřímně řečeno mám dojem, že tu v životě nebyl. Je to městské dítě. Proč se ptáš?"

"Protože když jsem žádal o povolení, abych si mohl prohlédnout běžnou obsluhu slunečních baterií, ochotně mě pustil, ale sám nešel. Mám dojem, že jsem ho požádal, aby šel se mnou, abych měl někoho, kdo by odpovídal na mé otázky, kdybych nějaké měl, a on dost důrazně odmítl."

"Doufám, že jsi našel někoho jiného, kdo ti na otázky odpovídal."

"Ano. Teď mě napadá, že to byl taky přivandrovalec. Možná tohle vysvětluje postoj doktora Nevilla k Elektronové pumpě."

"Co tím chceš říct?"

"No..." Denison se zaklonil, střídavě vyhazoval nohy a s lenivou rozkoší pozoroval, jak stoupají a klesají. "Vida, tohle se mi docela líbí. Podívej, Seleno... Chci tím říct, že Nevillovi nesmírně záleží na tom, aby byla na Měsíci postavena Pumpa, a sluneční baterie jsou přitom pro takovou činnost velmi vhodné. Na Zemi se sluneční baterie nedají používat, protože sluneční vlnové délky tam nejsou nikdy tak nevyčerpatelné, dlouhé, jasné a zářivé. V celé sluneční soustavě není jediné planetární těleso, jakkoli velké, které je pro použití baterií vhodnější než Měsíc. I na Merkuru je moc horko... Ale jejich používání vás připoutává k povrchu a když se vám na povrchu nelíbí..."

Selena náhle vyskočila a zvolala: "Už jsme dost odpočatí, Bene. Jde se nahoru!"

Namáhavě se zvedl na nohy a dodal: "Kdyby tu byla Pumpa, znamenalo by to, že žádný Měsíčnían by nikdy nemusel vyjít na povrch, kdyby nechtěl."

"Jdeme nahoru, Bene. Půjdeme támhle na ten hřeben před námi. Vidiš, támhle, kde se světlo Země vodorovně láme."

MLčky ušli poslední úsek. Denison si všiml, že po straně je povrch hladší; na svahu byl široký pruh, ze kterého byl skoro všechn prach smeten.

"Tady je to pro začátečníka na stoupání moc kluzké," odpověděla Seleno na jeho myšlenky. "Nesmíš být moc ctižádostivý, nebo tě za chvíli budu muset naučit klopání skok."

Přitom udělala klopání skok, těsně před dopadem se otočila a řekla: "Tady. Sedni si a já připevním..."

Denison se posadil tváří ke svahu. Nejistě pohlédl dolů ze svahu. "Opravdu se po tom dá klouzat?"

"Samozřejmě. Na Měsíci je menší přitažlivost než na Zemi, takže vyvíjíš na podložku menší tlak a tření je mnohem menší. Na Měsíci je všechno kluzčí než na Zemi. Proto ti podlahy na chodbách a v bytech připadaly nedokončené. Chceš vyslechnout moji krátkou přednášku na toto téma? Tu co říkám turistům?"

"Nechci, Seleno."

"Kromě toho použijeme klouzadla." Nesla v ruce malou kazetu. Byly k ní připojeny dvě sponky a pár tenkých trubek.

"Co to je?" zeptal se Ben.

"Zásobníček na kapalný plyn. Vychází z něho proud páry právě pod tvé boty. Tenká plynová vrstva mezi podrážkou a povrchem omezi tření skoro na nulu. Budeš se pohybovat, jako bys byl v pouhém prostoru."

"S tím nesouhlasím," namítl Denison rozpačitě. "Používat plyn na Měsíci tímto způsobem je plýtvání."

"Ale no tak. Jaký plyn myslíš že používáme do těchhle bot? Kyslíčnick uhličitý? Kyslík? Tak za prvé, tohle je zbytkový plyn. Je to argon. Těží se z měsíční půdy po tunách. Vzniká biliony let při rozpadu draslíku 40... Tohle taky patří do mé přednášky, Bene... Argon se na měsíci využívá jen v několika speciálních případech. Mohli bychom se s ním klouzat miliardy let a draslíku 40 by bylo pořád dost... tak. Klouzadla máš na nohou. Teď počkej, než se obuju já."

"Jak to funguje?"

"Je to úplně samočinné. Jednoduše se sklouzneš a tím se zapne kontakt a vypustí pára. Máš zásobu jen na několik minut, ale víc nepotřebuješ."

Zvedla se a pomohla mu vstát. "Dívej se ze svahu... No tak, Bene, vždyť je to jen mírný kopec. Podívej se na něj. Je skoro rovný."

"Není," řekl Denison chmurně. "připadá mi jako útes."

"Nesmysl. Teď mě poslouchej a zapamatuj si, co ti řeknu. Dej chodidla asi patnáct centimetrů dopředu. Nezáleží na tom které. Kolena měj pokrčená. Nesnaž se opřít o vítr. Žádný tu není. Nepokoušej se dívat nahoru nebo dolů, ale když budeš muset, dívej se ze strany na stranu. A hlavně, když se nakonec dotkneš povrchu, nesnaž se příliš brzy zastavit; pohybuješ se rychleji, než si myslíš. Nech vyhasnout klouzadla a tření tě pomalu samo zastaví."

"To si nemůžu všechno zapamatovat."

"Ale můžeš. Já budu hned vedle tebe, abych ti pomohla. A když přece spadneš a já tě nechytím, nepokoušej se o nic. Uvolni se a poskakuj nebo klouzej. Nejsou tu žádné balvany, s kterými by ses mohl srazit."

Denison polkl a podíval se před sebe. Klouzačka vedoucí jižním směrem se leskla ve světle Země. Drobné nerovnosti zachytávaly víc světla, než by měly, a vytvářely v temnotě malé protáhlé flíčky, takže celý povrch se nezřetelně nihotal. Vystoupilý půlkruh Země zářil na černé obloze skoro přímo před ním.

"Připraven?" zeptala se Seleno. Položila mu ruku v rukavici na ramena.

"Připraven," odpověděl Denison chabě.

"Tak jed'," zvolala. Strčila do něho a Denison cítil, že se rozjíždí. Ze začátku se pohyboval pomalu. Potácivě se k ní otočil a ona řekla: "Neboj se. Jsem hned vedle tebe."

Cítil půdu pod nohama - a pak už ne. Klouzadlo začalo pracovat.

Na okamžik se mu zdálo, že stojí. Jeho tělo neodporovalo vzduchu, pod nohama necítil klouzavý pohyb, ale když se znovu obrátil k Seleně, všiml si, že světla a stíny se na jedné straně vzrůstající rychlostí pohybují zpět.

"Pořád se dívej na Zemi," ozval se mu v uších Selenin hlas, "dokud nenabereš rychlost. Čím rychleji pojedeš, tím budeš stabilnější. Měj pořád pokrčená kolena... Jde ti to moc hezky, Bene."

"Na přivandrovalce," vydechl Denison.

"Jak se ti to líbí?"

"Připadá mi to jako létání," odpověděl. Rozmazané skvrny světla a stínů na obou stranách se pohybovaly zpět. Rychle se podíval na jednu stranu a pak na druhou a pokusil se přeměnit pocit zpětného letu okolí v pocit vlastního letu kupředu. Hned jak se mu to podařilo, zjistil, že se musí rychle podívat na Zemi, aby znovu získal rovnováhu. "Asi jsem nepoužil správné přirovnání. Na Měsíci nemůžeš mít s létáním žádné zkušenosti."

"Ale teď už vím, jaké to asi je. Létání je určitě jako klouzání - a to znám."

Snadno s ním držela krok.

Denison se teď pohyboval tak rychle, že cítil, že se pohybuje, i když se díval dopředu. Měsíční krajina se před ním otevírala a plynula kolem něho po obou stranách. "Jakou rychlostí klouzáte?" zeptal se.

"Při pořádných měsíčních závodech," odpověděla Seleno, "byly naměřeny rychlosti asi kolem sto šedesátí kilometrů za hodinu - ovšem na srážnějších svazích. Ty pravděpodobně nepojedeš rychleji než šedesátkou."

"Připadá mi, že kloužeme mnohem rychleji."

"Kdepak. Už jsme skoro dole a ty jsi neupadl, Bene. Prostě klouzej dál; klouzadlo se vypne a ucítíš tření. Nic s tím nedělej. Pohybuj se dál."

Selena ještě nedomluvila a Denison už ucítil pod podrážkami tlak. Uvědomil si ohromnou rychlost a pevně sevřel pěsti, aby nerozhodil ruce v téměř reflexním obranném pohybu proti srážce, ke které vůbec nemělo dojít. Věděl, že rozhodí-li ruce, spadne na záda.

Přimhouřil oči, zadržel dech, až mu připadalo, že mu vybuchnou plíce, a pak Seleno zvolala: "Výborně, Bene, výborně. Ještě jsem neviděla přivandrovalce, který by při prvním klouzání neupadl, takže když upadneš, tak to vůbec nevádí. To není žádná ostuda."

"Nemám v úmyslu padat," zašeptal Denison. Zhluboka, přerývaně se nadechl a rozevřel oči. Země vypadala jako vždycky klidná a lhostejná. Pohyboval se teď pomalu - pomaleji - ještě pomaleji...

"Stojím už na místě, Seleno?" zeptal se. "Nejsem si jistý."

"Stojíš na místě. Nechoď nikam. Musíš si odpočinout, než se vrátíme do města... Sakra, vždyť jsem to nechala někde tady, když jsme přišli."

Denison ji nevěřícně pozoroval. Lezla nahoru spolu s ním a klouzala dolů také s ním. On byl polomrtvý napětím a únavou a ona se vzdalovala vzduchem dlouhými klokaními skoky. Asi po sto metrech zvolala: "Už to mám!" a on ji slyšel tak hlasitě, jako kdyby stála vedle něho.

Za okamžik byla zpátky a pod paží nesla složený tlustý kus plastiku.

"Pamatuješ," řekla, "jak jsi se ptal, co to je, když jsme šli nahoru, a já jsem ti odpověděla, že to použijeme při cestě dolů?" Rozbalila to a rozložila na prašném měsíčním povrchu.

"Celým jménem se to jmenuje měsíční pohovka," řekla, "ale my tomu říkáme jenom pohovka. Na téhle planetě se to přídavné jméno rozumí samo sebou." Zapnula kontakt a zmáčkla páčku.

Začalo se to naplňovat. Denison čekal, že se ozve syčivý zvuk, ale nebyl tu žádný vzduch, který by ho přenášel.

"Než se začneš znovu vyptávat na naši úspornou politiku," řekla Seleno, "tak tohle je taky argon."

Věc rozkvetla do matrace na šesti tlustých nožkách. "Udrží tě," řekla. "Skoro se nedotýká povrchu a díky vakuu, které je všude kolem, se v ní udrží teplo."

"Copak je to horké?" zeptal se Denison překvapeně.

"Argon se při plnění zahřívá, ale jen relativně. Nezažře se víc než na 270 stupňů Kelvina, což stačí, aby začal tát led, a je to dost na to, aby tvůj izolační oblek neztrácel teplo rychleji, než ho stačíš obnovit. Zkus to, lehni si."

Denison poslechl a zmocnil se ho pocit ohromného pohodlí.

"Úžasné," řekl a dlouze vzdechl.

"Maminka Seleno myslí na všechno," řekla.

Přiblížila se k němu zezadu, sklouzla se kolem něho, pata u paty, jako by bruslila, pak vymrštila nohy zpod sebe a púpavně se snesla na bok a opřela se o loket na zemi těsně vedle něho.

Denison hvízdal. "Jak to děláš?"

"To chce cvik. Nezkoušej to! Zlomíš si loket. Varuju tě. Když mi bude zima, vmáčknu se k tobě na pohovku."

"Nemusíš se bát," zasmál se, "oba máme na sobě skafandry."

"Smilník promluvil... Jak ti je?"

"Asi dobře. To byl ale zážitek!"

"Zážitek? Vždyť jsi ani jednou nespádl! Bude ti vadit, když o tom budu vyprávět známým ve městě?"

"Nebude. Jsem rád, když mě někdo ocení... Ale nebudu to muset dělat znovu, že ne?"

"Teď? Kdepak. Mně by se taky nechtělo. Chvilku si odpočineme, pak se přesvědčíme, že máš zase normální tep, a pak se vrátíme. Když natáhneš nohy směrem ke mně, sundám ti klouzadla. Příště tě naučím, jak se s nimi zachází."

"Nejsem si jistý, jestli bude nějaké příště."

"Ovšemže bude. Copak se ti to nelíbilo?"

"Občas. Když jsem se zrovna nebál."

"Příště se budeš bát míň a potom ještě míň a nakonec si budeš jen libovat a já z tebe udělám závodníka."

"Neuděláš. Jsem na to starý."

"Na Měsíci ne. Ty jen vypadáš staře."

Denison ležel a cítil, jak do něho vsakuje absolutní klid Měsíce. Tentokrát se díval na Zem. Její klidná přítomnost na obloze mu při klouzání více než kdy jindy dodávala pocit stability a on k ní cítil vděčnost.

"Chodíš sem často, Seleno?" zeptal se. "Myslím sama nebo s jedním dvěma přáteli. Víš, když máš volno."

"Skoro nikdy. Pokud tu nejsou lidé, necítím se tu dobře. I teď mě vlastně překvapuje, že tu jsem."

"Hm," řekl Denison bezvýrazně.

"Tebe to nepřekvapuje?"

"Proč? Mám pocit, že každý dělá to, co dělá, buď protože chce, nebo protože musí, a v obou případech mi do toho nic není."

"Díky, Bene. Hrozně ráda tohle slyším. Jednou z tvých hezkých stránek je, že i když jsi přivandrovalec, nevadí ti, že chceme být sami sebou. Jsme podzemní lidé, my Měsíčníané, lidé chodeb a jeskyň. A je na tom něco špatného?"

"Není."

"Tos neslyšel pozemňáky. A já jsem průvodkyně a musím je poslouchat. Všechno, co říkají, slyším už po miliónté, ale nejčastěji slyším: (začala mluvit úsečným akcentem, typickým pro standardní planetární řeč, jak ji mluví pozemšťané) "Ale miláčku, jak můžete všichni pořád žít v jeskyních? Nemáte z toho příšernou klaustrofobii? Copak nechcete nikdy uvidět modrou oblohu a stromy a moře a cítit vítr a vonět ke květinám?... " Mohla bych pokračovat dál a dál, Bene. Pak řeknou: "Ale vlastně když nevíte, jak modré nebe a moře a stromy vypadají, tak vám to asi nechybí..." Jako bychom nechytali pozemskou televizi a kdybychom neměli volný přístup k pozemské literatuře, slyšené i viděné - a někdy i čichané."

Denison se bavil. "A oficiální odpověď na tyhle poznámky?"

"Nic moc. Většinou říkáme "Jsme na to docela zvyklí, paní." Nebo "pane", když je to muž. Většinou se ptají ženské. Muži jsou příliš zaujati zkoumáním našich blůz a uvažováním, kdy si je sundáme. Víš, co bych těm blbcům nejradši řekla?"

"Pověz mi to, prosím. Protože jsi ve skafandru, musíš si blůzu nechat na sobě, tak shod' s beder aspoň tohle břímě."

"To je ale hezká slovní hříčka!... nejradši bych jim řekla: "Poslyšte, paní, proč bychom se měli zajímat o váš pitomý svět? Nechceme být přívěskem nějaké planety a čekat, až upadneme nebo nás odstělí. Nechceme, abyste na nás chrlili splodiny a lili špinavou vodu. Nechceme vaše pitomé zárodky a vaši smradlavou trávu a vaši fádni modrou oblohu a fádni bílé mraky. Když chceme, můžeme se na Zemi dívat na naši vlastní oblohu, ale nám se moc nechce. Měsíc je náš domov a je takový, jaký si ho uděláme; přesně tak, jak si ho uděláme. Patří nám a my jsme si vybudovali vlastní ekologii a nepotřebujeme, abyste sem jezdili nás litovat, že si jdeme svou cestou. Vraťte se do svého světa a vaše přitažlivost vám tam vytáhá prsa až ke kolenům." To bych jim řekla."

"Dobře," pochválil ji Denison. "Když budeš mít chuť říct to nějakému pozemňákovi, přijď to říct mně a bude ti líp."

"Představ si, že občas nějaký přivandrovalec navrhne, že by se měl na Měsíci vybudovat Zeměpark; takové místo, kde by rostly pozemské rostliny; možná i pár zvířat. Většinou tomu říkají dotek domova."

"Vsadím se, že jsi proti tomu."

"Samozřejmě že jsem proti tomu. Dotek čího domova? Měsíc je náš domov. Přivandrovalec, který chce dotek domova, by se měl raději vrátit do svého domova. Přistěhovalci dokážou být někdy horší než pozemňáci."

"Budu si to pamatovat," řekl Denison.

"Ty nejsi... zatím," dodala Seleno.

Chvilí bylo ticho a Denison přemýšlel, jestli už Seleno navrhne, aby se vrátili do jeskyní. Na jedné straně cítil, že zanedlouho bude pocíťovat hlodavé nutkání, aby navštívil toaletu. Nikdy se však necítil tak odpočatý. Uvažoval, jak dlouho asi vydrží kyslíková nádrž.

Pak Seleno řekla: "Bene, nebude ti vadit, když se tě na něco zeptám?"

"Ne. Jestli tě zajímá můj soukromý život, tak před tebou nemám tajemství. Měřím pět stop devět palců, na Měsíci vážím třináct kilo, kdysi dávno jsem měl manželku, rozvedli jsme se, jedno dítě, dcera, dospělá a vdaná, studovala na univerzitě v..."

"Ne, Bene. Myslím to vážně. Můžu se tě zeptat na tvoji práci?"

"Ovšem že můžeš. Nevím ale, kolik ti toho budu umět vysvětlit."

"No... víš přece, že Barron a já..."

"Ano, vím," odsekl Denison.

"Mluvíváme spolu. Občas mi něco řekne. Říkal, že se domníváš, že Elektronová pumpa by mohla způsobit výbuch vesmíru."

"Naší části vesmíru. Část našeho ramene Mléčné dráhy by se mohla změnit v kvazar."

"Opravdu? Skutečně si to myslíš?"

"Když jsem přijel na Měsíc, nebyl jsem si jistý," řekl Denison. "Teď jsem osobně přesvědčen, že se to stane."

"Kdy myslíš, že se to stane?"

"To přesně nevím. Možná za několik let. Možná za několik desetiletí."

Na chvíli mezi nimi nastalo ticho. Pak Seleno tiše řekla: "Barron si to nemyslí."

"Vím, že ne. Nesnažím se ho přesvědčit o opaku. Když ti někdo odmítne věřit, nemůžeš na něho zaútočit po celé čáře. Tuhle chybu udělal Lamont."

"Kdo je Lamont?"

"Promiň, Seleno. Mluvil jsem sám se sebou."

"Ale Bene. Prosím, řekni mi to. Zajímá mě to. Prosím."

Denison se obrátil na bok a podíval se na ni. "Dobře," řekl. "Klidně ti to můžu říct. Lamont, jeden fyzik na Zemi, se

svérázným způsobem pokusil zburcovat svět před nebezpečím Pumpy. Nepovedlo se mu to. Pozemšťané chtějí Pumpu; chtějí energii zadarmo; chtějí ji do té míry, že odmítají uvěřit, že ji nemůžou mít."

"Ale proč ji chtějí, když to znamená smrt?"

"Musí jen odmítnout uvěřit, že to znamená smrt. Nejjednodušší způsob, jak vyřešit problém, je popřít jeho existenci. Tvůj přítel, doktor Neville, dělá to samé. Nemá rád povrch, a tak se přinutil uvěřit, že sluneční baterie nejsou k ničemu - a přitom i nezasvěcenému pozorovateli připadají jako dokonalý zdroj energie pro Měsíc. Chce Pumpu, aby mohl zůstat v podzemí, a tak odmítá uvěřit, že by od ní mohlo pojit jakékoli nebezpečí."

"Nemyslím, že by Barron odmítl uvěřit něčemu, pro co existuje pádný důkaz. Máš takový důkaz?"

"Myslím, že mám. Je to opravdu překvapující, Seleno. Celá věc závisí na jistých drobných činitelích při interakcích kvarků. Víš, co to je?"

"Nemusíš mi to vysvětlovat. Tolik jsem mluvila s Barronem o všem možném, že tomu snad porozumím."

"Myslel jsem, že k tomu budu potřebovat měsíční protonový synchrotron. Má přes šestnáct kilometrů v průměru, supervodivé magnety a disponuje energií 20 000 Bev a více. Vyšlo však najevo, že tady u vás máte něco, čemu říkáte pionizér; vejde se to do středně velké místnosti a dělá to všechno, co synchrotron. Musím Měsíci gratulovat k úžasnému pokroku."

"Děkuji," řekla Seleno samolibě. "Tedy jménem Měsíce."

"No a výsledky, které jsem získal na pionizéru, ukazují míru vzrůstu intenzity silné jaderné interakce; a ten vzrůst dává za pravdu Lamontovi a ne ortodoxní teorii."

"A ukázal jsi to Barronovi?"

"Ne, neukázal. Když to udělám, Neville to odmítne. Řekne, že výsledky jsou okrajové. Řekne, že jsem udělal chybu. Řekne, že jsem nevzal v úvahu všechny činitele. Řekne, že jsem používal nepřiměřená zařízení... Ve skutečnosti vlastně řekne, že chce Elektronovou pumpu a že se jí nevzdá."

"Tím chceš říct, že z toho nevede cesta ven?"

"Ale vede, ale ne přímo. Ne tak, jak to dělal Lamont."

"Jak tedy?"

"Lamont chtěl násilím upustit od Pumpy, ale člověk prostě nemůže jít zpět. Nemůžeš nacpat kuře zpátky do vajíčka, víno zpět do hroznu, dítě zpátky do lůna. Když chceš mít pokoj od dítěte, nestačí, když mu jen vysvětlíš, že by něco mělo udělat - ale nabídneš mu něco, co by chtělo mít."

"A co je to?"

"Tím si právě nejsem jistý. Mám sice nápad, prostý nápad - možná příliš prostý na to, aby fungoval - založený na zcela zřejmé skutečnosti, že číslo dvě je směšné a nemůže existovat."

Asi minutu bylo ticho a pak Seleno řekla hlasem, který byl stejně soustředěný jako jeho: "Já to zkusím uhodnout."

"Nevím, jestli je co hádat," řekl Denison.

"Stejně to zkusím uhodnout. Bylo by rozumné předpokládat, že jedině náš vesmír může existovat nebo existuje, protože v něm jediném žijeme a bezprostředně ho vnímáme. Jakmile se však objeví důkaz, že existuje ještě další vesmír, ten, kterému říkáme paravesmír, pak je absolutně směšný předpoklad, že existují pouze a jedině dva vesmíry. Jestliže může existovat druhý vesmír, pak jich může existovat nekonečně mnoho. Mezi jedničkou a nekonečnem v případě jako je tento neexistují žádná přijatelná čísla. Nejen dva, ale jakýkoli konečný počet je směšný a nemůže existovat."

"Právě proto..." řekl Denison. A znovu se rozhostilo ticho.

Denison se těžce zvedl do sedu a pohlédl dolů na dívku ve skafandru. "Asi bychom se měli vrátit do města," řekl.

"Jen jsem hádala," namítla.

"Nehádala jsi," řekl. "Ať už jsi dělala cokoli, nebylo to jenom hádání."

11

Barron Neville na ni zíral, chvíli zcela neschopen promluvit. Klidně na něho hleděla. Výhled z okna byl zase jiný. V jednom okně byla vidět Země, trochu za druhou čtvrtí.

Nakonec se zeptal: "Proč?"

"Opravdu to byla jen náhoda," bránila se Seleno. "Viděla jsem, oč běží, a nadchlo mě to tak, že jsem to musela říct. Už jsem ti to měla říct dávno, ale bála jsem se, že budeš reagovat přesně tak, jak jsi teď reagoval."

"Takže on to ví. Ty huso!"

"Co ví?" Zamračila se. "Jen to, co by dříve či později uhodl - že vlastně nejsem průvodkyně - že jsem tvoje intuicionistka. Intuicionistka, která se nevyzná v matematice, panebože. A co má být, že to ví? Co na tom záleží, že mám intuici? Kolikrát jsi mi říkal, že moje intuice nemá žádnou cenu, pokud není podepřena strohými výpočty a experimentálním pozorováním? Kolikrát jsi mi říkal, že i ta nejpřesvědčivější intuice se může mýlit? Jakou cenu může pak přičítat pouhému intuicionismu?"

Neville zbledl, ale Seleno nevěděla, jestli vzteky nebo obdivem. "Ty jsi jiná," řekl. "Cožpak tvá intuice vždycky nebyla správná? Když sis byla jistá?"

"Ale on to neví."

"Přijde na to. Sejde se s Gottsteinem."

"Co by říkal Gottsteinovi? Pořád netuší, o co nám vlastně jde."

"Opravdu?"

"Ne." Vstala a kousek poodešla. Pak se obrátila k němu a zaječela: "Ne! Ty jsi ale sprosták, když z toho vyvozuješ, že bych tebe a ostatní zradila. Když se nechceš spoléhat na moje city, spolehni se alespoň na můj zdravý rozum. Nemá cenu jim to říkat. K čemu jim to bude, nebo i nám, když všichni zahyneme?"

"Ale no tak Seleno!" Neville znechuceně zamával rukou. "Nezačínej s tím."

"Ne. Pěkně mě poslouchej. Mluvil se mnou a vyprávěl mi o své práci. Schováváš mě jako tajnou zbraň. Tvrdíš mi, že mám větší hodnotu než jakýkoli přístroj nebo obyčejný vědec. Kuješ si svoje pikle, trváš na tom, že mě všichni musí považovat za pouhou průvodkyni turistů, aby mě velké schopnosti byly kdykoli dostupné Měsíčanům. Tobě. Čeho tím dosáhneš?"

"Máme tebe, nebo snad ne? Jak dlouho myslíš, že bys zůstala na svobodě, kdyby oni..."

"Pořád říkáš takovéhle věci. Ale koho už zavřeli? Koho zastavili? Máš nějaký důkaz o velkém spiknutí, které vidíš všude kolem sebe? Pozemšťané nepouštějí tebe a tvůj tým k jejich velkým přístrojům mnohem spíš proto, že je k tomu nutíš, než kvůli nějaké zášti z jejich strany. A nám to spíše prospělo než uškodilo, protože jsme museli sestrojít jiné přístroje, které jsou citlivější."

"Založené na tvém teoretickém vhledu, Seleno."

Selena se usmála. "Já vím. Ben se o nich vyjadřoval velice pochvalně."

"Ty s tím tvým Benem. Co chceš ksakru od toho mizerného pozemňáka?"

"Je to přistěhovalec. A chci od něho informace. Ty mi snad nějaké poskytuješ? Ty se tak strašně bojíš, že mě chytí, že nestrpíš, aby mě viděli mluvit s fyzikem; jenom s tebou, a ty jsi můj... Pravděpodobně jen proto."

"Ale no tak, Seleno." Snažil se mluvit chlácholivým tónem, ale bylo v něm příliš mnoho netrpělivosti.

"Opravdu mi na tom nezáleží. Řekl jsi mi, že musím splnit jediný úkol. Pokouším se na to soustředit a někdy se mi zdá, že už to vím, s matematikou nebo bez ní. Umím si to představit; tu věc, co se musí udělat - a pak se mi to rozplyne. Ale k čemu to je, když nás Pumpa stejně zničí... Neříkala jsem ti, že nedůvěřuji výměně intenzity polí?"

"Ptám se tě znovu," řekl Neville. "Chceš mi říct, že nás Pumpa zničí? Ne, že by snad mohla, ale že nás zničí?"

Selena hněvivě potřásla hlavou. "To nemůžu. Je to tak okrajové. Nemůžu říct, že zničí. Cožpak ale pouhá možnost není v tomhle případě dostačující?"

"Panebože."

"Neobracej oči v sloup. Neposmívej se! Nikdy sis to neověřil. Řekla jsem ti, jak se to dá ověřit."

"Nikdy ti to tak neleželo na srdci, dokud jsi nezačala poslouchat toho svého pozemňáka."

"Je to přistěhovalec. Nechceš si to ověřit?"

"Ne! Řekl jsem ti už, že tvé návrhy jsou nepraktické. Nejsi experimentalista a co ti v duchu připadá dobré, nemusí nezbytně fungovat ve skutečném světě přístrojů, nahodilosti a nejistoty."

"V takzvaném skutečném světě tvé laboratoře." Byla zardělá a rozzlobená a držela sevřené pěsti ve výši brady.

"Ztrácíš tolik času tím, že se snažíš získat dokonalé vakuum... Vakuum je nahoře, tam na povrchu, kam ukazují, s teplotami, které jsou občas na půli cesty k absolutní nule. Proč neexperimentuješ na povrchu?"

"To by bylo zbytečné."

"Jak to víš? Ty to prostě nezkusíš. Ben Denison to zkusil. S obtížemi sestrojil systém, který mohl použít na povrchu, a uvedl ho do chodu, když si byl prohlédnout sluneční baterie. Chtěl, abys šel s ním, a ty jsi nešel. Pamatuješ se? Byla to velice jednoduchá věc, něco, co bych ti mohla popsat i já, když mi to vysvětlil. Spustil to při denní teplotě a znovu při noční teplotě a to mu stačilo, aby objevil nový směr výzkumu pomocí pionizéru."

"Zní to tak jednoduše, když o tom mluvíš ty."

"Je to tak jednoduché. Jakmile přišel na to, že jsem intuicionistka, mluvil se mnou tak, jak tys to nikdy nedělal. Vysvětlil mi, proč si myslí, že silná nukleární interakce se skutečně nebezpečně hromadí v sousedství Země. Slunce vybouchne za několik let a nahromaděná síla se ve vlnách..."

"Ne, ne, ne, ne," vykřikl Neville. "Viděl jsem jeho výsledky a neudělaly na mě dojem."

"Tys je viděl?"

"Samozřejmě. Ty si myslíš, že ho nechám pracovat v našich laboratořích, aniž bych věděl, čím se zabývá? Viděl jsem jeho výsledky a nestojí za nic. Zabývá se drobnými odchylkami, které jsou hluboko pod hranicí experimentální chyby. Jestliže on chce věřit, že ty odchylky mají význam, a jestli jim chceš věřit i ty, tak jen do toho. Ale žádná víra nezpůsobí, že získají na významu, když vlastně žádný nemají."

"Čemu chceš věřit ty, Barrone?"

"Chci pravdu."

"Ale nerozhodl ses už předem, že ta pravda musí být podle tvých představ? Chceš Pumpu na Měsíci, že ano, abys nemusel mít nic společného s povrchem; a cokoliv by ti v tom mohlo zabránit, není pravda - podle definice."

"Nebudu se s tebou hádat. Chci Pumpu, a ještě víc - chci to druhé. Jedno bez druhého nemá cenu. Jsi si jistá, že jsi ne..."

"Ne."

"Opravdu?"

Selena se na něho znovu vrhla a nohama rychle dupala po zemi, jako by se chtěla pohupovat ve vzduchu v rytmu hněvivého klapání.

"Neřeknu mu nic," prohlásila, "ale musím získat víc informací. Nemáš pro mě žádné informace, ale on možná ano; nebo je snad získá při pokusech, které ty nechceš provést. Musím s ním mluvit a přijít na to, na co přijde on. Jestli se postavíš mezi něho a mě, nikdy nebudeš mít to, co chceš."

Nemusíš se bát, že by to snad mohl objevit dřív než já. Je příliš pod vlivem pozemského způsobu myšlení; neudělá poslední krok. Já ho udělám."

"Dobře. A ty taky nezapomeň na rozdíl mezi Měsícem a Zemí. Tohle je tvůj svět; žádný jiný nemáš. Tenhle člověk, Denison, tenhle Ben, tenhle přistěhovalec, který sem přišel ze Země, se může, když bude chtít, vrátit z Měsíce na Zem. Ty nemůžeš na Zem odejít nikdy; nikdy. Budeš navždy Měsíčanka."

"Měsíční panna," posmívala se Seleno.

"Kdepak panna," odsekl Neville. "I když si chvilku počkáš, než si to znovu ověřím."

Netvářila se, jako by jí to vadilo.

"Co se týče toho ohromného nebezpečí výbuchu," pokračoval, "je-li změna základních konstant vesmíru tak riskantní, proč paralytici, kteří jsou v technologii mnohem dál než my, nepřestali pumpovat?"

A odešel.

Selena hleděla na zavřené dveře a čelistní svaly se jí napnuly. Pak řekla: "Protože podmínky jsou u nás jiné než u nich, ty neuvěřitelný pitomče." Ale mluvila jen k sobě; on už byl pryč.

Kopla do páky, která spouštěla její lůžko, vrhla se na ně a zuřila. Je teď blíž ke skutečnému cíli, po kterém Barron a ostatní baží už léta?

Ani o kousek.

Energii! Každý hledá energii! To kouzelné slovo! Ten roh hojnosti! Jediný klíč k univerzálnímu dostatku!... A přece energie není všechno.

Kdyby člověk našel energii, našel by i to druhé. Kdyby člověk našel klíč k energii, klíč k tomu druhému by byl nasnadě. Věděla, že klíč k tomu druhému by byl nasnadě, kdyby mohla zachytit nějakou drobnost, která by byla nasnadě v okamžiku, kdy ji zachytí. (Proboha, už je tak nakažená Barronovou chronickou podezřívavostí, že i v myšlenkách tomu říká "to druhé".)

Žádný pozemšťan na tu drobnost nepřijde, protože žádný pozemšťan nemá důvod ji hledat.

Ben Denison ji pro ni najde, ale sám na ni nepřijde.

Ledaže by... Když bude vesmír zničen, na čem záleží?

12

Denison se snažil pokořit svou sebedůvěru. Občas zašátral po kalhotách, které neměl, jako by si je chtěl popotáhnout nahoru. Měl na sobě jen sandály a ty nejmenší slipy, které ho nepohodlně tísnily. A nesl samozřejmě příkrývku.

Selena, vybavená podobně, se zasmála. "Bene, na tvém nahém těle není nic špatného, jen je trochu ochablé. Tady je to docela v módě. Vlastně si ty slipy můžeš sundat, jestli tě škrtí."

"Ne!" zamumlal Denison. Zvedl příkrývku, takže mu visela přes břicho, a ona mu ji vyškubla.

"Dej mi to," naléhala. "Co z tebe bude za Měsíčníana, když sem vnášíš pozemské puritánství? Vždyť víš, že pruderie je jen rubem prasáctví. Ta slova jsou dokonce ve slovníku pod stejným písmenem."

"Seleno, musím si na to zvyknout."

"Mohl bys začít tím, že se na mě občas podíváš a nebudeš po mně klouzat pohledem, jako bych byla politá olejem. Když se díváš na ostatní ženy, docela ti to jde, jak vidím."

"Když se dívám na tebe..."

"Tak tě to zajímá a jsi z toho v rozpacích. Ale když se podíváš pořádně, zvykneš si na to a přestane tě to upoutávat. Hele, já si tady stoupnu a dívej se. Sundám si kalhotky."

Denison zaúpěl: "Seleno, jsou tu všude kolem lidí a ty si ze mě děláš neodpustitelnou legraci. Buď tak hodná a pojď dál a nech mě, ať si na tu situaci zvyknu."

"Tak dobře. Doufám, že sis všiml, že lidé, kteří chodí kolem nás, si nás nevšímají."

"Nevšímají si tebe. Na mě se dívají určitě. Pravděpodobně v životě neviděli tak staře a neforemně vyhlížejícího jedince."

"Asi ne," souhlasila Selena vesele, "ale budou si na to muset zvyknout."

Denison zoufale krácel dál a uvědomoval si každý šedivý chlup na svých prsou a každé zachvění svého břicha. Až když se chodba zúžila a mýjelo je méně lidí, začal pociťovat určitou úlevu.

Zvědavě se rozhlížel a už nevnímal Selenina špičatá prsa a hladká stehna jako předtím. Chodba se zdála nekonečná.

"Jak jsme daleko?" zeptal se.

"Jsi unavený?" ptala se Selena kajícně. "Měli jsme si vzít skútr. Zapomínám, že jsi ze Země."

"To je dobře. Není tohle ideálem přistěhovalce? Nejsem unavený ani trochu. Ani trošičku. Ale je mi trochu zima."

"To je jen pouhá představitost," odpověděla Selena pevně. "Prostě si myslíš, že by ti měla být zima, protože toho máš tak málo na sobě. Zapomeň na to."

"To se ti lehce řekne," vzdychl, "doufám, že chodím dobře."

"Výborně. Ještě tě naučím klokaní skok."

"A přihlásíš mě na závody na klouzadlech po svazích na povrchu. Nezapomeň, že už nejsem nejmladší. Ale doopravdy, kolik už jsme toho ušli?"

"Asi tři kilometry."

"Proboha! Kolik kilometrů měří ty chodby dohromady?"

"To bohužel nevím. Obytné chodby tvoří jen malou část celku. Jsou tu důlní chodby, chodby geologické, průmyslové, mykologické... Určitě musí být několik set kilometrů dlouhé."

"Máte mapy?"

"Samozřejmě že máme mapy. Naslepo pracovat nemůžeme."

"A máš mapu u sebe?"

"No, u sebe ne, ale v téhle oblasti mapy nepotřebuji; docela se tu vyznám. Toulala jsem se tu jako dítě. Tohle jsou staré chodby. Většina nových chodeb - razíme pět až šest kilometrů nových chodeb ročně - vede severním směrem. V nich bych se nevyznala bezu mapy za žádnou cenu. Možná ani s mapou ne."

"Kam jdeme?"

"Slíbila jsem ti neobvyklý pohled - ne, sebe nemyslím, tak to ani neříkej - a budeš ho mít. Tohle je nejzvláštnější důl

na Měsíci a leží úplně mimo běžné turistické trasy."

"Máte snad na Měsíci diamanty?"

"Něco lepšího."

Zdi chodby nebyly v těchto místech dokončené - šedá skála, matné, ale dostatečně ozářená skvrnami elektrického osvětlení. Teplota byla příjemná, mírná a vyrovnaná. Větrání pracovalo tak jemně, že nevznikal žádný vítr. Jen těžko si šlo uvědomit, že o pár set metrů výše je povrch, podléhající střídavě výhni a mrazu, jak se Slunce pohybovalo velkým čtrnáctidenním obloukem od obzoru k obzoru a pak dolů a zpět.

"Je to tu všechno vzduchotěsné?" zeptal se Denison, který si náhle nepříjemně uvědomil, že není moc hluboko pod dnem oceánu vakua, které sahá nekonečně nahoru.

"Jistě. Ty stěny jsou nepropustné. A všude jsou čidla. Když tlak vzduchu klesne o víc než deset procent v kterémkoli úseku chodeb, sirény začnou houkat a výt jako o život a začnou se míhat blesky a svítit značky, které tě nasměrují do bezpečí."

"Stává se to často?"

"Moc ne. Myslím, že posledních pět let nezahynul nedostatkem vzduchu nikdo." Pak dodala v náhlé obraně: "Na Zemi máte přirozené katastrofy. Zemětřesení nebo velká vlna může zabít tisíce lidí."

"Nemám argumenty, Seleno." Dal ruce nahoru. "Vzdávám se."

"Tak dobře," souhlasila. "Nechtěla jsem se rozčilit... Slyšíš?"

Zastavila se a naslouchala.

I Denison naslouchal a pak zavrtěl hlavou. "Je tu takové ticho. Kde jsou všichni? Jsi si jistá, že jsme nezabloudili?"

"Tohle není přirozená jeskyně s neprozkoumanými chodbami. Že máte takové na Zemi? Viděla jsem fotografie."

"Ano, většinou jsou to vápencové jeskyně, které vyhloubila voda. To se na Měsíci nemůže stát, že ne?"

"Takže jsme se ztratit nemohli," řekla Seleno s úsměvem. "Jestliže jsme sami, přičti to na vrub pověrčivosti."

"Čemu?" Denison sebou trhl a na tváři se mu usadil nevěřicný výraz.

"Netvař se tak," řekla. "Budeš mít vrásky. Tak. Vyhlad' je. Vypadáš mnohem líp, než když jsi přijel. To je malou přitažlivostí a cvičením."

"A tím, že se snažím stačit nahatým mladým dámám, které mají nezvykle mnoho volného času a nezvykle málo lepších věcí na práci, než si užívat volna."

"Teď se se mnou bavíš zase jako s průvodkyní, a nahá nejsem."

"Pokud jde o tohle, tak nahota není tak strašná jako intuicionismus... Cos to říkala o té pověře?"

"To vlastně není pověra, ale většina lidí z města se téhle části jeskynního komplexu vyhýbá."

"Ale proč?"

"Kvůli tomu, co ti teď ukážu." Šli dál. "Už to slyšíš?"

Zastavila se a Denison dychtivě naslouchal. "Myslíš to t'ukání?" zeptal se. "Tuk - t'uk - tohle jsi myslela?"

Běžela kupředu pomalými, plynými kroky, pomalými pohyby Měsíčanů v neuspěchaném letu. Následoval ji a pokoušel se její chůzi napodobit.

"Tady... tady..."

Denison sledoval očima Selenin prst, kterým nadšeně ukazovala. "No ne," řekl, "odkud to kape?"

Byl tam pramínek něčeho, co byla nepochybně voda. Kapky pomalu odkapávaly a každá dopadla do malé keramické nádržky, která se ztrácela ve skalní stěně.

"Ze skal. Víš, máme přece jen na Měsíci vodu. Většinou ji destilujeme ze sádry; pro naše potřeby stačí, protože ji důkladně konzervujeme."

"Já vím. Já vím. Přesto se mi ještě nepodařilo úplně se osprchovat. Nechápu, jak to děláte, že jste čisti."

"Vždyť jsem ti to říkala. Nejdřív se musíš namočit. Pak zastavíš vodu a trochu se namažeš čistícím prostředkem. Rozetřeš ho... Bene, přece ti to nebudu vykládat celé znova. A na Měsíci stejně není nic, od čeho by ses moc ušpinil... Ale o to nejde. Na jednom nebo dvou místech je zásoba vody, většinou v podobě ledu poblíž povrchu ve stínu hor. Když ji najdeme, tak začne odkapávat. Tahle odkapává od chvíle, kdy tu prorazili chodbu, a to už je osm let."

"Ale proč ta pověra?"

"No, protože voda je ohromný materiální zdroj, na kterém je Měsíc závislý. Pijeme ji, myjeme se jí, vyvíjíme s její pomocí potravu, děláme z ní kyslík, a vůbec všechno funguje jen díky ní. Volné vody si proto každý hrozně váží. Jakmile objevili tenhle pramínek, přestali plánovat stavbu chodeb v téhle oblasti a zastavili práce. Ani stěny chodby nejsou dokončené."

"Přece jen to zní jako pověra."

"Možná je to něco jako obdiv. Čekalo se, že to nepotrvá déle než pár měsíců; takovéhle pramínky většinou zaniknou. Tenhle už oslavil první narozeniny a vypadá to, že je věčný. Tak se i jmenuje: "Věčnost". Označuje se tak i na mapách. Lidé mu samozřejmě začali přičítat důležitost; mají pocit, že kdyby zanikl, stane se něco zlého."

Denison se zasmál.

Seleno vřele pokračovala: "Nikdo tomu doopravdy nevěří, ale každý alespoň trochu. Víš, není věčný a jednoho dne zanikne. Vlastně teď už odkapává třikrát pomaleji, než když ho objevili, takže asi pomalu vysychá. Umím si představit, že lidé mají pocit, že kdyby právě byli u toho, až vyschne, měli by pak smůlu. Aspoň tak se dá rozumově vysvětlit, že se tomuhle místu vyhýbají."

"Vsadím se, že tomu nevěříš."

"Není důležité, jestli tomu věřím nebo ne. Jak vidíš, jsem si docela jistá, že nepřestane kapat tak rychle, aby si to někdo vzal k srdci. Bude kapat stále pomaleji a pomaleji a nikdo nikdy neurčí přesné chvíli, kdy přestane. Tak proč bych se měla bát?"

"Souhlasím s tebou."

"Bojím se však," převedla obratně hovor na jiné téma, "něčeho jiného, a ráda bych si s tebou o tom promluvila, dokud jsme sami." Rozprostřela příkrývku a posadila se na ni se zkříženýma nohama.

"Proto jsi mě sem ve skutečnosti přivedla?" Lehl si na bok, opřel se o loket a pozoroval ji.

"Vidiš, teď se na mě můžeš dívat bez problémů," řekla. "Zvykáš si na mě. Na Zemi byla určitě taky doba, kdy částečná nahota nebyla důvodem k pohoršení."

"Občas někde," souhlasil Denison, "ale od té doby, co skončila Krize, už ne. Za mého života..."

"Když se budeš na Měsíci chovat jako Měsíčané, tak nemůžeš nic zkazit."

"Řekneš mi, proč jsi mě sem vlastně přivedla? Nebo tě mám podezírat, že mě chceš svést?"

"Svést bych tě mohla docela pohodlně doma, díky. Jde o něco jiného. Nejlepší by to bylo na povrchu, ale přípravy k výletu na povrch by přilákaly příliš mnoho pozornosti. Když jdeme sem, nikdo si toho nevšimne, a tohle místo je jediné ve městě, kde se můžeme cítit bezpeční před vyrušením." Zaváhala.

"Tak co?" řekl Denison.

"Barron se zlobí. Vlastně se zlobí hrozně."

"To se nedivím. Varoval jsem tě, že se zlobit bude, když mu řekneš, že vím, že jsi intuicionistka. Bylo nezbytné mu to říkat?"

"Protože před svým... společníkem věci nemůžu dlouho držet v tajnosti. On už mě ale asi stejně za společníci nepovažuje."

"To mě mrzí."

"Stejně to už za nic nestálo. Táhl se to už moc dlouho. Větší - mnohem větší - starosti mi dělá, že zuřivě odmítá přijmout tvou interpretaci pokusů na pionizéru, které jsi prováděl po pozorováních na po vrchu."

"Říkal jsem ti, že to tak bude."

"Říkal, že viděl tvé závěry."

"Podíval se na ně a zavrčel."

"Dost mi to vzalo iluze. Copak každý věří jen tomu, čemu chce?"

"Tak dlouho, jak je to jen možné. Někdy i déle."

"A co ty?"

"Ptáš se mě, jestli jsem člověk? Jistěže. Nevěřím, že jsem už starý. Věřím, že jsem docela hezký. Věřím, že vyhledáváš mou společnost, protože se ti líbím - i když pořád převádíš řeč na fyziku."

"Ne! Myslím to vážně!"

"Já mám dojem, že Neville ti řekl, že údaje, které jsem zjistil, za hranici chyby nemají význam, což je zpochybňuje, a to je pravda... A já přesto radši věřím, že mají ten význam, který od nich očekávám."

"Jen proto, že tomu chceš věřit?"

"Ne jen proto. Podívej se na to takhle. Předpokládejme, že Pumpa neškodí, ale já trvám na tom, že škodí. V tom případě se ukáže, že jsem blázen, a má vědecká pověst utrpí těžkou újmu. Ale v očích významných lidí jsem blázen a vědeckou pověst žádnou nemám."

"Proč, Bene? Už jsi na to několikrát narazil. Můžeš mi to vyprávět celé?"

"Budeš se divit, ale je toho hrozně málo. V pětadvaceti jsem byl pořád tak naivní, že jsem se bavil tím, že jsem si dělal legraci z blázna jen proto, že je blázen. Protože za své bláznovství nemohl, byl jsem ten větší blázen já. Má urážka ho vynesla do výšin, které by jinak asi ani nebyl schopen změřit..."

"Mluvíš o Hallamovi?"

"Ovšem. A jak on stoupal, tak jsem já klesal. A nakonec jsem dopadl na Měsíc."

"Je to tak zlé?"

"Ne, spíš mi připadá, že je to dobré. Řekněme, že mi velkou oklikou prokázal laskavost... Vraťme se ale k tomu, o čem jsem mluvil. Právě jsem ti vysvětlil, že budu-li věřit, že Pumpa je škodlivá, a budu se mýlit, nic neztratím. Ale na druhou stranu, jestliže budu věřit, že Pumpa není škodlivá, a budu se mýlit, napomůžu tím zkáze světa. Většinu svého života už jsem prožil a předpokládám, že dokážu sám sebe přesvědčit, že nemám žádný zvláštní důvod, abych měl rád lidstvo. Ublížilo mi však jen několik lidí, a když já ublížím všem, bude to nevědomé lichvářství."

Kdybys chtěla, Seleno, nějaký méně ušlechtilý důvod, pomysli na mou dceru. Než jsem odlétal na Měsíc, žádala o povolení mít dítě. Pravděpodobně ho dostane a zanedlouho se stanu - promiň mi ten výraz - dědečkem. Jaksi bych chtěl, aby mé vnouče mělo normální životní vyhlídky. Takže raději věřím, že Pumpa je nebezpečná, a chovám se podle toho."

Selena řekla vzrušeně: "Ale o to mi právě jde. Je Pumpa nebezpečná, nebo není? Jde mi o pravdu a ne o to, čemu chce někdo věřit."

"Na to bych se měl zeptat tebe. Ty jsi intuicionistka. Co ti říká tvá intuice?"

"To mi právě dělá starosti, Bene. Nemůžu se doopravdy ujistit ani tak, ani tak. Spíš se mi zdá, že Pumpa je škodlivá, ale možná je to proto, že tomu chci věřit."

"Dobře. Možná tomu věříš. Proč?"

Selena se smutně usmála a pokrčila rameny. "To by byla legrace, kdyby se Barron mýlil. Když si myslí, že má pravdu, je si tak sprostě jistý."

"Já vím. Přál bych si vidět jeho obličej, až bude muset ustoupit. Dobře chápu, jak silná může být taková touha. Například, kdyby Pumpa byla nebezpečná a já bych to mohl dokázat, mohl bych být případně oslavován jako spasitel lidstva, a přesto přísahám, že by mi víc šlo o to, jak se bude tvářit Hallam. Na tenhle pocit nejsem nijak pyšný, a tak mám dojem, že se budu snažit, aby měl Lamont stejný podíl na zásluhách; koneckonců si to zaslouží, a já omezím svou

potěchu na to, že budu pozorovat Lamontův obličej, až on bude pozorovat Hallamův obličej. Bude tak otrávený o stupeň víc... Ale to už říkám nesmysly... Seleno?"

"Ano?"

"Jak jsi přišla na to, že jsi intuicionistka?"

"Vlastně ani nevím."

"Asi jsi studovala na škole fyziku?"

"Ano, a trochu matematiku, ale nikdy mi moc nešla. Když na to teď myslím, fyzika vlastně také ne. Když už jsem byla zoufalá, snažila jsem se odpovědi uhádnout; víš, uhodnout, co mám dělat, abych dostala správnou odpověď. Velice často mi to vyšlo a pak po mně chtěli, abych vysvětlila, proč jsem udělala to, co jsem udělala, a já jsem to moc neuměla. Podezírali mě, že podvádím, ale nebyli schopni mi to dokázat."

"Nepodezírali tě z intuicionismu?"

"Asi ne. Ale já sama sebe také ne. Až když... víš, jeden z mých prvních sexuálních partnerů byl fyzik. Vlastně to byl otec mého dítěte, protože poskytl semeno. Měl nějaký problém ve fyzice a vyprávěl mi o tom, když jsme spolu potom leželi v posteli, asi abychom měli o čem mluvit. A já řekla: "Víš, jako co mi to připadá?" a řekla jsem mu to. On to jen tak z legrace zkusil a ono to fungovalo. To byl vlastně první krok k pionizéru, o kterém jsi řekl, že je mnohem lepší než protonový synchrotron."

"Tím chceš říct, že to byl tvůj nápad?" Denison strčil prst pod kapající vodu a na půli cesty k ústům se zastavil.

"Není ta voda závadná?"

"Je absolutně sterilní," odpověděla Seleno, "a odtéká do hlavního zásobníku, kde se upravuje. Sytí se ale sírany, uhličitany a ještě něčím dalším. Nechutnala by ti."

Denison si otřel prst o slipy. "Ty jsi vymyslela pionizér?"

"Nevymyslela. Můj byl jen původní návrh. Vyžadovalo to spoustu úprav, které většinou provedl Barron."

Denison zavrtěl hlavou. "Víš, Seleno, ty jsi úžasný fenomén. Měli by tě pozorovat molekulární biologové."

"Opravdu? To mi nepřipadá zvlášť vzrušující."

"Asi před půlstoletím byl na svém vrcholu ohromný trend směřující ke genetickému inženýrství..."

"Já vím. Shořelo to a upustilo se od toho. Teď je to ilegální - celá ta oblast - pokud lze udělat výzkum ilegálním. Znáš lidi, kteří se tím stejně zabývají."

"To bych řekl. Intuicionismem?"

"Ne. Myslím, že ne."

"Aha. Ale to chce říct. Když se nejvíc prosazovalo genetické inženýrství, pokoušeli se stimulovat intuicionismus. Skoro všichni velcí vědci samozřejmě měli intuitivní schopnost a vypadalo to, že právě tohle je ten prostý, jednoduchý klíč k tvořivosti. Dalo se argumentovat tím, že zvýšená intuitivní schopnost je produktem určité kombinace genů, a existovaly všelijaké dohady, která kombinace genů to je."

"Myslím, že by obstála spousta možných typů."

"A já myslím, že radši-li se v tomto případě se svou intuicí, máš pravdu. Ale byli i takoví, kteří tvrdili, že jediný gen, nebo malá příbuzná skupina genů, má v kombinaci zvláštní důležitost, takže se dá mluvit o intuitivním genu... A pak celá věc zkrachovala."

"Jak jsem řikala."

"Ale než zkrachovala," pokračoval Denison, "někteří se pokoušeli pozměnit geny tak, aby zvýšili intenzitu intuicionismu, a někteří trvali na tom, že dosáhli určitého úspěchu. Jsem si jistý, že pozměněné geny byly uloženy do genetické banky, a kdybys náhodou zdědila... Neměl některý z tvých prarodičů s tím programem něco společného?"

"Pokud vím, tak ne," odpověděla Seleno. "Ale to nemůžu zjistit. Můžu jen říct, že některý z nich mohl být... jestli ti to nevádí, tak se tím nebudeme zabývat. Nechci to vědět."

"Asi bys neměla. Celá oblast se stala na veřejnosti příšerně nepopulární a asi by člověka, který by byl označen za produkt genetického inženýrství, nepřijali s otevřenou náručí... Tvrdili například, že intuicionismus je neoddelitelný od jisté nežádoucí charakteristiky."

"Děkuju pěkně."

"To říkali oni. Když máš intuici, vyvoláváš v ostatních závist a nepřátelství. I takový jemný, téměř svatý intuicionista jako Michael Faraday vzbudil závist a nenávisť v Humphrym Davym. Neznamená schopnost vzbudit závist určitou vadu charakteru? A v tvém případě..."

"Vzbuzuji snad v tobě závist a nenávisť?" namítla Seleno.

"Myslím, že ne. Ale co v Nevillovi?"

Seleno mlčela.

"Když jsi se dostala k Nevillovi," pokračoval Denison, "předpokládám, že jsi byla jako intuicionistka dobře známá."

"Dobře známá ne. Někteří fyzikové to tušili, tím jsem si jistá. Ani tady se však nevzdávají zásluh méně neradi než na Zemi, a asi sami sebe víceméně přesvědčili, že cokoli jim řeknu, je jen bezvýznamný odhad. Ale Barron to samozřejmě věděl."

"Aha." Denison se odmlčel.

Seleniny rty sebou cukly. "Nějak se mi zdá, že chceš říct: "Tak proto s tebou ztrácí čas.""

"Vůbec ne, Seleno. Jsi dost krásná na to, aby po tobě lidé toužili jen kvůli tobě samé."

"Taky si to myslím, ale každá maličkost se může hodit a Barrona zajímal můj intuicionismus. Proč by neměl? Jenomže trval na tom, abych pořád pracovala jako průvodkyně. Tvrdil, že jsem důležitým měsíčním přírodním zdrojem a nechtěl, aby si na mě Země udělala monopol, jako si ho udělala na synchrotron."

"Podivný nápad. Ale možná že čím méně lidí ví o tvém intuicionismu, tím méně jich tuší, že máš podíl na něčem, co

by jinak bylo pouze jeho zásluhou."

"Teď mluvíš jako Barron!"

"Opravdu? A možná, že ho rozčiluješ nejvíc, když tvůj intuicionismus funguje nejlépe."

Selena pokrčila rameny. "Barron je podezřivý. Všichni máme své chyby."

"Je tedy moudré zůstat tu se mnou o samotě?"

"Neurážej se, protože se ho zastávám," řekla Selena ostře. "Jeho by ve snu nenapadlo, že by mezi námi mohlo dojít k nějakým sexuálním nepatřičnostem. Jsi ze Země. Vlastně ti můžu říct, že naše přátelství podporuje. Myslí si, že se od tebe můžu učit."

"A co ses naučila?" zeptal se Denison chladně.

"Naučila jsem se... To je ale jeho hlavní důvod, proč podporuje naše přátelství, ne můj."

"A tvůj důvod?"

"Jak dobře víš," pokračovala Selena, "a jak ode mě chceš slyšet, jsem s tebou ráda. Jinak bych mohla mít to, co chci, za podstatně kratší dobu."

"Tak dobře, Seleno. Nebudeme se už hádat?"

"Určitě ne!"

"Co ses tedy ode mě naučila? Smím to vědět?"

"To by trvalo dlouho, než bych to vysvětlila. Víš, že nikde nemůžeme postavit Stanici, protože se nemůžeme spojit s paravesmírem, i když oni se můžou spojit s námi. Může to být proto, že jsou mnohem inteligentnější nebo mají pokročilejší technologii než my..."

"Což nemusí být nutně totéž," zamumlal Denison.

"To vím. Proto jsem řekla "nebo". Ale může to být i tak, že nejsme ani moc hloupí, ani moc pozadu, může to být tak prosté, že oni třeba představují obtížnější cíl. Je-li silná jaderná interakce v paravesmíru silnější, musí mít oni mnohem menší slunce a velice pravděpodobně i mnohem menší planety. Jeden jejich svět se dá najít mnohem hůř než ten náš."

Anebo předpokládáme, že se orientují podle elektromagnetického pole. Elektromagnetické pole planety je mnohem větší než samotná planeta a je mnohem snazší ho určit. A to by znamenalo, že sice dokážou najít Zemi, ale nedokážou najít Měsíc, protože jeho elektromagnetické pole nestojí za řeč. Možná se nám proto nepovedlo postavit na Měsíci Pumpu. A nemají-li jejich malé planety významnější elektromagnetické pole, nemůžeme je najít."

"To je přitažlivá myšlenka," řekl Denison.

"A dál, uvaž, že mezivesmírná výměna vlastností, které napomáhají oslabení jejich silné jaderné interakce a ochlazují jejich slunce, naši reakci naopak posiluje, naše Slunce zahřívá a způsobí, že exploduje. Co z toho vyplývá?"

Předpokládáme, že bez naší pomoci nemůžou jednostranně hromadit energii, pouze s žalostně nízkou výkonností. Za obvyčejných podmínek by to bylo úplně nepraktické. Potřebují nás, aby napomáhali směřovat koncentrovanou energii na sebe tím, že my jim nabízíme wolfram 186 a přijímáme za to plutonium 186. Ale předpokládáme, že naše část ramene Galaxie se změní v kvazar. Tím by se v sousedství Sluneční soustavy vytvořila mnohem větší koncentrace energie, než jaká tam existuje teď, která by vydržela milión let.

Jakmile vznikne takový kvazar, i žalostně malá výkonnost bude dostačující. Proto jim je jedno, budeme-li zničeni nebo ne. Vlastně bychom mohli tvrdit, že pro ně bude bezpečnější, když explodujeme. Kdyby k tomu nedošlo, Pumpa by z nejrůznějších důvodů mohla přestat fungovat a oni by nemohli začít znovu. Po explozi budou z obliga; nikdo jim do toho nebude mluvit... A proto lidé, kteří říkají: "Je-li Pumpa tak nebezpečná, proč ti strašně chytří paralidé nepřestanou pumpovat?" nevědí, o čem mluví!"

Denison se zhluboka nadechl. "Ty to nemůžeš vědět, Seleno, ale na Zemi šly takové řeči, že Lamont obdržel od paralidů zprávu v tom smyslu, že Pumpa je nebezpečná, ale oni ji nemůžou zastavit. Nikdo to samozřejmě nebral vážně, ale předpokládáme, že je to pravda. Dejme tomu, že Lamont takovou zprávu dostal. Možná jsou někteří paralidé tak dobročinní, že nechtějí zničit svět, jehož rozumné bytosti s nimi spolupracují, a jejich ach-tak-praktická většina jim zabránila v opozici."

"To je možné," přikývla Selena. "Tohle všechno jsem věděla, nebo spíše tušila, ještě než jsi se objevil. Ale pak jsi řekl, že nic mezi jedničkou a nekonečnem nedává smysl. Pamatuješ?"

"Samozřejmě."

"Dobře. Rozdíl mezi naším vesmírem a paravesmírem tak očividně spočívá v silné jaderné interakci, že se zatím všichni zabývali jen tím. Ale neexistuje jen jedna interakce; existují čtyři. Kromě silné nukleární je tu ještě elektromagnetická, slabá nukleární a gravitační, s poměry intenzity 130:1:10:10-42. Ale jsou-li čtyři, proč jich nemůže být nekonečně mnoho, přičemž ty ostatní jsou příliš slabé, než aby byly postřehnutelné nebo mohly náš vesmír jakkoli ovlivnit?"

"Je-li interakce příliš slabá, než aby byla postřehnutelná nebo vyvíjela nějaký vliv, tak podle operační definice neexistuje," řekl Denison.

"V tomto vesmíru," odsekla Selena. "Kdo ví, co existuje nebo neexistuje v paravesmíru? Jestliže existuje nekonečný počet možných interakcí, z nichž každá se může nekonečně měnit s intenzitou srovnatelnou s kteroukoliv, kterou vezmeme jako základní, existuje nekonečný počet různých možných vesmírů."

"Asi nekonečnost spojitosti; alef-jedna spíš než alef-nula."

"Co to znamená?" zamračila se Selena.

"To není důležité. Pokračuj."

Selena řekla: "Místo abychom se tedy pokoušeli zabývat jedním paravesmírem, který se na nás vrhl a který nám možná vůbec nevyhovuje, proč se raději nesnažíme přijít na to, který vesmír ze všech těch nekonečných možností nám vyhovuje nejlépe a dá se nejsnadněji lokalizovat? Navrhněme si vesmír, protože konečkonců všechno, co navrhneme,

musí existovat, a hledejme ho."

Denison se usmál. "Seleno, napadlo mě úplně to samé. A protože neexistuje zákon, který by říkal, že se úplně mylím, je velice nepravděpodobné, že někdo tak skvělý jako já by se mohl mýlit, když někdo tak skvělý jako ty dojde zcela nezávisle k témuž závěru... Víš co?"

"Co?" řekla Seleno.

"Začíná mi chutnat vaše nemožná měsíční strava, nebo si na ni začínám zvykat. Pojdme domů a dáme si něco k jídlu, a pak začneme vymýšlet náš plán... A víš co ještě?"

"Co?"

"Jelikož budeme pracovat spolu, co kdybych tě políbil - jako experimentalista intuicionistku?"

Seleno se zamyslela. Pak řekla: "Už jsme asi oba mnohokrát líbali a byli líbáni. Co kdybys mě políbil jako muž ženu?"

"Myslím, že bych to dokázal. Ale co mám dělat, abych se přitom nechoval jako nemehlo? Jaká jsou měsíční pravidla líbání?"

"Nech se vést instinktem," navrhla Seleno nenuceně.

Denison dal opatrně ruce dozadu a naklonil se k Seleně. Za chvíli pak dal ruce za její záda.

13

"A já jsem ho vlastně políbila taky," řekla Seleno zamýšleně.

"Opravdu?" řekl Neville hrubě. "Pak jsi udělala víc, než bylo tvou povinností."

"Nevím. Nebylo to tak špatné. Vlastně (a usmála se) vypadal docela dojemně. Báł se, že bude nešikovný, a začal tak, že dal ruce za záda, asi aby mě moc nezmáčkl."

"Ušetři mě podrobností."

"Copak ti to není jedno?" vybuchla náhle. "Ty ses přece teď dal na platonickou lásku, ne?"

"Chceš, aby se to změnilo? Teď hned?"

"Nemusíš se do ničeho nutit."

"Ale ty bys měla. Kdy nám dáš to, co potřebujeme?"

"Hned jak to bude možné," odpověděla bezbarvě.

"A on to nebude vědět?"

"Zajímá se jen o energii."

"A o spásu světa," posmíval se Neville. "Chce být hrdina. Chce to všem ukázat. A chce tě líbat."

"On to všechno připouští. Co připouštíš ty?"

"Připouštím, že jsem netrpělivý," odpověděl Neville vztekle. "Strašně netrpělivý."

14

"Jsem rád," řekl Denison odhodlaně, "že je ten den za námi." Napřáhl před sebe pravou ruku a díval se, jak je obalená ochrannými vrstvami. "Jediná věc, na kterou si nemohu zvyknout a nechci zvyknout, je měsíční Slunce. I tehle oblek mi ve srovnání s ním připadá normální."

"Co je na Slunci špatného?" namítla Seleno.

"Seleno, neříkej mi, že se ti líbí!"

"Samozřejmě že ne. Nesnáším ho. Ale já ho nevidím. Ty jsi... Jsi na Slunce zvyklý."

"Ne na takové, jaké je tady na Měsíci. Září z černé oblohy. Zastíňuje hvězdy, místo aby je utlumovalo. Je horké, nelítostné a nebezpečné. Je to nepřítel, a dokud je na obloze, nemůžu si pomoci, ale cítím, že žádný z našich pokusů o snížení intenzity polí se nepovede."

"To je jen pověra, Bene," řekla Seleno trochu popuzeně. "Slunce s tím nemá nic společného. Stejně jsme byli ve stínu kráteru a bylo to jako v noci. Hvězdy a tak."

"Ne tak docela," odporoval Denison. "Vždycky, když jsme se podívali na sever, viděli jsme tam zářící pruh slunečního světla. Díval jsem se na sever s nechutí, ale přesto ten směr přitahoval můj pohled. Pokaždé, když jsem se tam podíval, cítil jsem, jak se mi tvrdé ultrafialové paprsky odrážejí od hledi."

"To si jen představuješ. Za prvé v odraženém světle nejsou skoro žádné ultrafialové paprsky; za druhé tě tvůj skafandr chrání před zářením."

"Ale ne před horkem. Ne moc."

"Ale teď je noc."

"Ano," řekl Denison s uspokojením, "a to se mi líbí." Rozhlížel se kolem sebe s rostoucím úžasem. Země vyšla na obloze na svém obvyklém místě; baculatý půlměsíc, vyboulený na jihozápad. Nad ní bylo vidět souhvězdí Orionu, lovec povstávající z úžasné vykroužené křesla země. Obzor se třpytil v tlumeném světle Země.

"To je krása," vydechl. "Seleno, ukazuje pionizér něco?"

Seleno, která mlčky hleděla na oblohu, přistoupila k bludišti přístrojů, které během posledních tří střídání dne a noci shromáždili ve stínu kráteru.

"Ještě ne," řekla, "ale vlastně je to dobrá zpráva. Intenzita pole se udržuje kousek nad padesátkou."

"To je moc vysoko," řekl Denison.

"Můžeme ji ještě snížit," řekla Seleno. "Jsem si jista, že všechny parametry jsou vhodné."

"I magnetické pole?"

"To si nejsem jista."

"Když ho posílíme, všechno ztratí stabilitu."

"Nemělo by. Víš, že ne."

"Seleno, věřím tvé intuici navzdory všemu, ale fakta hovoří za sebe. Ztratí to stabilitu. Už jsme to zkoušeli."

"Já vím, Bene. Ale ne v téhle sestavě. Udržuje se to nad padesátkou už fantasticky dlouho. Když to tam udržíme

hodiny a ne minuty, určitě budeme moci desetkrát posílit magnetické pole po celé minuty, a nejen vteřiny... Pojď to zkusit."

"Ještě ne," odporoval Denison.

Selena zaváhala, pak ustoupila a obrátila se. "Země ti pořád chybí, vid', Bene?"

"Ne. Je to divné, ale nechybí. Myslel bych si, že budu nevyhnutelně postrádat modrou oblohu, zelenou zemi, tekoucí vodu - všechna ta kýčovitá spojení přídavných a podstatných jmen, typická pro Zemi. Nic z toho mi nechybí. Dokonce se mi o tom ani nezdálo."

"Tohle se občas stává," přitakala Selena. "Aspoň někteří přivandrovalci tvrdí, že se jim po domově nestýská. Není jich ovšem tolik, a nikdo nikdy nebyl schopen poznat, co má tahle menšina společného. Existují všelijaké odhady: od vážné citové nedostatečnosti, neschopnosti cítit cokoliv, až po vážnou citovou úchylku, strach připustit si stesk po domově, který končí zhroucením."

"Myslím, že v mém případě je to docela jasné. Život na Zemi mi po dvě desetiletí nepřinášel žádnou radost, zatímco tady konečně mohu pracovat v oblasti, kterou jsem si osvojil. A ty mi pomáháš... Víc než to, Seleno, děláš mi společnost."

"To je od tebe hezké," řekla Selena vážně, "že takhle dáváš dohromady mou pomoc a společnost. Nevypadá to ale, že bys mou pomoc moc potřeboval. Předstíráš snad, že ji potřebuješ, abys mohl být se mnou?"

Denison se tiše zasmál. "Nejsem si jist, která odpověď ti víc zalichotí."

"Třeba ta pravdivá."

"Pravda se dá těžko vyjádřit, když si tolik vážím obojího." Obrátil se zpátky k pionizéru. "Intenzita pole je pořád stejná."

Selenino hledí se zalesklo ve světle Země. Řekla: "Barron tvrdí, že nedostatek stesku po domově je přirozený a značí zdravého ducha. Lidské tělo prý sice přivyklo na zemský povrch a musí se Měsíci přizpůsobit, ale lidský mozek to nepotřebuje. Lidský mozek je kvalitativně tak odlišný od všech ostatních mozků, že se dá považovat za nový fenomén. Neměl dost času, aby se skutečně připoutal k povrchu Země, a tak se bez přizpůsobení hodí do každého prostředí. Říká, že nejlépe by mu vyhovovala odloučenost měsíčních jeskyň, protože je to jen větší verze jeho odloučení v jeskyni lebký."

"Věříš tomu?" zeptal se Denison pobaveně.

"Když o tom Barron mluví, zní to velmi přesvědčivě."

"Myslím, že lze stejně přesvědčivě prohlásit, že pohodlí měsíčních jeskyň je výsledkem naplnění iluze o návratu do dělohy. Vlastně," dodal zamyšleně, "vezmu-li v úvahu kontrolovanou teplotu a tlak, povahu a stravitelnost jídla, mám dobrý důvod považovat měsíční kolonii - promiň mi to, Seleno - Měsíční Město za záměrnou napodobeninu životního prostředí plodu."

"Barron by s tebou nesouhlasil ani minutu," prohlásila Selena.

"Určitě ne," souhlasil Denison. Podíval se na půlměsíc Země a prohlížel si vzdálené shluky mraků na jejím okraji. Upadl do mlčení, zabral se do pohledu a i když se Selena vrátila k pionizéru, zůstal stát na místě.

Pozoroval Zemi, zahnížděnou mezi hvězdami, a hleděl ke zvlněnému obzoru, kde se mu zdálo, že občas vidí obláček kouře, jak dopadne nějaký malý meteorit.

S jistým zaujetím poukázal na podobný jev minulou noc před Selenou, ale tvářila se lhostejně.

Řekla: "Země se vzhledem k měsíční libraci na obloze trochu posouvá a občas paprsek jejího světla vytváří na vzdáleném kousku povrchu malé vyvýšeniny a prohlubně. Vypadá to jako malý obláček zvířeného prachu. My si toho nevšímáme."

Denison tehdy namítl: "Ale občas by to mohl být meteorit. Copak sem nepadají meteority?"

"Ovšemže ano. Vždycky, když jsi venku, tě jich určitě pár zasáhne. Skafoandr tě chrání."

"Já nemyslím mikroprašné částice. Já myslím rozměrné meteority, které by pořádně zvířily prach. A které by tě mohly zabít."

"Ty taky občas padají, ale je jich málo a Měsíc je veliký. Nikdo ještě nebyl zasažen."

A jak Denison pozoroval oblohu a přemýšlel o tom všem, uviděl to, co v chvilkovém zamyšlení považoval za meteorit. Světlo, které se mihlo oblohou, však mohlo pocházet od meteoritu jen na Zemi a v její atmosféře, a ne na vzduchoprázdňem Měsíci.

Světlo na obloze bylo umělé a Denison ještě nestačil utřídit své pocity, když se změnilo v malou raketu, která rychle přistála nedaleko něho.

Vystoupila jedna osoba ve skafoandru. Pilot zůstal uvnitř, sotva viditelný jako tmavá skvrna mezi světly.

Denison vyčkával. Při nošení skafoandru etiketa vyžadovala, aby se nově přichozí představil první.

"Jsem komisař Gottstein," řekl nový hlas, "jak asi poznáte podle mého potácení."

"Já jsem Ben Denison," řekl Denison.

"Ano. Myslel jsem si to."

"Hledáte mě?"

"Ovšem."

"Ve vesmírné lodi? Mohl byste..."

"Mohl bych," řekl Gottstein, "použít východ P-4, který se nachází necelých tří sta metrů odtud, máte pravdu. Ale nehledám jen vás."

"Nebudu se vás ptát, co tím myslíte."

"Nemám důvod být zdrženlivý. Jistě jste nečekal, že se nebudu zajímat o skutečnost, že provádíte na měsíčním povrchu experimenty."

"Není to žádné tajemství a může se o to zajímat každý."

"Přesto nikdo nezná pokus o detailu. Jen do té míry, že pracujete na něčem, co souvisí s Elektronovou pumpou."

"To je rozumný předpoklad."

"Opravdu? Připadá mi, že pokusy takové povahy, mají-li mít smysl, vyžadují dosti rozměrné zařízení. To nemám z vlastní hlavy, rozumíte. Radil jsem se s odborníky. A je docela zřejmé, že vy s takovým zařízením nepracujete. Napadlo mě proto, že možná nejste pravým ohniskem mého zájmu. Zatímco vy upoutáte moji pozornost, ostatní možná plní důležitější úkoly."

"Proč bych měl hrát úlohu vějíčky?"

"Nevím. Kdybych to věděl, tolik bych se o to nestaral."

"Takže jsem byl sledován."

Gottstein si odkašlal. "No, ano. Od té doby, co jste dorazil. Ale zatímco vy jste pracoval tady na povrchu, prohlédli jsme celé kilometry téhle oblasti ve všech směrech. Kupodivu se zdá, že vy a vaše spolupracovníci, doktore, jste jediní, kdo je na celém měsíčním povrchu z pracovních důvodů."

"Proč kupodivu?"

"Protože to znamená, že si skutečně myslíte, že s tím vaším chatrným vynálezem něco dokážete, ať už je to cokoli. Nemohu uvěřit, že jste neschopný, a tak bych vás rád vyslechl, jestliže mi řeknete, co to děláte."

"Experimentuji s parafyzikou, pane komisaři, přesně tak, jak se to šušká. K tomu mohu dodat, že až dosud byly mé pokusy úspěšné jen částečně."

"Mám dojem, že vaše spolupracovníci je Selena Lindstromová L., průvodkyně turistů."

"Ano."

"Vybral jste si neobvyklou asistentku."

"Je inteligentní, snaživá, má zájem a je nesmírně půvabná."

"A je ochotná pracovat s pozemšťanem?"

"Je docela ochotná pracovat s přistěhovalcem, který se stane občanem Měsíce, hned jak splní podmínky pro tento statut."

Selena se k nim přiblížila. Její hlas jim zazněl v uších. "Dobrý den, pane komisaři. Promiňte, že jsem vás poslouchala a vyrušila vás v soukromém rozhovoru, ale ve skafandru slyšíte všechno až k obzoru."

Gottstein se otočil. "Dobrý den, slečno Lindstromová. Nechtěl jsem mluvit tajně. Zajímáte se o parafyziku?"

"Ano."

"Neodrazuje vás neúspěch pokusu?"

"Není to tak docela neúspěch," odpověděla. "Je to menší neúspěch, než si teď doktor Denison myslí."

"Cože?" Denison se hbitě otočil na podpatku, skoro se převážil a zvrátil oblak prachu.

Všichni tři hleděli na pionizér, nad kterým asi metr a půl vysoko zářilo světlo jako jasná hvězda.

Selena vysvětlovala: "Zvýšila jsem intenzitu magnetického pole a jaderné pole zůstalo v rovnováze, pak se začalo uvolňovat víc a víc - a..."

"Protrhlo se!" vykřikl Denison. "Sakra, že jsem to neviděl!"

"To je mi líto, Bene," omlouvala se Selena. "Nejdřív jsi se zamyslel, pak přiletěl pan komisař, a já jsem nemohla odolat, využila jsem příležitosti a zkusila jsem to sama."

"Ale co to je támhle?" ptal se Gottstein.

"Energie, kterou spontánně emituje hmota, která proniká z jiného vesmíru do našeho."

A jak to říkal, světlo vyhaslo a zároveň desítky metrů dál vznikla temná hvězda.

Denison se vrhl k pionizéru, ale Selena se se vši měsíční elegancí pohybovala po povrchu rychleji a doběhla tam první. Rozrušila strukturu pole a vzdálená hvězda vyhasla.

"Vidíte, průchod není stabilní," vydechla.

"Ne v malém měřítku," řekl Denison, "ale když uvážíme, že posuv o jeden světelný rok je teoreticky stejně možný jako o sto metrů, pak stometrová stabilita je úplně fantastická."

"Ani moc ne," řekla Selena suše.

Gottstein je přerušil. "Dovolte, ať přijdu na to, o čem mluvíte. Vy tvrdíte, že hmota může pronikat sem nebo tam, nebo kamkoliv do našeho vesmíru - libovolně."

"Ne docela libovolně, pane komisaři," odpověděl Denison. "Pravděpodobnost vzniku průchodu se se vzdáleností od pionizéru zmenšuje, a dosti výrazně. To záleží na mnoha různých činitelích a domnívám se, že se nám podařilo situaci úžasně zmenšit. I tak je několikasetmetrový skok docela možný a ostatně jste ho sám viděl."

"A vy jste ho mohl poslat někam do města nebo přímo nám na hlavu."

Denison řekl netrpělivě: "Kdepak. Používáme-li takové přístroje, pronikání hodně závisí na hustotě hmoty, která je v tomto vesmíru už přítomna. Šance, že místo průchodu se posune z absolutního vakua tam, kde je atmosféra jen o setinu hustší, jako ve městě nebo v našich přilbách, je v podstatě nulová. Bylo by nepraktické vytvořit průchod jinde než ve vakuu, a proto jsme museli provést experiment tady na povrchu."

"Takže to není jako Elektronová pumpa?"

"Vůbec ne," odpověděl Denison. "U Elektronové pumpy se hmota přenáší oběma směry, tady proniká jedním směrem. Jde tu i o jiný vesmír."

"Nechtěl byste se mnou dnes večer povečeřet, pane doktore?" zeptal se Gottstein.

Denison váhal. "Jen já sám?"

Gottstein se pokusil o úklon směrem k Seleně, ale ve skafandru z toho vyšla jen groteskní napodobenina. "Bude mi ctí pozvat slečnu Lindstromovou při jiné příležitosti, ale tentokrát s vámi musím mluvit o samotě, pane doktore."

"Ale no tak," řekla Selena ostře, když Denison stále váhal. "Zítřka toho mám stejně spoustu na práci a ty potřebuješ čas, abys mohl přemýšlet o nestabilitě průchodu."

Denison řekl nejistě: "Tak tedy, Seleno, dáš mi vědět, až budeš mít zase volno?"

"Vždyť to dělám vždycky, ne? A stejně spolu ještě budeme mluvit... Tak proč už nejdete? Já se postarám o přístroje."

15

Barron Neville se pohupoval z chodidla na chodidlo způsobem, který byl určen omezenými prostorami a měsíční přitažlivostí. Ve větším pokoji a za větší přitažlivosti by asi rychle přecházel tam a zpátky. Tady se jen kymácel ze strany na stranu a klouzal přitom dopředu a zpátky.

"Takže ty si jsi jistá, že to funguje. Opravdu, Seleno? Jsi si jistá?"

"Jsem si jistá," řekla Selena. "Už jsem ti to řekla pětkrát."

Neville ji neposlouchal. Rychle, tlumeně řekl: "Takže to nevádí, že u toho byl Gottstein? Nepokusil se přerušit pokus?"

"Samozřejmě že ne."

"Nebyl tam žádný náznak, že by se pokusil uplatnit svou moc...?"

"Ale Barrone, jakou moc by mohl uplatnit? Copak by Země vyslala policejní jednotky? Kromě toho - vždyť víš, že nás nemůžou zastavit."

Neville na okamžik znehybněl. "Oni to nevědí? Oni to pořád ještě nevědí?"

"Ovšem že to nevědí. Ben se díval na hvězdy a pak přiletěl Gottstein. Tak jsem zkusila rozptýlit pole, povedlo se mi to, a pak už se mi skoro povedlo i to druhé. Benovy přístroje..."

"Neříkej tomu jeho přístroje. Vždyť to byl tvůj nápad, ne?"

Selena zavrtěla hlavou. "Jen jsem něco naznačila. Podrobnosti vymyslel Ben."

"Ale teď to můžeš sestrojít znova. Copak kvůli tomu musíme jít za nějakým pozemňákem?"

"Myslím, že to dokážu napodobit do té míry, že to naši už dotáhnou."

"Dobře. Tak začneme."

"Ještě ne. Sakra, Barrone, ještě ne."

"Proč ještě ne?"

"Potřebujeme k tomu i energii."

"Vždyť ji máme."

"Ne docela. Průchod není stabilní; naopak je dost nestabilní."

"Ale to se dá zařídit. Říkalas to."

"Říkala jsem, že si myslím, že to jde."

"To mi stačí."

"Přesto by bylo lepší, kdyby Ben vymyslel podrobnosti a celé to stabilizoval."

Rozhostilo se mezi nimi ticho. Nevillův hubený obličej se pomalu zkřivil do téměř nepřátelského výrazu. "Ty si myslíš, že já to nezvládnu? Je to tak?"

Selena řekla: "Půjdeš se mnou na povrch a budeme na tom pracovat?"

Znovu bylo ticho. Neville řekl neklidně: "Tvůj sarkasmus mi není zrovna vhod. A nechci čekat dlouho."

"Nemůžu poručit zákonům přírody. Ale myslím, že už to dlouho trvat nebude... Jestli ti to nevádí, potřebuji se teď vyspat. Zítřka jdu s turisty."

Neville na okamžik zaváhal, jako by chtěl ukázat na své vlastní lůžko a nabídnout pohostinství, ale jestliže to bylo takové gesto, zaniklo, aniž se zrodilo, a Selena nedala najevo, že by ho pochopila nebo dokonce očekávala. Unaveně přikývla a odešla.

16

"Mám-li být upřímný, doufal jsem," řekl Gottstein a usmál se nad moučnickem - lepkavou sladkou směsí - "že se budeme vidat častěji."

"Je to od vás hezké, že se tak zajímáte o mou práci," odpověděl Denison. "Bude-li možné upravit stabilitu průchodu, myslím, že jsem - se slečnou Lindstromovou - dosáhl něčeho významného."

"Mluvíte opatrně jako vědec... Nebudu vás urážet tím, že vám nabídnu měsíční období likéru; je to jediný přírůstek k pozemské kuchyni, který jsem se rozhodl netolerovat. Můžete mi srozumitelně vysvětlit, proč jsou ty výsledky tak významné?"

"Pokusím se," řekl Denison opatrně. "Začneme od paravesmíru. Probíhá v něm mnohem intenzivnější silná jaderná interakce než v našem vesmíru, takže relativně malé shluky protonů v paravesmíru se mohou sloučit do té míry, že vznikne hvězda. Shluky ekvivalentní našim hvězdám by v paravesmíru dříve explodovaly, proto je v něm mnohem větší množství menších hvězd."

Předpokládejme teď, že bychom měli mnohem méně intenzivní silnou jadernou interakci, než jaká převažuje v našem vesmíru. V tom případě by velké shluky protonů měly tak malou tendenci slučovat se, že ke vzniku hvězdy by byl třeba ohromný shluk vodíku. Takový antiparavesmír - jinými slovy protiklad paravesmíru - by sestával ze značně menšího počtu mnohem větších hvězd, než jaké jsou v našem vesmíru. Kdyby byla silná nukleární interakce dostatečně slabá, mohl by existovat vesmír, který by se skládal z jediné hvězdy, která by obsahovala veškerou hmotu toho vesmíru. Byla by to nesmírně hustá hvězda, ale relativně nereaktivní a zářila by asi tak jak třeba naše Slunce."

Gottstein se zeptal: "Mýlím se, nebo takhle situace převládala v našem vesmíru před Velkým třeskem - jedno ohromné těleso, obsahující veškerou vesmírnou hmotu?"

"Ano," řekl Denison, "antiparavesmír, který vám popisuji, sestává z toho, čemu někteří říkají kosmické vejce, krátce

KV. Vesmír s kosmickým vejcem potřebujeme, když hledáme jednostranný průchod. Současný paravesmír se svými hvězdičkami, který teď používáme, je vlastně prázdný prostor. Hledáte, hledáte, a pořád nic."

"Paralidé nás však našli."

"Ano, zřejmě tak, že hledali magnetické pole. Z několika důvodů si myslím, že v paravesmíru neexistují žádná významnější magnetická pole, a proto my nemáme tu výhodu co oni. Jestliže však, na druhou stranu, vyzkoušíme vesmír s kosmickým vejcem, nemůžeme neuspět. Kosmické vejce samo o sobě je celý vesmír a my najdeme hmotu, ať hledáme kdekoli."

"Ale jak ji budete hledat?"

Denison zaváhal. "Tahle partie se dá jen těžko vysvětlit. Piony jsou částice, které zprostředkovávají silnou jadernou interakci. Intenzita interakce závisí na hmotnosti pionů a jejich hmotnost se za určitých zvláštních podmínek může měnit. Měsíční fyzikové vyvinuli přístroj, který nazvali pionizér, který takovou věc dokáže. Jakmile se hmotnost pionů zmenší nebo zvětší, stane se částí jiného vesmíru; stává se bránou, průchodem. Jestliže se zmenší dostatečně, stane se částí kosmického vejce a to právě my chceme."

"A vy můžete čerpat hmotu z kosmického vejce?"

"To je jednoduché. Jakmile vznikne průchod, příliv je samovolný. Hmotu vniká se svými zákony a je stabilní. Zákony našeho vesmíru se do ní postupně vsáknou, silná interakce se zesílí, hmotu se slučuje a začne vydávat ohromnou energii."

"Ale když už je superhustá, proč se prostě nerozplyne v obláčku dýmu?"

"I to by poskytlo energii, ale to závisí na elektromagnetickém poli a právě v tomto případě má silná interakce přednost, protože kontrolujeme elektromagnetické pole. Trvalo by hrozně dlouho, než bych vám to vysvětlil."

"Takže ta světelná koule, kterou jsem viděl na povrchu, bylo slučování hmoty z kosmického vejce?"

"Ano, pane komisaři."

"A ta energie se dá využít?"

"Ovšem. A v jakémkoli množství. Viděl jste, jak do našeho vesmíru dorazil mikromikrogram hmoty z kosmického vejce. Teoreticky nám nic nebrání v tom, abychom ji sem přenášeli po tunách."

"Takže se to dá použít místo Elektronové pumpy."

Denison potřásl hlavou. "Nedá. Užití energie kosmického vejce mění i vlastnosti zmíněného vesmíru. Silná interakce se v kosmickém vejci postupně stává intenzivnější a v našem slabne, jak se kříží přírodní zákony. To znamená, že kosmické vejce se postupně stále více slučuje a zahřívá se. Nakonec..."

"Nakonec," přerušil ho Gottstein, zkřížil ruce na prsou a zamhouřil zamýšleně oči, "exploduje Velkým třeskem."

"Taky si to myslím."

"Myslíte, že tohle se stalo v našem vesmíru před deseti miliardami let?"

"Snad. Kosmogonikové přemýšleli, proč původní kosmické vejce explodovalo v jednom časovém okamžiku a ne v jiném. Jedním řešením byla představa oscilujícího vesmíru, ve kterém se zformovalo kosmické vejce a pak hned explodovalo. Oscilující vesmír byl jako možnost eliminován a závěrem je, že kosmické vejce muselo existovat po dlouhý časový úsek a pak prošlo krizí nestability, která vznikla z nějakého neznámého důvodu."

"Ale která mohla být výsledkem toho, že se jeho energie proměňovala po vesmírech."

"Ale nemusely to způsobit žádné inteligentní bytosti. Možná občas dojde k samovolnému odtoku."

"A až nastane Velký třesk," řekl Gottstein, "budeme moci dále čerpat energii z vesmíru s kosmickým vejcem?"

"To nevím, ale to nemusíme řešit okamžitě. Pronikání našeho pole silné interakce do vesmíru s kosmickým vejcem bude pravděpodobně pokračovat milióny let, než překročí kritický bod. A musí existovat i jiné vesmíry s kosmickým vejcem; snad je jich nekonečně mnoho."

"A co změny v našem vlastním vesmíru?"

"Silná interakce slabne. Naše slunce velice pomalu vychládá."

"Můžeme to nahradit energií kosmického vejce?"

"To nebude nutné, pane komisaři," prohlásil Denison upřímně. "Silná interakce tady v našem vesmíru slabne důsledkem KV-pumpy, ale posiluje se činností obyčejné Elektronové pumpy. Jestliže upravíme energetickou produkci obou pump, budou se přírodní zákony měnit ve vesmíru s kosmickým vejcem a v paravesmíru, ale v našem zůstanou nezměněny. My tvoříme cestu, ale konečná stanice ani jednoho směru není u nás."

Nemusíme si dělat starosti, ani pokud jde o konečné stanice. Paralidé se na své straně možná přizpůsobí vychládání jejich slunce, které už může být docela studené. A nemáme žádný důvod předpokládat, že v kosmickém vejci existuje život. Naopak, vytvoříme-li podmínky nutné pro Velký třesk, vytvoříme možná nový druh vesmíru, který nakonec třeba bude příznivý pro život."

Gottstein chvíli mlčel. Jeho baculatý obličej nevyjadřoval žádné emoce. Přikyvoval, jako by sledoval linii vlastních myšlenek.

Nakonec promluvil: "Víte, Denisone, myslím, že svět konečně začne naslouchat. Všechny obtíže s přesvědčováním vědeckých špiček o tom, že Elektronová pumpa ničí svět, by teď měly zmizet."

Denison odpověděl: "Citová neochota přijmout tuto skutečnost už dávno neexistuje. Bude možné předložit zároveň problém a řešení."

"Byl byste ochoten připravit zprávu v tomto smyslu, když se zaručím, že bude rychle uveřejněna?"

"Můžete tohle zaručit?"

"Ve vládním letáku, když ne jinak."

"Než to uveřejním, chtěl bych se pokusit neutralizovat nestabilitu průchodu."

"Samozřejmě."

"A myslím, že by bylo rozumné," pokračoval Denison, "zařadit, aby byl doktor Peter Lamont uveden jako spoluautor. Je to schopen matematicky dokázat; a to já neumím. Kromě toho jsem se vydal správným směrem díky jeho práci. A ještě něco, pane komisaři..."

"Ano?"

"Navrhuji, aby se do věci zapojili i měsíční vědci. Jeden z nich, doktor Barron Neville, by mohl být třetím autorem."

"Ale proč? Nekomplikujete to zbytečně?"

"Mohl jsem pracovat jen díky jejich pionizéru."

"Můžete se o tom patřičně zmínit... Doktor Barron s vámi na projektu spolupracoval?"

"Jen nepřímo."

"Tak proč byste ho měl zapojovat?"

Denison sklopil oči a zamyšleně přejel rukou po švů nohavice. Pak řekl: "Myslím, že by to bylo diplomatické. Bude třeba postavit KV - pumpu na Měsíci."

"Proč ne na Zemi?"

"Za prvé potřebujeme vakuum. Jde o jednosměrný přenos, nikoli obousměrný jako v případě Elektronové pumpy, a podmínky nutné pro jeho spuštění jsou odlišné. Na měsíčním povrchu je vakuum ve velkém množství; jeho příprava na Zemi by si vyžádala ohromné úsilí."

"Ale udělat by se to dalo, ne?"

"Za druhé," pokračoval Denison, "máme-li dva velké energetické zdroje z různých směrů a mezi nimi leží náš vesmír, a dva výstupy leží blízko u sebe, mohlo by nastat něco jako krátké spojení. Vzdálenost necelého půl miliónu kilometrů vakuu, Elektronová pumpa pracující jen na Zemi a KV-pumpa pracující jen na Měsíci jsou ideální - a vlastně nezbytné. A máme-li pracovat na Měsíci, bylo by moudré, a slušné, vzít v úvahu citlivost měsíčních vědců. Měli bychom se s nimi rozdělit."

Gottstein se usmál. "To vám poradila slečna Lindstromová?"

"Určitě by to udělala, ale ten návrh je tak logický, že mě napadl nezávisle na ní."

Gottstein vstal, protáhl se a dvakrát nebo třikrát poskočil na místě pomalým, vzdušným způsobem, typickým pro měsíční přitažlivost. Pokaždé skrčil kolena. Znovu se posadil a prohlásil: "Zkoušel jste to někdy, pane doktore?"

Denison zavrtěl hlavou.

"Má to podpořit krevní oběh v dolních končetinách. Dělam to vždycky, když cítím, že mi odcházejí nohy. Zanedlouho odletím na pár dní na Zem a snažím se, abych si příliš nezvykl na měsíční přitažlivost... Promluvíme si o slečně Lindstromové, pane doktore?"

Denison odpověděl docela jiným tónem: "Co je s ní?"

"Je to průvodkyně turistů."

"Ano. To už jste říkal."

"Taky jsem říkal, že je to pro fyzika podivná asistentka.*

"Jsem vlastně jen fyzik amatér a tak je i ona jen amatérka."

Gottstein už se neusmíval. "Nebudeme kličkovat, doktore. Dal jsem si tu námahu a zjistil jsem si o ní všechno, co šlo. Její záznam je docela objevný, nebo by byl, kdyby někoho napadlo se do něho podívat už předtím. Je intuicionistka."

"Jako mnozí z nás," odpověděl Denison. "Nepochybuji, že i vy jste svým způsobem intuicionista. I já svým způsobem určitě jsem."

"Je tu rozdíl, doktore. Jste kvalifikovaný vědec a já, jak doufám, jsem kvalifikovaný správce... Ale slečna Lindstromová je sice natolik intuicionistka, aby vám mohla být užitečná v oboru vyšší teoretické fyziky, ale je to jen průvodkyně."

Denison váhal. "Má jen malé praktické zkušenosti, pane komisaři. Její intuicionismus je na neobyčejně vysoké úrovni, ale vědomím ho téměř nekontroluje."

"Je produktem jednorázového programu genetického inženýrství?"

"Nevím. Nedivil bych se však, kdyby tomu tak bylo."

"Důvěřujete jí?"

"Jak to myslíte? Pomáhala mi."

"Víte, že je to manželka doktora Barrona Nevilla?"

"To je jen citový svazek, ne právní, pokud vím."

"Tady na Měsíci neexistují svazky, kterým bychom mohli říkat legální. Je to ten samý Neville, kterého chcete uvést jako spoluautora zprávy, kterou máte napsat?"

"Ano."

"Je to pouhá shoda okolností?"

"Ne. Neville se zajímal o můj přílet a jsem přesvědčen, že požádal Selenu, aby se mnou pracovala."

"To vám řekla ona?"

"Řekla mi, že se o mě Neville zajímá. To je asi docela přirozené."

"Nepřipadá vám, pane doktore, že může zastávat své vlastní zájmy a zájmy doktora Nevilla?"

"Proč by měli mít jiné zájmy než my? Pomáhala mi úplně se vším."

Gottstein se zavrtěl a pohnul rameny, jako kdyby chtěl napnout svaly. Pak řekl: "Doktor Neville musí vědět, že žena, která je mu tak blízká, je intuicionistka. Cožpak by toho nevyužil? Proč by stále pracovala jako průvodkyně, když ne proto, aby z nějakého důvodu zamaskovala své schopnosti?"

"Vím, že doktor Neville často uvažuje takovým způsobem. Je však pro mě obtížné podezírat ho z nějakých

směšných intrik."

"Jak víte, že jsou směšné... Když se moje raketa vznášela nad povrchem Měsíce, předtím, než se nad vaším přístrojem vytvořila zářivá koule, díval jsem se dolů na vás. Nebyl jste u pionizéru."

Denison se zamyslel. "Ne, nebyl. Díval jsem se na hvězdy; dělám to na povrchu dost často."

"Co dělala slečna Lindstromová?"

"Neviděl jsem na ni. Říkala, že zesílila magnetické pole a že se konečně vytvořil průchod."

"Má ve zvyku manipulovat s přístroji ve vaší nepřítomnosti?"

"Ne. Ale chápu ten popud."

"A myslíte, že při tom mohlo něco vylétnout?"

"Nerozumím vám."

"Ani já tomu asi nerozumím. Ve světle Země se něco tlumeně zalesklo, jako by něco letělo vzduchem. Nevím, co to bylo."

"Ani já ne," řekl Denison.

"Nenapadá vás nic, co by mohlo přirozeně souviset s pokusem, který..."

"Ne."

"Co tedy slečna Lindstromová dělala?"

"Opravdu nevím."

Na okamžik se mezi nimi rozhostilo tíživé ticho. Pak komisař řekl: "Vidím to tak, že se pokusíte upravit nestabilitu průchodu a rozmyslíte si tu zprávu. Já rozhýbám věci na druhé straně a při své nadcházející krátké návštěvě Země zařídím, aby byla zpráva vydána, a zbucuju vládu."

To bylo očividně propuštění. Denison vstal a komisař nenuceně poznamenal: "A zamyslete se nad doktorem Nevillem a slečnou Lindstromovou."

17

Zářivá hvězda byla mohutnější, větší, jasnější. Denison cítil, jak mu zahřívá hledí, a couvl. V záření byla skrytá i rentgenová složka a i když ho oděv před ní chránil, nemělo smysl ho vystavovat zatěžkávací zkoušce,

"Myslím, že je to jasné," zašeptal. "Průchod je stabilní."

"Jsem si tím jistá," řekla Selena suše.

"Tak to vypneme a vrátíme se do města."

Pomalou odcházel a Denisona přepadla podivná malomyslnost. Nejistota zmizela; ale zmizelo i vzrušení. Od této chvíle už byl neúspěch vyloučen. Vláda už má zájem; stále více se mu to teď bude vymykat z rukou.

"Myslím, že můžu začít psát zprávu," řekl.

"Asi ano," odpověděla Selena opatrně.

"Mluvila jsi znovu s Barronem?"

"Ano."

"Změnil se nějak jeho postoj?"

"Vůbec ne. Nechce se na tom podílet. Bene..."

"Prosím?"

"Myslím, že nemá cenu se s ním bavit. On se nezúčastní žádného projektu, který je společný s pozemskou vládou."

"Ale vysvětlila jsi mu situaci?"

"Úplně."

"A on pořád nechce."

"Objednal se k Gottsteinovi, a komisař se uvolil mu udělit audienci, až se vrátí z návštěvy Země. Do té doby musíme čekat. Možná na něho Gottstein bude mít vliv, ale pochybuji."

Denison pokrčil rameny, což byl ve skafandru úplně zbytečný pohyb. "Nechápu ho."

"Já ano," řekla Selena jemně.

Denison neodpověděl hned. Zastrčil pionizér a pomocné přístroje do jejich skalnatého úkrytu a zeptal se: "Hotovo?"

"Hotovo."

Vklouzli mlčky do vnějšího vstupu východu P-4 a Denison začal sestupovat po vnějším žebříku. Selena se snášela vedle něho a zpomalovala pád rychlými úchopy jednotlivých příčl. Denison se to už naučil, ale neměl náladu a slézal, jako by vzpurně odmítal přijmout nové okolí.

V patře si svlékli skafandry a uložili je do skříní. "Půjdeme spolu na oběd, Seleno?" zeptal se Denison.

"Vypadáš rozmrzele," řekla Selena. "Stalo se něco?"

"To je jen únava. Co ten oběd?"

"Ano, ovšem."

Jedli v Selenině bytě. Trvala na tom. Řekla: "Chci s tebou mluvit a v kavárně to nejde."

A když Denison pomalu žvýkal něco, co vzdáleně připomínalo telecí s burskými oříšky, začala: "Bene, pořád mlčíš, a už to trvá týden."

"Mlčím," řekl Denison a zamračil se.

"Ano." Pohlédla mu do očí. "Nevím, jak dobře se má intuice uplatňuje mimo fyziku, ale mám za to, že přede mnou něco tajíš."

Denison pokrčil rameny. "Na Zemi kolem toho dělají hrozný cirkus. Gottstein ještě před svým návratem tahá za špagátky, které jsou tlusté jako kabely. Z doktora Lamonta je hrdina, a chtějí, abych se vrátil, hned jak dopíšu zprávu."

"Zpátky na Zem?"

"Ano. Zdá se, že jsem taky hrdina."

"Asi ano."

"Nabízejí mi," pokračoval Denison zamyšleně, "úplnou rehabilitaci. Mohl bych dostat místo na kterékoliv univerzitě nebo ve vládní kanceláři na Zemi."

"Copak jsi to nechtěl?"

"Myslím, že tohle chce Lamont, bude z toho mít radost a určitě to dostane. Já to ale nechci."

"Co tedy chceš?" zeptala se Seleno.

"Chci zůstat na Měsíci."

"Proč?"

"Protože tady je špička lidstva a já chci být její součástí. Chci zakládat KV-pumpy a to se může dít jen na Měsíci. Chci se zabývat parateorií s nástroji, které umíš vymyslet a obsluhovat, Seleno. Chci být s tebou. Ale zůstaneš ty se mnou?"

"Parateorie mě zajímá stejně jako tebe."

"Ale neodvolá tě teď Neville?" zeptal se Denison.

"Odvolá?" Řekla nasupeně: "Chceš mě urážet, Bene?"

"Vůbec ne."

"Tak tě tedy špatně chápu? Chceš říct, že s tebou pracuji, protože mi to Barron poručil?"

"A neporučil?"

"Ano. Ale proto tu nejsem. Rozhodla jsem se, že budu tady. Možná si myslí, že mi může poručit, ale to může jen pokud se jeho rozkazy shodují s mou vůlí, jako v tvém případě. Zlobí mě, když si myslí, že mi může rozkazovat, a zlobí mě, že si to myslíš ty."

"Jste sexuální partneři."

"Ano, byli jsme, ale co to s tím má společného? To bych mu mohla poroučet stejně jako on mně."

"Takže se mnou můžeš pracovat, Seleno?"

"Ovšem," řekla chladně. "Když budu chtít."

"A chceš?"

"Teď ano."

Denison se usmál. "Tenhle týden mi hlavně dělalo starosti, že bys nemusela nebo dokonce nemohla chtít. Báł jsem se konce projektu, když by to skončilo i s tebou. Promiň, Seleno, starý pozemňák tě nechce obtěžovat citovou náklonností..."

"Tvoje duše vůbec není stará. Existují i jiné náklonnosti než sexuální. Jsem s tebou ráda."

Nastalo ticho. Denisonův úsměv pomalu zmizel a pak se znovu, trochu mechaničtěji, objevil. "Jsem rád, že mám svou duši."

Podíval se stranou, mírně zavrtěl hlavou a pak na ni znovu pohlédl. Dívala se na něho upřeně, skoro starostlivě.

Pak řekl: "Seleno, u vesmírných průchodů nejde jen o energii. Určitě jsi o tom přemýšlela."

Rozhostilo se bolestné ticho. Nakonec Seleno řekla: "To ale..."

Chvíli na sebe hleděli - Denison rozpačitě, Seleno skoro neupřímně.

18

"Ještě jsem se docela nenaučil chodit po Měsíci," vykládal Gottstein, "ale není to nic ve srovnání s tím, co mě to stálo, než jsem se znovu naučil chodit po Zemi. Denisoně, na návrat raději nepomýšlejte. Nezvládl byste to."

"Nemám v úmyslu se vracet, pane komisaři."

"Vlastně je to škoda. Mohl by z vás být nekorunovaný král. Pokud jde o Hallama..."

Denison řekl toužebně: "Rád bych viděl, jak se tvářil, ale na tom nezáleží."

"Lamont samozřejmě obdržel lví podíl. On je u toho."

"To mi nevadí. Zaslouží si to... Myslíte, že Neville opravdu přijde?"

"Určitě. Už je na cestě... Poslouchejte," Gottstein spiklenecky ztišil hlas, "než přijde, nechtěl byste čokoládovou tyčinku?"

"Cože?"

"Čokoládovou tyčinku. Mandlovou. Jednu. Mám jich několik."

Denison se nejprve zatvářil zmateně a pak se rozzářil pochopením. "Pravou čokoládu?"

"Ano."

"Samozřejmě..." Ztvdly mu rysy. "Ne, pane komisaři."

"Ne?"

"Ne! Když ochutnám pravou čokoládu, těch pár minut, co ji budu mít v ústech, budu postrádat Zemi; budu postrádat všechno, co je na ní. Nemůžu si to dovolit. Nechci to... Ani mi ji neukazujte. Nechci ji cítit ani vidět."

Komisař vypadal rozpačitě. "Máte pravdu." Nápadně rychle se pokusil změnit téma. "Na Zemi panuje úžasný rozruch. Samozřejmě jsme se dost snažili zachránit Hallamovi tvář. Bude dál zastávat nějaké významné místo, ale nebude do toho skoro mluvit."

"Jste k němu ohleduplnější, než býval on k druhým," řekl Denison rezignovaně.

"To není kvůli němu. Nemůžete zničit modlu, která vystoupila tak vysoko; poškodilo by to i vědu. Dobré jméno vždy je v každém případě důležitější než Hallam."

"Zásadně nesouhlasím," odporoval Denison rozohněně. "Věda musí přijmout všechny rány, které si zaslouží."

"Čas a místo pro... Už je tu doktor Neville."

Gottstein se zatvářil vážně. Denison si otočil židli směrem ke vchodu.

Barren Neville důstojně vstoupil. Jeho postava teď nějak postrádala měsíční delikátnost. Úsečně oba pozdravil, posadil se a přehodil nohu přes nohu. Očividně čekal, až promluví Gottstein.

Komisař řekl: "Vítám vás, pane doktore. Doktor Denison mi řekl, že jste odmítl připojit své jméno k tomu, co určitě bude základní zprávou o KV-pumpě."

"Nemám to zapotřebí," odpověděl Neville. "Nezajímá mě, co se děje na Zemi."

"Víte o experimentech s KV-pumpou? Uvědomujete si jejich důsledky?"

"Dokonale. Znáám situaci stejně dobře jako vy dva."

"Pak nebudu otálet a začnu. Vrátil jsem se ze Země, pane doktore, a je už docela jasné, jakým směrem se budou ubírat budoucí záležitosti. Na třech různých místech měsíčního povrchu budou vystavěny velké KV-pumpy tak, aby jedna z nich byla vždycky v měsíčním stínu. Polovinu doby tam budou dvě. Ty zastíněné budou neustále vydávat energii, jejíž většina bude prostě vyzařovat do vesmíru. Energie nebude ani tak využívána pro praktické účely, ale bude vyrovnávat změny v intenzitě pole, způsobené Elektronovou pumpou."

Denison ho přerušil. "Pár let budeme muset vyvažovat Elektronovou pumpu tak, aby se naše část vesmíru vrátila do stavu, ve kterém byla předtím, než Pumpa začala pracovat."

Neville přikývl. "Bude z toho mít nějaký užitek Měsíční Město?"

"Bude-li to nutné. Domníváme se, že sluneční baterie pokrývají vaši potřebu, ale nenamítáme nic ani proti těmto dodávkám."

"To je od vás hezké," řekl Neville, aniž by se snažil zastřít sarkasmus. "A kdo bude KV-pumpy stavět a obsluhovat?"

"Doufám, že měsíční dělníci," řekl Gottstein.

"Měsíční dělníci, že," opakoval Neville. "Dělníci ze Země jsou na práci na Měsíci moc nešikovní."

"To víme," odpověděl Gottstein. "Jsme přesvědčeni, že Měsíčané budou spolupracovat."

"A kdo bude rozhodovat o tom, kolik energie se vyrobí, kolik se jí použije pro místní účely, kolik se jí bude vyzařovat? Kdo vytvoří politiku?"

"To bude muset udělat vláda," řekl Gottstein. "To se musí rozhodnout planetárně."

"Tak vidíte," řekl Neville, "Měsíčané to oddřou a pozemšťané jim budou poroučet."

Gottstein klidně odpověděl: "Ne. Budou pracovat ti nejlepší z nás; rozhodovat budou ti, kteří dokážou celý problém nejlépe uvážit."

"To jsou jen slova," odporoval Neville, "ale stejně to dopadne tak, že my budeme pracovat a vy rozhodovat... Ne, pane komisaři. Odpovídám ne."

"Chcete tím říct, že nechcete stavět KV-pumpy?"

"Postavíme je, komisaři, ale budou naše. My budeme rozhodovat, kolik energie se bude vyrábět a jak se bude využívat."

"To by asi nebylo výhodné. Museli byste neustále jednat s pozemskou vládou, protože energie KV-pumpy musí vyrovnávat energii Elektronové pumpy."

"To bude, více či méně, ale my máme v plánu něco jiného. Už se to můžete dovědět. Když prolnou vesmíry, nezachováva se neomezeně jenom energie."

Denison mu skočil do řeči. "Zachovává se spousta zákonů. Víme o tom"

"To mě těší," řekl Neville a nepřátelsky si ho změřil. "Patří k nim i lineární a úhlová hybná síla. Dokud nějaký objekt podléhá gravitačnímu poli, kterým je obklopen, a jenom jemu, padá volným pádem a uchovává si svou hmotnost. Má-li se pohybovat jinak než volným pádem, musí získat negravitační zrychlení. Aby se to stalo, jeho část musí projít opačnou změnou."

"Jako u rakety," dodal Denison, "která musí vystřelit hmotnost jedním směrem, aby se zbytek mohl v opačném směru zrychlit."

"Jsem přesvědčen, že tomu rozumíte, pane doktore," řekl Neville, "ale vysvětluji to kvůli panu komisaři. Ztráta hmotnosti může být minimální, jestliže se hodně zvýší rychlost, protože hybná síla se rovná hmotnosti znásobené rychlostí. Ať je však rychlost jakkoli velká, nějaká hmotnost se ztratí. Je-li hmotnost, která se musí zrychlit, nesmírně velká, pak musí být velká i ztracená hmotnost. Kdyby například Měsíc..."

"Měsíc!" vybuchl Gottstein.

"Ano, Měsíc," odvětil Neville klidně. "Kdyby Měsíc přestal obíhat kolem Země a opustil Sluneční soustavu, zachování hybné síly by způsobilo, že by to byl ohromný a úplně nepraktický podnik. Kdyby se ale hybná síla dala přenést do kosmického vejce v jiném vesmíru, Měsíc by získal zrychlení docela pohodlně, aniž by ztratil hmotnost. Bylo by to jako plavba proti proudu, přirovnám-li to k obrázku, který jsem viděl v nějaké pozemské knize, kterou jsem kdysi četl."

"Ale proč? Proč chcete hýbat Měsícem?"

"Myslím, že je to jasné. K čemu potřebujeme dusivou přítomnost Země? Máme potřebnou energii; máme pohodlný svět, do kterého můžeme alespoň několik set let pronikat. Proč bychom neměli jít svou cestou? Uděláme to v každém případě. Přišel jsem, abych vám sdělil, že nás nemůžete zastavit, a chci vás požádat, abyste se do toho nevměšovali. Přeneseme hybnou sílu a odejdeme. My na Měsíci přesně víme, jak postavit KV-pumpu. Použijeme tolik energie, kolik potřebujeme, a zbytek využijeme k neutralizaci změn způsobených vašimi Pumpami."

Denison ironicky poznamenal: "Je od vás hezké, že kvůli nám chcete vyrábět víc, než je třeba, ale samozřejmě to neděláte kvůli nám. Když naše Elektronová pampa způsobí explozi Slunce, stane se to mnohem dřív, než se vám podaří opustit i jen vnitřní část Sluneční soustavy a vypaříte se, ať budete kdekoli."

"Snad," řekl Neville, "ale my budeme v každém případě vyrábět víc energie, takže k tomu nedojde."

"Ale to nemůžete udělat," zvolal Gottstein rozčileně. "Nemůžete odejít. Když budete moc daleko, KV-pumpa už nebude neutralizovat Elektronovou pumu, vidíte, Denison?"

Denison pokrčil rameny. "Když se dostanou do vzdálenosti Saturnu, víceméně by mohly nastat potíže, pokud můžu důvěřovat svému odhadu. Do takové vzdálenosti se však dostanou až za mnoho let a do té doby určitě dokážeme postavit vesmírné stanice tam, kde kdysi bývala oběžná dráha Měsíce, a umístíme KV-pumpy na nich. My Měsíc vlastně nepotřebujeme. Ať se odtrhne - ale on to neudělá."

Neville se zasmál. "Proč myslíte, že to neuděláme? Nemůžete nás zastavit. Pozemšťané nám nijak nemohou vnutit svou vůli."

"Neodejdete, protože to nemá smysl. Proč chcete tahat pryč celý Měsíc? Měsíc se svou hmotností bude potřebně zrychlení získávat celé roky. Budete se jen plazit. Postavte si místo toho vesmírné lodi; kilometry dlouhé lodi, které jsou poháněny KV-energií a mají vlastní nezávislé ekologie. Když vás bude pohánět KV-hybná síla, dokážete zázraky. Postavíte-li ty lodi za dvacet let, získají takové zrychlení, že se za rok dostanou tam, kde by byl Měsíc, kdybyste začali zrychlovat teď. Lodi budou schopny změnit kurs za zlomek doby, kterou by to trvalo Měsíc."

"A co nevyrovnané KV-pumpy? Co by to udělalo s vesmírem?"

"Energie, kterou potřebuje loď, nebo více lodí, bude mnohem menší, než jakou by potřebovala planeta, a bude se rozdělovat do velkých částí vesmíru. Nějaká významnější změna by nastala až po miliónech let. Pohyblivost, kterou byste získali, za to stojí. Měsíc se bude pohybovat tak pomalu, že by klidně mohl zůstat na místě."

Neville řekl posměšně: "Nikam nespěcháme - chceme jen pryč od Země."

"Sousedství Země má své výhody," namítl Denison. "Je tu příliv přistěhovalců. Kulturní styky. Planeta s dvěma miliardami obyvatel hned za obzorem. Chcete se toho všeho vzdát?"

"Hrozně rád."

"Platí tohle o všech Měsíčanech? Nebo si to myslíte jen vy? Neville, ve vás je nějaké napětí. Nevycházíte na povrch. Ostatní Měsíčané ano. Ne zrovna často, ale vycházejí. Nedělají si z hlubin Měsíce dělohu jako vy. Necítí se tam uvězněni jako vy. Je ve vás nervozita, která většině Měsíčanů chybí nebo je u nich slabší. Když odtrhneme Měsíc od Země, uděláte z něho vězení pro všechny. Celý svět se stane vězením, které nebude moci nikdo - ani vy - opustit, nebude moci ani spatřit na obloze jiný obydlý svět. Ale třeba právě to chcete."

"Chci nezávislost; svobodný svět; svět neovlivněný z vnějšku."

"Postavte si lodí, kolik chcete. Můžete bez obtíží odletět téměř světelnou rychlostí, jakmile přenesete hybnou sílu do kosmického vejce. Můžete za jediný život objevit celý vesmír. Nechtěl byste plout na takové lodi?"

"Ne," odsekl znechuceně Neville.

Denison stále hovořil klidně, ale na tvářích mu naskočily červené skvrny. "Kdo vám dal právo tohle říkat? Mnoho občanů Měsíce může mít jiný názor než vy."

"Do toho vám nic není."

"Do toho mi je hodně. Jsem přistěhovalec a zanedlouho si požádám o občanství. Nechci, aby za mě rozhodoval někdo, kdo není schopen vystoupit na povrch a kdo chce ze svého osobního vězení udělat vězení pro všechny. Opustil jsem Zemi navždy, ale jen proto, abych odletěl na Měsíc, abych zůstal tři sta devadesát tisíc kilometrů od své rodné planety. Nezavázal jsem se k tomu, že odletím do kdovíjaké dálky."

"Tak se vraťte na Zemi," odpověděl Neville lhostejně. "Ještě je stále čas."

"A co ostatní občané Měsíce? A ostatní přistěhovalci?"

"Už je rozhodnuto."

"Není... Seleno!"

Vstoupila Seleno. Tvářila se vážně, trochu vzdorovitě. Neville narovnal nohy. Obě boty udeřily o podlahu.

"Jak dlouho jsi čekala ve vedlejším pokoji, Seleno?" zeptal se.

"Už předtím, než jsi přišel, Barrone," odpověděla.

Neville pohlédl ze Seleny na Denisona a zpátky. "Vy dva..." začal a ukazoval prstem střídavě z jednoho na druhého.

"Nevím, co chceš říct výrazem 'vy dva'," řekla Seleno, "ale Ben objevil hybnou sílu už docela dávno."

"Seleno za to nemůže," omlouval ji Denison. "Komisař si všiml, že něco letí, když nikdo nepředpokládal, že se někdo bude dívat. Napadlo mě, že Seleno možná ověřovala něco, o čem nevím, a připadl jsem na přenos hybné síly. A potom..."

"Takže jste to věděl," řekl Neville. "To je jedno."

"Není, Barrone," řekla Seleno. "Mluvila jsem o tom s Benem. Přišla jsem na to, že nemusím vždycky akceptovat to, co si myslíš ty. Možná nikdy neuvidím Zemi. Možná ani nechci. Ale přišla jsem na to, že jsem ráda, když ji vidím na obloze, když mám chuť. Pak jsem mluvila s ostatními ze Sdružení. Ne všichni se chtějí odtrhnout. Většinou by raději postavili lodě a ti, kteří by chtěli odejít, by odešli, a ti, kteří by chtěli zůstat, by zůstali."

Neville ztěžka oddechoval. "Mluvila jsi o tom. Kdo ti dal právo..."

"Mám na to právo. Kromě toho na tom už nezáleží. Budeš přehlasován."

"Kvůli tomu..." Neville vstal a hrozivě pokročil k Denisonovi.

"Nepodléhejte citům, doktore," zvolal komisař. "Jste možná z Měsíce, ale myslím, že na nás dva jste krátký."

"Na nás tři," opravila ho Seleno. "Já jsem také z Měsíce. Udělala jsem to já, Barrone, ne oni."

Pak Denison řekl: "Podívejte, Neville - kdyby záleželo jen na Zemi, ať se Měsíc odtrhne. Země si postaví vesmírné stanice. Ale záleží na tom i občanům Měsíčního Města. Záleží na tom Seleno, mně i ostatním. Nikdo vám nebrání, abyste měl prostor, abyste unikl, osvobodil se. Po dvaceti letech venku všichni, kteří budou chtít jít, odejdou, a odejdete i vy, když budete schopen opustit vaši dělohu. Ti, kteří budou chtít zůstat, zůstanou."

Neville se pomalu posadil. Na tváři měl poraženecký výraz.

19

Všechna okna Selenina bytu teď poskytovala výhled na Zem. "Přehlasovali ho, Bene," řekla. "Dost výrazně."

"Pochybuji, že se vzdá. Jestliže při stavbě pump nastanou třenice se Zemí, veřejné mínění na Měsíci se může zvrátit."

"Třeba nebudou třenice."

"Třeba ne. V každém případě historie nezná happyendy, jen pomíjející krize. Tuhletu jsme doufám bezpečně překonali, a teď si budeme dělat starosti s dalšími, pokud přijdou a bude je možno předvídat. Jakmile se postaví vesmírné lodě, napětí se určitě značně zmírní."

"Určitě se toho dožijeme."

"Ty se toho dožiješ, Seleno."

"Ty taky, Bene. Nedramatizuj svůj věk. Je ti jen osmačtyřicet."

"Poletíš na jedné z těch vesmírných lodí?"

"Ne. Budu už stará a nechci přijít o pohled na Zemi na obloze. Možná poletí můj syn... Bene."

"Ano?"

"Požádala jsem o druhého syna. Povolili mi to. Účastníš se?"

Denison se jí podíval přímo do očí. Neodvrátila zrak.

"Umělé oplodnění?" zeptal se.

"Ovšem," přitakala. "Kombinace genů by mohla být zajímavá."

Denison sklopil oči. "Bude mi ctí, Seleno."

Selena řekla, jako by se bránila: "To je jen rozumné, Bene. Správná kombinace genů je důležitá. Ale na troše přirozeného genetického inženýrství taky není nic špatného."

"Vůbec ne."

"A neznamená to, že to nechci i z jiných důvodů... Protože tě mám ráda."

Denison přikývl a odmlčel se.

Selena řekla skoro hněvivě: "Láska je důležitější než sex."

"Souhlasím," řekl Denison. "Aspoň já tě miluju i bez sexu."

A Selena řekla: "A pokud jde o tohle, sex je víc než akrobacie."

"S tím také souhlasím," řekl Denison.

A Selena řekla: "A kromě toho... vždyť bys to sakra mohl zkusit."

"Když mě to zkusíš naučit," řekl jemně Denison. Váhavě k ní přistoupil. Neuhnula. Přestal váhat.